ประกาศเกียรติคุณ
บุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ
ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕ เล่มที่ ๒๕

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ประกาศเกียรติคุณ
บุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ
ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕
เล่มที่ ๒๕

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
จัดพิมพ์และเผยแพร่พุทธศักราช ๒๕๕๖

เรื่อง ประกาศเกียรติคุณบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕ เล่มที่ ๒๕

คัดเลือกโดย คณะอนุกรรมการพิจารณาคัดเลือกบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

จัดพิมพ์เผยแพร่โดย สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี พุทธศักราช ๒๕๕๖ จำนวน ๓,๕๐๐ เล่ม

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ
National Library of Thailand Cataloging in Publication Data
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.
ประกาศเกียรติคุณบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕ เล่มที่ ๒๕.- - กรุงเทพฯ : สำนักงาน, 2556.
160 หน้า.
1. บุคคลสำคัญ. 2. ไทย - - ชีวประวัติ. I. ชื่อเรื่อง
920.0593
ISBN : 978-616-235-161-7

คณะบรรณาธิการ
นางอัจจิมา จันทร์สุวานิชย์
นายเมธี เผื่อนทอง
นายมาโนช คามณีย์
นางรัชนี ศรีสุข
ร้อยตำรวจตรี หญิง เมทินี ศรีรุ่งเรือง

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
โทร. ๐ ๒๖๒๙ ๙๔๗๑ โทรสาร ๐ ๒๒๘๒ ๕๓๒๒
เว็บไซต์ http//www.identity.opm.go.th
พิมพ์ที่ : บริษัท สหมิตรพริ้นติ้งแอนด์พับลิสชิ่ง จำกัด
โทร. ๐ ๒๙๐๓ ๘๒๕๗ - ๙

คำนำ

ด้วยคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี พิจารณาว่าบุคคล หน่วยงาน และโครงการต่างๆ ทั้งของภาครัฐและภาคเอกชนที่ได้สร้างสรรค์ผลงานดีเด่นในระดับชาติที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ และเป็นผู้ที่มีความประพฤติ ปฏิบัติตนเหมาะสมทั้งในด้านการครองตน การครองคน และการครองงาน สมควรให้มีการส่งเสริมให้กำลังใจ ยกย่องประกาศเกียรติคุณ และเผยแพร่ผลงานของบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติเหล่านี้ให้กว้างขวาง เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาและประพฤติปฏิบัติตนต่อไป

คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ จึงได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาคัดเลือกบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติขึ้น เพื่อทำหน้าที่ในการพิจารณาคัดเลือกผลงานดีเด่นของชาติ ประเภทบุคคล หน่วยงาน และโครงการ ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยได้กำหนดขอบเขต หลักเกณฑ์ วิธีการดำเนินงานตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง หลักเกณฑ์และแนวทางการคัดเลือกบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ซึ่งผลงานที่ได้รับการคัดเลือกต้องเป็นผลงานที่ดีเด่นระดับชาติ เป็นที่ประจักษ์ และยอมรับว่าเกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติอย่างแท้จริง โดยการคัดเลือกบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๒๖ เป็นต้นมา

สำหรับหน้าที่ของคณะอนุกรรมการพิจารณาคัดเลือกบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือการเผยแพร่ผลงานดีเด่นของชาติประเภทบุคคล หน่วยงาน และโครงการให้ไปสู่สาธารณชนทั่วประเทศ ซึ่งผู้สร้างสรรค์ผลงานเหล่านี้ได้ยึดมั่นในคุณงามความดี พร้อมที่จะเสียสละกำลังกาย กำลังความคิด ตลอดจนประโยชน์ส่วนตน เพื่อให้เกิดผลงานที่ดีเด่น ผลการปฏิบัติงานและประพฤติตนสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีที่กระตุ้นให้แก่บุคคลและหน่วยงานอื่นๆ ได้ยึดถือเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตนให้มากขึ้น ด้วยความภาคภูมิใจต่อไป

ดังนั้น เพื่อให้การเผยแพร่ผลงานดีเด่นของชาติได้เป็นไปอย่างกว้างขวาง คณะอนุกรรมการพิจารณาคัดเลือกบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี จึงได้รวบรวมผลงานทั้งประเภทบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕ จำนวน ๖ ราย เพื่อเผยแพร่แก่นักเรียน นักศึกษา เยาวชน และประชาชนทั่วไป โดยหวังว่าหนังสือเล่มนี้ ซึ่งนับเป็นเล่มที่ ๒๕ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจในงานพัฒนาสาขาต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ในการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการฯ ชุดนี้ได้เป็นอย่างดี

คณะอนุกรรมการพิจารณาคัดเลือกบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

สารบัญ

คำนำ ๓

สารบัญ ๔

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง หลักเกณฑ์และแนวทางการคัดเลือก บุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ๕

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง ผลการคัดเลือกบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕ ๘

พระราชดำรัส สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ในพิธีพระราชทานรางวัลเกียรติคุณแก่บุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ๑๒

งานแถลงข่าวบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕ ๑๓

พิธีพระราชทานรางวัลเกียรติคุณบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ๑๔

โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ๑๘

โครงการฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์ กองบัญชาการตำรวจนครบาล ๔๑

บริษัท แปลนครีเอชั่นส์ จำกัด ๖๕

รองศาสตราจารย์อภิชาติ วรรณวิจิตร ๗๘

โครงการพัฒนาการเพาะเลี้ยงไรฝุ่นจากงานวิจัยสู่เชิงพาณิชย์แบบยั่งยืน ๑๐๓

พลเรือตรี มงคล แสงสว่าง ๑๑๙

รายชื่อบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๒๗-๒๕๕๔ ๑๕๐

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี
เรื่อง หลักเกณฑ์และแนวทางการคัดเลือกบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ

.....

ตามที่สำนักนายกรัฐมนตรีได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ เรื่อง หลักเกณฑ์และแนวทางการคัดเลือก บุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ซึ่งมีผลงานดีเด่น เป็นประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง เพื่อยกย่องเชิดชูและประกาศเกียรติคุณ สร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ได้รับรางวัล และเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนและหน่วยงานอื่นๆ ยึดถือปฏิบัติเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตน และสร้างผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อไป นั้น

เนื่องจากประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าวใช้มาระยะเวลาหนึ่งแล้ว ประกอบกับสภาพการณ์ของสังคมมีการเปลี่ยนแปลง จำเป็นต้องปรับปรุงหลักเกณฑ์และแนวทางการคัดเลือกบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน และเพื่อให้การคัดเลือกบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้น จึงขอยกเลิกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าวข้างต้น และกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทาง การคัดเลือกบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติขึ้นใหม่ ดังนี้

๑. รางวัลผลงานดีเด่น มี ๓ ประเภท
   ๑.๑ ประเภทบุคคล
   ๑.๒ ประเภทหน่วยงาน
   ๑.๓ ประเภทโครงการ

๒. รางวัลสำหรับบุคคล หน่วยงาน และโครงการที่มีผลงานดีเด่น มี ๕ สาขา ดังนี้
   ๒.๑ สาขาพัฒนาสังคม
   ๒.๒ สาขาพัฒนาเศรษฐกิจ
   ๒.๓ สาขาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
   ๒.๔ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
   ๒.๕ สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย

๒.๑ รางวัลผลงานดีเด่นสาขาพัฒนาสังคม

ผลงานสาขาพัฒนาสังคม หมายถึง ผลงานที่บุคคล หน่วยงาน หรือโครงการ ได้สร้างสรรค์ขึ้นเป็นที่ประจักษ์และดำเนินการเพื่อประชาชน สังคมโดยส่วนรวมของประเทศ ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๒.๒ รางวัลผลงานดีเด่นสาขาพัฒนาเศรษฐกิจ

ผลงานสาขาพัฒนาเศรษฐกิจ หมายถึง ผลงานที่บุคคล หน่วยงาน หรือโครงการ ที่สร้างสรรค์ทำให้เศรษฐกิจของประเทศและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น

๒.๓ รางวัลผลงานดีเด่นสาขาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผลงานสาขาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ผลงานที่บุคคล หน่วยงาน หรือโครงการที่สร้างจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ของประเทศให้ยั่งยืน

๒.๔ รางวัลผลงานดีเด่นสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ผลงานสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หมายถึง ผลงานที่บุคคล หน่วยงานหรือโครงการที่ศึกษา ค้นคว้า วิจัยและพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม เป็นที่ยอมรับทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

๒.๕ รางวัลผลงานดีเด่นสาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย

ผลงานสาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย หมายถึง ผลงานที่บุคคล หน่วยงานหรือโครงการ ที่สร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศในระดับชาติและนานาชาติ เป็นที่รู้จักและยอมรับก่อให้เกิดความภาคภูมิใจให้แก่ชาวไทย

๓. รางวัล

บุคคล หน่วยงาน และโครงการที่ได้รับการคัดเลือกให้มีผลงานดีเด่นของชาติแต่ละสาขาจะได้รับรางวัล ดังนี้

๓.๑ เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อรับพระราชทานรางวัลเกียรติบัตรและเข็มเชิดชูเกียรติทองคำ

๓.๒ รับมอบโล่เกียรติคุณจากนายกรัฐมนตรี

๔. หลักเกณฑ์การพิจารณา

ผลงานที่จะได้รับรางวัลจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

๔.๑ เป็นผลงานที่บุคคล หน่วยงาน โครงการทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ได้กระทำจนเห็นผลงานที่เด่นชัด เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศ สามารถยึดถือเป็นแบบอย่างได้

๔.๒ ผลงานที่กระทำต่อเนื่องติดต่อกันถึงปัจจุบันเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๕ ปี และเป็นผลงานที่สามารถดำเนินการต่อไปในอนาคต

๔.๓ บุคคลเจ้าของผลงานที่ส่งเข้ารับการคัดเลือกต้องเป็นผู้มีความประพฤติดีมีคุณธรรมและจริยธรรมในการครองตนอย่างเหมาะสม เป็นปูชนียบุคคลที่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุคคลทั่วไปได้

๔.๔ หน่วยงานหรือโครงการที่จะเสนอผลงานเข้ารับการคัดเลือก ได้แก่

ก. ภาครัฐ

ข. ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

๔.๕ ส่งแบบเสนอผลงานพร้อมกรอกข้อมูลโดยละเอียดตามแบบที่คณะอนุกรรมการกำหนด โดยส่งแบบเสนอผลงานไปยัง สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐

๔.๖ การเสนอแบบเสนอผลงานต้องผ่านหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้ต้นสังกัดพิจารณาคัดกรองข้อมูลเบื้องต้น พร้อมรับรองผลงาน ก่อนส่งผลงานมาที่สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ หากไม่มีหน่วยงานต้นสังกัดรับรองผลงาน ให้เสนอไปยังสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติได้โดยตรง

๕. วิธีการดำเนินงาน

คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ จะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการคัดเลือกและเผยแพร่ผลงานดีเด่นของชาติ เพื่อเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการตามหลักเกณฑ์และแนวทางที่ประกาศ โดยยึดหลักการพิจารณาที่โปร่งใสและเป็นธรรมในการคัดเลือก

๖. การแจ้ง ประกาศผลการคัดเลือก

สำนักนายกรัฐมนตรี ประกาศผลการคัดเลือกบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ

ประกาศ ณ วันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

(นายสุเทพ เทือกสุบรรณ์)
รองนายกรัฐมนตรี

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี
เรื่อง ผลการคัดเลือกบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ
ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕

ด้วยสำนักนายกรัฐมนตรี โดยคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ได้ดำเนินการคัดเลือกบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ทั้งภาครัฐและเอกชนทั่วประเทศ ที่มีผลงานดีเด่นเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศ เพื่อรับพระราชทานรางวัลจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการนี้ การคัดเลือกบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕ ได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว ซึ่งมีบุคคล หน่วยงาน และโครงการที่ได้รับการคัดเลือก ดังนี้

๑. สาขาพัฒนาสังคม
ประเภทหน่วยงาน ได้แก่
- โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ประเภทโครงการ ได้แก่
- โครงการฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์ กองบัญชาการตำรวจนครบาล

๒. สาขาพัฒนาเศรษฐกิจ
ประเภทหน่วยงาน ได้แก่
- บริษัท แปลนครีเอชั่นส์ จำกัด

๓. สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ประเภทบุคคล ได้แก่
- รองศาตราจารย์อภิชาติ วรรณวิจิตร
ประเภทโครงการ ได้แก่
- โครงการพัฒนาการเพาะเลี้ยงไรฝุ่นจากงานวิจัยสู่เชิงพาณิชย์แบบยั่งยืน คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

๔. สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย
ประเภทบุคคล ได้แก่
- พลเรือตรี มงคล แสงสว่าง

ประกาศ ณ วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๕

พลเอก

(ยุทธศักดิ์ ศศิประภา)
รองนายกรัฐมนตรี
ประธานกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

สำเนาถูกต้อง

(นายสุรินทร์ เงินรูปงาม)
ผู้อำนวยการสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

ที่ รล ๐๐๐๒.๒/๒๗๔๕๗

สำนักราชเลขาธิการ
พระบรมมหาราชวัง กทม. ๑๐๒๐๐

๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เข้าเฝ้า ฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี แทนพระองค์

เรียน พลเอก ยุทธศักดิ์ ศศิประภา รองนายกรัฐมนตรี ประธานกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

อ้างถึง หนังสือคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ที่ นร ๐๑๐๙/๑๕๘๔ ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๕

ตามหนังสือที่อ้างถึง ขอให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานพระบรม - ราชวโรกาสนำบุคคล ผู้แทนหน่วยงานและโครงการดีเด่นของชาติ ประจำปี ๒๕๕๕ จำนวนรวม ๖ คน เข้าเฝ้า ฯ รับพระราชทานรางวัลเกียรติคุณบุคคล หน่วยงานและโครงการดีเด่นของชาติ ในวัน เวลา และสถานที่ใดสุดแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ และขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ คณะอนุกรรมการคัดเลือกและเผยแพร่ผลงานดีเด่นของชาติ กับผู้ติดตามบุคคล ผู้แทนหน่วยงานและโครงการดีเด่นของชาติ จำนวนรวม ๗๑ คน ร่วมเข้าเฝ้า ฯ ในโอกาสดังกล่าวด้วย กับขอพระราชทานพระบรมราโชวาท เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนอันเป็นประโยชน์ต่อสังคม และประเทศชาติ กับขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตฉายพระบรมรูปร่วมกับคณะผู้เข้าเฝ้า ฯ เพื่อเป็นสิริมงคล ความแจ้งอยู่แล้ว นั้น

ได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เข้าเฝ้า ฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี แทนพระองค์ ซึ่งพระราชทานพระราชวโรกาสให้เข้าเฝ้า ฯ ในวันอังคาร ที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๕ เวลา ๑๕.๐๐ น. ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา และพระราชทานพระราชานุญาตตามที่ขอ

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ)
รองราชเลขาธิการ ปฏิบัติราชการแทน
ราชเลขาธิการ

กองการในพระองค์ โทร. ๐๒ ๒๒๐๗๒๐๐ ต่อ ๓๓๐๗
โทรสาร ๐๒ ๒๒๐๗๔๘๗ เว็บไซต์ : www.ohm.go.th

คำกราบบังคมทูล

ของ

ประธานกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

ขอพระราชทานกราบบังคมทูลทราบฝ่าละอองพระบาท

ข้าพระพุทธเจ้า พลเอก ยุทธศักดิ์ ศศิประภา ประธานกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ พร้อมด้วยผู้เข้าเฝ้าทูลละอองพระบาทอยู่ ณ ที่นี้ ต่างปลื้มปีติโสมนัสและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ใต้ฝ่าละอองพระบาทเสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์มาพระราชทานรางวัลเกียรติคุณแก่บุคคล หน่วยงานและโครงการที่มีผลงานดีเด่นระดับชาติในวันนี้

คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ได้คัดเลือกบุคคล หน่วยงาน และโครงการที่สร้างสรรค์ประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ จำนวน ๕ สาขา โดยจำแนกผู้รับรางวัลเกียรติคุณออกเป็น ประเภทบุคคล หน่วยงานและโครงการ ครอบคลุมทั่วประเทศ ทั้งนี้ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อทำหน้าที่คัดเลือกและเผยแพร่ผลงานดีเด่นของชาติมาตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๒๖ และสืบเนื่องต่อมาถึงปัจจุบัน โดยกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาไว้ว่า ผลงานที่จะนำมาพิจารณานั้น ต้องดีเด่นบังเกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติ และต้องเป็นของคนสัญชาติไทย ซึ่งในอดีตมีบุคคล หน่วยงานและโครงการที่คณะกรรมการฯ ประกาศเกียรติคุณไปแล้วทุกสาขา จำนวน ๒๒๑ ราย นับได้ว่าโครงการนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้บุคคล หน่วยงานและโครงการต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ได้มุ่งมั่นปฏิบัติภารกิจต่างๆ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมและเป็นกำลังสำคัญในการช่วยพัฒนาประเทศ

นอกจากนี้ ยังเป็นการเพิ่มขวัญกำลังใจแก่ผู้ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ ที่จะปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและสร้างสรรค์ความดียิ่งๆ ขึ้นไป สำหรับในพุทธศักราช ๒๕๕๕ มีบุคคล หน่วยงาน และโครงการได้รับการคัดเลือกเป็นผู้มีผลงานดีเด่นระดับชาติ จำนวน ๖ ราย แยกเป็น

๑. ประเภทบุคคล	จำนวน ๒ ราย
๒. ประเภทหน่วยงาน	จำนวน ๒ ราย
๓. ประเภทโครงการ	จำนวน ๒ ราย

บัดนี้ ได้เวลาอันเป็นมงคลฤกษ์แล้ว ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานพระราชานุญาตเบิกนายเอนก เพิ่มวงศ์เสนีย์ ประธานอนุกรรมการพิจารณาคัดเลือกบุคคล หน่วยงานและโครงการดีเด่นของชาติ กราบบังคมทูลเบิกบุคคล ผู้แทนหน่วยงาน และผู้แทนโครงการดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕ ดังกล่าว รับพระราชทานรางวัลเกียรติคุณ และขอพระราชทานพระราชานุญาต กราบบังคมทูลใต้ฝ่าละอองพระบาท พระราชทานพระราโชวาท เพื่อความสิริสวัสดิ์พิพัฒนมงคล สืบไป

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม

สำเนา

พระราชดำรัส

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

ในพิธีพระราชทานรางวัลเกียรติคุณแก่บุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ

ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๕

ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต

วันอังคาร ที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๕

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้ามาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานรางวัลเกียรติคุณแก่บุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ประจำปี ๒๕๕๕ ในวันนี้. ขอแสดงความชื่นชมกับทุก ๆ ท่าน ที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นผู้มีผลงานดีเด่น.

การทำความดีนั้น แม้เป็นสิ่งที่มิใช่จะกระทำได้โดยง่าย แต่ก็จำเป็นต้องทำ เพราะสิ่งนี้เป็นปัจจัยแท้แต่อย่างเดียว ที่จะเกื้อกูลให้บุคคลตลอดถึงสังคมและประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าและดำรงมั่นคงอยู่ได้. นอกจากนี้ การยกย่องผู้กระทำความดีก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน เพราะเป็นการส่งเสริมบุคคลให้มีกำลังใจที่จะประพฤติตนปฏิบัติงานให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น ทั้งยังเป็นการสร้างเสริมค่านิยมที่ถูกต้อง ให้คนในสังคมมีศรัทธายึดมั่นในการทำความดีด้วย. การที่ทางราชการได้เลือกสรรและประกาศเกียรติคุณบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติตลอดจนเผยแพร่ผลงานที่ดีเด่นนั้นให้เป็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชน จึงนับว่าทุกท่าน ทุกหน่วยงานต่างก็ได้บำเพ็ญกรณียกิจอันสำคัญและจำเป็น ในการสร้างความเจริญมั่นคงให้แก่สังคมและชาติบ้านเมืองโดยแท้. ข้าพเจ้าจึงขอแสดงความนิยมยกย่องอย่างจริงใจ และขอให้ทุกท่านตั้งใจประพฤติปฏิบัติความดีให้ยิ่งทวีขึ้น กว้างขวางขึ้น เพื่อประโยชน์สุขและความเจริญยั่งยืนทั้งแก่ตนแก่ส่วนรวมโดยถ้วนหน้า.

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้ทุกท่านประสบแต่ความสุข ความสำเร็จ ในสิ่งอันพึงประสงค์จงทุกประการ.

สำเนาถูกต้อง

(นางรัตนา เจริญเผ่า)

สำนักราชเลขาธิการ

๑๑ กันยายน ๒๕๕๕

งานแถลงข่าว บุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ

ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕

โดย นายเอนก เพิ่มวงศ์เสนีย์

ประธานอนุกรรมการพิจารณาคัดเลือกบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ

เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑๒ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จแทนพระองค์ในพิธีพระราชทาน
รางวัลเกียรติคุณแก่บุคคล ผู้แทนหน่วยงาน และผู้แทนโครงการดีเด่นของชาติ
ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕
ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา
เมื่อวันอังคารที่ ๑๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๕

นายพันธุ์ชัย วัฒนชัย รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี รองประธานอนุกรรมการพิจารณาคัดเลือกบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ กราบบังคมทูลเบิกบุคคล ผู้แทนหน่วยงาน และผู้แทนโครงการดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕ เข้ารับพระราชทานรางวัลเกียรติคุณจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

พลเอก ยุทธศักดิ์ ศศิประภา รองนายกรัฐมนตรี ประธานกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ กราบบังคมทูล สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ในพิธีพระราชทานรางวัลเกียรติคุณแก่บุคคล ผู้แทนหน่วยงาน และผู้แทนโครงการดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานพระราโชวาท ในพิธีพระราชทานรางวัลเกียรติคุณแก่บุคคล ผู้แทนหน่วยงาน และผู้แทนโครงการดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕

ศาสตราจารย์พงษ์ศักดิ์ อังคสิทธิ์

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เข้ารับพระราชทานรางวัลหน่วยงานดีเด่นของชาติ

สาขาพัฒนาสังคม ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕

โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่
คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
หน่วยงานดีเด่นของชาติ สาขาพัฒนาสังคม
ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕

"ก้าวย่างแห่งความสำเร็จสู่เวทีระดับโลก"
โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้รับพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งคณะแพทยศาสตร์ขึ้น เมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๐๒ เป็นโรงเรียนแพทย์แห่งที่ ๓ ของประเทศไทยต่อจากคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล และคณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเป็นคณะแพทยศาสตร์แห่งแรกในส่วนภูมิภาค

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ เป็นโรงพยาบาลเพื่อรองรับการเรียน การสอน การวิจัย และให้บริการรักษาพยาบาลแก่ประชาชนในภาคเหนือ เนื่องจากเป็นโรงพยาบาลสังกัดคณะแพทยศาสตร์ จึงเป็นโรงพยาบาลที่รับส่งต่อผู้ป่วยมารับการรักษาจากโรงพยาบาลต่างๆ ทั่วภาคเหนือ

บทบาทหน้าที่ที่สำคัญ

๑. บริการรักษาพยาบาลให้แก่ประชาชนที่เจ็บป่วยในภาคเหนืออย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานสากล โดยไม่เลือกชั้นวรรณะ และเป็นโรงพยาบาลรับส่งต่อผู้ป่วยอาการหนักและโรคซับซ้อนที่เกินศักยภาพของโรงพยาบาลทั่วภาคเหนือ

๒. เป็นฐานรองรับการเรียน การสอน และการวิจัยของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ บัณฑิตที่จบจากคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการรักษาพยาบาล จากการที่มีหลักสูตรกำหนดให้มีกิจกรรมเพื่อสังคม ชุมชน และผู้ด้อยโอกาส ทำให้แพทย์ที่จบจากคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีจิตสาธารณะ อุทิศตนเพื่อช่วยเหลือสังคมและชุมชน

๓. เป็นแหล่งสร้างผลงานวิจัยที่ได้รับการยอมรับและตีพิมพ์ในวารสารต่างประเทศที่มี Impact Factor สูง และมีผลงานวิจัยเพิ่มขึ้นทุกปี จำนวนผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ที่ตีพิมพ์เมื่อพุทธศักราช ๒๕๕๔ ในระดับนานาชาติและระดับชาติสูงกว่า ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๓ ถึง ๒ เท่า และผลงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิง (Citation) ในฐานข้อมูลระดับนานาชาติ เพิ่มจาก ๓๓๘ ครั้ง เมื่อพุทธศักราช ๒๕๕๓ เป็นจำนวน ๘๙๑ ครั้ง ในพุทธศักราช ๒๕๕๔

ผลงานด้านงานวิจัยที่มีคุณภาพ ได้รับความสำเร็จด้านงานวิจัยจำนวนมาก จะเป็นรากฐานที่สำคัญเพื่อผลิตนวัตกรรม การจัดการความรู้ ที่ทันสมัยและมีคุณค่า ส่งผลให้องค์กรพัฒนาสู่ระดับ World Class ในการผลิตบัณฑิต งานวิจัย งานบริการรักษาพยาบาล ที่มีลำดับเปรียบเทียบในระดับชาติและระดับนานาชาติดียิ่งขึ้นไป

กว่า ๕๐ ปีที่ผ่านมา โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ คณะแพทยศาสตร์ ได้มีการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง ได้มีการเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยการสื่อสารในทุกรูปแบบให้บุคลากรของคณะฯ ซึ่งมีจำนวนมากกว่า ๕,๐๐๐ คน ได้เกิดความเข้าใจ ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรทุกระดับ โดยเฉพาะระดับหัวหน้าฝ่าย/งาน เพื่อเป็นผู้นำในการบริหารองค์กร มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และค่านิยมองค์กรร่วมกัน วางรากฐานการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล เพื่อให้มีคุณภาพ เป็นรากฐานการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลรักษาพยาบาลผู้ป่วย

การดำเนินการเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยนั้น โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ คณะแพทยศาสตร์ ต้องอาศัยเวลา ความทุ่มเท และแรงกายแรงใจของบุคลากรทุกระดับ ในการปรับเปลี่ยนองค์กร จนมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ และโรงพยาบาลได้รับรางวัลแห่งความภาคภูมิใจทั้งระดับชาติและนานาชาติ

การพัฒนาโรงพยาบาล แบ่งออกเป็น ๕ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศ

๒. ด้านการพัฒนาการให้บริการรักษาพยาบาลอย่างมีคุณภาพ มาตรฐาน สู่ความเป็นเลิศ

๓. ด้านการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริการ และการบริหารจัดการ

๔. ด้านการพัฒนาบริการทางการแพทย์ผ่านเครือข่ายความร่วมมือ (Improving Medical Care Service through Collaborative Networks)

๕. ด้านความรับผิดชอบขององค์กรต่อสังคม (Corporate Social Responsibility)

โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จัดเป็นโรงเรียนแพทย์ที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ ๒ ของประเทศไทย เป็นที่รับปรึกษา และรับการส่งต่อจากโรงพยาบาลต่างๆ ใน ๑๗ จังหวัดภาคเหนือ จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาทรัพยากรบุคคล เครื่องมือทางการแพทย์ อาคารสถานที่อย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับการรักษาด้วยเทคโนโลยีชั้นสูง และโรคที่ซับซ้อน ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา และส่งเสริมให้เกิดการดำเนินงานในทุกหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง ดังมีรายละเอียดผลการพัฒนาในแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้

๑. ด้านการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศ

โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ หรือที่ประชาชนในท้องถิ่นเรียกติดปากมานานตลอดระยะเวลา ๕๐ ปี ว่า "โรงพยาบาลสวนดอก" เป็นโรงพยาบาลสังกัดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตั้งขึ้นจากความต้องการของประชาชนในภาคเหนือที่ต้องการมีโรงเรียนแพทย์ เพื่อเป็นแหล่งความรู้วิชาการ และดูแลสุขภาพของประชาชนในภาคเหนือ เป็นโรงพยาบาลที่ให้การบริการระดับตติยภูมิขั้นสูง ขนาด ๑,๔๐๐ เตียง เป็นโรงพยาบาลใหญ่เป็นอันดับ ๒ ของประเทศ และใหญ่ที่สุดในเขตภาคเหนือ บริการผู้ป่วยนอกมากกว่า ๓,๐๐๐ รายในแต่ละวัน รวมกว่า ๑ ล้านครั้งต่อปี มีผู้ป่วยในประมาณ ๕๐,๐๐๐ รายต่อปี และเนื่องจากเป็นโรงพยาบาลที่สังกัด คณะแพทยศาสตร์ที่มีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญทุกสาขาและมีเครื่องมือที่มีเทคโนโลยีสูง จึงต้องรับรักษาผู้ป่วยส่งต่อจากโรงพยาบาลทั่วทั้ง ๑๗ จังหวัดในภาคเหนือ ซึ่งมาจากจังหวัดที่อยู่ห่างไกล

จากจำนวนผู้ป่วยที่มารับการรักษามีมาก ทำให้บุคลากรต้องรับภาระอย่างหนัก การตรวจรักษาต้องใช้เวลานาน และโรงพยาบาลไม่สามารถรับไว้นอนในโรงพยาบาลได้ เนื่องจากจำนวนเตียงผู้ป่วยไม่เพียงพอ ด้วยบทบาทที่เป็นโรงพยาบาลที่เป็นโรงเรียนแพทย์ในภูมิภาค เป็นที่พึ่งสุดท้ายที่ประชาชนผู้เจ็บป่วยที่เดินทางมารับการรักษา จึงต้องมีการพัฒนาการบริหารจัดการ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ที่ต้องการมารับการรักษาที่โรงพยาบาลแห่งนี้

ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๔๒ โรงพยาบาลได้นำมาตรฐานการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล มาปรับกระบวนการทำงานทุกหน่วยงาน เพื่อให้มีคุณภาพ และตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ โดยมุ่งสู่การ **"เป็นที่รักและศรัทธาของปวงชน"** เป็นหลักการชี้นำ และมีคำขวัญที่บุคลากรยึดถือ ปฏิบัติในการให้บริการ คือ **"ดูแล ดุจญาติมิตร พร้อมดวงจิตบริการ"** และโรงพยาบาลมหาราช นครเชียงใหม่ได้ผ่านการประเมินเป็นโรงพยาบาลที่มีการพัฒนาคุณภาพการดูแลผู้ป่วย การบริหาร องค์กรและสร้างเสริมสุขภาพ ตามมาตรฐานโรงพยาบาลจากสถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพ โรงพยาบาลมาถึงปัจจุบัน ทำให้การบริการของโรงพยาบาลมีคุณภาพสามารถลดระยะเวลา การให้บริการ และความพึงพอใจของผู้รับบริการเพิ่มขึ้นทุกปี

หัวใจของการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศ โรงพยาบาลได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน และพัฒนาการบริหาร ซึ่งองค์กรถือว่า คนเป็นทรัพยากรที่มีค่ายิ่งขององค์กร ผู้บริหารโรงพยาบาล พร้อมทั้งบุคลากร ได้ร่วมกันกำหนดค่านิยมองค์กร โดยใช้คำ **"คนสวนดอก"** เป็นตัวผลักดัน ให้เกิดความรักและภักดีต่อองค์กร (Loyalty) ความสามัคคี (Unity) โดยคนสวนดอก มีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

คุณภาพเด่น เน้นนวัตกรรม สร้างสรรค์สามัคคี วจีจับใจ น้ำใจมากล้น
ดำรงตนเป็นตัวอย่าง องค์การแห่งการเรียนรู้ กตัญญูคู่คุณธรรม

ด้านของการพัฒนาบุคลากรให้สามารถพัฒนาและใช้ศักยภาพอย่างเต็มที่ เพื่อมุ่งไปสู่ ความสำเร็จขององค์กร โดยสนับสนุนงบประมาณพัฒนาทรัพยากรบุคคล ได้เล็งเห็นความสำคัญ ในการพัฒนาบุคลากรทุกระดับ ซึ่งต้องการความเชี่ยวชาญในแต่ละวิชาชีพ ได้จัดงบประมาณ เพื่อการพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์ได้รับการอบรมอย่างเพียงพอ

โรงพยาบาลได้เน้นการเพิ่มคุณค่าบุคลากรและการสร้างวัฒนธรรมองค์กร เพื่อให้บุคลากรที่ มีผลงานที่ดี โดยจัดกิจกรรมต่างๆ คือ

๑. การใช้ค่านิยมองค์กร ที่บุคลากรปฏิบัติได้ดีคือ คุณภาพเด่น วจีจับใจ น้ำใจมากล้น และผู้นำได้ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งมีผลต่อการปฏิบัติตามเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา จัดอบรมความรู้ด้านปลูกจิตสำนึกที่ดีให้แก่บุคลากร รวมถึงการคัดเลือกบุคคลดีเด่นทุกปี เพื่อเป็นตัวอย่าง และกระตุ้นจิตสำนึกให้บุคลากรตระหนักถึงจุดเด่นขององค์กร เพื่อจะได้เสียสละ และทุ่มเทการทำงานในองค์กรมากกว่านี้

๒. การสร้างบรรยากาศการทำงานโดยการจัดกิจกรรม อบรม และทำความเข้าใจเรื่องการพัฒนาคุณภาพกับงานประจำ การส่งเสริมผลงาน และการมีส่วนร่วมในความสำเร็จร่วมกัน การยกย่องคนดีเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดผลงานที่ดีอย่างต่อเนื่อง

๓. มี Leadership walks round ทุกเช้าวันพุธ โดยทีมผู้บริหารไปเยี่ยม พูดคุย และรับฟังปัญหาถึงหน้าหน่วยงานด้วยตนเองส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว

๔. มีการสื่อสารสองทางกับผู้บริหารขณะทำกิจกรรม Leadership walks round การประชุมผู้บริหารกับทีมนำระบบสำคัญ และกับบุคลากรในแต่ละหน่วยงานในการเยี่ยมหน้างานทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการ

๕. ผู้นำระดับสูงมีนโยบายในการพัฒนาบุคลากรให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ มีความเป็น “คนสวนดอก” และมีความสุขในสถานที่ทำงาน เพื่อสร้างความผูกพันและความพึงพอใจให้แก่บุคลากรทุกกลุ่ม โดยจัดให้มีพื้นที่สีเขียว มีความสะอาด เป็นระเบียบและสวยงาม มีสถานที่ออกกำลังกาย มีการดูแลซ่อมแซมอาคารสถานที่ปฏิบัติงานให้ปลอดภัยและอำนวยความสะดวกให้แก่บุคลากร

๖. สร้างแรงจูงใจ ความรัก ความผูกพัน เช่น คัดเลือกบุคคลตัวอย่างด้านคุณภาพ คือ รางวัล “คนสวนดอกรักษ์คุณภาพ” รางวัลพัฒนาคุณภาพจากกองทุน Quality fund รางวัล Happy Home รางวัลแม่ลูกผูกพัน รางวัลมุมสวยในสวนดอก เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการจัดงานปีใหม่โดยทุกคนได้รับของขวัญ และมีรางวัลจับสลากเป็นจำนวนมาก

๗. จัดเวทีเสนอผลงานคุณภาพและนวัตกรรม มีการประกวดผลงาน และคัดเลือกผลงานที่ดี ไปนำเสนอระดับประเทศ สนับสนุนเงินพัฒนานวัตกรรม ส่งผลงานประกวดในระดับประเทศทุกปี ทำให้มีผลงาน KM CQI และนวัตกรรมเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

๘. ทีมผู้บริหารติดตามความก้าวหน้าการพัฒนางาน โดยการประชุมกลุ่มผู้บริหารทุกวันจันทร์และวันพฤหัสบดี มีการเดินสำรวจเพื่อติดตามผลการดำเนินงาน แจ้งปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานและให้ความช่วยเหลือในประเด็นที่เป็นความท้าทายมากๆ

๙. ในด้านอาชีวอนามัย คณะกรรมการบริหารและพัฒนาบุคลากรได้ให้การสนับสนุนและประสานงานกับศูนย์สร้างเสริมสุขภาพ เพื่อดูแลสุขภาพบุคลากร ลดความเสี่ยงและมลพิษในสถานที่ทำงาน รวมทั้งการป้องกันภยันตรายต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในขณะปฏิบัติงานเป็นประจำ เช่น ดูแลด้านเสียง แสง อากาศถ่ายเท การป้องกันอัคคีภัย เป็นต้น

๑๐. การปลูกฝังศิลปวัฒนธรรมและประเพณีชาวล้านนาให้แก่บุคลากร โดยการสนับสนุนการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา การแสดงด้านวัฒนธรรมล้านนา ศิลปะพื้นบ้าน การแต่งกายพื้นเมืองล้านนาทุกวันศุกร์และวันสำคัญทางศาสนาต่างๆ

ด้านพัฒนาการบริหารจัดการ มีการดำเนินงานตามนโยบายต่างๆ ดังนี้

๑. นำเครื่องมือบริหารจัดการสมัยใหม่มาใช้ในการบริหารจัดการ จัดอบรมหลักสูตรการบริหารองค์กรให้แก่ผู้บริหารโดยวิทยากรที่มีชื่อเสียง เช่น สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๒. คณะแพทยศาสตร์ ได้ปรับการบริหารองค์กรให้ทันสมัย โดยนำระบบพัฒนาคุณภาพตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (TQA) มาเป็นแนวทาง และเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและการบริหารจัดการ

๓. ให้มีการใช้ Lean Management ในการพัฒนาองค์กร โดยในปีพุทธศักราช ๒๕๕๔ โรงพยาบาลได้กำหนดนโยบาย “Year of the LEAN” เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ทำให้เกิดการตื่นตัวและมีโครงการ LEAN ทุกหน่วย ตามนโยบาย One Unit

๔. One LEAN โดยเฉพาะหน่วยงานของโรงพยาบาล ทำให้เกิดการลดขั้นตอน ลดการใช้ทรัพยากร เวลาการให้บริการสั้นลง เช่น การผ่าตัดหรือทำหัตถการทางการแพทย์ให้สามารถกลับบ้านได้ภายใน ๑ วัน (One Day Surgery) เพิ่มความพึงพอใจให้ผู้ป่วยมากขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ในด้านการบริหารจัดการ จึงถือเป็นนโยบาย เพื่อเพิ่มคุณภาพบริการและประสิทธิภาพองค์กร

๕. การบริหารจัดการความคุ้มค่า (Utilization Management) จากการที่ได้รับงบประมาณจำกัด และนโยบายการเหมาจ่ายค่ารักษาพยาบาลรายหัว ขณะที่ต้นทุนทางการแพทย์สูงขึ้นมากในแต่ละปี ดังนั้น โรงพยาบาลจึงต้องลดความสูญเปล่าในการทำงาน โดยการให้ทุกหน่วยงานคำนวณต้นทุน (Unit cost) เพื่อใช้ในการบริหารจัดการลดต้นทุนโดยไม่กระทบกับคุณภาพการรักษาพยาบาล

๖. การใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศในการบริหารจัดการ (Management Information System) โดยจัดตั้งศูนย์ยุทธศาสตร์ข้อมูล (Operation center) และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการทุกขั้นตอน เพื่อลดอัตรากำลัง ลดขั้นตอน ลดความผิดพลาด เพิ่มคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

๗. ใช้การบริหารเชิงกลยุทธ์ในการจัดการต่อความท้าทายขององค์กร มีการกำหนดแผนกลยุทธ์ที่สามารถบรรลุวิสัยทัศน์ มีการสื่อสารแผน และติดตามประเมินผลเป็นระยะ โดยมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบ (Empower) ให้รองผู้อำนวยการแต่ละท่านครอบคลุมในทุกด้าน

๒. ด้านการพัฒนาการให้บริการรักษาพยาบาลอย่างมีคุณภาพ มาตรฐาน สู่ความเป็นเลิศ

ในด้านการพัฒนางานของโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ได้ใช้วิสัยทัศน์และพันธกิจเป็นตัวขับเคลื่อนผ่านแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของหน่วยงาน จากการที่คนสวนดอกทุกคนมีเป้าหมายร่วมกัน และมุ่งมั่นทำเพื่อผู้ป่วย ตามคำขวัญที่ว่า **"ดูแล ดุจญาติมิตร พร้อมดวงจิตบริการ"** จึงทำให้การพัฒนาโรงพยาบาล ปรับเปลี่ยนอย่างก้าวกระโดดในทุกๆ ด้าน ดังนี้

๒.๑ ด้านการรักษาพยาบาลที่เป็นเลิศ

เป็นต้นแบบของการดูแลผู้ป่วยระบบต่างๆ ที่ซับซ้อน โดยมีศูนย์โรคหัวใจภาคเหนือ ศูนย์รักษาและวิจัยโรคมะเร็ง ศูนย์โรคสมองภาคเหนือ หน่วยเปลี่ยนไต ศูนย์โรคโลหิตจาง Thalassemia ศูนย์อุบัติเหตุ เป็นต้น และมีผลงานระดับชาติและนานาชาติ

๒.๑.๑ ศูนย์โรคหัวใจภาคเหนือ

เป็นเครือข่ายการดูแลและรักษาส่งต่อผู้ป่วยกล้ามเนื้อหัวใจตายเฉียบพลันในเขตภาคเหนือตอนบนเพื่อทำให้เกิดการดูแลผู้ป่วยให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น พัฒนาให้มีระบบรับปรึกษาคลื่นไฟฟ้าหัวใจทางโทรสาร และ ระบบการส่งต่อแบบ fast track ซึ่งเป็นต้นแบบของระบบ Fast Track AMI ที่ใช้ทั่วประเทศ ให้ความรู้ พัฒนา ศักยภาพให้โรงพยาบาลอำเภอที่ห่างไกลสามารถที่จะให้การรักษาผู้ป่วยเองได้ พัฒนาแกนนำ ผู้ดูแลจิตอาสา และขยายไปต่างอำเภอในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดอื่นๆ โดยมีเป้าหมายการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้ป่วยโรคหัวใจล้มเหลว ส่งผลให้อัตราการมีคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยกลุ่มนี้สูงขึ้น ผลลัพธ์การพัฒนาการดูแลผู้ป่วยโรคหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน ทำให้การให้ยาละลายลิ่มเลือดภายใน ๓๐ นาที ที่มาถึงโรงพยาบาลได้ถึง ๒๗% ซึ่งถือได้ว่าดีกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ

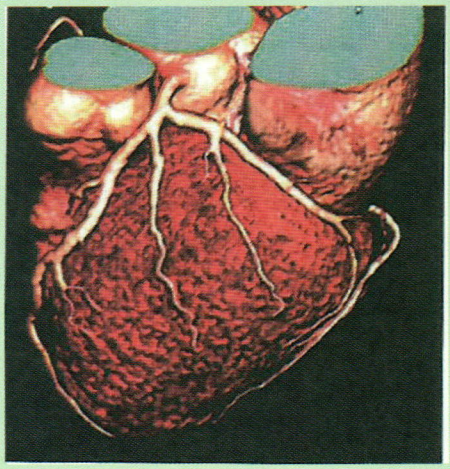

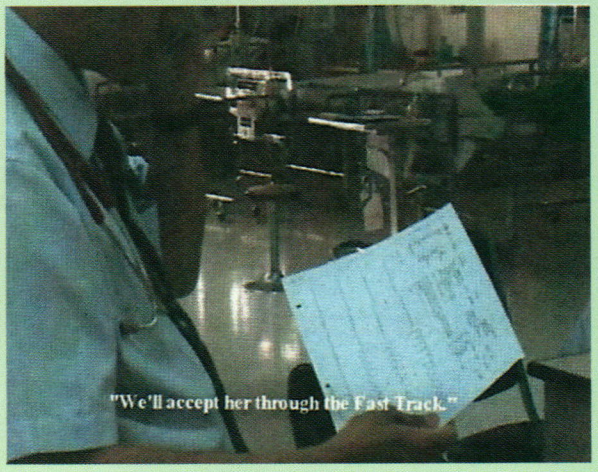

๒.๑.๒ ศูนย์โรคสมองภาคเหนือ

ศูนย์สมองภาคเหนือ ได้จัดตั้ง Stroke Center เพื่อรักษาผู้ป่วยหลอดเลือดสมองตีบหรือแตก ทำให้ผู้ป่วยเป็นอัมพาตหรือหมดสติ เป็นการทำงานร่วมกันแบบสหสาขาของประสาทแพทย์ ประสาทศัลยแพทย์ แพทย์เวชศาสตร์ฟื้นฟู ช่วยกันดูแลตลอด ๒๔ ชั่วโมง โดยจัดให้มี Fast Track สำหรับผู้ป่วยอัมพาต เพื่อผู้ป่วยจะได้รับการฉีดยาขยายหลอดเลือดสมอง ป้องกันเนื้อสมองตายถาวร ช่วยลดความพิการหรืออัตราผู้ป่วยรอดชีวิตสูงขึ้น มีการพัฒนาศักยภาพโรงพยาบาลเครือข่าย ในเขตภาคเหนือในการคัดกรองเบื้องต้น การส่งต่อ และการดูแลหลังจำหน่าย มีการติดตามผลการดำเนินงานและตัวชี้วัด สนับสนุนสื่อการสอน ประสานและเป็นที่ปรึกษาการรับ-ส่งต่อผู้ป่วยโรคสมอง จัดทำซีดีการดูแลตนเองเป็นจ๊อยภาษาท้องถิ่นให้ผู้ป่วยเข้าใจวิธีการดูแลตนเองได้ดีขึ้น ในปี ๒๕๕๔ มีโรงพยาบาลเครือข่ายเพิ่มขึ้น ๗๐% มีนวัตกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ลดความพิการของผู้ป่วยและส่งผลให้ผู้ป่วยมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีหลายชนิด เช่น โปรแกรมกระตุ้นการสื่อสารในผู้ป่วย Aphasia เครื่องช่วยในการออกกำลังกาย เช่น วงล้อเสริมแรงและชิงช้าดำรง อัตราการได้รับยาตามเวลามีแนวโน้มสูงขึ้น อัตราตายลดลงอย่างต่อเนื่อง และผู้ป่วยมีความพิการลดลง ปี ๒๕๕๔ ลดเหลือ ๓๗.๙ %

๒.๑.๓ ศูนย์โรคมะเร็งภาคเหนือ

การดูแลผู้ป่วย CA Breast โดยจัดโครงการส่งเสริมสุขภาพเชิงรุกเข้าสู่ชุมชนต่อเนื่อง และมีการสร้างเครือข่ายกับ โรงพยาบาลชุมชนภาคเหนือ ให้ความรู้แก่แพทย์และพยาบาลจัดทำคู่มือการดูแลเมื่อได้รับยาเคมีบำบัดมีการวางแผนการรักษาร่วมกับแพทย์ศัลยกรรมตกแต่งการเสริมสร้างเต้านมใหม่ในการผ่าตัดครั้งเดียวกัน

โรคมะเร็งตับ (HCC และ CCA) มีการสร้างเครือข่ายร่วมกับโรงพยาบาลชุมชนภาคเหนือ สามารถทำการตรวจรักษาได้รวดเร็วขึ้น เช่น การทำ CT scan การผ่าตัด Hepatectomy และ Pancreaticoduodenectomy ประสบผลสำเร็จ รวมทั้งการรักษาโดยการทำ Intervention ร่วมกับรังสีแพทย์ โดยไม่เกิดภาวะแทรกซ้อนและสามารถจำหน่ายได้ตามแผน

๒.๑.๔ ศูนย์อุบัติเหตุตติยภูมิระดับ ๑

เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญที่ประชาชนทั้งชาวไทยและต่างประเทศนิยมมาเที่ยวชมธรรมชาติและวัฒนธรรมอันงดงาม การรองรับอุบัติเหตุหมู่และอุบัติภัยต่างๆ เป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งห้องอุบัติเหตุเดิมไม่มีความพร้อมในการให้บริการผู้ป่วยฉุกเฉิน โรงพยาบาลจึงได้จัดหางบประมาณสร้างศูนย์อุบัติเหตุตติยภูมิระดับ ๑ ให้มีความพร้อมมากที่สุดในภาคเหนือ จัดแพทย์ผู้เชี่ยวชาญและบุคลากรทางการแพทย์ จัดหาเครื่องมือที่ทันสมัยเพื่อให้บริการ ณ ห้องฉุกเฉิน และพร้อมให้คำปรึกษาแก่โรงพยาบาลต่างๆ ตลอด ๒๔ ชั่วโมง โดยผ่าน Call Center ประสานงาน เมื่อผู้ป่วยมาถึงโรงพยาบาลก็จะได้รับการรักษาโดยเร็ว สามารถลดอัตราการพิการหรืออัตราตายลงได้

ตั้งทีมงาน Rapid Response Team (RRT) มีบริการรถฉุกเฉิน Emergency Medical Service (EMS) ตั้งเครือข่ายผู้ป่วยอุบัติเหตุร่วมกับจังหวัด โดยโรงพยาบาลจัดอบรมหลักสูตรต่างๆ ให้กับบุคลากรทางการแพทย์ทุกระดับ เพื่อสามารถดูแลผู้ป่วยเบื้องต้น ณ จุดเกิดเหตุได้อย่างปลอดภัย

Emergency Medical Service (EMS) สามารถออกให้บริการได้ตั้งแต่รับแจ้งเหตุ ออกปฏิบัติการได้ทันที ห้องฉุกเฉินจะเตรียมความพร้อมของทีมแพทย์และห้องผ่าตัด ตลอดระยะเวลา ๕ ปีที่ผ่านมา มีผู้ป่วย Cardiac injury จำนวนกว่า ๒๐ ราย สามารถช่วยชีวิตได้มากกว่า ๗๐ เปอร์เซ็นต์ จึงกล่าวได้ว่าศูนย์อุบัติเหตุ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ เป็นทีมสหสาขาวิชาชีพที่มีความพร้อม และศักยภาพในการรองรับอุบัติเหตุหมู่ และสามารถให้การรักษาได้ทันท่วงที

นอกจากนี้ ยังมีการฝึกซ้อมแผนการรับอุบัติภัยหมู่ แผนป้องกันแผ่นดินไหว แผนอุบัติภัยจากสารเคมีร่วมกับตำรวจและจังหวัด เพื่อให้มีความพร้อม และความปลอดภัยแก่ประชาชนในภาคเหนือ โดยเฉพาะช่วงเทศกาลต่างๆ

มีการสอนและการฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ ให้แก่แพทย์ พยาบาล และบุคลากรทางการแพทย์ของโรงพยาบาลและโรงพยาบาลอื่นๆ ในเครือข่าย คือ การช่วยฟื้นคืนชีพชั้นสูง (Advance Trauma Life Support) (ATLS), Advance Cardiac Life Support (ACLS), Advance Trauma Operative Approach (ATOA) ซึ่งเป็นการฝึกผ่าตัดสำหรับผู้ป่วยอุบัติเหตุ อบรม Advanced Initial trauma care for nurse (AITCN) และการเตรียมความพร้อมสำหรับรับอุบัติภัยสารเคมี

โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ นับเป็นสถาบันที่อบรมหลักสูตร Advance Trauma Life Support ตลอดระยะเวลา ๕ ปี มากที่สุดในประเทศไทย และได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณจากราชวิทยาลัยศัลยแพทย์แห่งประเทศไทย และยังมีการอบรมต่อเนื่องมาตลอดจนทุกวันนี้

๒.๑.๕ การผ่าตัดเปลี่ยนอวัยวะ (Transplantation) เช่น ไต ตับ เลนส์แก้วตา เป็นต้น โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ สามารถผ่าตัดเปลี่ยนตับจากแม่สู่ลูก (Living donor) ได้สำเร็จ ซึ่งผู้ป่วยเด็กมีอายุเพียง ๒ ขวบ และมีชีวิตรอดเป็นรายแรกของประเทศไทย

๒.๑.๖ ศูนย์กลางเครือข่ายความร่วมมือการบริการทางการแพทย์ในภาคเหนือ พัฒนาระบบเครือข่ายให้โรงพยาบาลในภาคเหนือตอนบนทั้งหมด ทั้งภาครัฐและเอกชน ประสานความร่วมมือในการดูแลผู้ป่วย เปรียบเสมือนเป็นโรงพยาบาลเดียวกัน (One Region, One Big Hospital : OROBH) ระหว่างโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ และโรงพยาบาลทั้งหมดในเขต ๑๗ จังหวัดภาคเหนือ

๑. สร้างและสนับสนุนเครือข่ายและโรงพยาบาลทั้งหมดในเขตจังหวัดภาคเหนือ

๒. ประชุมบริหารระบบการส่งต่อผู้ป่วยในจังหวัดอย่างสม่ำเสมอ

๓. ขยายเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการ เพิ่มศักยภาพโรงพยาบาลเครือข่ายด้านการรักษาพยาบาล เช่น เครือข่ายโรคหัวใจ เครือข่ายโรคหลอดเลือดสมอง เครือข่ายอุบัติเหตุ เครือข่ายโรคมะเร็งเต้านม เครือข่ายการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย

๔. พัฒนาระบบการส่งต่อ (referring system) อย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงระบบการรับส่งต่อกับโรงพยาบาลทุกแห่งในเชียงใหม่และภาคเหนือตอนบน โดยผ่าน mailbox

๕. ศูนย์ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล:เชียงใหม่ (Hospital Accreditation Collaboration center: Chiang Mai) มากกว่า ๑๐ ปี และให้คำปรึกษาและประเมินการพัฒนาคุณภาพให้กับโรงพยาบาลในภาคเหนือในนามของสถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล

๒.๑.๗ Best Practice โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ได้จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้โครงการดีเด่นระหว่าง ๓ โรงเรียนแพทย์ภูมิภาค คือ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยหมุนเวียนไปจัดแต่ละสถาบัน ทุก ๔ เดือน

๒.๒ ด้านเครื่องมือแพทย์ที่ทันสมัย โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ คณะแพทยศาสตร์ ได้พัฒนาศักยภาพทางการรักษาพยาบาล และการให้บริการวิชาการเพื่อความเป็นเลิศ ส่งเสริมการรักษาโรคซับซ้อน โดยเน้นการทำงานสหสาขาวิชาชีพเพิ่ม High technology equipment และเตรียมความพร้อม เพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและสากล โดยมีการพิจารณางบลงทุนด้านครุภัณฑ์และเครื่องมือทางการแพทย์ในศูนย์ความเป็นเลิศทางการแพทย์

ในปีงบประมาณที่ผ่านมา โดยได้จัดหาเครื่องมือทางการแพทย์ที่ทันสมัยมาเพื่อให้บริการ และดำเนินงานด้านการวิจัย เช่น หุ่นยนต์ช่วยผ่าตัด เครื่องเร่งอนุภาคไซโคตรอน เครื่องถ่ายภาพรังสีโพสิตรอนร่วมกับภาพเอกเรซ์คอมพิวเตอร์ เครื่องเลเซอร์รักษาสายตาผิดปกติ พร้อมเครื่องเลเซอร์แยกชั้นกระจกตา ทำให้คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีความทันสมัยที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ

คณะแพทยศาสตร์ได้สร้างหอผู้ป่วยหนัก (ICU) ใหม่ มีอุปกรณ์ทางการแพทย์สำหรับช่วยชีวิตที่ทันสมัย สำหรับผู้ป่วยอายุรศาสตร์ และกุมารเวชศาสตร์ เพื่อรองรับจำนวนผู้ป่วยหนักที่เพิ่มขึ้น มีห้อง negative และ positive pressure ป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค ถือเป็น ICU ที่ทันสมัยที่สุดในประเทศไทย

๒.๓ การบริการที่เป็นเลิศที่เน้นผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง ได้วางระบบ ดังนี้

๒.๓.๑ One Stop Service โรงพยาบาลมีนโยบายให้ผู้มารับบริการที่โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ได้รับความสะดวก สบาย และรวดเร็วที่สุด จึงจัดตั้ง One Stop Service ที่จุดรับผู้ป่วย โดยการรวมขั้นตอน และลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นในการรับลงทะเบียนผู้ป่วย และขั้นตอนอื่นๆ โดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ โดยมีบุคลากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้บริการผู้ป่วยนอก เช่น พยาบาลคัดกรอง เวชระเบียน ศูนย์ประสานสิทธิ สังคมสงเคราะห์ ประชาสัมพันธ์ และหน่วยรักษาความปลอดภัย มาทำงานร่วมกันไว้ ณ จุดทำบัตรและตรวจสอบสิทธิที่เดียว เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ป่วย จากจุดนี้ผู้ป่วยสามารถไปรอยังห้องตรวจได้ทันที ทำให้ลดขั้นตอนและเวลาในการให้บริการ เพื่อให้ผู้ป่วยจำนวนมากที่มารับการรักษาได้รับความสะดวก จึงมีนโยบายเพิ่มจำนวนห้องตรวจที่แผนกผู้ป่วยนอก ย้ายและปรับปรุงห้องตรวจต่างๆ ห้องจ่ายยา ห้องการเงิน

ห้องปฏิบัติการกลาง ธนาคารเลือด และเอกซเรย์ ปรับสถานที่ เพื่อลดความแออัด และลดความเสี่ยงให้แก่ผู้ป่วย ประหยัดไฟฟ้าในการใช้ลิฟต์ และประหยัดเวลาในการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย

๒.๓.๒ การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาเพิ่มความรวดเร็วและความถูกต้องในการให้บริการ เช่น การ Scan OPD & IPD Card การใช้ Sticker & Bar code ในทุกขั้นตอนการตรวจวินิจฉัย และการรักษา การจ่ายยาผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน การใช้ Sticker กำกับหลอด specimens แบบอัตโนมัติ และการเรียงประเภทข้อมูลในเวชระเบียนผู้ป่วย การบริหารจัดการข้อมูลทางการเงินของโรงพยาบาล

๒.๓.๓ การสร้างช่องทางการรักษาเร่งด่วน (Fast Track) ในโรคเฉียบพลันที่มีผลต่อความพิการถาวรหรือเสียชีวิตหากได้รับการรักษาที่ล่าช้า เช่น โรคหลอดเลือดหัวใจขาดเลือด โรคสมองขาดเลือด

๒.๓.๔ เพิ่มช่องทางการเข้าถึงบริการ โดยการสร้างระบบให้ผู้ป่วยเข้าถึงการบริการได้ง่ายขึ้น โดยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการบริการ เช่น Internet registration, Internet referring, SMS, Facsimiles และการให้คำปรึกษาระหว่างโรงพยาบาล ๒๔ ชั่วโมง

๒.๓.๕ การพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล โดยการบริหารเชิงรุกและนำมาตรฐานระดับประเทศตามเกณฑ์มาตรฐานการพัฒนาคุณภาพของสถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล และระดับชาติ คือ เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ รวมถึงการสนับสนุนทุนสร้างนวัตกรรมส่งเสริมการนำผลงานเสนอในเวทีต่างๆ จนได้รางวัลต่างๆ มากมายทุกปี ผลงานจากการสร้างนวัตกรรมของคนสวนดอก ได้นำมาใช้ในการให้บริการ ทำให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว สามารถลดค่าใช้จ่าย โดยผู้อำนวยการร่วมเป็นประธานในทุกกรรมการ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการประสานงาน และติดตามการพัฒนาคุณภาพงาน ตัวอย่างเช่น

๑. **การบริหารความเสี่ยง (Risk Management)** โรงพยาบาลมีทีมบริหารความเสี่ยงในการติดตาม ป้องกัน การเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ โดยร่วมกับหน่วยงานและทีมดูแลผู้ป่วย (Patient Care Team) ในการวางแนวทางป้องกัน รวมถึงมีการบริหารความเสี่ยงเชิงรุก เพื่อลดอุบัติการณ์ และให้ผู้ป่วยปลอดภัย

๒. **ทีมดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคอง (Palliative Care Team)** เป็นทีมที่เกิดขึ้นใหม่ในระหว่างการดำรงตำแหน่ง และมีผลงานเป็นที่ประจักษ์มากมาย ได้รับรางวัลจากหน่วยงานทั้งภายใน และต่างประเทศ

๓. **ทีมควบคุมและป้องกันการติดเชื้อ** มีอาจารย์แพทย์เข้ามาร่วมทำงานด้วยความเสียสละและรักองค์กร มีการวางระบบการใช้ยาปฏิชีวนะ เพื่อให้ผู้ป่วยปลอดภัยและไม่ดื้อยา โดยทีมแพทย์โรคติดเชื้อของโรงพยาบาลจะปรับเปลี่ยนยาตามผลการเพาะเชื้อ ๗๒ ชั่วโมง แม้เป็นวันหยุดราชการ หลังการให้ยาปฏิชีวนะแบบครอบคลุม ซึ่งมีราคาแพง เปลี่ยนเป็นยาเฉพาะเชื้อที่เหมาะสมกว่า

จากความรักองค์กร ทีมแพทย์ผู้เชี่ยวชาญสาขาโรคติดเชื้อของโรงพยาบาลได้เสียสละร่วมกันดูแลการใช้ยาปฏิชีวนะในผู้ป่วยทำให้จำนวนการใช้ยาปฏิชีวนะที่มีราคาแพงลดลง และโรงพยาบาลประหยัดเงินได้มากกว่าหนึ่งล้านบาทต่อเดือน

๒.๓.๖ ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดูแลผู้ป่วย สร้างสิ่งแวดล้อมภายในโรงพยาบาลตามคำขวัญ ***"Clean & Shine"*** สร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายภายในอาคาร เช่น การจัดแสดงศิลปะภาพเขียนฝีมือบุคลากร การประกวดภาพถ่ายมุมสวยในสวนดอก ดนตรีจิตอาสา และการแสดงดนตรีพื้นเมือง

การพัฒนาด้านกายภาพภายนอกของโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ให้ร่มรื่น สะอาด และปลอดภัย "Hospital in the Park : โรงพยาบาลสวนดอก"

สภาพแวดล้อมภายนอก ได้มีการปลูกดอกไม้ และการรักษาความสะอาดภายนอกอาคาร ตามนโยบายของโรงพยาบาล ให้เป็น ***"Green & Clean"*** สร้างสิ่งแวดล้อมให้น่าอยู่ เพิ่มพื้นที่สีเขียว เพื่อลดมลพิษ ปลูกต้นไม้ ***"ทำสวนดอกให้เป็นปอดของเมืองเชียงใหม่"*** ลดการใช้พลังงานและการใช้รถยนต์

๓. ด้านการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริการและการบริหารจัดการ

๓.๑ พัฒนาระบบสารสนเทศ เน้นการนำระบบสารสนเทศเข้ามาใช้ในทุกขั้นตอนของการให้บริการ เป็นการปฏิรูประบบการทำงานภายในโรงพยาบาล โดยมีเป้าหมาย ดังนี้

๑. **ลดงาน** ทำให้บุคลากรมีเวลาและมีความสุขในการทำงาน ทำให้เกิดการเอาใจใส่ดูแลผู้ป่วย ในการให้บริการได้มากขึ้น เกิดจิตบริการ (Service mind) และการดูแลผู้ป่วยด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ (Humanized health care)

๒. **ลดเวลา** ให้ผู้รับบริการใช้เวลาอยู่ในโรงพยาบาลให้สั้นที่สุด

๓. **ลดขั้นตอน** เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับความสะดวก รวดเร็วมากที่สุดในการรับบริการ

๔. **ลดคน** สามารถลดเจ้าหน้าที่ในการทำงานลง

๕. **ลดความผิดพลาด** ที่เกิดขึ้นในขั้นตอนต่างๆ เช่น Medical errors

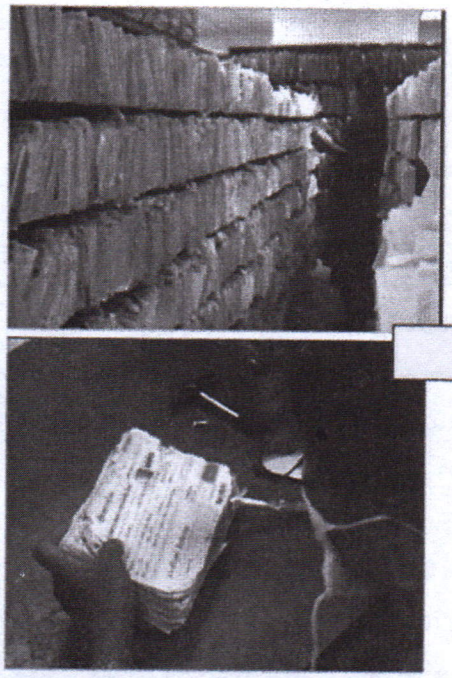

แผนกเวชระเบียน

การสแกนเพื่อเก็บ
เวชระเบียนแบบใหม่

การเก็บเวชระเบียนแบบเดิม

๖. **ลดกระดาษ** เช่น ลดการใช้กระดาษบันทึกเวชระเบียน และบันทึกผลการตรวจต่างๆ

๗. **ลดพื้นที่ในการจัดเก็บเอกสาร** ข้อมูลต่างๆ มีการเก็บไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ที่สามารถเก็บรักษาข้อมูลได้จำนวนมาก ไม่เปลืองพื้นที่ และมีระบบ back up ข้อมูลตลอดเวลา

จากนโยบายการใช้ IT นี้ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน เพิ่มความพึงพอใจทั้งผู้รับและผู้ให้บริการ ทำให้โรงพยาบาลได้รับคำชมจากผู้ใช้บริการว่า ***" โรงพยาบาลได้พัฒนาแตกต่างไปจากเดิมมาก บริการได้รวดเร็ว"***

แพทย์สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลสารสนเทศในการสอน การวิจัยได้ง่ายอีกด้วย ในปัจจุบัน อาจารย์สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลแบบย้อนหลัง โดยเก็บข้อมูลจากเวชระเบียนผู้ป่วยนอกและเวชระเบียนผู้ป่วยใน ผลเลือด ผลเอกซเรย์ จากหน้าจอคอมพิวเตอร์

ทีมงานสารสนเทศโรงพยาบาลสามารถพัฒนาโปรแกรม Database และ Server เพื่อใช้งานในโรงพยาบาล ดังนี้

๑. พัฒนาโปรแกรมอนุมัติ Online ระบบฐานข้อมูลเฉพาะโรค เช่น โรคเบาหวาน โรคมะเร็ง และเชื่อมโยงไปการเชื่อมต่อข้อมูลระหว่างหน่วยงานภายในและภายนอก สนับสนุนทางคลินิก เช่น lab, x-ray, ID picture, blood bank และนอกหน่วยงาน เช่น referring system, E discharge summary

๒. พัฒนาระบบยุทธศาสตร์ข้อมูล (Operation Center) เพื่อการพัฒนาองค์กร

๓. จัดตั้งระบบ wireless เพื่อใช้ในการบริการอย่างมีประสิทธิภาพ ดำเนินการติดตั้ง wireless ทั่วทั้งองค์กร

๔. พัฒนาระบบสารสนเทศ SMI: การเชื่อมโยงข้อมูลการรักษาพยาบาล

๓.๒ การ Scan OPD & IPD Card เรียกระบบนี้ว่า DigiCards

จากปัญหาการรอคอยเวชระเบียนเป็นเวลานาน หรือหาเวชระเบียนผู้ป่วยไม่พบ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จึงมีนโยบายให้ทำการสแกนบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยนอกทั้งหมด โดยจัดหาเครื่องสแกนและระดมบุคลากรมาช่วยกัน เริ่มจากผู้ป่วยที่มาตรวจในปีปัจจุบันก่อน และขยายไปยังเวชระเบียนเก่า จากการปรับระบบการทำงานนี้ ทำให้ผู้ป่วยไม่ต้องเสียเวลารอเวชระเบียนอีกต่อไป แก้ปัญหาเวชระเบียนหาย และปัจจุบันได้ขยายการสแกนเวชระเบียนผู้ป่วยในอีกด้วย

จากการสแกนเวชระเบียนผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยในทำให้เกิดการพัฒนาระบบเวชระเบียนอย่างก้าวกระโดด มีความพร้อมทั้งด้านการให้บริการ การเรียนการสอน การวิจัย แพทย์สามารถเข้าถึงเวชระเบียนจากระบบสารสนเทศของโรงพยาบาลได้ทันทีจากสถานที่ใดก็ได้ เป็นการปรับระบบบริการครั้งใหญ่ครั้งหนึ่งของโรงพยาบาล และเป็นโรงพยาบาลต้นแบบให้โรงพยาบาลต่างๆ ที่มาดูงาน นำไปดำเนินการในโรงพยาบาลของตน

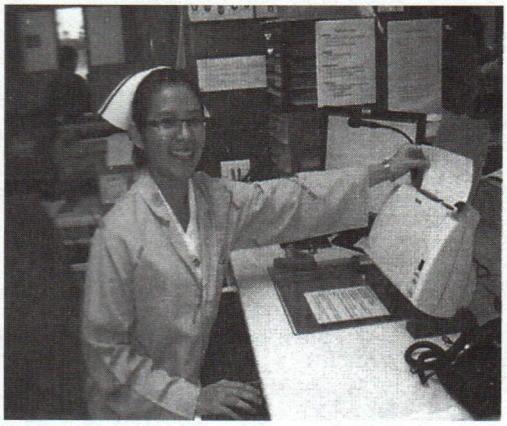

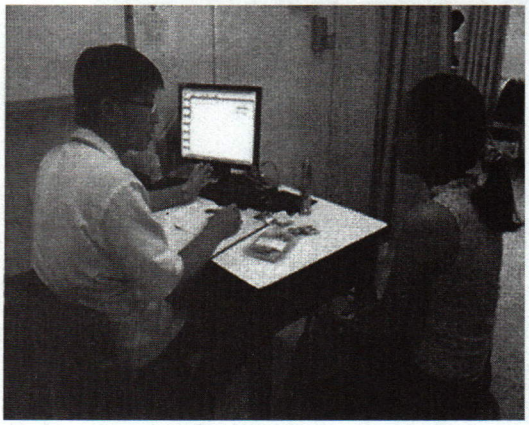

๓.๓ การสั่งยาในระบบคอมพิวเตอร์ เป็นอีกหนึ่งระบบของการพัฒนา เพื่อเพิ่มคุณภาพการบริการ

๑. เพิ่มความรวดเร็วในการจ่ายยา
๒. ลดเวลาขอรับบริการ
๓. ลด Medication Errors (prescribing and transcription errors)
๔. ป้องกันการแพ้ยาจากระบบที่เตือนข้อมูลการแพ้ยาของผู้ป่วย
๕. ป้องกันการจ่ายยาซ้ำ

๓.๔ พัฒนาระบบการสั่งยาโดยแพทย์สามารถเห็นรูปแบบเม็ดยา

ในปัจจุบัน แพทย์จะสามารถเห็นรูปแบบเม็ดยา หรือขวดยาขณะที่สั่งยา ทำให้ลดการผิดพลาดในการสั่งยา และเมื่อผู้ป่วยนำยาที่รับประทานเป็นประจำมาโรงพยาบาล แพทย์จะสามารถบอกได้ว่า ผู้ป่วยได้รับยาชนิดใดอยู่

๓.๕ การใช้โปรแกรมการเรียกเก็บเงิน (Electronic Claim)

จากการสร้างโปรแกรมการเรียกเก็บแทนการบันทึกและเก็บข้อมูลแบบเดิมในการเรียกเก็บค่ารักษาพยาบาลของผู้ป่วยหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า สามารถลดระยะเวลาจากที่เคยใช้เวลานานถึง ๓๐ วันในการรวบรวมข้อมูลด้วยมือ เหลือเพียง ๗ วัน และทำให้อัตราความถูกต้องของข้อมูลดีขึ้นด้วย

๓.๖ Electronic Discharge Summary (Medical Report) **การสรุปผลการรักษาพยาบาลผู้ป่วยใน** (In-patient) **ในระบบคอมพิวเตอร์ของโรงพยาบาล**

โรงพยาบาลได้วางระบบการสรุปผลการรักษาในผู้ป่วยในทุกราย โดยสร้างโปรแกรมบันทึกรายละเอียดของการรักษาอัตโนมัติ โดย pop up ให้แพทย์ลงรายละเอียดก่อนสั่งยากลับบ้าน จาก Electronic Discharge Summary จะถูกส่งไปที่เวชระเบียนผู้ป่วยนอกของผู้ป่วยรายนั้น เมื่อผู้ป่วยรายนี้กลับมารักษาซ้ำ แพทย์ที่ห้องตรวจผู้ป่วยนอกสามารถทราบรายละเอียดการรักษาพยาบาลครั้งที่แล้ว นอกจากนี้ Electronic Discharge Summary ยังเป็นข้อมูลที่ส่งกลับไปให้แก่โรงพยาบาลที่ส่งต่อผู้ป่วยมารักษาที่โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ เพื่อผู้ป่วยอาจรักษาณ โรงพยาบาลใกล้บ้านได้ ทำให้ผู้ป่วยที่อยู่จังหวัดต่างๆ ได้รับการดูแลรักษาต่อเนื่อง ถูกต้องและเสมอภาค และเป็นการยกระดับคุณภาพการรักษาพยาบาลของประเทศไทยในภาพรวมให้สูงขึ้น

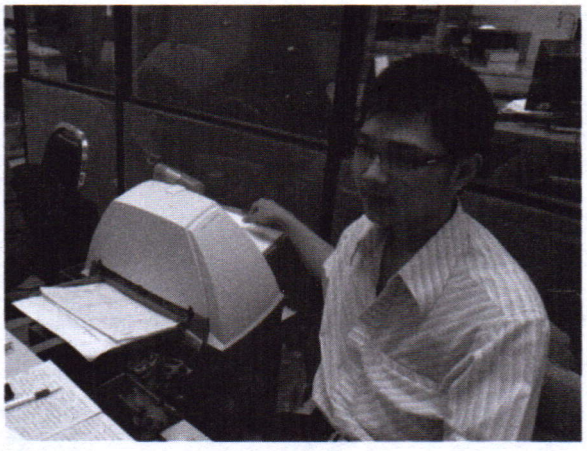

๓.๗ การนำระบบสื่อสารสมัยใหม่มาช่วยในการให้บริการ

โรงพยาบาลได้นำระบบสื่อสารสมัยใหม่ทุกรูปแบบมาใช้ในการให้บริการ และเชื่อมต่อการทำงานในโรงพยาบาลเครือข่าย รวมถึงการเข้าถึงบริการ ณ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ มีการใช้โทรศัพท์มือถือ การส่ง SMS ในการนัดหมาย หรือเลื่อนนัดผู้ป่วยของโรงพยาบาล ในการส่งผลทางห้องปฏิบัติการและเอกซเรย์ การใช้เครื่องโทรสารในการส่งบันทึกคลื่นไฟฟ้าหัวใจ (EKG) ทำให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ในการให้คำปรึกษา และประสานความร่วมมือของโรงพยาบาลเครือข่ายในภาคเหนือ ซึ่งทางโรงพยาบาลได้จัดให้มีทีมแพทย์ให้คำปรึกษาตลอด ๒๔ ชั่วโมง

๓.๘ การตรวจสอบสิทธิ และการอนุมัติค่ารักษาพยาบาลผู้ป่วยประกันสังคม และผู้ป่วยในของโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า

ในอดีต เมื่อผู้ป่วยได้รับการตรวจรักษา และมีความจำเป็นต้องใช้ยาเกินสิทธิ จะต้องมาที่สำนักงานประกันสังคม หรือศูนย์ประสานสิทธิเพื่อขออนุมัติ ในปัจจุบันเมื่อแพทย์ตรวจเสร็จ พยาบาลจะสแกนเอกสารแสดงสิทธิเข้าสู่ระบบ SMI (Suandok Medical Information) มายังสำนักงาน ระบบจะตอบรับและทำการอนุมัติ ทำให้ผู้ป่วยไม่ต้องเสียเวลาเดินทางไปที่สำนักงานประกันสังคมอีกต่อไป

๔. ด้านการพัฒนาบริการทางการแพทย์ผ่านเครือข่ายความร่วมมือ (Improving Medical Care Service through Collaborative Networks)

ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลชุมชนในเขต ๘ จังหวัดภาคเหนือ ให้เกิดการร่วมมือในการรักษาผู้ป่วยอย่างมีประสิทธิภาพ มีทีมแพทย์พยาบาลออกไปฝึกอบรม สร้างทีมดูแลรักษาผู้ป่วย ณ โรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลชุมชน ทำให้สามารถรักษาผู้ป่วย ณ โรงพยาบาลใกล้บ้าน ไม่ต้องส่งต่อมายังโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ หรือสามารถให้การรักษาเบื้องต้นอย่างถูกวิธี หรือพ้นขีดอันตรายก่อนส่งต่อผู้ป่วย เพื่อลดอัตราการตายและความพิการ

เพื่อรองรับการทำงานของเครือข่าย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดให้มีช่องทางบริการเร่งด่วน (Fast Track) ในผู้ป่วย Acute MI, Acute Stroke, ผู้ป่วยอุบัติเหตุ เกิดความรวดเร็วในการให้การรักษาพยาบาล ทำให้ผู้ป่วยรอดชีวิตหรือลดความพิการได้อย่างชัดเจน เครือข่ายความร่วมมือที่ดำเนินการร่วมกับโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ เช่น การดูแลผู้ป่วยกลุ่มโรค Acute Myocardial Infarction, โรค Acute Stroke, ผู้ป่วยอุบัติเหตุ กลุ่มผู้ป่วยมะเร็งชนิดต่างๆ และการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย (Palliative Care) ทำให้เกิดเครือข่ายที่มีคุณภาพในการให้การรักษาพยาบาลผู้ป่วยกลุ่มต่างๆ อย่างชัดเจน

๔.๑ Internet Registration System

ด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ผู้ป่วยสามารถลงทะเบียนให้ตนเองล่วงหน้าผ่านระบบ Internet หรือลงทะเบียนให้คุณพ่อ คุณแม่ หรือญาติ ทำให้ไม่ต้องเสียเวลามาทำบัตรแต่เช้า ระบบจะตอบรับและกำหนดวันนัดหมายผ่านระบบ SMS ของโทรศัพท์มือถือ

๔.๒ Internet Referring System, *www:http://refer.med.cmu.ac.th*

โรงพยาบาลต่างๆ ในเครือข่าย สามารถส่งต่อผู้ป่วยมารับการรักษา ณ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ โดยผ่านระบบ Internet ทำให้เมื่อผู้ป่วยมาถึง

โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่จะได้รับการรักษาในวันนั้นเลย หลังจากได้นำระบบ Online referring มาใช้ในโรงพยาบาล มีโรงพยาบาลต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน มาใช้บริการนี้จำนวนมากขึ้นในแต่ละปี

๔.๓ ส่งเสริมประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น

โรงพยาบาลได้ประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานรัฐและเอกชน ในการบริจาคเครื่องมือที่จำเป็นให้กับรถพยาบาลของโรงพยาบาลต่างๆ ให้มีความพร้อมในการส่งต่อผู้ป่วย มีส่วนร่วมกับตำรวจจราจรและหน่วยงานในจังหวัดเชียงใหม่ ในการรณรงค์การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและการลดอุบัติเหตุจากการดื่มสุราในโครงการ “เมาไม่ขับ”

๔.๔ การพัฒนาศักยภาพโรงพยาบาลเครือข่ายด้านพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล

โดยศูนย์ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล : เชียงใหม่ (Hospital Accreditation Collaboration center : Chiang Mai) ในการให้คำปรึกษาและประเมินการพัฒนาคุณภาพให้กับโรงพยาบาลในภาคเหนือในนามของสถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล จัดแสดงผลงานมหกรรมคุณภาพของโรงพยาบาลทั่วภาคเหนือ และจัด Regional Forum on Hospital Accreditation

โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ถึงแม้จะมีบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความรู้ความสามารถสูง มีเครื่องมือเทคโนโลยีราคาแพง มีศูนย์ความเป็นเลิศทางการแพทย์ แต่โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่เพียงลำพัง ไม่สามารถดูแลผู้ป่วยได้อย่างทั่วถึง และโรงพยาบาลชุมชนยังมีข้อจำกัดในการดูแลผู้ป่วยที่มีอาการหนักและโรคซับซ้อน

โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ในฐานะโรงเรียนแพทย์ที่มีพันธกิจทั้งด้านการเรียน การสอน และการรักษาพยาบาล ต้องมีบทบาทในการลดความสูญเสีย เยียวยาความเจ็บป่วยให้กับประชาชน โดยการเพิ่มศักยภาพของโรงพยาบาลชุมชน เพื่อให้เป็นโรงพยาบาลใกล้บ้านใกล้ใจ ในการดูแลผู้ป่วยเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพ และสร้างระบบส่งต่ออย่างรวดเร็ว เพื่อให้ประชาชนที่อยู่ห่างไกลสามารถเข้าถึงบริการทางการแพทย์ได้ จึงเกิดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการแพทย์

๕. ด้านความรับผิดชอบขององค์กรต่อสังคม

๕.๑ การกำกับดูแลเรื่องจริยธรรม: การกำหนดให้มีหลักสูตรการสอนด้านจริยธรรมให้นักศึกษาและแทรกใน Bedside teaching มีการกำกับ ติดตามประเมินผลด้านจริยธรรม ส่งผลให้มีการร้องเรียนเรื่องจริยธรรมน้อยมาก

มีการกำกับบุคลากรทุกคนในการพิทักษ์สิทธิให้ผู้ป่วยทุกคน ให้ความสำคัญต่อสิทธิเด็กและสตรีเป็นอย่างมาก โดยมีหน่วยงานสังคมสงเคราะห์รับผิดชอบในการดูแลตลอด ผลจากการทำ Mini-research เรื่องการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยพบว่าบุคลากรมีความตระหนักในเรื่องสิทธิผู้ป่วยเป็นอย่างดี

๕.๒ มูลนิธิโรงพยาบาลสวนดอก โรงพยาบาลสร้างความเสมอภาคในการเข้าถึงการรักษาพยาบาล ทำอย่างไรที่จะให้ประชาชนยากจนที่อยู่ห่างไกล เมื่อเจ็บป่วยหนัก ต้องการการรักษาจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางจากโรงพยาบาลที่มีความพร้อมและเครื่องมือที่ทันสมัย โรงพยาบาลจึงสร้างช่องทางอำนวยความสะดวกที่จะให้ผู้ป่วยมีโอกาสได้รับการรักษาที่ดีที่สุด รวดเร็วและปลอดภัย คณะแพทยศาสตร์ จึงได้จัดตั้งกองทุนมูลนิธิโรงพยาบาลสวนดอก เพื่อช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลของผู้ป่วยยากจน โดยจัดกิจกรรมระดมทุนรับเงินบริจาคเข้ากองทุนนี้ทุกปี ดังนั้นผู้ป่วยที่ยากจนจะได้รับการรักษาตามสิทธิ ในส่วนที่เกินสิทธิ จะใช้เงินกองทุนเข้าช่วยเหลือ ทำให้ผู้ป่วยยากจนเมื่อเจ็บป่วยจะได้รับการรักษาเต็มที่ โดยให้คนจนหายจากความเจ็บป่วยกลับสู่ครอบครัวอย่างมีความสุข ไม่มีหนี้สินจากความเจ็บป่วย

ในฐานะโรงพยาบาลของรัฐ ซึ่งมีหน้าที่ตามนโยบายของรัฐ ผู้ป่วยทุกสิทธิ รวมถึงผู้ด้อยโอกาสและผู้ไร้สัญชาติ ให้ได้รับการรักษาพยาบาลตามมาตรฐานสากลอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม ผู้ป่วยที่ไม่มีสิทธิการรักษา คนไร้สัญชาติ ชาวเขา โรงพยาบาลมีสังคมสงเคราะห์ให้ความช่วยเหลือด้านค่าใช้จ่ายส่วนเกินสิทธิต่างๆ ของผู้ป่วย

๕.๓ การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส โรงพยาบาลได้เข้าไปดูแลรับผิดชอบ หน่วยงานที่ดูแลผู้พิการและด้อยโอกาสต่อการเข้าถึงการบริการที่ดี โดยจัดทีมแพทย์พยาบาลเข้าไปดูแลสุขภาพ ซึ่งผู้ด้อยโอกาสเหล่านี้ต้องการการดูแลด้านสุขภาพเป็นพิเศษมากกว่าคนทั่วไป เช่น

๑. บ้านพักคนชราบ้านธรรมปกรณ์
๒. มูลนิธิเด็กกำพร้าบ้านกิ่งแก้ววิบุลสันติ เชียงใหม่
๓. โรงเรียนสอนคนตาบอดในพระบรมราชูปถัมภ์
๔. โรงเรียนโสตศึกษาอนุสารสุนทร
๕. ทัณฑสถานหญิง เชียงใหม่
๖. มูลนิธิต่อต้านโรคมะเร็งภาคเหนือ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

จัดตั้งมูลนิธิเพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยโรคมะเร็งที่ยากไร้ที่อยู่ห่างไกล มีปัญหาด้านที่พักอาศัยในระหว่างการมารับการฉายรังสีอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน จัดอาหาร จัดยานพาหนะรับส่งผู้ป่วยระหว่างบ้านพักกับโรงพยาบาล เพื่ออำนวยความสะดวก ทำให้ผู้ป่วยได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง

๕.๔ บทบาทการบริการวิชาการ ความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นพันธกิจหลักอย่างหนึ่งที่บุคลากรโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ทุ่มเทแรงกาย แรงใจ และจัดหางบประมาณเพื่อช่วยเหลือสังคม

๕.๕ การแก้ไขปัญหาสุขภาพที่เกิดจากหมอกควัน

โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ยังมีบทบาทในการบริการวิชาการและการสร้างบทบาทในการรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีการดำเนินงานด้านต่างๆ อาทิ ปัญหาหมอกควัน คณะแพทยศาสตร์มีบทบาทร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการรณรงค์ลดการเผาป่าในช่วงฤดูแล้งของทุกปี เพื่อลดโรคและภาวะแทรกซ้อนของระบบทางเดินหายใจจากหมอกควัน ให้ความรู้ทางวิชาการ เพื่อให้หน่วยงานทุกระดับ และประชาชนเข้าใจและร่วมกันแก้ปัญหาดังกล่าว

๕.๖ การสร้างเสริมสุขภาพชุมชน

ด้วยพันธกิจในด้านการรักษาพยาบาล ซึ่งนโยบายสุขภาพของประเทศเน้นในการสร้างสุขภาพนำซ่อม โรงพยาบาลจึงมีบทบาทในการสร้างเสริมและป้องกันโรคให้แก่ประชาชนในภาคเหนือ โดยการให้ความรู้ คำแนะนำในการดูแลสุขภาพและการป้องกันโรค การจัดนิทรรศการของโรงพยาบาล อบรมผู้นำชุมชน การสร้าง Self Help Group จากกลุ่มผู้ป่วยเอง รวมถึงผู้ป่วยที่หายป่วยจากโรค เป็นแกนนำในการดูแลสุขภาพผู้ป่วยโรคนั้นๆ ในชุมชน การสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมซึ่งได้ผลดี

๕.๗ การรณรงค์เปลี่ยนวัฒนธรรมการบริโภคหมูดิบ

เนื่องจากในภาคเหนือนิยมบริโภคเนื้อสัตว์ดิบๆ เช่น ลาบดิบ (ลาบ หลู้) หมูดิบ ซึ่งเนื้อหมูดิบอาจปนเปื้อนเชื้อแบคทีเรีย Streptococcus Suis ที่เป็นสาเหตุการติดเชื้อในกระแสเลือด และเยื่อหุ้มสมองอักเสบ ทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อน เช่น ตาบอด หูหนวก เกิดโรคหูดับ กล้ามเนื้อหัวใจอักเสบ และเสียชีวิตได้ คณะแพทยศาสตร์มีบทบาทร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรอิสระในการรณรงค์หยุดการบริโภคเนื้อหมูดิบ ทำให้อัตราการติดเชื้อ ความพิการถาวร และการเสียชีวิตลดลง

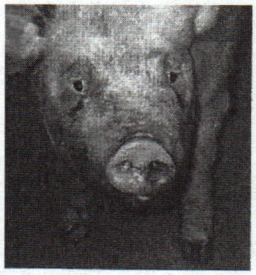

๕.๘ การรณรงค์เพื่อลดอุบัติเหตุจราจร

ศูนย์อุบัติเหตุตติยภูมิ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ได้ร่วมมือกับจังหวัดและตำรวจจราจร ในการรณรงค์ลดอุบัติเหตุในช่วงเทศกาลต่างๆ มีการซ้อมแผนเตรียมรับอุบัติภัยหมู่และอุบัติภัยจากสารเคมีอย่างสม่ำเสมอจนได้รับรางวัลดีเด่นจากราชวิทยาลัยศัลยแพทย์แห่งประเทศไทย และรางวัลหน่วยปฏิบัติการที่มีผลงานดีเด่นระดับชาติ ปี ๒๕๕๑ จากสถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ

๕.๙ บริการวิชาการและบริการชุมชนบนพื้นฐานความต้องการท้องถิ่น

โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ คณะแพทยศาสตร์ มีโครงการ/กิจกรรมที่ถ่ายทอดความรู้/บริการวิชาการและวิชาชีพที่ตอบสนองความต้องการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคม ชุมชน ประเทศชาติและนานาชาติ โครงการบริการวิชาการแก่สังคมที่เด่นๆ ที่คณะแพทยศาสตร์ได้จัดทำในปีงบประมาณ ๒๕๕๔ ประกอบด้วย

๑. **กิจกรรมออกหน่วยแพทย์เคลื่อนที่** มูลนิธิโรงพยาบาลสวนดอกร่วมกับมูลนิธิโครงการหลวงได้จัดทีมแพทย์ พยาบาลออกให้การรักษาแก่ประชาชนยากไร้ที่อยู่ห่างไกล หรือกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทุกเดือน และยังร่วมกับองค์กรการกุศลต่างๆ เช่น สโมสรโรตารี่ มูลนิธิโครงการหลวง การใช้ดนตรีบำบัดในการรักษาผู้ป่วยพิการแขนขา เป็นการใช้มิติของสุนทรียศาสตร์ ศิลปะ และดนตรีในการเยียวยา และบำบัด ทั้งทางกายและจิตใจ

๒. **โครงการเฉลิมพระเกียรติ ๘๔ พรรษา มหาราชา** โดยโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ร่วมกับธนาคารไทยพาณิชย์ ผ่าตัดผู้ป่วยโรคหัวใจ จำนวน ๘๔ ราย

๓. **โครงการสังฆทาน ๘๔๐ ชุด** แด่ภิกษุสงฆ์ และถวายตู้ยา ๘๔ วัด เทิดพระเกียรติ ๘๔ พรรษามหาราชา **กิจกรรมออกหน่วยตรวจสุขภาพพระภิกษุ สามเณร โครงการถวายตู้ยา ๑๒๐ วัด** ครบรอบ ๑๒๐ ปี วันพระราชสมภพร่วมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก

๔. **โครงการส่งเสริมสุขภาพและดูแลสุขภาพผู้ต้องขังหญิง** ให้แก่ผู้ต้องขังหญิงในทัณฑสถานหญิง จังหวัดเชียงใหม่ จัดโดยศูนย์สร้างเสริมสุขภาพ คณะแพทยศาสตร์

๕. **โครงการส่งเสริมสุขภาพฟัน** ทันตสุขภาพนักเรียนประถมศึกษา ให้แก่นักเรียนของโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ และโรงเรียนโสตศึกษาอนุสารสุนทร **โครงการมัธยมสานฝันสู่ฟันสวย** ให้แก่ ครู และนักเรียนอาสาสมัครของโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ **โครงการศูนย์เด็กเล็กร่วมใจ** เด็กไทยฟันแข็งแรง

๖. **โครงการผู้สูงอายุบ้านธรรมปกรณ์** ดูแลทันตสุขภาพ ให้แก่ ผู้สูงอายุบ้านธรรมปกรณ์ ณ ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านธรรมปกรณ์เชียงใหม่ จัดโดยงานทันตกรรม โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

๗. **การจัดนิทรรศการ และประชุมวิชาการแก่สังคม** เช่น กิจกรรมบรรยายให้ความรู้วันหืดโลก ลดความอ้วนอย่างมีสติในโรคหืด โครงการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุสมผล โครงการอบรมให้ความรู้ เรื่องโรคปรสิตแก่ชุมชน โครงการใส่ใจเม็ดเลือดขาว โครงการเบาหวานสัญจรที่จังหวัดเชียงราย การให้ความรู้เกี่ยวกับโรคต่างๆ ที่เป็นอันตราย จัดนิทรรศการ "วันไตโลก" ให้แก่ผู้ป่วยและญาติ ประชาชนผู้สนใจ เป็นต้น

โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ได้พัฒนาการให้บริการ บุคลากรมีความเชี่ยวชาญเพื่อรองรับกับปัญหาสุขภาพของประชาชน ที่ป่วยเป็นโรคซับซ้อนและโรคเรื้อรังมากขึ้น แม้ต้นทุนทางการรักษาพยาบาลที่เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ ในขณะที่การเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลถูกจำกัดตามเกณฑ์ที่รัฐบาลกำหนด ในขณะเดียวกัน ยังมีผู้ป่วยยากไร้ ซึ่งไม่มีสิทธิบัตรใดๆ ยังต้องการการรักษาอย่างต่อเนื่อง เป็นโจทย์การบริหารและการให้บริการที่ต้องมีสมดุล ต้องใช้ความสามารถอย่างสูงเพื่อการบริหารองค์กรให้ก้าวหน้า ให้บุคลากรมีความสุข ผู้ป่วยและผู้รับบริการพึงพอใจบนพื้นฐานของจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ

อย่างไรก็ตาม คนสวนดอก โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ มุ่งมั่นที่จะพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มคุณภาพ ประสิทธิภาพ และเพื่อสุขภาพที่ดีของประชาชนชาวไทย

คณะอนุกรรมการพิจารณาคัดเลือกบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี
จึงเห็นสมควรยกย่อง
โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
เป็นหน่วยงานดีเด่นของชาติ สาขาพัฒนาสังคม
ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕

นางสุกัญญา อังกูล

รองประธานกรรมการอำนวยการเยาวชนสัมพันธ์

กองบัญชาการตำรวจนครบาล

เข้ารับพระราชทานรางวัลโครงการดีเด่นของชาติ

สาขาพัฒนาสังคม ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕

พุทธศักราช ๒๕๔๐ - ๒๕๕๑
ทูลเชิญพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริวัณณวรีนารีรัตน์
เป็นองค์ประธาน พิธีเปิด – ปิด การฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์ ปีละ ๑ รุ่น

พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริวัณณวรีนารีรัตน์
ประทานหมวกเยาวชนสัมพันธ์

3264

โครงการฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์ กองบัญชาการตำรวจนครบาล

โครงการดีเด่นของชาติ สาขาพัฒนาสังคม ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕

ประวัติความเป็นมา

โครงการฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์ กองบัญชาการตำรวจนครบาล เริ่มขึ้นในสมัยพลตำรวจโท ณรงค์ มหานนท์ เป็นผู้บัญชาการตำรวจนครบาล โดยเมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๑๙ ได้มีปัญหาที่เกี่ยวกับเยาวชนเกิดขึ้นจำนวนมาก เช่น ปัญหานักเรียนก่อการทะเลาะวิวาทยกพวกตีกัน ปัญหาการแพร่ระบาดยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งกองบัญชาการตำรวจนครบาลได้แก้ไขปัญหาดังกล่าว โดย ร้อยตำรวจเอก เฉลิม เรืองประวัติ รองสารวัตรแผนกประชาสัมพันธ์ กองบังคับการอำนวยการ กองบัญชาการตำรวจนครบาล ได้ริเริ่มโครงการฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์ขึ้น และได้รับอนุมัติให้ดำเนินการได้ เริ่มจากการจัดเจ้าหน้าที่ตำรวจบรรยายวิชาอันเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนและเยาวชน ในด้านสร้างทัศนคติทางบวกให้เยาวชนเกิดความรักชาติ ศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ และเพื่อเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของตำรวจให้แก่เยาวชนด้วย กองบัญชาการตำรวจนครบาล ได้เริ่มทำการฝึกอบรมครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๑๙ ณ โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ กรุงเทพมหานคร เป็นรุ่นที่ ๑

ต่อมาปัญหาเยาวชนยกระดับรุนแรงขึ้นในบริเวณชุมชนวัดไผ่ตัน กองบัญชาการตำรวจนครบาล โดย พลตำรวจโท วิเชียร แสงแก้ว ผู้บัญชาการตำรวจนครบาลขณะนั้น ได้มอบหมายให้ กองบังคับการตำรวจนครบาลเหนือร่วมกับแผนกประชาสัมพันธ์ โดย พลตำรวจตรี เสน่ห์ สิทธิพันธ์ (ดำรงตำแหน่งรองผู้บัญชาการตำรวจนครบาลในขณะนั้น) เป็นผู้ควบคุมดำเนินการ และได้วางโครงการฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์ขึ้น ได้มีการปรับปรุงวิชาการและจัดหลักสูตรการอบรมให้เหมาะสม และเปิดฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์ รุ่นที่ ๒ ขึ้น ณ โรงเรียนวัดไผ่ตัน โดยมีนางจุรี วงศ์วิเศษ นายกสมาคมสตรีไทย และประธานลูกเสือชาวบ้านเขตพญาไท (รุ่นที่ ๒ ค่ายสมาคมสตรีไทย) เป็นประธานกรรมการดำเนินงาน ได้รับการสนับสนุนจาก นางเยี่ยมศรี บุลสุข ประธานลูกเสือชาวบ้านเขตพญาไท (รุ่นที่ ๓ ค่ายสมาคมสตรีไทย) ลูกเสือชาวบ้านเขตอื่นๆ ลูกเสือแห่งชาติ และประชาชนผู้มีจิตศรัทธาได้ร่วมกันบริจาคเงินจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม และมีผู้มอบอุปกรณ์เครื่องใช้อีกเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือจากกองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน เจ้าหน้าที่ตำรวจจากสถานีตำรวจนครบาลบางซื่อ และครูโรงเรียนวัดไผ่ตัน ทำให้การฝึกอบรมได้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย นับว่าโครงการฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์ กองบัญชาการตำรวจนครบาลเป็นมิติแรกของการบุกเบิกริเริ่มโครงการแก้ปัญหาเยาวชนได้อย่างตรงจุด

นับแต่อดีตถึงปัจจุบัน กองบัญชาการตำรวจนครบาล ได้ดำเนินการฝึกอบรมเยาวชนตามโครงการเยาวชนสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปีโดยมีคณะกรรมการอำนวยการเยาวชนสัมพันธ์ คณะกรรมการฝึกอบรม คณะกรรมการดำเนินงานฝึกอบรม อันประกอบไปด้วยภาคประชาชน ภาคการศึกษา และเหล่าข้าราชการตำรวจ โดยเฉพาะข้าราชการตำรวจของสถานีตำรวจนครบาลที่สมัครใจทำการฝึกอบรม โดยมีคณะตำรวจวิทยากรที่คัดเลือกมาจากหน่วยงานต่างๆ ในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาลและอาสาสมัครจากหน่วยงานภาคอื่นมาร่วมปฏิบัติงานในการฝึกอบรม กำหนดจัดการฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์ปีละ ๙ รุ่น และรุ่นทูลเชิญ พระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าสิริวัณณวรีนารีรัตน์ เสด็จเป็นองค์ประธานในพิธี เปิด - ปิด การฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์ ปีละ ๑ รุ่น ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๔๐ - ๒๕๕๑ จำนวนผู้เข้ารับการอบรมรุ่นละไม่ต่ำกว่า ๓๒๐ คน นับตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๑๙ - ๒๕๕๕ รวมระยะเวลา ๓๖ ปี กองบัญชาการตำรวจนครบาล ได้จัดฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์มาแล้ว จำนวน ๓๒๑ รุ่น มีผู้ผ่านการอบรมไปแล้วทั้งสิ้น **๑๑๓,๙๖๕** คน

กองบัญชาการตำรวจนครบาล ได้ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของโครงการฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์ จึงได้มีนโยบายที่เด่นชัดมาโดยตลอดในอันที่จะขยายการฝึกอบรมในเขตพื้นที่รับผิดชอบให้ครอบคลุมไปทุกพื้นที่ของสถานีตำรวจนครบาลเป็นหลัก โดยปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรมให้ทันสมัยต่อกระแสการเปลี่ยนของโลกยุคโลกาภิวัตน์ และให้ตรงกับปัญหาสังคมที่เรื้อรังและเกี่ยวข้องกับเยาวชนอยู่เสมอ เพื่อมุ่งหมายที่จะหล่อหลอมพฤติกรรม ปลูกฝังทัศนคติที่ดีและพัฒนาเยาวชนของชาติให้เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ พร้อมจะเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต เน้นเป้าหมายไปที่ชุมชนเด็กที่ด้อยโอกาส อันจะมีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาเยาวชนและช่วยลดปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากเยาวชนกระทำผิด ตลอดจนการแพร่ระบาดของยาเสพติด ให้โทษได้ นอกจากนี้ได้ให้ความสำคัญอันดับแรก ในการพยายามที่จะเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมการครองตนของเด็กและเยาวชน โดยเริ่มจากครอบครัวให้อบอุ่น แสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ สร้างความสามัคคีในหมู่คณะและมีวินัยในการนับถือตนเอง พัฒนาเด็กด้อยโอกาสให้ได้รับการชดเชยในส่วนที่ขาดหายไป ทั้งยังเสริมที่จะนำบุตรหลานของข้าราชการตำรวจมาร่วมรับการฝึกอบรมด้วย อันเป็นการลดภาระส่วนหนึ่งให้กับสังคมประเทศชาติมายาวนาน โดยมิได้หวังผลตอบแทนทางธุรกิจ แต่เป็นไปเพื่อจรรโลงรักษาวัฒนธรรมอันดีงามให้แก่เยาวชน นับได้ว่าโครงการฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์นี้เป็นโครงการที่มีประโยชน์ต่อสังคมประเทศชาติอย่างแท้จริง

นางสุกัญญา อังกูล
ประธานมูลนิธิฯ

ประวัติมูลนิธิเยาวชนสัมพันธ์ตำรวจนครบาล

กองบัญชาการตำรวจนครบาล ได้จัดให้มีการฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์ในแหล่งที่มีชุมชนหนาแน่นต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนมิถุนายน ๒๕๑๙ เป็นต้นมา ผลการอบรมปรากฏว่าเยาวชนส่วนใหญ่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น มีระเบียบวินัย มีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ มีความสามัคคี รักหมู่คณะ ทำให้เกิดทัศนคติที่ดีและสร้างความศรัทธาแก่ผู้ปกครองของเยาวชน และประชาชนในชุมชนนั้นๆ จึงได้มีผู้สนับสนุนโครงการเยาวชนสัมพันธ์กองบัญชาการตำรวจนครบาล

คณะกรรมการอำนวยการเยาวชนสัมพันธ์ กองบัญชาการตำรวจนครบาล ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ตำรวจและประชาชน ส่วนเงินทุนที่ใช้ดำเนินการได้มาจากการบริจาคของผู้มีจิตศรัทธา โดยไม่ได้ใช้งบประมาณของทางราชการในการอบรมเยาวชนสัมพันธ์แต่ละรุ่นมีคณะกรรมการดำเนินงานฯ รับผิดชอบทุกรุ่น แต่การติดตามไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะขาดปัจจัยด้านการเงิน

เมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๓ หลังจากการดำเนินการอบรมเยาวชนสัมพันธ์ได้ ๓๐ รุ่น มีเยาวชนผู้ผ่านการอบรมจำนวน ๙,๕๕๐ คน นายประสิทธิ์ การุณยวนิช ผู้ให้ความสนใจและให้การสนับสนุนกิจการเยาวชนสัมพันธ์มาตั้งแต่เริ่มแรก ได้เสนอแนะให้มีการจัดตั้งมูลนิธิเยาวชนสัมพันธ์ตำรวจนครบาลขึ้น เพื่อส่งเสริมกิจการฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์ กองบัญชาการตำรวจนครบาล โดยแสดงความจำนงสนับสนุนทุนทรัพย์จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนบาทถ้วน) เพื่อเป็นทุนแรกเริ่มในการก่อตั้งมูลนิธิ

คณะผู้เริ่มก่อตั้งมูลนิธิฯ ล้วนแต่เป็นผู้ที่ร่วมดำเนินกิจการฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์กองบัญชาการตำรวจนครบาลมาตั้งแต่ต้น ซึ่งมี พลตำรวจโท เสน่ห์ สิทธิพันธ์ ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล และนางสุกัญญา อังกูล เป็นผู้นำในการตั้งมูลนิธิเยาวชนสัมพันธ์ตำรวจนครบาล โดย พลตำรวจตรี สถาพร วิมุตตานนท์ เป็นผู้ดำเนินการติดต่อประสานกระทรวงมหาดไทยเพื่อยื่นเรื่องการขออนุญาตก่อตั้งมูลนิธิจนสำเร็จบรรลุตามเป้าหมาย ตามใบอนุญาตเลขที่ ๑๔๗๑ ออกให้ ณ วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๓๓

มูลนิธิเยาวชนสัมพันธ์ตำรวจนครบาล มีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมกิจการฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์ของกองบัญชาการตำรวจนครบาลที่ได้ดำเนินการอยู่แล้วในทุกๆ ด้าน นอกจากนี้ยังดำเนินการเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการด้านต่างๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เช่น การจัดกิจกรรมให้แก่เยาวชนสัมพันธ์ การสงเคราะห์เยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ การให้สวัสดิการแก่วิทยากรและผู้ปฏิบัติงานเยาวชนสัมพันธ์ ตลอดจนจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นในการฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์ด้วย

คณะกรรมการอำนวยการเยาวชนสัมพันธ์ตำรวจนครบาล
กองบัญชาการตำรวจนครบาล

พลตำรวจโท คำรณวิทย์ ฐูปกระจ่าง
ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล
ประธานคณะกรรมการอำนวยการเยาวชนสัมพันธ์

พลตำรวจตรี อดุลย์ ณรงค์ศักดิ์
รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล

พลตำรวจตรี อนุชัย เล็กบำรุง
รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล

รองประธานคณะกรรมการอำนวยการเยาวชนสัมพันธ์

คุณสุกัญญา อังกูล

คุณเจริญศรี บรรหารศุภวาท

คุณอัมพร กุลนิติ

ร้อยตรี หญิง นาฏอนงค์ หิรัญบูรณะ

คุณสมบัติ ภูอภิรมย์

คุณธิดา จันทร์เพ็ญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุดา ภิรมย์แก้ว

คณะกรรมการ

ที่ปรึกษาคณะกรรมการอำนวยการเยาวชนสัมพันธ์ตำรวจนครบาล กองบัญชาการตำรวจนครบาล

พลตำรวจโท อนันต์ ภิรมย์แก้ว

พลตำรวจโท ดำรงศักดิ์ นิลคูหา

พลตำรวจตรี ดิสสทัต ภูริปโชติ

พลตำรวจตรี คงภพ สกุนตะวิภาต

พลตำรวจตรี สุรศักดิ์ สุทธารมณ์

พลตำรวจโท วัจนนท์ ถิระวัฒน์

พลตำรวจตรี วิมล เปาอินทร์

พลตำรวจตรี สมชาย มุสิกเจริญ
ผบก.อก.บช.น.
เลขานุการคณะกรรมการอำนวยการฯ

พันตำรวจเอก ภาดล ประภานนท์
รอง ผบก.น.๙
ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการอำนวยการฯ

สรุปโครงการฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์
กองบัญชาการตำรวจนครบาล

กองบัญชาการตำรวจนครบาล ได้ตระหนักถึงความสำคัญของเยาวชน ในฐานะที่เป็นพลังและทรัพยากรที่สำคัญยิ่งของประเทศชาติ อีกทั้งในขณะนี้การเจริญเติบโตของสังคมได้เป็นไปอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดปัญหาติดตามมาที่สำคัญ คือปัญหาทางสังคมและจิตวิทยา ซึ่งควรจะต้องได้รับการเอาใจใส่ปรับปรุง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างสรรค์และพัฒนาเยาวชนให้มีคุณภาพรู้จักสิทธิและหน้าที่ต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และสังคมส่วนรวม อันจะเป็นแนวทางหนึ่งในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมที่จะตามมา

คณะวิทยากรเยาวชนสัมพันธ์

ด้วยเหตุผลดังกล่าว กองบัญชาการตำรวจนครบาล จึงได้ร่วมกับประชาชนริเริ่มโครงการฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์ขึ้น ตั้งแต่ปี ๒๕๑๙ จนถึงปัจจุบัน โดยในระยะเริ่มแรกได้รับการบริจาคเงินเพื่อช่วยในการฝึกอบรม การฝึกอบรมจะมุ่งเน้นเยาวชนอายุระหว่าง ๘ - ๑๔ ปี ในพื้นที่ชุมชนต่างๆ และในแต่ละรุ่นจะรับเยาวชนเข้าร่วมอบรมประมาณ ๓๒๐ คน ใช้เวลาในการฝึกอบรม ๕ วันติดต่อกัน ปัจจุบันใช้เวลาฝึกอบรม ๔ วัน เพื่อกระชับและประหยัดงบประมาณ โดยมีการบรรยายวิชาความรู้ต่างๆ ที่มีประโยชน์ในการดำเนินชีวิต และเหมาะสมกับสภาวะของสังคม ประกอบด้วยความรู้พื้นฐานที่จะทำให้ทุกๆ คน เป็นผู้ที่อยู่ในระเบียบวินัย เช่น การฝึกระเบียบแถว การทำความเคารพ การป้องกันตัวเองให้หลีกพ้นจากยาเสพติดให้โทษรวมทั้งความรู้เกี่ยวกับการจราจร การป้องกันอัคคีภัย การปฐมพยาบาลเบื้องต้น เอกลักษณ์และวัฒนธรรมไทย เป็นต้น ทุกวิชาที่บรรยายจะสอดแทรกความบันเทิงและเกม เพื่อสร้างความกระตือรือร้นให้เด็กสนใจ ประการสำคัญในการฝึกอบรมยังจัดให้เยาวชนได้รู้ขั้นตอนต่างๆ ของการข่าวและการป้องกันภัยจากอาชญากรรม ผลการดำเนินงานสำเร็จลุล่วงเป็นไปตามวัตถุประสงค์ทุกประการ นับแต่อดีตถึงปัจจุบันได้ดำเนินการตามโครงการมาอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลา ๓๖ ปี มีการฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์ในเขตพื้นที่จำนวน ๓๒๑ รุ่น เยาวชนผ่านการอบรมจำนวน ๑๑๓,๙๖๕ คน นอกจากนี้ ยังได้ขยายโครงการไปฝึกอบรมให้กับหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่ยอมรับและเห็นความสำคัญของโครงการ ได้แก่ สถาบันการศึกษา และสำนักงานตำรวจภาคต่างๆ

การดำเนินงานตามโครงการดังกล่าว คณะกรรมการอำนวยการเยาวชนสัมพันธ์ โดยมีผู้บัญชาการกองบัญชาการตำรวจนครบาล เป็นประธานคณะกรรมการ ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายต่างๆ และประชาชนเป็นคณะทำงาน ร่วมกันกำหนดแนวทางของการฝึกอบรมเยาวชน มีศูนย์เยาวชนสัมพันธ์เป็นหน่วยงานหลัก รองรับและประสานงานการฝึกอบรมกับคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานการฝึกอบรมเยาวชนรุ่นต่างๆ หลังจากเยาวชนผ่านการฝึกอบรมแล้ว จะได้รับหมวกเยาวชนสัมพันธ์และวุฒิบัตร พร้อมกันนี้จะมีคณะกรรมการติดตามประเมินผล ซึ่งประกอบด้วยประชาชนในชุมชนนั้นๆ และเจ้าหน้าที่ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ของสถานีตำรวจนครบาลที่อบรมร่วมกันติดตามดูแลกลุ่มเยาวชนสัมพันธ์ที่ผ่านการฝึกอบรมแล้วอย่างใกล้ชิดสำหรับงบประมาณในการฝึกอบรมแต่ละรุ่น จะมีค่าใช้จ่ายประมาณ ๓๐๐,๐๐๐ บาท ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๓๒ เป็นต้นมา กรมตำรวจได้จัดสรรงบประมาณในการฝึกอบรมให้บางส่วน โดยจัดสรรให้รุ่นละ ๕๔,๐๐๐ บาท และในพุทธศักราช ๒๕๔๕ ได้รับงบประมาณเพิ่มเติมเป็นรุ่นละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ต่อมากรมตำรวจได้เปลี่ยนแปลงเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และได้กำหนดให้มีการอบรมเยาวชนสัมพันธ์ ปีละจำนวน ๑๐ รุ่น และได้จัดสรรงบประมาณในการฝึกอบรมให้รุ่นละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมทั้งได้บรรจุโครงการฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์ไว้ในแผนแม่บทกรมตำรวจ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๓๐ - ๒๕๓๔) สาขาชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ต่อมาพุทธศักราช ๒๕๕๑ - ๒๕๕๒ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้จัดสรรงบประมาณให้ ๓๐๐,๐๐๐ บาท และเมื่อพุทธศักราช ๒๕๕๔ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้กำหนดการฝึกอบรมให้ลดลง เหลือปีละจำนวน ๙ รุ่น พร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณให้รุ่นละ ๖๔,๔๕๐ บาท

ตารางฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์ หลักสูตร ๔ วัน .

วันแรก	๐๗.๓๐ - ๐๙.๐๐ น.	- รายงานตัว แบ่งหมู่สี ฝึกระเบียบแถว
	๐๙.๐๐ - ๐๙.๓๐ น.	- พัก
	๐๙.๓๐ - ๑๐.๓๐ น.	- ละลายพฤติกรรม
	๑๐.๓๐ - ๑๑.๐๐ น.	- พัก
	๑๑.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.	- วิชาการจราจร
	๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.	- รับประทานอาหาร
	๑๓.๐๐ - ๑๔.๐๐ น.	- การปฐมพยาบาลเบื้องต้น
	๑๔.๐๐ - ๑๕.๐๐ น.	- ซ้อมพิธีเปิดการฝึกอบรม
	๑๕.๐๐ - ๑๕.๓๐ น.	- พัก
	๑๕.๓๐ - ๑๗.๐๐ น.	- ทบทวนการฝึก นัดหมาย
วันที่สอง	๐๗.๓๐ - ๐๘.๓๐ น.	- ฝึกระเบียบแถว กิจกรรมหน้าเสาธง
	๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐ น.	- พัก
	๐๙.๐๐ - ๑๐.๐๐ น.	- พิธีเปิดการฝึกอบรม
	๑๐.๐๐ - ๑๐.๓๐ น.	- พัก
	๑๐.๓๐ - ๑๑.๐๐ น.	- กิจกรรมสันทนาการ
	๑๑.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.	- การป้องกันอัคคีภัย โดยวิทยากรจาก กองป้องกันอัคคีภัย
	๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.	- รับประทานอาหาร
	๑๓.๐๐ - ๑๖.๓๐ น.	- กิจกรรมผจญภัย และการต่อสู้ป้องกันตัว
	๑๖.๓๐ - ๑๗.๐๐ น.	- นัดหมาย

วันที่สาม	๐๗.๓๐ - ๐๙.๐๐ น.	- ทดสอบภาคการฝึก
	๐๙.๐๐ - ๐๙.๓๐ น.	- พัก
	๐๙.๓๐ - ๑๑.๓๐ น.	- การสังเกตจดจำ การแจ้งข่าว และการป้องกันอาชญากรรมเบื้องต้น
	๑๑.๓๐ - ๑๒.๓๐ น.	- เตรียมการแข่งขันกีฬาต้านยาเสพติด พร้อมรับประทานอาหาร
	๑๒.๓๐ - ๑๖.๓๐ น.	- ลานกีฬาต้านยาเสพติด โดยคณะวิทยากรทั้งหมด
	๑๖.๓๐ - ๑๗.๓๐ น.	- เตรียมการแสดงรอบกองไฟ
	๑๗.๓๐ - ๑๘.๐๐ น.	- รับประทานอาหาร
	๑๘.๐๐ - ๒๑.๓๐ น.	- การแสดงรอบกองไฟ
	๒๑.๓๐ - ๒๒.๐๐ น.	- นัดหมาย
วันที่สี่	๐๗.๓๐ - ๐๙.๓๐ น.	- เยาวชนเดินรณรงค์ต้านภัยยาเสพติด และอาชญากรรมในชุมชน
	๐๙.๓๐ - ๑๐.๐๐ น.	- พัก
	๑๐.๐๐ - ๑๑.๓๐ น.	- ยาเสพติด
	๑๑.๓๐ - ๑๒.๐๐ น.	- ซ้อมพิธีปิด ซ้อมรับหมวกเยาวชนสัมพันธ์
	๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.	- รับประทานอาหารและประเมินผล
	๑๓.๐๐ - ๑๔.๐๐ น.	- ภัยจากอินเทอร์เน็ต
	๑๔.๐๐ - ๑๔.๔๕ น.	- วิถีธรรม
	๑๔.๔๕ - ๑๕.๑๐ น.	- พัก อาหารว่าง
	๑๕.๑๐ - ๑๕.๓๐ น.	- เตรียมพิธีปิดการฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์
	๑๕.๓๐ - ๑๖.๐๐ น.	- พิธีปิดการฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์

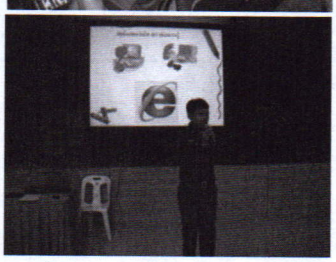

ทำเนียบรุ่นเยาวชนสัมพันธ์รุ่นที่ ๑ – ๓๒๑

รุ่นที่	สถานที่ฝึกอบรม	วันอบรม	สน.ท้องที่	จำนวนเยาวชน
๑.	ร.ร.อัสสัมชัญคอนแวนต์	๑๐ มิ.ย. – ๓๐ ก.ย. ๑๙	บางรัก	๖๐๐
๒.	ร.ร.วัดไผ่ตัน	๒๘ พ.ย.,๕,๑๐-๑๒ ธ.ค.๑๙	บางซื่อ	๒๒๔
๓.	สโมสรเยาวชนดินแดง	๒๓,๒๙,๓๐ ม.ค.,๕-๖ ก.พ. ๒๐	ดินแดง	๒๓๘
๔.	สโมสรเยาวชนดินแดง	๑๑-๑๓,๑๙-๒๐ ก.พ. ๒๐	ดินแดง	๒๗๑
๕.	ร.ร.สามเสนนอก	๒๑ - ๒๕ มี.ค. ๒๐	ห้วยขวาง	๒๘๔
๖.	ร.ร.วัดพระยายัง	๑๘ - ๒๒ เม.ย. ๒๐	พญาไท	๒๐๖
๗.	ร.ร.นนทรีวิทยา	๓ – ๗ พ.ค. ๒๐	ทุ่งมหาเมฆ	๒๘๒
๘.	ร.ร.วัดชิโนรส	๙ - ๑๓ พ.ค. ๒๐	บางกอกน้อย	๒๘๑
๙.	ร.ร.อำนวยกนกศิริอนุสรณ์	๒๓ - ๒๗ พ.ค. ๒๐	บางนา	๒๙๒
๑๐.	บช.น.	๒๔,๒๕,ก.ย.,๑,๒,๘,๙ต.ค. ๒๐	พญาไท	๒๘๗
๑๑.	ร.ร.นนทรีวิทยา	๒๔ - ๒๙ ต.ค. ๒๐	ทุ่งมหาเมฆ	๓๕๔
๑๒.	วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จฯ	๕-๑๐ ธ.ค. ๒๐	บางยี่เรือ	๒๗๔
๑๓.	สนามกีฬาเวสน์ ดินแดง	๔,๕,๑๑,๑๒,๑๘,๑๙ ก.พ. ๒๑	ดินแดง	๓๑๕
๑๔.	ร.ร.ท่าเรือวิทยา	๒๐ - ๒๕ มี.ค. ๒๑	ท่าเรือ	๓๔๑
๑๕.	ร.ร.ท่าเรือวิทยา	๒๖ - ๓๑ มี.ค. ๒๑	ท่าเรือ	๓๘๘
๑๖.	ร.ร.มัธยมสาธิต มศว.ประสามิตร	๙ - ๑๔ เม.ย. ๒๑	ทองหล่อ	๓๒๒
๑๗.	ร.ร.สามเสนวิทยาลัย	๑๙ - ๒๑ เม.ย. ๒๑	บางซื่อ	๓๒๑
๑๘.	ศูนย์เยาวชนบ่อนไก่	๒๓ - ๒๘ เม.ย. ๒๑	ปทุมวัน	๓๔๓
๑๙.	ร.ร.ชางตาครู้สคอนแวนท์	๑ - ๖ พ.ค. ๒๑	บุปผาราม	๓๒๖
๒๐.	ศูนย์การฝึกการรถไฟ ฯ	๑๒ - ๑๗ พ.ค. ๒๑	นพวงศ์	๒๙๑
๒๑.	ร.ร.สตรีมหาพฤฒาราม	๙ - ๑๔ พ.ค. ๒๒	บางรัก	๓๒๘
๒๒.	บช.น.	๗-๑๐,๑๔,๑๕ ก.ค. ๒๒	นางเลิ้ง	๓๑๑
๒๓.	ศูนย์รวมน้ำใจคลองเตย	๑๕,๑๖,๒๒,๒๓,๒๙,๓๐ ก.ย.๒๒	ท่าเรือ	๓๓๖
๒๔.	ร.ร.ชางตราครู้สคอนแวนต์	๑๗ - ๒๒ ต.ค. ๒๒	บุปผาราม	๓๕๙
๒๕.	ศูนย์การฝึกการรถไฟฯ	๑๓ - ๑๘ ต.ค. ๒๒	นพวงษ์	๒๗๘
๒๖.	ร.ร.วัดไผ่ตัน	๒๕ - ๓๐ มี.ค. ๒๓	บางซื่อ	๓๒๓
๒๗.	ร.ร.ทวีธาภิเศก	๑๗ - ๒๒ เม.ย. ๒๓	บางกอกใหญ่	๓๑๑
๒๘.	ร.ร.ผะดุงศิษย์พิทยา	๒๖ เม.ย. - ๑ พ.ค. ๒๓	เตาปูน	๓๒๗
๒๙.	ศูนย์รวมน้ำใจคลองเตย	๑๓ - ๑๘ พ.ค. ๒๓	ท่าเรือ	๓๓๐
๓๐.	ศูนย์เยาวชนบางเขน	๕,๖,๑๒,๑๓,๑๙,๒๐ ก.ค.๒๓	บางเขน	๓๔๒

รุ่นที่	สถานที่ฝึกอบรม	วันอบรม	สน.ท้องที่	จำนวนเยาวชน
๓๑	ร.ร.กิ่งเพชร	๒๑ - ๒๖ ต.ค. ๒๓	พญาไท	๒๖๓
๓๒.	ร.ร.วัดสุทธาราม	๑๘ - ๒๓ เม.ย. ๒๔	สำเหร่	๓๑๓
๓๓.	ร.ร.เซนต์ดอมินิค	๒๕ - ๓๐ เม.ย. ๒๔	มักกะสัน	๒๘๘
๓๔	ร.ร.อิสลามทรงศิล(หะยีมีนา)	๑ - ๘ พ.ค. ๒๔	หนองจอก	๔๗๙
๓๕.	สมาคมสตรีไทย	๗ - ๑๒ พ.ค. ๒๔	พญาไท	๒๙๒
๓๖.	ร.ร.ทวีธาภิเศก	๑๑ - ๑๖ ธ.ค. ๒๔	บางกอกใหญ่	๒๙๕
๓๗.	ศูนย์เยาวชนคลองจั่น	๑๗ - ๒๒ ต.ค. ๒๔	ลาดพร้าว	๒๔๙
๓๘.	วัดคู้บอน	๒๔ - ๒๙ ต.ค. ๒๔	คันนายาว	๓๖๒
๓๙.	เคหะชุมชนคลองจั่น	๔ - ๙ พ.ย. ๒๔	ลาดพร้าว	๓๒๒
๔๐.	ศูนย์เยาวชนกรุงเทพฯ	๑๖,๑๗,๒๓,๒๔,๓๐,๓๑ ม.ค. ๒๕	ดินแดง	๒๗๔
๔๑.	ร.ร.วัดจักรวรรดิราชาวาส	๑๓,๑๔,๒๐,๒๑ ,๒๗,๒๘ ก.พ.๒๕	จักรวรรดิ	๓๓๕
๔๒.	ชุมชนหัวรถจักรตึกแดง	๘ - ๑๓ พ.ค. ๒๕	เตาปูน	๓๒๕
๔๓.	ร.ร.วัดสุทธาราม	๑๖ - ๒๑ ต.ค. ๒๕	สำเหร่	๓๒๖
๔๔.	ร.ร.สุวรรณารามวิทยาคม	๓๑ ต.ค. - ๔ พ.ย. ๒๕	บางกอกน้อย	๒๗๐
๔๕.	ลานจอดรถโรงภาพยนต์เพชรโชคชัย	๔ – ๙ พ.ย. ๒๕	ลาดพร้าว	๓๑๑
๔๖.	ร.ร.ทวีธาภิเศก	๒๕ - ๒๙ เม.ย. ๒๖	บางกอกใหญ่	๓๕๐
๔๗.	ร.ร.ศีลาจารพิพัฒน์	๓ - ๗ พ.ค. ๒๖	เตาปูน	๒๙๘
๔๘.	มัสยิดกมาลุลอิสลาม	๙ - ๑๓ พ.ค. ๒๖	มีนบุรี	๓๒๗
๔๙.	ร.ร.วัดเศวตฉัตร	๑๒ - ๑๖ ต.ค. ๒๖	สำเหร่	๓๒๐
๕๐.	ร.ร.วัดราชโอรส	๑๘ - ๒๒ ต.ค. ๒๖	บางขุนเทียน	๓๘๘
๕๑.	สมาคมสตรีไทย	๓๑ มี.ค. - ๔ เม.ย. ๒๗	พญาไท	๒๑๒
๕๒.	ค่ายสวนสนุกแดนเนรมิต	๘ - ๑๒ เม.ย. ๒๗	พหลโยธิน	๓๗๗
๕๓.	วัดปทุมคงคา	๑๕ - ๑๙ เม.ย. ๒๗	พลับพลาไชย ๒	๒๕๓
๕๔.	ร.ร.สตรีมหาพฤฒาราม	๒๓ - ๒๗ เม.ย. ๒๗	บางรัก	๒๙๔
๕๕.	วัดประดู่ฉิมพลี	๒ - ๖ พ.ค. ๒๗	ท่าพระ	๒๘๑
๕๖.	ร.ร.บูรณะศึกษา	๑ - ๕ เม.ย. ๒๘	ราษฎร์บูรณะ	๒๕๓
๕๗.	ร.ร.มัธยมวัดบึงทองหลาง	๙ - ๑๓ พ.ค. ๒๘	ลาดพร้าว	๕๗๔
๕๘.	ร.ร.ศรีวิกรม์	๓๐ มี.ค. - ๓ เม.ย. ๒๙	คลองตัน	๓๑๒
๕๙.	ลานจอดรถโรงภาพยนต์เพชรโชคชัย	๕ - ๙ พ.ย. ๒๙	ลาดพร้าว	๓๐๘
๖๐.	ร.ร.วัดสน	๒ - ๖ เม.ย. ๒๙	ราษฎร์บูรณะ	๒๙๘
๖๑.	ร.ร.รุจิเสรีวิทยา	๒๑ - ๒๕ เม.ย. ๒๙	บางซื่อ	๓๐๙
๖๒.	ร.ร.มัธยมวัดบึงทองหลาง	๖ - ๑๐ พ.ค. ๒๙	ลาดพร้าว	๔๗๐
๖๓.	ร.ร.วัดสน	๒ - ๖ เม.ย. ๓๐	ราษฎร์บูรณะ	๒๖๗

รุ่นที่	สถานที่ฝึกอบรม	วันอบรม	สน.ท้องที่	จำนวนเยาวชน
๖๔.	ร.ร.วัดประดู่ในทรงธรรม	๗ - ๑๑ เม.ย. ๓๐	ท่าพระ	๓๐๘
๖๕.	ศูนย์เยาวชนคลองจั่น	๒๕ - ๒๙ เม.ย. ๓๐	ลาดพร้าว	๒๓๖
๖๖.	ร.ร.ศีลาจารพิพัฒน์	๖ - ๑๐ พ.ค. ๓๐	เตาปูน	๔๗๘
๖๗.	ศูนย์ชุมชนวัดไผ่ตัน	๑๑ - ๑๕ พ.ค. ๓๐	บางซื่อ	๒๕๙
๖๘.	ร.ร.วัดนางนอง	๑๑ - ๑๕ ต.ค. ๓๐	บางขุนเทียน	๓๓๙
๖๙.	ร.ร.ดิสหงสาราม	๑๙ - ๒๓ ต.ค. ๓๐	พญาไท	๒๗๐
๗๐.	สมาคมสตรีไทยฯ	๒๗ - ๓๑ มี.ค. ๓๑	พญาไท	๓๑๙
๗๑.	วัดคู้บอน	๕ - ๙ เม.ย. ๓๑	คันนายาว	๓๓๘
๗๒.	ร.ร.มัธยมวัดบึงทองหลาง	๒๔ - ๒๘ เม.ย. ๓๑	ลาดพร้าว	๓๙๗
๗๓.	ร.ร.วัดประดู่ในทรงธรรม	๒๙ เม.ย. - ๓ พ.ค.๓๑	ท่าพระ	๖๒๓
๗๔.	ร.ร.ศีลาจารพิพัฒน์	๙ - ๑๓ พ.ค.๓๑	เตาปูน	๕๑๗
๗๕.	ร.ร.ประชาราษฎร์อุปถัมภ์	๔ - ๘ ม.ค.๓๒	ห้วยขวาง	๗๑๔
๗๖.	ร.ร.ชัยพฤกษมาลา	๒ - ๖ เม.ย. ๓๒	ตลิ่งชัน	๓๒๗
๗๗.	ร.ร.สตรีวัดระฆัง	๘ - ๑๒ เม.ย. ๓๒	บางกอกน้อย	๓๔๔
๗๘.	ร.ร.ประชาราษฎร์อุปถัมภ์	๒๓ - ๒๗ เม.ย. ๓๒	ห้วยขวาง	๓๔๕
๗๙.	ร.ร.วัดราชโอรส	๑ - ๕ พ.ค. ๓๒	บางขุนเทียน	๓๔๐
๘๐.	ร.ร.ศีลาจารพิพัฒน์	๘ - ๑๒ พ.ค. ๓๒	เตาปูน	๕๕๙
๘๑.	ร.ร.วัดราชโอรส	๑๒ - ๑๖ พ.ค. ๓๒	บางขุนเทียน	๓๔๕
๘๒.	ร.ร.ประชาราษฎร์อุปถัมภ์	๑๔ - ๑๘ ก.ค. ๓๒	ห้วยขวาง	๓๒๗
๘๓.	ร.ร.อโศกวิทย์	๖ - ๙ ต.ค. ๓๒	พระโขนง	๒๙๙
๘๔.	ร.ร.บางปะกอกวิทยาคม	๑๑ - ๑๔ ต.ค. ๓๒	ราษฎร์บูรณะ	๓๑๑
๘๕.	ร.ร.สุวรรณารามวิทยาคม	๒๖ - ๓๐ มี.ค. ๓๓	บางกอกน้อย	๓๒๐
๘๖.	ร.ร.บางขุนเทียนศึกษา	๒ - ๖ เม.ย. ๓๓	ท่าข้าม	๓๑๐
๘๗.	ร.ร.สุเหร่าบ้านดอน	๗ - ๑๑ เม.ย. ๓๓	ทองหล่อ	๓๒๙
๘๘.	ร.ร.ศรีวิกรม์	๑๕ - ๑๙ เม.ย.๓๓	คลองตัน	๓๕๐
๘๙.	ร.ร.กิ่งเพชรวิทยา	๒๑ - ๒๕ เม.ย.๓๓	พญาไท	๔๐๒
๙๐.	ร.ร.ศีลาจารพิพัฒน์	๒๗ เม.ย. - ๑พ.ค.๓๓	เตาปูน	๕๕๘
๙๑.	ร.ร.ประชาราษฎร์อุปถัมภ์	๓ - ๗ พ.ค. ๓๓	ห้วยขวาง	๓๔๑
๙๒.	ร.ร.ประชาราษฎร์อุปถัมภ์	๘ - ๑๒ พ.ค. ๓๓	ห้วยขวาง	๔๐๘
๙๓.	ร.ร.จันทร์หุ่นบำเพ็ญ	๒๘ ก.ย - ๒ ต.ค. ๓๓	ห้วยขวาง	๓๗๑
๙๔.	ร.ร.อโศกวิทย์	๕ - ๙ ต.ค. ๓๓	พระโขนง	๓๓๖
๙๕.	ร.ร.ปัญญาวรคุณ	๑๑ - ๑๕ ต.ค.๓๓	หลักสอง	๒๖๙
๙๖.	ร.ร.จันทร์หุ่นบำเพ็ญ	๒๐ - ๒๔ ต.ค. ๓๓	ห้วยขวาง	๓๔๕

รุ่นที่	สถานที่ฝึกอบรม	วันอบรม	สน.ท้องที่	จำนวนเยาวชน
๙๗.	ร.ร.ชุมชนหมู่บ้านพัฒนา	๒๖ - ๓๐ ต.ค. ๓๓	ท่าเรือ	๒๘๖
๙๘.	ร.ร.นนทรีวิทยา	๑๓ - ๑๗ มี.ค. ๓๔	ทุ่งมหาเมฆ	๖๗๔
๙๙.	ร.ร.เคหะทุ่งสองห้องวิทยา	๑๙ - ๒๓ มี.ค. ๓๔	ดอนเมือง	๓๑๘
๑๐๐.	ร.ร.สุรศักดิ์มนตรี	๒๕ - ๒๙ มี.ค. ๓๔	ดินแดง	๓๐๙
๑๐๑.	ร.ร.อรรถวิทย์	๒ - ๕ เม.ย. ๓๔	บางนา	๓๓๑
๑๐๒.	ร.ร.วัดสน	๗ - ๑๑ เม.ย. ๓๔	ราษฎร์บูรณะ	๒๙๙
๑๐๓.	ร.ร.มหรรณพาราม	๑๖ - ๒๐ เม.ย. ๓๔	ตลิ่งชัน	๓๑๘
๑๐๔.	ร.ร.วัดรวก	๒๙ เม.ย.- ๓ พ.ค. ๓๔	บางพลัด	๓๕๓
๑๐๕.	ร.ร.ศีลาจารพิพัฒน์	๕ - ๙ พ.ค. ๓๔	เตาปูน	๕๒๕
๑๐๖.	ร.ร.นนทรีวิทยา	๑๑ - ๑๕ พ.ค. ๓๔	ทุ่งมหาเมฆ	๗๑๓
๑๐๗	ร.ร.นิมมานรดี	๒๔ - ๒๘ ก.ค.๓๔	ภาษีเจริญ	๓๒๒
๑๐๘.	ร.ร.อรรถวิทย์	๒๖ - ๓๐ ก.ค. ๓๔	บางนา	๓๐๘
๑๐๙	ร.ร.นนทรีวิทยา	๘ - ๑๒ ส.ค. ๓๔	ทุ่งมหาเมฆ	๓๐๖
๑๑๐.	ร.ร.ปัญญาวรคุณ	๑๐ - ๑๔ ส.ค.๓๔	หลักสอง	๓๓๔
๑๑๑.	ร.ร.วัดไทร	๑๕ - ๑๙ ส.ค.๓๔	วัดพระยาไกร	๓๗๒
๑๑๒.	ร.ร.วัดเวตวันธรรมมาวาส	๑๖ - ๒๐ ส.ค.๓๔	เตาปูน	๓๓๐
๑๑๓.	ร.ร.วัดเปาโรหิตย์	๒๒ - ๒๖ ส.ค.๓๔	บางพลัด	๓๗๑
๑๑๔.	ร.ร.ไทยนิยมสงเคราะห์	๒๓ - ๒๗ ส.ค.๓๔	บางเขน	๓๔๗
๑๑๕.	ร.ร.เสนานิคม	๒๙ ส.ค.- ๒ ก.ย.๓๔	พหลโยธิน	๓๒๘
๑๑๖.	ร.ร.บางชันปลื้มวิทยานุสรณ์	๓๐ ส.ค. - ๓ ก.ย.๓๔	คันนายาว	๓๙๔
๑๑๗.	วิทยาลัยเทคนิคดุสิต	๒๒ - ๒๖ เม.ย.๓๕	ดุสิต	๓๘๙
๑๑๘.	ร.ร.ศีลาจารพิพัฒน์	๒๗ เม.ย. - ๑ พ.ค.๓๕	เตาปูน	๔๖๓
๑๑๙.	ร.ร.วัดทุ่งครุ	๓ - ๗ พ.ค. ๓๕	ราษฎร์บูรณะ	๒๗๑
๑๒๐.	วิทยาเขตพาณิชการพระนคร	๘ - ๑๒ พ.ค. ๓๕	นางเลิ้ง	๒๙๔
๑๒๑.	ร.ร.นนทรีวิทยา	๙ - ๑๓ พ.ค. ๓๕	ทุ่งมหาเมฆ	๗๘๐
๑๒๒.	ร.ร.วัดใต้	๑๓ - ๑๗ พ.ค. ๓๕	พระโขนง	๓๒๐
๑๒๓.	ร.ร.มัธยมวัดดุสิตาราม	๒ - ๖ ก.ค. ๓๕	บางยี่ขัน	๓๗๙
๑๒๔.	ร.ร.วัดลานบุญ	๑๐ - ๑๔ ก.ค. ๓๕	ลาดกระบัง	๓๔๗
๑๒๕.	ร.ร.เศรษฐบุตรบำเพ็ญ	๑๑ - ๑๕ ก.ค. ๓๕	มีนบุรี	๓๕๐
๑๒๖.	ร.ร.การเคหะท่าทราย	๑ - ๕ เม.ย. ๓๖	บางเขน	๓๕๑
๑๒๗.	ร.ร.บางเตย	๑๔ - ๑๘ เม.ย. ๓๖	ลาดพร้าว	๓๕๓
๑๒๘.	ร.ร.มัธยมวัดหนองแขม	๑๙ - ๒๓ เม.ย. ๓๖	หนองแขม	๔๖๔
๑๒๙.	ร.ร.ศีลาจารพิพัฒน์	๒๖ - ๓๐ เม.ย.๓๖	เตาปูน	๕๒๓

รุ่นที่	สถานที่ฝึกอบรม	วันอบรม	สน.ท้องที่	จำนวนเยาวชน
๑๓๐.	ร.ร.บางปะกอกวิทยาคม	๒ - ๖ พ.ค. ๓๖	ราษฎร์บูรณะ	๖๐๔
๑๓๑.	ร.ร.นนทรีวิทยา	๗ - ๑๑ พ.ค. ๓๖	ทุ่งมหาเมฆ	๖๗๕
๑๓๒.	ร.ร.มัธยมวัดดุสิตาราม	๑๒ - ๑๖ พ.ค. ๓๖	บางยี่ขัน	๕๓๘
๑๓๓.	ร.ร.สิงหราชพิทยาคม	๒๐ - ๒๔ พ.ค. ๓๖	บางขุนเทียน	๔๖๓
๑๓๔	ร.ร.ปลูกจิต	๒ - ๖ มิ.ย. ๓๖	ลุมพินี	๓๔๒
๑๓๕.	ร.ร.รุจิเสรี	๑๒,๑๓,๑๘-๒๐ มิ.ย.๓๖	บางซื่อ	๔๕๙
๑๓๖.	ร.ร.วัดชนะสงคราม	๒๓ - ๒๗ มิ.ย. ๓๖	ชนะสงคราม	๓๖๒
๑๓๗.	ร.ร.ศรีวิกรม์	๑๑ - ๑๖ ส.ค. ๓๖	คลองตัน	๔๕๐
๑๓๘.	ร.ร.เศรษฐบุตรบำเพ็ญ	๗ - ๑๑ ก.ค. ๓๖	มีนบุรี	๓๘๙
๑๓๙.	ร.ร.ทุ่งมหาเมฆ	๑๔ - ๑๘ ก.ค. ๓๖	ยานนาวา	๓๘๕
๑๔๐.	ร.ร.วัดดาวคะนอง	๓๐ ก.ค. - ๓ ส.ค. ๓๖	บุคคโล	๓๙๐
๑๔๑.	สวนสยาม	๒๖ – ๓๐ มี.ค. ๓๗	บางชัน	๓๔๓
๑๔๒.	ร.ร.บ้านบางกะปิ	๑ – ๕ เม.ย.๓๗	ลาดพร้าว	๓๖๐
๑๔๓.	ร.ร.มาเรียลัย	๖ – ๑๐ เม.ย. ๓๗	จรเข้น้อย	๓๔๗
๑๔๔.	ร.ร.ศรีพฤฒมา	๑๘ - ๒๒ เม.ย. ๓๗	ประเวศ	๓๖๔
๑๔๕.	ร.ร.บำรุงวิชา	๒๔ - ๒๘ เม.ย. ๓๗	บุปผาราม	๓๓๐
๑๔๖.	ร.ร.ศิลาจารพิพัฒน์	๖ - ๑๐ พ.ค.๓๗	เตาปูน	๓๒๑
๑๔๗.	ร.ร.นนทรีวิทยา	๑๒ - ๑๖ พ.ค. ๓๗	ทุ่งมหาเมฆ	๕๑๓
๑๔๘.	ร.ร.สวนหลวง	๒๑ - ๒๕ ก.ค. ๓๗	ปทุมวัน	๓๒๓
๑๔๙.	ร.ร.วัดโพธิ์ทอง	๑๑ - ๑๕ ส.ค. ๓๗	บางมด	๓๕๘
๑๕๐.	ร.ร.วัดทองนพคุณ	๓๐ เม.ย.- ๔ พ.ค.๓๗	สมเด็จเจ้าพระยา	๓๑๕
๑๕๑.	ร.ร.นนทรีวิทยา	๒๐ - ๒๔ พ.ค. ๓๗	ทุ่งมหาเมฆ	๓๖๐
๑๕๒.	ร.ร.สายน้ำผึ้ง	๑๕ - ๑๙ มี.ค. ๓๘	ทองหล่อ	๔๔๕
๑๕๓.	ร.ร.พิบูลย์ประชาสรรค์	๒๓ - ๒๗ มี.ค. ๓๘	ดินแดง	๓๔๕
๑๕๔.	ร.ร.ศรีพฤฒมา	๒๙ มี.ค.- ๒ เม.ย. ๓๘	ประเวศ	๓๐๔
๑๕๕.	ร.ร.วัดจันทร์ประดิษฐาราม	๔ - ๘ เม.ย. ๓๘	บางเสาธง	๓๐๘
๑๕๖.	ร.รทวีธาภิเษก	๑๗ - ๒๑ เม.ย. ๓๘	บางกอกใหญ่	๓๑๑
๑๕๗.	ร.ร.รัตนโกสินทร์สมโภชฯ	๒๔ - ๒๘ เม.ย. ๓๘	ลาดกระบัง	๓๕๔
๑๕๘.	ร.ร.วัดสุทธาราม	๓๐ เม.ย. - ๔ พ.ค.๓๘	สำเหร่	๒๙๙
๑๕๙.	ร.ร.วัดประดู่ในทรงธรรม	๕ - ๙ พ.ค. ๓๘	ท่าพระ	๒๙๖
๑๖๐.	ร.ร.นนทรีวิทยา	๑๐ - ๑๔ พ.ค. ๓๘	ทุ่งมหาเมฆ	๔๘๐
๑๖๑.	ร.ร.ประชาราษฎร์บำเพ็ญ	๘ - ๑๒ ก.ค. ๓๘	ห้วยขวาง	๓๕๗
๑๖๒.	ร.ร.วัดอาวุธวิกสิตาราม	๑๔ - ๑๘ ก.ค. ๓๘	บางพลัด	๔๖๔

รุ่นที่	สถานที่ฝึกอบรม	วันอบรม	สน.ท้องที่	จำนวนเยาวชน
๑๖๓.	ร.ร.นนทรีวิทยา	๒๙ ก.ย. - ๒ ต.ค.๓๘	ทุ่งมหาเมฆ	๓๕๔
๑๖๔.	ร.ร.บวรมงคล	๑๖ - ๒๐ มี.ค. ๓๙	บางยี่ขัน	๓๒๔
๑๖๕.	ร.ร.มัธยมวัดดาวคะนอง	๒๘ มี.ค. - ๑ เม.ย.๓๙	บุคคโล	๓๔๙
๑๖๖.	ร.ร.สายน้ำผึ้ง	๓ - ๗ เม.ย. ๓๙	ทองหล่อ	๒๘๔
๑๖๗.	ร.ร.ราชวินิตบางแคปานคำ	๑๖ - ๒๐ เม.ย. ๓๙	หลักสอง	๓๒๙
๑๖๘.	สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี	๒๒ - ๒๖ เม.ย. ๓๙	ดองเมือง	๔๕๙
๑๖๙.	ร.ร.ชินวร	๒๘ เม.ย.- ๒ พ.ค.๓๙	บึงกุ่ม๓๖๑	
๑๗๐.	ร.ร.มัธยมวัดบึงทองหลาง	๔ - ๘ พ.ค. ๓๙	ลาดพร้าว	๓๔๖
๑๗๑.	ร.ร.นนทรีวิทยา	๑๐ - ๑๔ พ.ค. ๓๙	ทุ่งมหาเมฆ	๖๓๔
๑๗๒.	ร.ร.วัดราชโกษา	๑๖ - ๒๐ พ.ค. ๓๙	จรเข้น้อย	๓๖๐
๑๗๓.	อาคารเอนกประสงค์ครอบครัวปานเหล็ง	๒๗ - ๓๑ ก.ค. ๓๙	คลองตัน	๓๐๐
๑๗๔.	ร.ร.เสนานิคม	๖ - ๑๐ มี.ค. ๔๐	พหลโยธิน	๓๓๖
๑๗๕.	โรงเรียนดลวิทยา	๒๑ - ๒๕ มี.ค. ๔๐	มักกะสัน	๓๓๒
๑๗๖.	ร.ร.วัดบางพลัด	๒๗ - ๓๑ มี.ค. ๔๐	บางพลัด	๓๕๔
๑๗๗.	ร.ร.ราชดำริ	๒ - ๖ เม.ย. ๔๐	อุดมสุข	๔๑๘
๑๗๘.	ร.ร.อุดมศึกษา	๑๖ - ๒๐ เม.ย. ๔๐	วังทองหลาง	๓๐๖
๑๗๙.	วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกมหานคร	๑๘ - ๒๒ ก.ค. ๔๐	ฉลองกรุง	๓๘๔
๑๘๐.	ร.ร.ทวีธาภิเศก	๒๘ เม.ย. - ๒ พ.ค.๔๐	บางกอกใหญ่	๓๖๘
๑๘๑.	ร.ร.วัดจันทร์ประดิษฐาราม	๓ - ๗ พ.ค. ๔๐	ภาษีเจริญ	๓๔๒
๑๘๒.	ร.ร.ช่างอากาศอำรุง	๙ - ๑๓ พ.ค. ๔๐	เตาปูน	๓๔๓
๑๘๓.	ร.ร.วัดสีสุก	๑๔ - ๑๘ พ.ค. ๔๐	บางมด	๔๓๖
๑๘๔.	ร.ร.นนทรีวิทยา	๑๙ - ๒๓ พ.ค. ๔๐	ทุ่งมหาเมฆ	๕๓๕
๑๘๕.	ร.ร.วิชูทิศ	๓๑ มี.ค. - ๔ เม.ย.๔๑	ดินแดง	๓๖๒
๑๘๖.	ร.ร.มัธยมวัดบึงทองหลาง	๒๗ เม.ย.- ๑ พ.ค.๔๑	ลาดพร้าว	๓๒๔
๑๘๗.	ร.ร.สุวรรณาราม	๑๐ - ๑๔ พ.ค. ๔๑	บางกอกน้อย	๔๖๓
๑๘๘.	ร.ร.นวมินทราชินูทิศเบจมราชาลัย	๘ - ๑๒ ก.ค. ๔๑	คันนายาว	๓๒๐
๑๘๙.	ร.ร.สาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง	๑๒ - ๑๖ ส.ค. ๔๑	หัวหมาก	๕๖๐
๑๙๐.	ร.ร.ทุ่งมหาเมฆ	๑ - ๕ เม.ย. ๔๒	ยานนาวา	๓๒๔
๑๙๑.	ร.ร.ราชวินิต(ประถม)	๑๙ - ๒๓ เม.ย. ๔๒	สามเสน	๓๓๒
๑๙๒.	ร.ร.รัตนโกสินทร์สมโภช บางขุนเทียน	๒๕ - ๒๙ เม.ย. ๔๒	ท่าข้าม	๔๔๙
๑๙๓.	ร.ร.บูรณศึกษา	๒ - ๖ พ.ค. ๔๒	ทุ่งครุ	๔๒๘
๑๙๔.	ร.ร.สาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง	๙ - ๑๓ พ.ค. ๔๒	หัวหมาก	๓๔๓
๑๙๕.	ร.ร.เทพศิรินทร์ร่มเกล้า	๒๐ - ๒๔ มี.ค. ๔๓	ลาดกระบัง	๒๗๐

รุ่นที่	สถานที่ฝึกอบรม	วันอบรม	สน.ท้องที่	จำนวนเยาวชน
๑๙๖.	ร.ร.วัดบางปะกอก	๒๗ - ๓๑ มี.ค. ๔๓	ราษฎร์บูรณะ	๓๖๒
๑๙๗.	ร.ร.พระแม่มารี	๒ - ๖ เม.ย. ๔๓	วัดพระยาไกร	๓๗๖
๑๙๘.	ร.ร.วัดจันทร์ประดิษฐาราม	๑๘ - ๒๒ เม.ย. ๔๓	ภาษีเจริญ	๓๒๕
๑๙๙.	ร.ร.วัดทุ่งครุ	๒๔ - ๒๘ เม.ย. ๔๓	ทุ่งครุ	๓๕๘
๒๐๐.	ร.ร.ประชาราษฎร์อุปถัมภ์	๒ - ๖ พ.ค. ๔๓	ห้วยขวาง	๕๐๕
๒๐๑.	ร.ร.อัสสัมชัญธนบุรี	๘ - ๑๒ พ.ค. ๔๓	หลักสอง	๓๖๘
๒๐๒.	ร.ร.ลาดปลาเค้าวิทยาคม	๑๖ - ๒๐ พ.ค. ๔๓	โชคชัย	๔๘๒
๒๐๓.	สมาคมใหหนำ	๒๓ - ๒๗ พ.ค. ๔๓	บางรัก	๓๙๑
๒๐๔.	ร.ร.ศรีวิกรม์	๓๐ พ.ค. - ๓ มิ.ย. ๔๓	คลองตัน	๓๗๖
๒๐๕.	ร.ร.เทพศิรินทร์ร่มเกล้า	๑๙ - ๒๓ มี.ค. ๔๔	ลาดกระบัง	๒๘๙
๒๐๖.	ค่ายลูกเสือพิศลยบุตร	๒๖ - ๓๐ มี.ค. ๔๔	ดอนเมือง	๓๐๐
๒๐๗.	ร.ร.ทุ่งมหาเมฆ	๒ - ๖ เม.ย. ๔๔	ยานนาวา	๓๗๖
๒๐๘.	ร.ร.สามเสนวิทยาลัย	๑๙ - ๒๓ เม.ย. ๔๔	บางซื่อ	๓๓๖
๒๐๙.	ร.ร.พระแม่มารี(สาธร)	๒๖ - ๓๐ เม.ย. ๔๔	วัดพระยาไกร	๓๗๔
๒๑๐.	ร.ร.มัธยมวัดดุสิตาราม	๒๐ - ๒๔ มิ.ย. ๔๔	บางยี่ขัน	๕๒๕
๒๑๑.	ร.ร.ดลวิทยา	๑๐ - ๑๔ พ.ค. ๔๔	มักกะสัน	๓๖๖
๒๑๒.	ม.เอเชียอาคเนย์	๑๗ - ๒๑ พ.ค. ๔๔	หนองค้างพลู	๒๘๖
๒๑๓.	ร.ร.สุรศักดิ์มนตรี	๒๔ - ๒๘ พ.ค. ๔๔	ดินแดง	๔๑๗
๒๑๔.	ร.ร.อิสลามวิทยาลัยฯ	๓๑ พ.ค. - ๔ มิ.ย. ๔๔	ทุ่งครุ	๔๑๒
๒๑๕.	ร.ร.สาธิตสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	๑ - ๕ เม.ย.๔๕	บางยี่เรือ	๓๒๐
๒๑๖.	ร.ร.โยธินบูรณะ	๑๘ - ๒๒ เม.ย.๔๕	เตาปูน	๓๒๙
๒๑๗.	ร.ร.ไทยนิยมสงเคราะห์	๑๖ - ๒๐ พ.ค. ๔๕	บางเขน	๓๓๑
๒๑๘.	ร.ร.อรรถวิทย์	๒๕ - ๒๙ เม.ย. ๔๕	บางนา	๓๖๒
๒๑๙.	ร.ร.โพธิสารพิทยากร	๒ - ๖ พ.ค. ๔๕	ตลิ่งชัน	๓๑๓
๒๒๐.	ร.ร.มัธยมวัดสิงห์	๙ - ๑๓ พ.ค. ๔๕	บางขุนเทียน	๓๘๑
๒๒๑.	ร.ร.วัดทุ่งครุ	๓๐ พ.ค. - ๓ มิ.ย. ๔๕	ทุ่งครุ	๓๙๕
๒๒๒	ร.ร.สาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง	๒๓ - ๒๗ พ.ค. ๔๕	หัวหมาก	๓๓๓
๒๒๓.	วัดท่าพระ	๖ - ๑๐ มิ.ย. ๔๕	ท่าพระ	๓๓๗
๒๒๔.	สมาคมใหหนำ	๑๗ - ๒๑ มิ.ย. ๔๕	บางรัก	๓๖๕
๒๒๕.	ร.ร.เศรษฐบุตรบำเพ็ญ	๒๔ - ๒๘ มี.ค. ๔๖	มีนบุรี	๓๒๐
๒๒๖.	ร.ร.ศรีวิกรม์	๓๑ มี.ค. ๔ เม.ย. ๔๖	คลองตัน	๓๐๐
๒๒๗.	ร.ร.สามเสนวิทยาลัย	๑๗ เม.ย. - ๒๑ ๔๖	บางซื่อ	๓๒๓

รุ่นที่	สถานที่ฝึกอบรม	วันอบรม	สน.ท้องที่	จำนวนเยาวชน
๒๒๘.	ร.ร.มัธยมวัดหนองแขม	๒๔ - ๒๘ เม.ย. ๔๖	หนองแขม	๓๐๖
๒๒๙.	ร.ร.อุดมศึกษา	๑ - ๕ พ.ค. ๔๖	วังทองหลาง	๓๓๓
๒๓๐.	ร.ร.แม่พระฟาติมา	๘ - ๑๒ พ.ค. ๔๖	ดินแดง	๓๓๓
๒๓๑.	วัดยานนาวา	๒๒-๒๖ พ.ค. ๔๖	ยานนาวา	๓๓๒
๒๓๒.	ร.ร.สีตบุตรบำรุง	๑๕ - ๑๙ พ.ค.๔๖	ปทุมวัน	๓๐๐
๒๓๓.	ร.ร.วิมุตยารามพิทยากร	๒๙ พ.ค.- ๒ มิ.ย. ๔๖	บางพลัด	๔๓๗
๒๓๔.	ร.ร.ชางตาครู้สศึกษา	๕ - ๙ มิ.ย. ๔๖	บุปผาราม	๓๑๘
๒๓๕.	ร.ร.กุหลาบวิทยา	๒๕ - ๒๙ มี.ค. ๔๗	พลับพลาไชย ๒	๓๐๙
๒๓๖.	ร.ร.ศึกษานารี	๑ - ๕ เม.ย. ๔๗	บุปผาราม	๒๐๖
๒๓๗	ร.ร.ทวีธาภิเศก	๑๙ - ๒๓ เม.ย. ๔๗	บางกอกใหญ่	๔๔๑
๒๓๘.	ร.ร.วัดจันทร์ประดิษฐาราม	๒๖ - ๓๐ เม.ย. ๔๗	ภาษีเจริญ	๓๖๖
๒๓๙.	ร.ร.ชุมชนหมู่บ้านพัฒนา	๓ - ๗ พ.ค. ๔๗	ท่าเรือ	๓๓๑
๒๔๐.	ร.ร.วัดเวตวันธรรมาวาส	๑๐ - ๑๔ พ.ค. ๔๗	เตาปูน	๓๓๐
๒๔๑.	ร.ร.เศรษฐบุตรบำเพ็ญ	๑๗ - ๒๑ พ.ค. ๔๗	มีนบุรี	๓๕๕
๒๔๒.	ร.ร.นวมินทราชินูทิศ บดินทรเดชา	๒๔ - ๒๘ พ.ค. ๔๗	โชคชัย	๔๕๕
๒๔๓.	ร.ร.ดลวิทยา	๓๑ พ.ค. -๔ มิ.ย. ๔๗	มักกะสัน	๓๒๗
๒๔๔.	สวนสยาม	๗ - ๑๑ มิ.ย. ๔๗	บางชัน	๔๘๙
๒๔๕.	ร.ร.วัดพลับพลาชัย	๒๔ - ๒๘ มี.ค. ๔๘	สน.พลับพลาไชย๑	๓๒๓
๒๔๖.	วัดท่าพระ	๓๑ มี.ค.- ๔ เม.ย. ๔๘	สน.ท่าพระ	๓๕๐
๒๔๗.	ร.ร.พระแม่มารี(สาทร)	๑๘ - ๒๒ เม.ย. ๔๘	สน.วัดพระยาไกร	๓๒๐
๒๔๘.	วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร	๒๕ - ๒๙ เม.ย. ๔๘	สน.ฉลองกรุง	๓๒๐
๒๔๙.	เขตพระราชฐานพื้นที่หน่วยราชการในพระองค์ ๙๐๔ เลขที่ ๑๙๓	๒ - ๖ พ.ค. ๔๘	สน.ดุสิต	๒๙๘
๒๕๐.	ร.ร.มัธยมประชานิเวศน์	๙ - ๑๓ พ.ค.๔๘	สน.ประชาชื่น	๓๖๘
๒๕๑.	ร.ร.ราษฎร์บูรณะ	๒๓ - ๒๗ พ.ค.๔๘	สน.ทุ่งครุ	๓๑๔
๒๕๒.	ร.ร.ฤทธิณรงค์รอน	๑๓ -๑๗ มิ.ย.๔๘	สน.บางกอกใหญ่	๓๗๕
๒๕๓.	ร.ร.บางชัน (ปลื้มวิทยานุสรณ์)	๓๐ พ.ค.- ๓ มิ.ย.๔๘	สน.บางชัน	๒๘๙
๒๕๔	ร.ร.ราชวินิตบางแคปานขำ	๖ มิ.ย.- ๑๐ มิ.ย.๔๘	สน.หลักสอง	๔๓๓
๒๕๕	ร.ร.ศึกษานารีวิทยา	๒๓ - ๒๗ มี.ค.๔๙	สน.บางบอน	๓๔๒
๒๕๖	ร.ร.วัดทุ่งครุ	๖ เม.ย.- ๑๐ เม.ย.๔๙	สน.ทุ่งครุ	๓๐๕
๒๕๗	ร.ร.มัธยมวัดมกุฏกษัตริย์	๒๔ เม.ย.- ๒๘ เม.ย.๔๙	สน.นางเลิ้ง	๓๔๐
๒๕๘	ร.ร.เบญจมราชาลัยฯ	๑ พ.ค. - ๕ พ.ค. ๔๙	สน.สำราญราษฎร์	๔๓๖

รุ่นที่	สถานที่ฝึกอบรม	วันอบรม	สน.ท้องที่	จำนวนเยาวชน
๒๕๙	ร.ร.ไผทอุดมศึกษา	๘ - ๑๒ พ.ค. ๔๙	สน.ทุ่งสองห้อง	๓๓๙
๒๖๐	ร.ร.วัดประดู่ในทรงธรรม	๒๙ พ.ค.- ๒ มิ.ย. ๔๙	สน.ท่าพระ	๓๓๔
๒๖๑	ร.ร.บางชัน (ปลื้มวิทยานุสรณ์)	๑๕ - ๑๙ พ.ค. ๔๙	สน.บางชัน	๕๐๑
๒๖๒	ร.ร.เทพศิรินทร์ร่มเกล้า	๕ - ๙ มิ.ย. ๔๙	สน.ลาดกระบัง	๓๒๐
๒๖๓	ร.ร.กรุงเทพพิทยา	๑๙ - ๒๓ มิ.ย. ๔๙	สน.อุดมสุข	๓๔๐
๒๖๔	กองพันทหารสื่อสารที่ ๑ รักษาพระองค์	๒๙ มิ.ย. - ๓ ก.ค. ๔๙	สน.ทุ่งมหาเมฆ	๓๘๘
๒๖๕	ร.ร.วัดฉัตรแก้วจงกลณี	๑๕ - ๑๙ มี.ค. ๕๐	สน.บางพลัด	๓๔๒
๒๖๖	ร.ร.ไทยนิยมสงเคราะห์	๒๒ - ๒๖ มี.ค. ๕๐	สน.บางเขน	๓๐๕
๒๖๗	ร.ร.รัตนจีนะอุทิศ	๒๙ มี.ค. - ๒ เม.ย.๕๐	สน.ราษฎร์บูรณะ	๓๔๐
๒๖๘	ร.ร.เจ้าพระยาวิทยาคม	๕ - ๙ เม.ย. ๕๐	สน.บางโพงพาง	๔๓๖
๒๖๙	ร.ร.ทุ่งมหาเมฆ	๑๙ - ๒๓ เม.ย. ๕๐	สน.ยานนาวา	๓๓๙
๒๗๐	ร.ร.ปัญญาวรคุณ	๒๖ - ๓๐ เม.ย. ๕๐	สน.เพชรเกษม	๓๓๔
๒๗๑	ร.ร.รัตนโกสินทร์สมโภชลาดกระบัง	๗ - ๑๑ พ.ค. ๕๐	สน.ร่มเกล้า	๕๐๑
๒๗๒	ร.ร.ชิโนรสวิทยาลัย	๒๑ - ๒๕ พ.ค.๕๐	สน.บางกอกน้อย	๓๒๐
๒๗๓	ร.ร.มัธยมบ้านบางกะปิ	๒๘ พ.ค. - ๑ มิ.ย.๕๐	สน.ลาดพร้าว	๓๔๐
๒๗๔	ร.ร.ดลวิทยา	๔ - ๘ มิ.ย. ๕๐	สน.มักกะสัน	๓๘๘
๒๗๕	ร.ร.หนองจอกพิทยานุสรณ์	๒๔ - ๒๘ มี.ค. ๕๑	สน.หนองจอก	๔๐๑
๒๗๖	ร.ร.บำรุงวิชา	๓๑ มี.ค. - ๔ เม.ย.๕๑	สน.บุปผาราม	๓๒๘
๒๗๗	ร.ร.รุจิเสรีวิทยา(ซอยอินทมระ ๔)	๒๑ - ๒๕ เม.ย.๕๑	สน.บางซื่อ	๓๒๑
๒๗๘	ร.ร.ยุหมิ่นพัฒนา (สมาคมใหหนำ)	๒๘ เม.ย. - ๒ พ.ค.๕๑	สน.บางรัก	๓๐๖
๒๗๙	ร.ร.สันติราษฎร์วิทยาลัย	๕ - ๙ พ.ค. ๕๑	สน.พญาไท	๓๒๐
๒๘๐	ร.ร.เพชรถนอม	๑๒ - ๑๖ พ.ค. ๕๑	สน.โชคชัย	๔๑๕
๒๘๑	ศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย-ญี่ปุ่น)	๒๖ - ๓๐ พ.ค.๕๑	สน.ดินแดง	๓๕๒
๒๘๒	ร.ร.วัดมะลิ	๑๙ - ๒๓ พ.ค.๕๑	สน.บางขุนนนท์	๓๔๐
๒๘๓	ร.ร.ปทุมคงคา	๒ - ๖ มิ.ย. ๕๑	สน.ทองหล่อ	๓๑๐
๒๘๔	ร.ร.วัดแสมดำ	๙ - ๑๓ มิ.ย. ๕๑	สน.แสมดำ	๓๕๐
๒๘๕	ร.ร.เกษมพิทยา	๓๐ มี.ค. - ๓ เม.ย.๕๒	สน.คลองตัน	๓๓๐
๒๘๖	ร.ร.วัดราชบพิธ	๖ เม.ย.- ๑๐ เม.ย.๕๒	สน.พระราชวัง	๓๔๕
๒๘๗	ม.ราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	๒๗ เม.ย. - ๑ พ.ค.๕๒	สน.บางยี่เรือ	๒๕๘
๒๘๘	วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกมหานคร	๔ พ.ค. - ๘ พ.ค.๕๒	สน.ฉลองกรุง	๒๘๓
๒๘๙	ร.ร.พิบูลอุปถัมภ์	๑๑ พ.ค. - ๑๕ พ.ค.๕๒	สน.สุทธิสาร	๓๒๔

รุ่นที่	สถานที่ฝึกอบรม	วันอบรม	สน.ท้องที่	จำนวนเยาวชน
๒๙๐	ร.ร.โยธินบูรณะ	๒๕ พ.ค.-๒๙ พ.ค.๕๒	สน.เตาปูน	๖๑๔
๒๙๑	ร.ร.วัดบวรมงคล	๑ มิ.ย.- ๕ มิ.ย.๕๒	สน.บางยี่ขัน	๓๘๑
๒๙๒	ร.ร.ราชมนตรี	๘ มิ.ย.-๑๒ มิ.ย.๕๒	สน.ท่าข้าม	๓๘๘
๒๙๓	ร.ร.วัดสังเวช	๑๕ มิ.ย.- ๑๙ มิ.ย.๕๒	สน.ชนะสงคราม	๒๙๖
๒๙๔	ร.ร.ศรีพฤฒมา	๒๒-๒๖ มิ.ย.๕๒	สน.ประเวศ	๓๒๐
๒๙๕	ร.ร.วัดจักรวรรดิ	๒๘ มิ.ย. - ๑ ก.ค.๕๓	สน.จักรวรรดิ	๓๐๙
๒๙๖	ร.ร.วัดราชาธิวาส	๒๒ - ๒๕ มิ.ย. ๕๓	สน.สามเสน	๓๓๔
๒๙๗	ร.ร.รัตนโกสินทร์สมโภชลาดกระบัง	๒๑ - ๒๔ ก.ย.๕๓	สน.ร่มเกล้า	๓๓๐
๒๙๘	ร.ร.ลอยสายอนุสรณ์	๓ - ๖ ก.ย.๕๓	สน.โคกคราม	๓๒๒
๒๙๙	ร.ร.วัดช่องลม	๑๗ - ๒๐ ส.ค. ๕๓	สน.ทุ่งมหาเมฆ	๓๘๐
๓๐๐	ร.ร.วัดสุทธาราม	๒๔ -๒๗ ก.ค. ๕๓	สน.สำเหร่	๓๒๖
๓๐๑	ร.ร.กรุงเทพพิทยา	๕ - ๘ ก.ค. ๕๓	สน.อุดมสุข	๓๖๔
๓๐๒	ร.ร.ปัญญาวรคุณ	๑๖ - ๑๙ ก.ย. ๕๓	สน.เพชรเกษม	๓๓๓
๓๐๓	ร.ร.วัดปุรณาวาส	๖ - ๙ ส.ค. ๕๓	สน.ธรรมศาลา	๓๒๐
๓๐๔	ร.ร.สามเสนนอก	๒๘ - ๓๑ มี.ค.๕๔	สน.ห้วยขวาง	๓๒๐
๓๐๕	ร.ร.กุหลาบวิทยา	๒๖ - ๒๙ เม.ย.๕๔	สน.พลับพลาไชย ๒	๓๒๒
๓๐๖	ร.ร.สุเหร่าหัวหมากน้อย	๓ - ๖ พ.ค. ๕๔	สน.หัวหมาก	๒๙๔
๓๐๗	ร.ร.ทีปังกรวิทยาพัฒน์(ทวีวัฒนา)	๑๐ - ๑๓ พ.ค. ๕๔	สน.ศาลาแดง	๓๖๑
๓๐๘	ร.ร.วัดปากบ่อ	๒๓ - ๒๖ พ.ค.๕๔	สน.พระโขนง	๓๒๓
๓๐๙	ร.ร.ไทยรัฐวิทยา๗๕ เฉลิมพระเกียรติ	๓๑ พ.ค. - ๓ มิ.ย.๕๔	สน.สายไหม	๓๕๖
๓๑๐	ร.ร.พิทยาลงกรณ์พิทยาคม	๗ - ๑๐ มิ.ย. ๕๔	สน.เทียนทะเล	๓๒๙
๓๑๑	ร.ร.ธนบุรีวรเทพีพลารักษ์	๑๖ - ๑๙ มิ.ย.๕๔	สน.ตลาดพลู	๓๒๐
๓๑๒	ร.ร.พรตพิทยพยัต	๒๑ - ๒๔ มิ.ย. ๕๔	สน.จรเข้น้อย	๕๓๐
๓๑๓	ร.ร.มีนบุรี	๒๗ – ๓๐ มี.ค.๕๕	สน.มีนบุรี	๓๓๖
๓๑๔	ร.ร.มัธยมวัดสิงห์	๑๗ - ๒๐ เม.ย.๕๕	สน.บางขุนเทียน	๒๘๕
๓๑๕	ร.ร.พระแม่มารี	๒๔ - ๒๗ เม.ย.๕๕	สน.วัดพระยาไกร	๓๒๐
๓๑๖	ร.ร.อุบลรัตนราชกัญญาราชวิทยาลัย	๘ - ๑๑ พ.ค.๕๕	สน.บางเสาธง	๓๒๑
๓๑๗	ร.ร.วัดมกุฏกษัตริย์	๑๕ - ๑๘ พ.ค.๕๕	สน.นางเลิ้ง	๓๐๖
๓๑๘	ร.ร.สีตบุตรบำรุง	๒๒ - ๒๕ พ.ค.๕๕	สน.ปทุมวัน	๓๓๖
๓๑๙	ร.ร.ลอยสายอนุสรณ์	๒๙ พ.ค.-๑ มิ.ย.๕๕	สน.โคกคราม	๒๘๔
๓๒๐	ร.ร.วัดโพธิ์ทอง	๕ - ๘ มิ.ย.๕๕	สน.บางมด	๓๒๐
๓๒๑	ร.ร.บางขัน(ปลื้มวิทยานุสรณ์)	๑๒ - ๑๕ มิ.ย. ๕๕	สน.บางขัน	๔๕๘

คณะอนุกรรมการพิจารณาคัดเลือกบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี
จึงเห็นสมควรยกย่อง
โครงการฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์ กองบัญชาการตำรวจนครบาล
เป็นโครงการดีเด่นของชาติ สาขาพัฒนาสังคม
ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕

นายวิมล วิระพรสวรรค์

ผู้อำนวยการพัฒนาและสนับสนุนองค์กร บริษัท แปลนครีเอชั่นส์ จำกัด

เข้ารับพระราชทานรางวัลหน่วยงานดีเด่นของชาติ

สาขาพัฒนาเศรษฐกิจ ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕

บริษัท แปลนครีเอชั่นส์ จำกัด

หน่วยงานดีเด่นของชาติ สาขาพัฒนาเศรษฐกิจ ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕

Sustainable **Play**

ความเป็นมาของแปลนทอยส์

เมื่อกลุ่มเพื่อน ๗ คน เรียนจบจากมหาวิทยาลัย พวกเขาต่างมีปณิธานอันยิ่งใหญ่ร่วมกันว่าจะสร้างบริษัทที่มีส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนาสังคมและมนุษยชาติให้ไปในทางที่ดีขึ้น และหนึ่งในนั้นคือ สถาปนิกหนุ่มไฟแรง นายวิฑูรย์ วิระพรสวรรค์ ที่เดินตามความฝันของตนเองมาสร้างสรรค์ของเล่นที่จุดประกายความฝันของเด็กๆ ทั่วโลก

ตั้งแต่ก้าวแรกเมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๔ กับจุดมุ่งหมายที่จะ ***"สร้างสรรค์สื่อคุณค่าเพื่อพัฒนาเด็ก"*** ตลอดเวลากว่า ๓๐ ปี ที่แปลนทอยส์ ภายใต้บริษัท แปลนครีเอชั่นส์ จำกัด ไม่เคยลดละความมุ่งมั่นที่จะสร้างสรรค์ของเล่นไม้คุณภาพ ที่มีความปลอดภัยทั้งต่อเด็กๆ และธรรมชาติ เราไม่เคยหยุดคิดหรือละความพยายามที่จะพัฒนาเพื่อให้ได้สิ่งที่ดีกว่าสำหรับทุกๆ คนในสังคม

เริ่มจากโรงงานผลิตของเล่นเล็กๆ ในลาดพร้าว เพียงหนึ่งปีแปลนทอยส์ได้เริ่มตีพิมพ์แคตตาล็อกของตนเองเป็นเล่มแรก ทั้งยังสามารถออกวางขายที่ห้างสรรพสินค้าไดมารู ส่งออกของเล่นไปขายต่างประเทศ และออกงานแสดงสินค้า Frankfurt Fair ที่ประเทศเยอรมัน ด้วยความล้ำสมัยในดีไซน์ที่มุ่งเน้นเพื่อพัฒนาการของเด็ก และคุณภาพที่ไม่เป็นรองใคร แปลนทอยส์ สามารถผงาดขึ้นเป็นผู้ผลิตของเล่นชั้นนำของโลก ครองใจทั้งเด็กและผู้ใหญ่ทั่วทุกภูมิภาคได้ในเวลาอันสั้น

แปลนทอยส์ คือ รายใหญ่ที่สุดและรายแรกที่ผลิตของเล่นจากไม้ยางพาราที่หมดอายุการให้น้ำยางแล้ว โรงงานแปลนทอยส์ตั้งอยู่บนพื้นที่กว่า ๔๕,๐๐๐ ตารางเมตร โดยผลิตของเล่นประมาณ ๔ ล้านชิ้นต่อปี จากแรงกายแรงใจของเพื่อนพนักงานกว่า ๙๐๐ ชีวิต ทั้งจากทางสำนักงานที่กรุงเทพ ฯ และโรงงานผลิตที่จังหวัดตรัง ปัจจุบันของเล่นแปลนทอยส์มีวางขายอยู่มากกว่า ๕๙ ประเทศทั่วโลก และมีบริษัทในเครืออยู่ ๒ ประเทศ คือ PlanToys, Inc. สหรัฐอเมริกา และ PlanToys Japan Co., Ltd. ประเทศญี่ปุ่น

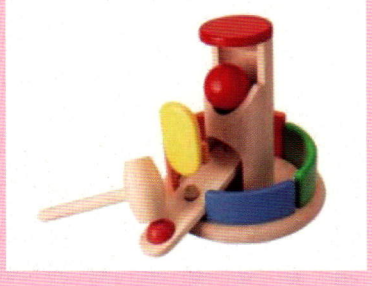

วิสัยทัศน์ แปลนทอยส์

บริษัท แปลนครีเอชั่นส์ จำกัด บริษัทผู้ผลิตของเล่นสัญชาติไทย ก่อตั้งขึ้นเมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๔ ภายใต้แบรนด์ PlanToys และถือเป็นผู้ผลิตของเล่นไม้จากยางพารารายแรกของโลก จากความคิดเริ่มต้นที่ต้องการให้เด็กได้สัมผัสกับธรรมชาติ และเกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ทำให้ PlanToys มีจุดยืนที่ชัดเจนในการผลิต ***"ของเล่นสีเขียว"*** ที่ใส่ใจในทุกกระบวนการตั้งแต่แหล่งที่มาของไม้ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจาก FSC กระบวนการผลิตที่ไม่ใช้สารเคมี การเลือกใช้กาว E-Zero และสีปลอดสารพิษที่มีตัวทำละลายเป็นน้ำ ซึ่งไม่เพียงหมายถึงมาตรฐานความปลอดภัยสูงสุดของเด็กๆ แต่ยังหมายถึงการรักษาโลกที่น่าอยู่ แหล่งน้ำที่สะอาด และอากาศบริสุทธิ์ นอกจากความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมแล้ว PlanToys ยังใส่ใจดูแลผู้คนทั้งภายในองค์กร ตลอดจนชุมชนและสังคมอย่างต่อเนื่อง

นายวิฑูรย์ วิระพรสวรรค์ ประธานกรรมการ บริษัท แปลนครีเอชั่นส์ จำกัด ยึดมั่นปณิธานในการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนมาตลอดระยะเวลากว่า ๓๐ ปี ด้วยจุดมุ่งหมายที่ต้องการสร้างสรรค์ของเล่นไม้คุณภาพที่มีความปลอดภัยทั้งต่อเด็กๆ และธรรมชาติ และมุ่งมั่นในการพัฒนาเพื่อให้ได้สิ่งที่ดีกว่าสำหรับทุกๆ คนในสังคม

"เราสร้างสรรค์ของเล่นที่กระตุ้นจินตนาการของเด็ก และส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายและสติปัญญา นอกจากนี้เรายังพิสูจน์ให้เห็นว่าการรักษามาตรฐานด้านคุณภาพที่ดีเยี่ยมควบคู่ไปกับการมีความรับผิดชอบอย่างแข็งขันต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมนั้นสามารถเป็นไปได้"

แปลนทอยส์ วิธีคิดและวิถีการทำงาน

Proficiency – In Green Business:**เชี่ยวชาญในธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม**

ชาวแปลนทอยส์ทุกคนมีความเชี่ยวชาญและเป็นมืออาชีพที่รู้จริง ทำจริง ในงานของตน เราทำงานทุกๆ วันอย่างดีที่สุดด้วยความรับผิดชอบเต็มที่ เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ของเล่นที่มีคุณภาพ มีความปลอดภัยเหนือกว่ามาตรฐาน และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมเรื่องเด็กจากนักวิชาการด้านเด็ก หรือจากนักพัฒนาการเด็กเป็นสิ่งที่แปลนทอยส์ให้ความสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นดีไซนเนอร์ การตลาด และผู้เกี่ยวข้องต่างๆ พนักงานทุกคนจะต้องได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย ตระหนักรู้ในการเปลี่ยนแปลงต่างๆ โดยเฉพาะความรู้จริงในเรื่องที่ตนเองรับผิดชอบอยู่ จากประสบการณ์กว่า ๓๐ ปี ในการออกแบบและผลิตของเล่นเด็กส่งจำหน่ายทั่วโลก ทำให้เชื่อมั่นได้ว่าของเล่นของแปลนทอยส์เป็นผลิตภัณฑ์คุณภาพที่ผ่านการออกแบบ การผลิตอย่างมืออาชีพ สิ่งเหล่านี้พิสูจน์ได้ด้วยรางวัลการออกแบบระดับนานาชาติ และรางวัลดีเด่นในด้านต่างๆ ของบริษัท

Passion – For Betterment: **มุ่งมั่นและมีไฟ**

ทุกๆ คนที่แปลนทอยส์ทำงานด้วยใจ และมีความภาคภูมิใจ เราไม่เพียงแต่รักในสิ่งที่เราทำ แต่เรามีความกระตือรือร้น มุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเอง และงานของตนให้ดียิ่งขึ้นเรื่อยๆ ทุกวัน การทุ่มเททำงานด้วยใจไม่ใช่เพื่องานที่ดีเท่านั้น แต่เราต้องการงานที่ดีที่สุด เพื่อพิสูจน์ความสามารถของชาวแปลนทอยส์ว่าเราคือผู้นำการผลิตของเล่นในอุตสาหกรรมของเล่นไทย และของโลก

Design – For Child Development: **ดีไซน์สร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการเด็ก**

ชาวแปลนทอยส์รักงานดีไซน์ รักของเล่น และรักที่จะเห็นเด็กๆ เติบโตไปกับของเล่นของเรา แปลนทอยส์จึงมีความโดดเด่นทางด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการออกแบบของเล่นคุณภาพสูงที่มีดีไซน์ และฟังก์ชั่นแปลกใหม่ ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการเด็กรอบด้าน ทั้งยังเล่นสนุกและปลอดภัย

Green - **จิตวิญญาณที่รักธรรมชาติ**

ชาวแปลนทอยส์ทุกคนได้รับการปลูกฝังให้มีจิตวิญญาณที่รักธรรมชาติ และรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม เราจะใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเราจะทำให้ดีที่สุดที่จะปกปักษ์รักษาธรรมชาติ ทั้งในกระบวนการทำงานและในชีวิตประจำวัน

Legend – In Green Playthings: **ต้นแบบและตำนานแห่งการทำธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม**

ด้วยความเชี่ยวชาญ ความมุ่งมั่น ความคิดริเริ่ม และความสำเร็จอย่างต่อเนื่องของแปลนทอยส์ จึงทำให้แปลนทอยส์เป็นที่กล่าวขวัญ เป็นต้นแบบ และผู้นำของบริษัทอื่นๆ ทั่วโลกในการทำธุรกิจที่เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กและการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนที่จะทำให้เด็กของเราภาคภูมิใจที่ได้เติบโตไปกับเรา

แปลนทอยส์ มุ่งมั่นเพื่อโลกที่ยั่งยืน

แปลนทอยส์เลือกใช้วัตถุดิบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Sustainable Materials)

Kiln Dry, Chemical-Free Rubber Wood

แปลนทอยส์เพิ่มคุณค่าให้กับไม้ยางพารา ซึ่งเป็นไม้เศรษฐกิจของภาคใต้ โดยปกติต้นยางจะให้น้ำยางได้ในปีที่ ๗ เกษตรกรจะกรีดยางไปจนต้นยางหมดน้ำยาง คืออายุประมาณ ๒๕-๓๐ ปี ในอดีตเกษตรกรจะโค่นต้นทิ้งเพื่อปลูกต้นยางใหม่ทดแทน ไม้ยางกลุ่มนี้ไม่ได้นำมาทำประโยชน์เท่าไรนอกจากเป็นฟืน ถ่าน แปลนทอยส์เห็นโอกาสในการเพิ่มมูลค่าให้ไม้ยางที่หมดอายุด้วยการนำมาทำของเล่นไม้ที่ใช้กระบวนการ และกรรมวิธีพิเศษในการรักษาเนื้อไม้โดยไม่ใช้สารเคมี แม้ว่าโดยทั่วไปในการแปรรูปไม้จะมีขั้นตอนการใช้สารเคมีอัดเนื้อไม้ เพื่อป้องกันมอด แมลง หรือรา แปลนทอยส์ก็ยังยืนยันเจตนารมณ์ในการไม่ใช้สารเคมีอันตรายในกระบวนการผลิต เราจึงเป็นผู้ผลิตรายเดียวในโลกที่รับประกันได้ว่า ของเล่นของเราเป็นของเล่นสีเขียวที่มีความปลอดภัยสูงสุดสำหรับเด็กๆ

ใช้กาว E-Zero

E-Zero Glue

กาวที่ใช้ในผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป หรือเฟอร์นิเจอร์ทั่วไปจะเป็นกาวที่มีสารฟอร์มัลดีไฮด์เป็นส่วนประกอบ เพราะมีคุณสมบัติการยึดเกาะที่ดี แต่สารนี้มีกลิ่นฉุนแสบจมูก และเป็นสารก่อมะเร็งได้ แปลนทอยส์ตระหนักถึงอันตรายของสารฟอร์มัลดีไฮด์เป็นอย่างดี เราจึงได้คิดค้นและพัฒนากาวที่ไม่มีสารที่เป็นอันตราย เพื่อความปลอดภัยของเด็กๆ กาวที่แปลนทอยส์ใช้ในปัจจุบันคือกาว E-Zero ซึ่งผ่านการรับรองมาตรฐานระดับสากลในเรื่องความปลอดภัย

Water-Based, Non-Toxic Colors

สีสันคือสิ่งจำเป็นสำหรับของเล่นเด็ก แต่สีโดยทั่วไป (โซเว้น เบส) จะมีการปนเปื้อนของปรอท ตะกั่ว ที่เป็นสารอันตราย หากเด็กนำของเล่นเข้าปาก อมของเล่น จะก่อให้เกิดสารตกค้างสะสม หากได้รับสารพิษเหล่านี้ในปริมาณมากเกินจะส่งผลต่อระบบประสาท ขณะเดียวกันกระบวนการผลิตแบบนี้ การขจัดสิ่งที่หลงเหลืออยู่ในตัวผลิตภัณฑ์ออกทำได้ยาก ทำให้ไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค ดังนั้นของเล่นแปลนทอยส์ทุกชิ้นจึงใช้สีที่มีตัวทำละลายเป็นน้ำ ที่มีความปลอดภัยสูง ไม่มีส่วนผสมของสารปรอท ตะกั่ว และโลหะหนักต่างๆ จึงไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และยังดีต่อสิ่งแวดล้อม เพราะไม่มีน้ำมัน ไม่มีกากทิ้งหลังการผลิต

Recycled and Recyclable Materials

แปลนทอยส์เลือกใช้บรรจุภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ เพื่อลดปริมาณขยะให้กับโลก นอกจากนี้ ในทุกๆ สื่อสิ่งพิมพ์ แปลนทอยส์ยังเลือกใช้กระดาษรีไซเคิลเพื่อลดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ดังนั้นแปลนทอยส์จึงมีส่วนช่วยลดการตัดต้นไม้ เพื่อสร้างโลกสีเขียวที่ยั่งยืนสำหรับคนรุ่นต่อๆ ไป

Printed With Soy Ink & Water-Based Ink

หมึกพิมพ์ทั่วไปคือผลิตภัณฑ์จากปิโตรเคมี เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วหมดไป แปลนทอยส์ได้ริเริ่มการใช้หมึกที่ทำจากถั่วเหลือง ซึ่งเป็นสีที่มีตัวทำละลายเป็นน้ำ ในการผลิตกล่อง แคตตาล็อก สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เนื่องจากหมึกเหล่านี้มีกระบวนการผลิตที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นการลดการใช้สารเคมีจากต้นทางการผลิต และยังดีต่อปลายทาง เมื่อต้องนำกระดาษเหล่านี้มารีไซเคิล เนื่องจากหมึกพิมพ์ที่ใช้ทำจากธรรมชาติ จึงง่ายต่อการรีไซเคิล

แปลนทอยส์ มุ่งมั่นเพื่อโลกที่ยั่งยืน

แปลนทอยส์มีการออกแบบและผลิตที่ยั่งยืน (Sustainable manufacturing)

ASTM & EN71 (Toy Safety Standards)

ของเล่นแปลนทอยส์เหมาะสำหรับเด็กแรกเกิด – เด็กก่อนวัยเรียน ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีวุฒิภาวะในการดูแลตัวเองน้อย เด็กมักหยิบของเล่นเข้าปาก โยน กระแทก หรือบางครั้งเล่นแล้วก่อให้เกิดอันตรายกับตัวเอง ของเล่นที่ดีจึงต้องมีมาตรฐานการผลิตและตรวจสอบได้ว่าปลอดภัยกับเด็ก แปลนทอยส์ได้รับมาตรฐานความปลอดภัยของของเล่นตามระบบสากล จากการเลือกใช้วัตถุดิบ ตลอดจนกระบวนการการผลิตที่มีความปลอดภัยสูงสุดทั้งมาตรฐานของเล่นจากอเมริกาที่เรียกว่า ASTM และมาตรฐานของเล่นจากยุโรป ที่เรียกว่า EN71 และมาตรฐานความปลอดภัยของประเทศไทย เช่น มอก. แปลนทอยส์มีห้องปฏิบัติการทดสอบของเล่นของตัวเองเพื่อใช้สุ่มตรวจสินค้าที่ผลิตในโรงงาน นอกจากนี้ยังมีการส่งของเล่นไปตรวจกับห้องปฏิบัติการของผู้เชี่ยวชาญภายนอก เพื่อความมั่นใจและปลอดภัยสูงสุดของเด็ก

หลักการทดสอบความปลอดภัยของของเล่นโดยทั่วไปคือ

๑. ทดสอบคุณสมบัติทางกายภาพ เช่น การดึง โยน ดร็อป กระแทก ซึ่งของเล่นที่ดีต้องแข็งแรง ไม่แตกหรือแตกแล้วก็ไม่ควรมีชิ้นส่วนเล็กๆ ที่เข้าปากได้ หรือที่เรียกว่า small part และมีการตรวจสอบในรายละเอียดต่างๆ ที่ต้องมั่นใจได้ว่าผ่านมาตรฐานความปลอดภัย เช่น จุดแหลมคม ความยาวเชือก ปมของเชือก เป็นต้น

๒. ทดสอบเรื่องสารพิษ แปลนทอยส์จะเข้มงวดอย่างมากในเรื่องการใช้สีที่ปลอดภัย วัสดุประกอบชิ้นส่วนอย่างกาว เพื่อความมั่นใจว่าของเล่นของแปลนทอยส์เป็นของเล่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและปลอดภัยกับเด็กจริงๆ

๓. ทดสอบเรื่องการติดไฟ โดยการเลือกใช้วัสดุที่ติดไฟยาก แม้กระทั่งผ้าที่ใช้เป็นส่วนประกอบในการทำของเล่น แปลนทอยส์ก็ต้องคัดสรรชนิดของผ้าอย่างรอบคอบ

ISO 9001 (Quality Management)

มาตรฐานสากลที่รับรองความเป็นเลิศทางด้านคุณภาพ และความมีประสิทธิภาพของการดำเนินงานภายในองค์กร แปลนทอยส์ยังมุ่งมั่นพัฒนาของเล่น และการบริการให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ด้วยกระบวนการที่มีมาตรฐานทั้งเรื่องขนาด สี การใช้งาน ความเรียบ ความแข็งแรง ความสวยงาม ของเล่นทุกชิ้นต้องได้มาตรฐาน มีพนักงานตรวจสอบคุณภาพ (QC) ตั้งแต่การรับเข้าวัตถุดิบ การผลิต การส่งออกสินค้า ทั้งนี้หมายรวมถึงวิธีการทำงานที่ต้องได้มาตรฐานของโรงงานและพนักงานทุกคน

ISO 14001 (Environmental Management)

ความมุ่งมั่นขององค์กรในการจัดกระบวนการการทำงาน และทุกๆ กิจกรรม ให้มีความปลอดภัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องจะต้องสอดส่องดูแลทุกกิจกรรมในโรงงานให้มีผลกระทบกับสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเสียง แสงสว่าง ความร้อน ฝุ่นละออง ควัน ขยะ และอื่นๆ ที่จะมีผลต่อสิ่งแวดล้อม โดยจะดูแลตั้งแต่การคัดสรรวัตถุดิบ กระบวนการผลิต และการจัดการโรงงานโดยรวม

OHSAS 18001 (Occupational Health & Safety Management)

ดูแลความความปลอดภัยและสุขอนามัยของพนักงาน ต้องได้อยู่ในสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี ถูกสุขลักษณะ มีการประเมินจุดเสี่ยงในทั่วทุกพื้นที่ในการทำงาน จุดไหนที่มีความเสี่ยงสูงสำหรับพนักงาน จะต้องทำแผนงานปรับปรุงให้เร็วที่สุด สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องบ่งชี้ที่แสดงถึงการให้ความสำคัญกับพนักงานในโรงงานทั้งด้านสุขภาพและความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของแปลนทอยส์ที่มีต่อเพื่อนพนักงานทุกคน

SA 8000 (Social Accountability Management)

มีความใส่ใจในสิทธิมนุษยชนในด้านการทำงานและสวัสดิการขั้นพื้นฐาน นอกจากจะไม่มีการกีดกั้นทางด้านแรงงาน ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ใช้แรงงานเด็ก ไม่แบ่งเพศ ชั้น วรรณะ ศาสนา และการให้โอกาสกับผู้พิการแล้ว เรายังคำนึงถึงสวัสดิการ ค่าจ้างที่เหมาะสม ความปลอดภัย สุขภาพอนามัย สภาพสถานที่ทำงานที่ดี เช่น การจัดหาน้ำดื่ม ห้องน้ำ โรงอาหาร และอื่นๆ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของพนักงานให้ดีขึ้น

Alternative Energy

แปลนทอยส์ผลิตของเล่นส่งขายทั่วโลกปีละ ๔ - ๕ ล้านชิ้นต่อปี ต้องใช้พลังงานไฟฟ้าในการผลิตต่อปีไม่น้อย โดยทั่วไปพลังงานไฟฟ้าจะมาจากถ่านหิน ก๊าซธรรมชาติ ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติ

ที่ใช้แล้วหมดไป ไม่สามารถสร้างทดแทนได้ในชั่วอายุคน ดังนั้นความคิดในเรื่องการหาพลังงานทดแทน พลังงานหมุนเวียนจึงเกิดขึ้น มีการพัฒนาทางความคิด และมีการทดลองทำจริงในโครงการเหล่านี้ได้พิสูจน์ให้ทุกคนเห็นว่าความเชื่อในเรื่องความยั่งยืนนั้นสามารถเกิดขึ้นได้จริงคู่ขนานไปกับการทำธุรกิจ

Solar Cell Project (โซล่า เซล พลังงานจากแสงอาทิตย์)

จากจุดเริ่มต้นที่ต้องการมีพลังงานทางเลือกไว้ใช้ในพิพิธภัณฑ์เด็ก ที่อยู่ในโรงงาน บริษัทจึงได้ทดลองติดตั้งแผงโซล่าร์ เซล เพื่อเปลี่ยนพลังงานแสงอาทิตย์เป็นพลังงานไฟฟ้า และนำไฟฟ้าที่ได้มาใช้ในอาคารดังกล่าว พลังงานทางเลือกชนิดนี้ถือว่าเป็นพลังงานทดแทนที่สะอาดและไม่สร้างมลภาวะใดๆ ให้กับโลก นับเป็นจุดเริ่มต้นในการคิดและลงมือทำให้เรื่องพลังงานทางเลือกไม่ใช่เรื่องไกลตัว หากแต่ใช้ได้จริง นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความเข้าใจ สร้างแรงบันดาลใจให้กับเด็กๆ และผู้เข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ในเรื่องการใช้พลังงานทางเลือกอีกด้วย

Biogas Project (ไบโอแก๊ส)

แนวคิดในการนำเศษอาหารจากการเตรียมปรุง เช่น เศษผัก ผลไม้ และเศษอาหารที่พนักงานทานแล้วต้องเททิ้งทุกวัน นำมาหมักธรรมชาติในถังปิด ผ่านกระบวนการคล้ายกับการทำปุ๋ยหมักธรรมชาติ เช่นการเติมจุลินทรีย์ การมีอุณหภูมิที่เหมาะสม จนกลายเป็นแก๊สชีวภาพ ซึ่งสามารถนำมาใช้ได้จริงเป็นแก๊สสำหรับหุงต้มในโรงครัวของโรงงาน

Biomass Power Plant (โรงไฟฟ้าพลังงานชีวมวล)

โครงการผลิตพลังงานชีวมวลของแปลนทอยส์ เกิดจากความต้องการใช้ประโยชน์จากต้นยางพาราให้ได้มากที่สุด หรือจนกระทั่งไม่มีเหลือทิ้ง (no waste concept) แนวคิดนี้เริ่มต้นเป็นรูปเป็นร่างในปี ๒๕๕๒ ด้วยการนำรากไม้ ปีกไม้ ปลายไม้ ที่ไม่สามารถนำมาใช้ทำของเล่นได้มาผ่านกระบวนการผลิตไฟฟ้าที่ใช้เทคโนโลยีแก๊สซิฟิเคชั่น (Gasification) ในการแปรสภาพวัตถุดิบจนกลายเป็นก๊าซเชื้อเพลิงเพื่อนำไปผลิตกระแสไฟฟ้าต่อไป โดยมีกำลังการผลิตอยู่ที่ ๕ เมกะวัตต์ กระบวนการนี้ได้รับการยอมรับว่าปลอดภัย สะอาด ไม่มีพิษต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน โรงไฟฟ้ามีกำหนดเปิดอย่างเป็นทางการปลายปี ๒๕๕๕ นี้ ไฟฟ้าส่วนหนึ่งจะนำมาใช้ในโรงงาน ส่วนที่เหลือ

จะจำหน่ายให้การไฟฟ้า เพื่อจ่ายให้ชุมชนใช้ประโยชน์ต่อไป ความสำเร็จของโครงการนี้คือตัวอย่างที่ชัดเจนถึงความมุ่งมั่นในการทำธุรกิจคู่ขนานไปกับปรัชญาเรื่องโลกที่ยั่งยืน และการผลิตที่ไม่มีเหลือทิ้งของแปลนทอยส์อย่างแท้จริง แปลนทอยส์จะยังคงมุ่งมั่น ค้นหาทุกวิถีทางเพื่อลดของเหลือทิ้งและสร้างสรรค์ทางเลือกใหม่ๆ เพื่อความอยู่รอดของคนรุ่นต่อๆ ไป ให้มีความยั่งยืนมากที่สุด

แปลนทอยส์ ก้าวย่างแห่งความสำเร็จ

๒๕๒๔ : เปิดโรงงานผลิตของเล่นเล็กๆ ในลาดพร้าว กรุงเทพฯ

๒๕๒๕ : เริ่มตีพิมพ์แคตตาล็อกเล่มแรก

๒๕๒๗ : บริษัทของเล่นไม้บริษัทแรกที่ออกงานแสดงสินค้า Frankfurt Fair ที่ประเทศเยอรมัน

๒๕๓๖ : เริ่มใช้บรรจุภัณฑ์รีไซเคิล

๒๕๓๗ : เริ่มใช้สีที่มีตัวทำละลายเป็นน้ำในของเล่น

๒๕๔๒ : ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 9001

๒๕๔๕ : ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14001

๒๕๔๖ : ได้รับการรับรองมาตรฐาน OHSAS 18001

๒๕๔๗ : ได้รับการรับรองมาตรฐาน SA 8000 และกระบวนการรักษาเนื้อไม้ที่ปราศจากสารเคมี

๒๕๔๘ : ใช้กาว E-Zero Glue แทนกาวสำหรับไม้แบบเก่าที่มีสารพิษ

๒๕๔๙ : ใช้กระดาษรีไซเคิล และหมึกพิมพ์จากถั่วเหลืองในกระบวนการผลิตสิ่งพิมพ์

๒๕๕๐ : ดำเนินกิจการภายใต้แนวทางรักษาสิ่งแวดล้อม

๒๕๕๑ : ได้รับรางวัลสถานประกอบการดีเด่นด้านคนพิการ ประจำปี ๒๕๕๐ ริเริ่มโครงการ Plan Brings Smile และโครงการของเล่นเพื่อเด็กพิเศษ

๒๕๕๒ : ขยายโรงงานเพื่อรองรับความต้องการของลูกค้าทั่วโลกที่เพิ่มขึ้น

๒๕๕๓ : ได้รับการรับรองจาก FSC ในการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืน

๒๕๕๔ : เริ่มใช้วัสดุใหม่ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (PlanWood) และเทคนิคใหม่ๆ ในการผลิต

๒๕๕๕ : มุ่งมั่นสู่การเป็นบริษัทที่ยั่งยืน (sustainable company)

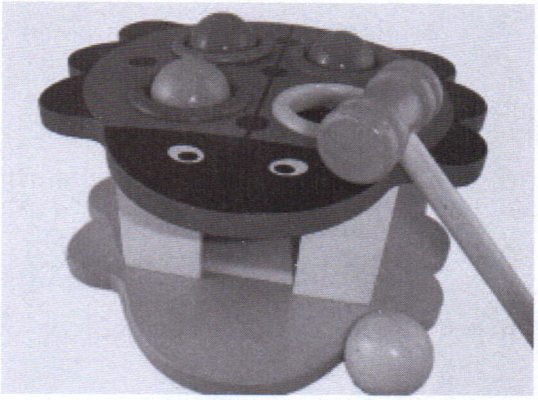

แปลนทอยส์ มุ่งมั่นเพื่อโลกที่ยั่งยืน

แปลนทอยส์พัฒนาคนทำงานและชุมชนให้เติบโตอย่างยั่งยืน (Sustainable Mind)

๑. Children's Museum

แปลนทอยส์สร้างพิพิธภัณฑ์เด็กที่จังหวัดตรัง เพื่อเป็นแหล่งรวมความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับของเล่น ตลอดจนพัฒนาการของเด็กที่สอดคล้องกับธรรมชาติ สังคม และสิ่งแวดล้อม มีการจัดแสดงประวัติความเป็นมาตั้งแต่ยุคแรก ทั้งของเล่นธรรมชาติ ของเล่นไม้ พลาสติก โลหะ มีการแบ่งกลุ่มของเล่นตามอายุเด็กเพื่อให้เหมาะสมกับพัฒนาการในแต่ละช่วงวัย แปลนทอยส์ได้เปิดรับโรงเรียน หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชนต่างๆ เพื่อเข้ามาศึกษา เรียนรู้ และทำกิจกรรมร่วมกัน โดยเฉพาะเด็กๆ จะมีโอกาสเล่นพร้อมเรียนรู้อย่างสนุกสนานกับกิจกรรมต่างๆ ในวันเด็กที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี นอกจากนี้เจ้าหน้าที่แปลนทอยส์ยังได้จัดกิจกรรมร่วมกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชุมชน จัดอบรมให้ความรู้เรื่องการดูแล พัฒนาการเด็ก และจัดกิจกรรมร่วมกันในวันสำคัญต่างๆ ด้วย

๒. Reforestation Program

จุดมุ่งหมายสำคัญอย่างหนึ่งของแปลนทอยส์ คือการคืนสมดุลและฟื้นฟูธรรมชาติ เพื่อลดปัญหาภาวะโลกร้อน รวมถึงการสร้างนิสัยให้คนรักและเล็งเห็นถึงความสำคัญของธรรมชาติ แปลนทอยส์จึงได้มีโครงการจัดปลูกป่าร่วมกับกลุ่มบริษัทแปลนฯ ขึ้นเป็นประจำทุกปี

๓. Toys for Children with Special Needs Program

แปลนทอยส์ตระหนักถึงความสำคัญของเด็กพิเศษ จึงได้พัฒนาและจัดทำของเล่นเพื่อเด็กเหล่านี้ขึ้น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจให้พัฒนาไปอย่างเหมาะสม และได้ริเริ่มโครงการ Mom made toys ของเล่นจากใจแม่สู่ลูก เนื่องในโอกาสครบรอบ ๓๐ ปี แปลนทอยส์ อีกด้วย

๔. Children & Community Club

ด้วยความเชื่อมั่นว่าเด็กในวันนี้จะเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในวันหน้า แปลนทอยส์จึงได้ริเริ่มโครงการและจัดทำกิจกรรมมากมายกับเด็กในชุมชนต่างๆ เพื่อให้พวกเขาได้มีโอกาสในการพัฒนาทักษะด้านต่างๆ พร้อมสอดแทรกความรู้ที่เกี่ยวกับสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น กิจกรรมวันเด็ก และกิจกรรมออกค่ายวันปิดเทอม เป็นต้น

๕. Sarnsaeng-Arun Culture and Environment Foundation

แปลนทอยส์ ร่วมกับกลุ่มบริษัทแปลนฯ ในการก่อตั้งมูลนิธิสานแสงอรุณขึ้น เมื่อปี ๒๕๓๖ เพื่อทำกิจกรรมที่ให้ความสำคัญกับธรรมชาติ ตลอดจนส่งเสริมด้านศิลปะ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมให้เด็กๆ ได้สัมผัส พร้อมสร้างเสริมจิตใจให้ละเอียดอ่อน

๖. ของเล่นเดินทางพบชุมชน

ของเล่นเดินทางพบชุมชนเป็นโครงการที่แปลนทอยส์จัดกิจกรรมและนำของเล่นที่เหมาะสมกับวัยไปให้กับเยาวชนในชุมชนต่างๆ เพื่อสร้างเสียงหัวเราะ พร้อมกับส่งเสริมให้เด็กๆ

รักการเรียนรู้ และส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ผ่านการเล่น นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับแปลนทอยส์ กิจกรรมต่างๆ เน้นการให้เด็กๆ ได้ร่วมสนุกพร้อมกับการเรียนรู้ อาทิ การวาดภาพบนแผ่นไม้ การประดิษฐ์ของเล่นจากเศษไม้ และขยะตามจินตนาการ รวมถึงการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับของเล่นกับพัฒนาการเด็ก นอกจากนี้ยังมีการแข่งขันเกมส์ต่างๆ เพื่อความสนุกสนานให้กับเด็กและผู้ปกครองอีกด้วย

๗. สื่อแทนใจมอบให้น้อง

แปลนทอยส์ร่วมกับสมาคมไทย – ออสเตรเลีย ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร จัดทำโครงการสื่อแทนใจมอบให้น้อง ร่วมมอบทุนการศึกษา สื่อการเรียนและอุปกรณ์กีฬา ให้กับนักเรียนโรงเรียนสมาคมไทยออสเตรเลีย อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งแปลนทอยส์ได้นำของเล่นไปบริจาค ด้วยความเชื่อว่าของเล่นเหล่านี้จะเป็นสื่อที่ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการเด็ก ให้เด็กเติบโตขึ้นมาด้วยสภาพแวดล้อมที่สมบูรณ์มากขึ้น

๘. แปลนทอยส์สร้างสรรค์ วันปิดเทอม

กิจกรรมสร้างสรรค์ที่ให้เด็กๆ ได้เรียนรู้และปฏิบัติจริง โดยจะจัดขึ้นทุกปีในช่วงปิดเทอม เช่น การปลูกต้นไม้เพื่อลดภาวะโลกร้อน การอนุรักษ์สัตว์น้ำโดยมีการปลูกป่าชายเลน การเก็บขยะจากชายหาดมาประดิษฐ์ของเล่น เพื่อให้เด็กรู้จักนำของที่เหลือใช้มาทำให้เป็นประโยชน์ เป็นต้น

๙. โครงการเก็บขยะชายฝั่งทะเล

แปลนทอยส์ร่วมกับสมาคมกรีนฟินส์มุ่งเน้นการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ด้วยภารกิจการเก็บขยะชายฝั่งทะเล โดยร่วมกันเก็บขยะทำความสะอาดชายหาด พร้อมให้ความรู้เรื่องวิธีการจัดการกับขยะจากชายหาดและท้องทะเล นอกจากนี้ยังรณรงค์การนำขยะและสิ่งของที่ไม่ใช้แล้วมาสร้างสรรค์เป็นของเล่น และร่วมปลูกจิตสำนึกให้เข้าร่วม เด็กๆ และชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

๑๐. กิจกรรมโรงเรียนสร้างสรรค์

แปลนทอยส์ร่วมกับโรงเรียนในชุมชนใกล้เคียง จัดทำกิจกรรมสำหรับเยาวชนเกี่ยวกับสังคมและสิ่งแวดล้อมขึ้น เพื่อให้เด็กๆ เรียนรู้ถึงความสำคัญ และการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขของสังคม และธรรมชาติ โดยเน้นการพัฒนา และปลูกฝังจิตสำนึกเด็กๆ ให้รักและรู้ค่าของธรรมชาติ

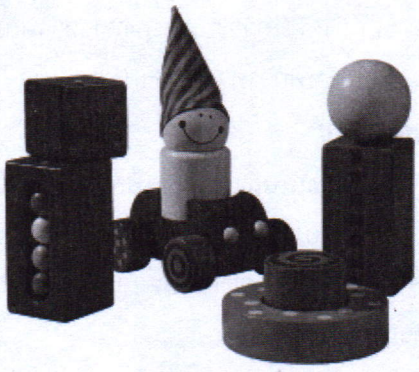

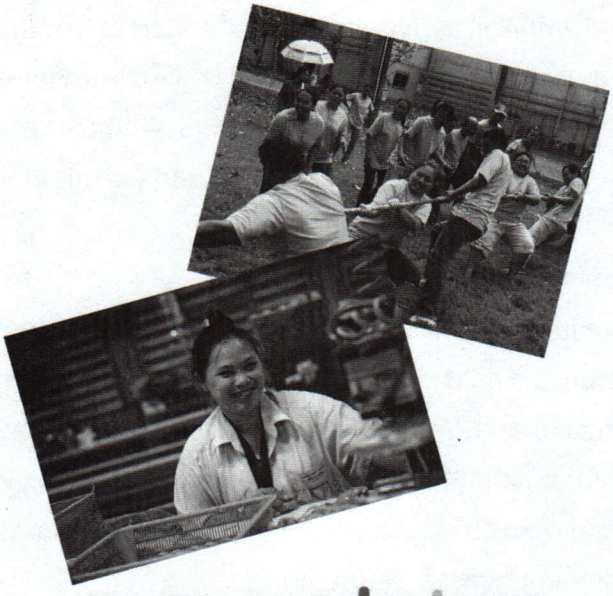

ของเล่นจากใจแม่สู่ลูก *"คนพิเศษ"*

วัตถุประสงค์ของกลุ่ม *"มัมเมดทอยส์"* (Mom-made Toys)

กลุ่ม *"มัมเมดทอยส์"* เป็นการรวมตัวของบรรดาแม่ที่มีลูกเป็นเด็กพิเศษ มีความมุ่งมั่นที่จะออกแบบ และผลิตของเล่นที่สามารถเสริมสร้างพัฒนาการให้กับเด็กพิเศษได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม และแจกจ่ายมอบของเล่นให้กับเด็กๆ กลุ่มพิเศษที่อยู่ในวัย ๐ - ๑๔ ปี โดยมีเจตจำนงที่จะให้ของเล่นเหล่านี้ สร้างความเพลิดเพลินพร้อมกับส่งเสริมพัฒนาการในแต่ละด้านที่เด็กพิเศษบกพร่องหรือขาดไป รวมทั้งต้องการสร้างการรับรู้ให้กับคนไทยทั่วประเทศให้ได้เข้าใจ และต้องการเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยสร้างสรรค์สังคมไทยผ่านของเล่นเพื่อเด็กกลุ่มพิเศษ เพื่อให้เด็กพิเศษทุกคนมีทักษะการใช้ชีวิต มีความสามารถและมีศักดิ์ศรีทัดเทียมกับทุกคน

เด็กพิเศษที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของ *"มัมเมดทอยส์"*

๑. เด็กพิการทางสายตา (Visually impaired)

๒. เด็กที่มีภาวะบกพร่องทางอารมณ์และการเข้าสังคม (Autism)

๓. เด็กพิการทางสมอง (Cerebral Palsy)

ประเภทของเล่น

- ของเล่นสำหรับเด็กพิการทางสายตา "Braille Domino"

เพื่อให้เด็กได้มีพัฒนาการด้านประสาทสัมผัสด้วยการคลำอักษรเบรลล์บนโดมิโน รวมทั้งเสริมสร้างทักษะทางคณิตศาสตร์ พัฒนาการด้านสังคมจากการเล่นกับเด็กคนอื่น รู้จักปฏิบัติตามกติกาและการรอคอย

- ของเล่นสำหรับเด็กพิการทางสมอง *"Friendly-Free Weight"*

เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อมัดเล็กและมัดใหญ่ สายรัดข้อมือบริเวณด้ามจับช่วยให้เด็กที่กล้ามเนื้ออ่อนแรงสามารถจับของเล่นได้ถนัดขึ้นลายผ้าสีตัดกันและเสียงในของเล่น ช่วยกระตุ้นการมองเห็นและการได้ยินของเด็ก รวมทั้งการออกแบบที่เป็นหัวสัตว์ช่วยสร้างเรื่องราวขณะเล่นระหว่างแม่กับลูกได้

- ของเล่นสำหรับเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางอารมณ์และการเข้าสังคม "My Mood"

เป็นของเล่นที่เน้นใบหน้าแสดงอารมณ์ต่างๆ เพื่อช่วยให้เด็กออทิสติกได้พัฒนาและรู้จักการแสดงสีหน้าเมื่อมีความรู้สึกต่างๆ สามารถเข้าใจความหมายของการแสดงอารมณ์ของผู้อื่น ซึ่งจะส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม กระจกช่วยกระตุ้นให้เด็กอยากลองแสดงสีหน้าอารมณ์ของตัวเอง รวมทั้งส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาให้กับเด็กๆ ได้เรียนรู้คำศัพท์เกี่ยวกับอารมณ์ และมีความพิเศษที่อีกด้านของของเล่นชิ้นนี้ยังมีที่หนีบรูปไว้สำหรับให้หนีบรูปภาพที่ต้องการเด็กได้เรียนรู้ที่จะจดจำให้คุ้นเคย เช่น รูปแม่ และคนในครอบครัว รูปภาพของใช้ในชีวิตประจำวัน และอื่นๆ ที่จำเป็นกับเด็กๆ

คณะอนุกรรมการพิจารณาคัดเลือกบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี
จึงเห็นสมควรยกย่อง
บริษัท แปลนครีเอชั่นส์ จำกัด
เป็นหน่วยงานดีเด่นของชาติ สาขาพัฒนาเศรษฐกิจ
ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕

รองศาตราจารย์อภิชาติ วรรณวิจิตร

บุคคลดีเด่นของชาติ

สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕

รองศาตราจารย์อภิชาติ วรรณวิจิตร

บุคคลดีเด่นของชาติ
สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕
รองศาตราจารย์อภิชาติ วรรณวิจิตร

"รองศาตราจารย์อภิชาติ วรรณวิจิตร อาจารย์ภาควิชาพืชไร่นา คณะเกษตรกำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้นำทีมนักวิจัยไทยเข้าร่วมถอดรหัสจีโนมข้าว ในโครงการถอดรหัสจีโนมข้าวนานาชาติ และได้นำจีโนมมาประยุกต์ใช้ในการค้นหายีนและปรับปรุงพันธุ์ข้าว การค้นพบยีนความหอมในข้าวขาวดอกมะลิ ได้รับสิทธิบัตรในปี ๒๕๕๑ ได้ก่อกำเนิดจากเทคโนโลยีฐานเพื่อการปรับปรุงพันธุ์ข้าวหอมมะลิและข้าวหอมอื่นๆ เทคโนโลยีดังกล่าวประกอบด้วยพัฒนาการที่สำคัญที่สุดตามลำดับ คือการใช้ยีนที่ควบคุมการสร้างสารหอม 2-AP ในระดับสูง ซึ่งถูกค้นพบและจดสิทธิบัตรเป็นครั้งแรกของโลก การวางแผนที่จีโนมเพื่อทราบตำแหน่งที่ตั้งของกลุ่มยีนที่ควบคุมลักษณะเป้าหมายทุกชิ้นก่อนการปรับปรุงพันธุ์จากจุดดังกล่าวทำให้มีการปรับปรุงฐานพันธุกรรมข้าวขาวดอกมะลิและข้าวเหนียว กข ๖ ให้ต้านทานต่อโรคแมลงและทั้งยังทนน้ำท่วมและทนเค็มได้ด้วย โดยคงคุณสมบัติความเป็นข้าวหอมมะลิของไทยเอาไว้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นเทคโนโลยีดังกล่าวจึงเป็นผลสำเร็จของวงการเกษตรไทยบนเวทีข้าวโลก"

ประวัติการศึกษา

พุทธศักราช ๒๕๒๑ สำเร็จการศึกษา วท.บ. (เกษตรศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
พุทธศักราช ๒๕๒๔ สำเร็จการศึกษา วท.ม. (เกษตรศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
พุทธศักราช ๒๕๓๒ สำเร็จการศึกษา Ph. D. (CropScience) Oregon State University
Post doctoral Training in Molecular Biology at University of Georgia, USA
Post doctoral Training in Genome Mapping at Montana State University, USA

ประวัติการทำงาน

พุทธศักราช	ตำแหน่งที่ได้รับแต่งตั้ง	หน่วยงานต้นสังกัด
๒๕๒๖	อาจารย์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๒๕๓๘	ผู้ช่วยศาสตราจารย์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๒๕๔๕	รองศาสตราจารย์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตำแหน่งบริหาร

พุทธศักราช	ตำแหน่งที่ได้รับแต่งตั้ง
๒๕๓๗ - ปัจจุบัน	หัวหน้าศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพทางการเกษตร
๒๕๔๖ - ปัจจุบัน	ผู้อำนวยการหน่วยปฏิบัติการค้นหาและใช้ประโยชน์ยีนข้าว
๒๕๔๘ - ปัจจุบัน	ผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์ข้าว
๒๕๔๘ - ปัจจุบัน	เลขานุการศูนย์วิทยาการเทคโนโลยีชีวภาพทางการเกษตรแห่งชาติ

ข้าวขาวดอกมะลิมีแหล่งกำเนิดในประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นแหล่งเชื้อของพันธุ์ข้าวหอม ข้าวหอมมะลิของไทยที่มีชื่อเสียงก้องโลก เป็นเพียงหนึ่งในอีกหลายร้อยพันธุ์ที่มีเก็บอยู่ในศูนย์เชื้อพันธุ์กรรมแห่งชาติข้าวหอมมะลิเป็นข้าวหอมที่เรียกว่า Jasmine rice ซึ่งมีกำเนิดในประเทศไทย โดยพบปลูกเป็นครั้งแรกที่อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา มีชื่อเดิมว่า ข้าวขาวดอกมะลิ โดยนายจรูญ ตัณฑวุฒ ได้นำมาปลูกไว้ตั้งแต่ปี ๒๔๘๘ เป็นที่นิยมในท้องถิ่น ต่อมานายสุนทร สีหะเนิน เกษตรอำเภอบางคล้า ได้เก็บรวบรวมไว้ ๑๙๙ รวง ในฤดูทำนาปี ๒๔๙๓ - ๒๔๙๔ ส่งไปคัดพันธุ์ที่สถานีข้าวโคกสำโรง เมื่อปี ๒๔๙๘ จากนั้นจึงนำมาเปรียบเทียบพันธุ์ ในปี ๒๕๐๐ - ๒๕๐๒ ในที่สุด คณะกรรมการพิจารณาพันธุ์ข้าว พบว่า ข้าวขาวดอกมะลิ รวงที่ ๑๐๕ เป็นพันธุ์ที่ดีที่สุดในเรื่องความหอมและคุณภาพของเมล็ด จึงอนุญาตให้ใช้ขยายพันธุ์ได้ ตั้งแต่วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๐๒ เป็นต้นมา ลักษณะสำคัญโดยทั่วไปของข้าวหอมมะลิ เป็นข้าวเมล็ดยาว โดยมีความยาวเฉลี่ยของข้าวเต็มเมล็ดที่ไม่มีส่วนใดหักไม่ต่ำกว่า ๗.๐ มิลลิเมตร และมีอัตราส่วนความยาวเฉลี่ยต่อความกว้างเฉลี่ยเมล็ดที่ไม่มีส่วนใดหักไม่ต่ำหว่า ๓.๐ มิลลิเมตร มีปริมาณแป้งอะมิโลส (Amylose) ต่ำ อยู่ระหว่าง ๑๒ - ๑๘ เปอร์เซ็นต์ ที่ระดับความชื้น ๑๔.๐ เปอร์เซ็นต์ เมื่อหุงสุกจะได้เมล็ดข้าวสุกที่อ่อนนุ่ม ยาวเรียว และมีกลิ่นหอม แม้ข้าวหอมมะลิจะเป็นข้าวที่มีคุณภาพเยี่ยม แต่เป็นข้าวที่มีความต้านทานโรคใบแห้งได้ปานกลาง ไม่สามารถต้านทานโรคใบไหม้ โรคใบจุดสีน้ำตาล โรคใบไหม้สีเหลืองส้ม และโรคจู๋ได้ รวมทั้งไม่สามารถต้านทานต่อเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพลี้ยจักจั่นหลังขาว หนอนกอ แมลงบั่วด้วย และไม่ทนน้ำท่วม นอกจากนี้ยังไม่สามารถปลูกเป็นข้าวนาปรัง หรือปลูกหลังฤดูเก็บเกี่ยวข้าวนาปีได้ เนื่องจากมีลักษณะไวต่อช่วงแสง (photoperiod sensitve) คือ ออกดอกในช่วงวันที่กลางคืนยาวกว่ากลางวันเท่านั้น นั่นก็คือช่วงเดือนกันยายน - มกราคม

ทรัพย์สินทางปัญญา

ข้าวหอมมะลิเป็นข้าวพื้นเมืองจึงถูกจัดว่าเป็นสมบัติของมวลมนุษยชาติที่ได้รับการดูแลโดยประเทศผู้เป็นเจ้าของ ประเทศไทยไม่สามารถจดข้าวขาวดอกมะลิเป็นทรัพย์สินทางปัญญา

ของเราได้ นักปรับปรุงพันธุ์สามารถนำพันธุ์ไปผสมข้ามพันธุ์ใหม่ได้ ในปัจจุบันสหรัฐอเมริกาสามารถผลิตข้าวหอมที่มีเครื่องหมายการค้าว่า ข้าวหอมจัสมาติ (Jasmati rice) ข้าวจัสมาติเป็นข้าวที่ถูกปรับปรุงพันธุ์ขึ้นมาจากข้าวพันธุ์เดลลา (Della) ข้าวพื้นเมืองพันธุ์หนึ่ง ซึ่งมีต้นกำเนิดในอิตาลี กับพันธุ์ข้าวจากสถาบันวิจัยข้าวนานาชาติ (IRRI) การจดเครื่องหมายการค้า จัสมาติ คือ เครื่องบ่งชี้ว่าข้าวหอมมะลิของไทยและบัสมาติของอินเดีย เป็นเป้าหมายสำคัญของบริษัทต่างชาติที่ต้องการครอบครองทั้งพันธุกรรมและยึดครองตลาดข้าวหอม ดังนั้นประเทศไทยซึ่งเป็นต้นกำเนิดของข้าวขาวดอกมะลิควรเก็บรักษาทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับยีนความหอมของข้าวพันธุ์นี้เอาไว้

สารหอมในข้าว

ลักษณะที่สำคัญของข้าวหอม คือ ความสามารถพิเศษในการผลิตสารหอมชนิดที่เรียกว่า กลิ่นหอมข้าวโพด แล้วเก็บสะสมไว้ในส่วนต่างๆ ของต้น โดยเฉพาะเมล็ด จากการศึกษาวิเคราะห์สารเคมีในเมล็ดข้าว พบว่า สารที่ทำให้เกิดความหอมในต้นและเมล็ดข้าว คือ สารเคมีที่มีชื่อว่า 2-acety-1-pyrroline หรือ 2AP สารเคมีชนิดนี้ถูกค้นพบในข้าวหอมเป็นครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๒๕ โดยเป็นสารประกอบที่มีโครงสร้างแบบวงแหวน (heterocyclic) มีกลิ่นหอมคล้ายกลิ่นใบเตยหรือกลิ่นข้าวโพดคั่ว โดยพบสารดังกล่าวปรากฏอยู่ในทุกส่วนของพันธุ์ข้าวหอม ส่วนในข้าวไม่หอมพบน้อยมากจนไม่สามารถตรวจวัดได้ด้วยเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์

สิทธิบัตรยีนความหอมและงานวิจัยความหลากหลายของข้าวหอมในระดับโลก

การค้นพบและศึกษาหน้าที่ของยีนความหอม

การวางตำแหน่งยีนที่รวดเร็วและแม่นยำ เพื่อใช้ในการค้นหายีน อาศัยการเชื่อมโยงข้อมูลรหัสสารพันธุกรรมและแผนที่จีโนมของข้าวนิพพอนบาเรสู่ข้าวขาวดอกมะลิ และข้าวป่าพื้นเมืองของไทย การค้นหายีนที่สำคัญทางเศรษฐกิจที่มีอยู่ในข้าวขาวดอกมะลิ ๑๐๕ ข้าวพื้นเมืองและข้าวป่าทำให้สามารถค้นพบตำแหน่งยีนที่ควบคุมลักษณะสำคัญของข้าว คือ ยีนความหอม และยีนทนน้ำท่วม เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้มาใช้ปรับปรุงพันธุ์ข้าวต่อไป

- คุณสมบัติหลักที่ทำให้ข้าวขาวดอกมะลิ ๑๐๕ มีคุณค่าโดดเด่นคือ ความหอม กลิ่นหอมข้าวขาวดอกมะลิ 105 มีลักษณะคล้ายกลิ่นใบเตย สารหอมระเหยนี้มีชื่อทางเคมีว่า *2-อะเซทิล-1-ไพโรลีน* หรือเรียกสั้นๆ ว่า 2 เอพี (2-acetyl-1-pyrroline; 2AP) ข้าวขาวดอกมะลิ ๑๐๕ และข้าวหอมอื่นๆ ผลิต 2 เอพี และเก็บไว้ในทุกส่วนยกเว้นราก ข้าวไม่หอมผลิตสารชนิดนี้ได้เล็กน้อย

● ค้นพบยีนที่ควบคุมความหอมในข้าวขาวดอกมะลิ ๑๐๕ และตั้งชื่อว่า โอเอส 2 เอพี [*Os2AP*] จากการศึกษาโครงสร้างและการทำงานของยีนนี้พบว่าในข้าวหอม ยีนนี้มีความผิดปกติแตกต่างไปจากยีนเดียวกันที่พบในข้าวไม่หอม (เกิดกลายพันธุ์ในข้าวขาวดอกมะลิ ๑๐๕) ความผิดปกตินี้กลับเป็นประโยชน์ต่อข้าวหอมโดยการสร้างสารหอมขึ้น ในขณะที่ข้าวสายพันธุ์ไม่หอม ยีนปกติกลับเปลี่ยนไปสร้างสารอื่น ทำให้สร้างสารหอมได้น้อย

● ได้ทำการพิสูจน์ว่า ถ้ายีนโอเอส 2 เอพีเกิดความผิดปกติ จะทำให้ข้าวสร้างสารหอมได้ โดยใช้ข้าวญี่ปุ่นสายพันธุ์นิพพอนบาเรที่สร้างสารหอมได้น้อย การพิสูจน์ได้ใช้เทคโนโลยีชีวภาพยับยั้งการทำงานของยีนโอเอส 2 เอพีของข้าวนิพพอนบาเรได้ผลสำเร็จ และพบว่าข้าวนิพพอนบาเรที่ยีนดังกล่าวถูกยับยั้งสร้างสารหอมได้มากกว่าข้าวนิพพอนบาเรปกติ

● เทคโนโลยีการยับยั้งหรือกดการทำงานของยีนโอเอส 2 เอพี สามารถนำไปใช้ในข้าวไม่หอมอีกหลายๆ สายพันธุ์ได้ นอกจากนี้ยังสามารถนำยีนโอเอส 2 เอพีไปใช้ประโยชน์ในการผลิตสารหอมในสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ได้อีกด้วย

กราบบังคมทูลรายงานเกี่ยวกับสิทธิบัตรยีนความหอมในข้าว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระราชทานวโรกาสให้เข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญสดุดีพระเกียรติคุณ “พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช” **ที่ทรงอุทิศกำลังพระวรกายในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาพันธุ์ข้าวและผลิตข้าวไทย** และกราบบังคมทูลรายงานเกี่ยวกับสิทธิบัตรยีนความหอมในข้าว

เมื่อวันพุธที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๒ เวลา ๑๗.๔๐ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออก ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พระราชทาน พระบรมราชวโรกาสให้คุณหญิงกัลยา โสภณพนิช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พร้อมด้วย นายธีระ วงศ์สมุทร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นายอลงกรณ์ พลบุตร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ และคณะ เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาททูลเกล้าทูลกระหม่อม ถวายเหรียญสดุดีพระเกียรติคุณ "พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช" เนื่องในโอกาส มหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ และที่ทรงอุทิศกำลังพระวรกาย ในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาข้าวและผลิตข้าวไทยเป็นประโยชน์แก่พสกนิกรและประเทศไทย อย่างไพศาลตลอดมา และกราบบังคมทูลรายงานเกี่ยวกับสิทธิบัตรยีนที่ควบคุมความหอมในข้าว ซึ่งกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ค้นพบ ยีนที่ควบคุมความหอมในข้าว ซึ่งการค้นพบดังกล่าวจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อประเทศไทย ในการปกป้องการนำยีนความหอมไปใช้ประโยชน์ในเชิงการค้า การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับ การควบคุมการผลิตสารหอมในข้าว และการปรับปรุงพันธุ์ข้าวต่อไป ในการนี้ สำนักงานสิทธิบัตร และเครื่องหมายการค้าแห่งสหรัฐอเมริกา ได้ออกสิทธิบัตรให้ เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๑ นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการยื่นจดสิทธิบัตรในเครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ประเทศไทย ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐอินเดีย สาธารณรัฐฝรั่งเศส และกลุ่มประเทศในสหภาพยุโรป อีกด้วย

ในโอกาสนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชดำรัสเพื่อเป็นแนวทาง การปฏิบัติงานกับคณะผู้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทว่า ***"ขอบใจที่ได้จดสิทธิบัตรนี้ ซึ่งถือว่าเป็นการประกันว่าข้าวไทยเป็นของไทยแท้ เพราะแต่ก่อนก็หนักใจว่า เรากินข้าวไทยมานานแล้ว จะต้องกลายเป็นข้าวของฝรั่ง เพราะว่าสิทธิบัตรนี้เป็นของฝรั่ง แต่ว่าสิทธิบัตรที่ได้นี้จะเป็นหลักประกันว่า เรากินข้าวไทยและจะได้กินข้าวไทยต่อไป ฉะนั้นการที่มีสิทธิบัตรนี้ก็เป็นสิ่งที่สำคัญ และหวังว่าทุกคนจะรักษาความเป็นไทยได้ด้วยการกินข้าวไทยไม่ต้องกินข้าวฝรั่ง ขอขอบใจทุกคน ที่ได้จัดการเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ สำหรับในนามของคนไทยทั้งหลายที่มีความภูมิใจที่ได้กินข้าวไทย ก็ขอขอบใจทุกคนที่ตั้งใจในการทำงานเพื่อการนี้ ขอให้ท่านได้ช่วยกันทำให้เราสามารถกินของไทย กินข้าวไทยได้แล้ว ไม่ใช่ต้องไปกินข้าวฝรั่ง ถือว่าการที่ได้กินข้าวไทยนี้จะทำให้คนไทยมีความภูมิใจ ในความเป็นไทยได้ และได้เป็นคนไทยต่อไป"***

ลำดับการค้นหา

การค้นพบยีนความหอมในข้าวขาวดอกมะลิ ได้รับสิทธิบัตรในปี ๒๕๕๑ ได้ก่อกำเนิดจากเทคโนโลยีฐานเพื่อการปรับปรุงพันธุ์ข้าวหอมมะลิและข้าวหอมอื่นๆ เทคโนโลยีดังกล่าวประกอบด้วยพัฒนาการที่สำคัญที่สุดตามลำดับ คือการใช้ยีนที่ควบคุมการสร้างสารหอม 2-AP ในระดับสูง ซึ่งถูกค้นพบและจดสิทธิบัตรเป็นครั้งแรกของโลก การวางแผนที่จีโนมเพื่อทราบตำแหน่งที่ตั้งของกลุ่มยีนที่ควบคุมลักษณะเป้าหมายทุกชิ้นก่อนการปรับปรุงพันธุ์จากจุดดังกล่าวทำให้มีการปรับปรุงฐานพันธุกรรมข้าวขาวดอกมะลิ และข้าวเหนียว กข ๖ ให้ต้านทานต่อโรค - แมลง ทั้งยังทนน้ำท่วมและทนเค็มได้ด้วย โดยคงคุณสมบัติความเป็นข้าวหอมมะลิของไทยเอาไว้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นเทคโนโลยีดังกล่าวจึงเป็นผลสำเร็จของวงการเกษตรไทยบนเวทีข้าวโลก

ผลกระทบทางบวกต่อเศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ของประชากรไทย

ตลาดข้าวหอมโลกมีมูลค่าอยู่ไม่ต่ำกว่า ๒๐๐,๐๐๐ ล้านบาท ครึ่งหนึ่งเป็นข้าวหอมจากประเทศไทย หากคิดเป็นปริมาณการส่งออกข้าวจากประเทศไทย ๙ ล้านตันข้าวสารแล้ว หรือประมาณ ๑๘๐,๐๐๐ ล้านบาท มูลค่าส่งออกข้าวหอมของไทยอยู่ในสัดส่วนครึ่งหนึ่งของมูลค่าส่งออกทั้งหมด ดังนั้นการรักษาขีดความสามารถของข้าวหอมไทยในตลาดโลกจึงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของข้าวไทย

เทคโนโลยีการเพิ่มกลิ่นหอมในข้าวจึงเป็นหัวใจในการปรับปรุงพันธุ์ข้าวหอมให้มีผลผลิตสูง, ต้านทานโรค-แมลง หรือสิ่งแวดล้อมจำกัด การตรวจสอบความหอมของข้าวในระหว่างการปรับปรุงพันธุ์ข้าวเคยเป็นกิจกรรมยุ่งยากทีเดียว เนื่องจากกลิ่นหอมของข้าวมีจุดระเหยต่ำกว่าอุณหภูมิห้อง การคัดเลือกโดยใช้ยีนความหอม (Aromarker) ทำให้นักปรับปรุงพันธุ์ไม่ต้องกังวลกับการทดสอบความหอม ทำให้การปรับปรุงพันธุ์ข้าวหอมทำได้ง่ายขึ้น ดังจะเห็นได้จากจำนวนพันธุ์ข้าวหอมใหม่ๆ ที่มีผลผลิตสูงและต้านทานโรคแมลงมีจำนวนมากขึ้น โดยเฉพาะการปรับปรุงพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิที่เป็นข้าวส่งออกที่สำคัญที่สุดของไทย ปัจจุบันเรามีข้าวหอมมะลิ ๘๐ (ทนน้ำท่วม) ข้าวขาวดอกมะลิที่ทนต่อเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล โรคขอบใบแห้ง และทนน้ำท่วม พร้อมกันทั้ง ๓ ลักษณะ (หอมมะลิ ๘๔) ช่วยป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายอย่างมาก เพราะข้าวขาวดอกมะลิและข้าวเหนียว กข ๖ เป็นข้าวที่ไวต่อช่วงแสง จึงถูกจำกัดการออกดอกอยู่ในช่วงวันสั้น ดังนั้นการสูญเสียข้าวจากการระบาดของโรคจะทำให้ชาวนาไม่มีโอกาสผลิตข้าวหอมมะลิไปทั้งปี การส่งออกของไทยจะถูกกระทบอย่างใหญ่หลวง

ในแง่มุมของการปกป้องข้าวขาวดอกมะลิ ๑๐๕ ของไทย นับว่ามีความสำคัญไม่แพ้การปรับปรุงพันธุ์ให้ดียิ่งขึ้น การปกป้องพันธุ์พืช หรือที่เรียกว่า Plant Variety Protection (PVP) ตามกฎหมายสากลและกฎหมายไทย แต่กฎหมายดังกล่าวไม่คุ้มครองสิทธิข้าวพันธุ์พื้นเมือง

ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น ข้าวขาวดอกมะลิ การทำเอกลักษณ์ดีเอ็นเอ (DNA Fingerprinting) ก็ไม่อาจป้องกันขโมยได้ การโคลนยีนที่ควบคุมกลิ่นของข้าวพันธุ์นี้จึงเป็นหนทางที่ดีที่สุด เมื่อมีการจดสิทธิบัตรยีนเอาไว้ด้วยแล้ว ย่อมเป็นการบันทึกเอกลักษณ์ที่มีอิทธิพลมากที่สุด ความกังวลในอีกประการหนึ่งคือการใช้เทคโนโลยี GMO สร้างข้าวหอมให้มีคุณสมบัติที่เหนือกว่าข้าวขาวดอกมะลิ ซึ่งน่าจะเป็นการแข่งขันที่น่ากลัวที่สุด แต่ปัจจุบันประเทศไทยได้เป็นเจ้าของยีนและเทคโนโลยีการสร้างกลิ่นหอมในข้าว แต่เพียงผู้เดียวในโลกย่อมเป็นเครื่องมือที่ทรงอิทธิพลที่สุดในการปกป้องข้าวขาวดอกมะลิของเราไปได้อีกอย่างน้อย ๒๐ ปี ก่อนที่วิทยาการของไทยจะเข้มแข็งกว่านี้

ข้าวเหนียว กข ๖ เป็นข้าวเหนียวยอดนิยมของคนไทยโดยเฉพาะในชนบททุกภาคของประเทศไทย ตามประวัติข้าวเหนียว กข ๖ คือการกลายพันธุ์จากข้าวขาวดอกมะลิ ๑๐๕ (กรมการข้าว) และยังคงความหอมแบบข้าวขาวดอกมะลิอยู่ ปัจจุบันได้มีปัญหามากมายที่คล้ายกับข้าวขาวดอกมะลิที่เป็นข้าวต้นกำเนิดของมัน คือปัญหาโรคและแมลงและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งการสูญเสียความหอมจากพันธุ์ข้าวนี้ก็พบได้บ่อยครั้ง โดยเฉพาะโรคไหม้คอรวงนับว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญที่สุด ดังนั้นการปรับปรุงพันธุ์ข้าวเหนียว กข ๖ ให้ต้านทานโรคไหม้ จึงมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของชาวชนบทที่ผูกพันกับการบริโภคข้าวพันธุ์นี้อย่างมาก

ผลกระทบทางบวกต่อวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่นำไปสู่การคิดค้นและการพัฒนาที่สำคัญ

๑. การค้นพบยีนความหอมของข้าว นับว่าเป็นความภูมิใจของคนไทยเพราะเป็นการพบครั้งแรกในโลก ทำให้เกิดความตื่นตัวและตระหนักถึงความสำคัญของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อการปรับปรุงพันธุ์ข้าว การค้นพบยีนความหอมได้กระตุ้นให้นักวิจัยทั่วโลกกลับมาศึกษาการทำงานและควบคุมความหอมในข้าวและพืชอื่นๆ อย่างกว้างขวาง

๒. ทำให้ประชาชนและนักการเมืองได้ตระหนักถึงความสำคัญทางวิทยาศาสตร์ในการปรับปรุงพันธุ์ข้าวพื้นเมือง ให้คงคุณภาพเดิมแต่เติมความต้านทานที่ขาดหายไปจนสามารถดำรงพันธุ์ให้คงอยู่ในระบบเกษตรยุคใหม่ได้

การปรับปรุงเทคโนโลยีใหญ่ที่ทำให้ประเทศไทยมีความได้เปรียบในการแข่งขันในตลาดโลก

๑. การปรับปรุงพันธุ์ข้าวหอมให้มีลักษณะที่ดีขึ้น ทำให้ประเทศไทยมีพันธุ์ข้าวหอมที่มีคุณภาพดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศไทยส่งออกข้าวหอมได้มากขึ้นและยั่งยืน ในอีกมุมหนึ่งเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของข้าวหอมไทยในตลาดโลกเพราะต้นทุนการผลิตต่ำลง ในขณะที่คุณภาพยังคงเอกลักษณ์ของมันอยู่

๒. การได้รับคำรับรองสิทธิบัตรยีนความหอมและการนำไปใช้ประโยชน์ ทำให้ประเทศไทยสามารถจะควบคุมบริษัทข้ามชาติที่หวังในการปรับปรุงพันธุ์ข้าวหอมโดยใช้เทคนิค GM หากประสบผลสำเร็จจะทำให้เกิดคู่แข่งที่เหนือธรรมชาติ ซึ่งจะส่งผลเสียต่อการแข่งขันในตลาดโลก การที่ประเทศไทยสามารถจะควบคุมการพัฒนาข้าว GM หอม จะช่วยให้ชาวนาไทยที่ยังคงยากจนอยู่ มีโอกาสมีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม จากการผลิตข้าวหอมมะลิไทย

การปรับปรุงพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ ๑๐๕ และข้าวเหนียว กข ๖ เชิงอนุรักษ์ โดยใช้เทคโนโลยี ชีวภาพ

ผลกระทบของข้าวหอมมะลิและข้าวเหนียวสายพันธุ์ใหม่

"ตลาดข้าวหอมโลกมีมูลค่าอยู่ไม่ต่ำกว่า ๒๐๐,๐๐๐ ล้านบาท ครึ่งหนึ่งเป็นข้าวหอมจากประเทศไทย หากคิดเป็นปริมาณการส่งออกข้าวจากประเทศไทย ๙ ล้านตันข้าวสาร หรือประมาณ ๑๘๐,๐๐๐ ล้านบาท มูลค่าส่งออกข้าวหอมของไทยอยู่ในสัดส่วนครึ่งหนึ่งของมูลค่าส่งออกทั้งหมด ดังนั้นการรักษาขีดความสามารถของข้าวหอมไทยในตลาดโลกจึงมีความสำคัญต่อการปรับปรับปรุงพันธุ์"

จากแนวความคิดดังกล่าว รองศาสตราจารย์อภิชาติ วรรณวิจิตร ได้เริ่มต้นโครงการปรับปรุงพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ ๑๐๕ โดยใช้เทคโนโลยีด้านจีโนม เปิดแนวทางให้นักปรับปรุงพันธุ์ สามารถแลกเปลี่ยนชิ้นส่วนของจีโนมที่มียีนต้านทาน ขาดไปในข้าวขาวดอกมะลิกับพันธุ์ต้านทานต่างๆ ที่ขาดคุณสมบัติการหุงต้มและกลิ่นหอม โดยใช้ marker-assisted selection (MAS)

เทคโนโลยีฐาน

รองศาสตราจารย์อภิชาติฯ ได้นำทีมนักวิจัยไทยเข้าร่วมถอดรหัสจีโนมข้าวของนักวิจัยไทยร่วมกับอีก ๑๐ ประเทศในโครงการถอดรหัสจีโนมข้าวนานาชาติ (The International Rice Genome Sequencing Project: IRGSP) และได้นำจีโนมเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการค้นหายีนและปรับปรุงพันธุ์ข้าวให้ประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็ว

เพื่อแต่งเติมลักษณะใหม่ลงไปในพันธุ์ข้าวหอมมะลิ เทคโนโลยีดังกล่าวประกอบด้วยพัฒนาการที่สำคัญที่สุดตามลำดับ คือการใช้ยีนที่ควบคุมการสร้างสารหอม 2-acetyl-1- pyroline (2-AP) ในระดับสูง ซึ่งถูกค้นพบและจดสิทธิบัตรเป็นครั้งแรกของโลก การวางแผนที่เพื่อทราบตำแหน่งที่ตั้งของกลุ่มยีนที่ควบคุมลักษณะเป้าหมายทุกชิ้นก่อนการปรับปรุงพันธุ์ จากจุดดังกล่าวทำให้มีการปรับปรุงฐานพันธุกรรมข้าวขาวดอกมะลิให้ทนน้ำท่วม และต่อมาให้ต้านทานต่อโรค-แมลงและอื่นๆ โดยคงคุณสมบัติความเป็นข้าวหอมมะลิของไทยเอาไว้อย่างสมบูรณ์ ดังจะเห็นได้จากจำนวนพันธุ์ข้าวหอมใหม่ๆ ที่มีผลผลิตสูงและต้านทานโรคแมลงมีจำนวนมากขึ้น โดยเฉพาะการปรับปรุงพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิที่เป็นข้าวส่งออกที่สำคัญที่สุดของไทย ปัจจุบันเรามี

ข้าวหอมมะลิ ๘๐ (ทนน้ำท่วม) ข้าวขาวดอกมะลิที่ทนต่อเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล โรคขอบใบแห้ง และทนน้ำท่วม พร้อมกันทั้ง ๓ ลักษณะ (หอมมะลิ ๘๔) ช่วยป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายอย่างมาก เพราะข้าวขาวดอกมะลิเป็นข้าวที่ไวต่อช่วงแสง จึงถูกจำกัดการออกดอกอยู่ในช่วงวันสั้น ดังนั้น การสูญเสียข้าวจากการระบาดของโรคจะทำให้ชาวนาไม่มีโอกาสผลิตข้าวหอมมะลิไปทั้งปี การส่งออกของไทยจะถูกกระทบอย่างใหญ่หลวง ดังนั้นเทคโนโลยีดังกล่าวจึงเป็นผลสำเร็จของวงการเกษตรไทยบนเวทีข้าวโลก เป็นการเพิ่มความแข็งแกร่งให้ข้าวหอมที่อ่อนนุ่ม

ผลงานการปรับปรุงข้าวหอมของไทย โดยรองศาสตราจารย์อภิชาติ วรรณวิจิตร

ข้าวหอมนาปีที่ไวแสง

หอมมะลิ ๘๐

เริ่มจากปี ๒๕๕๐ เมื่อไบโอเทค/มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์/กรมการข้าว ได้ร่วมกันน้อมเกล้าถวายข้าวขาวดอกมะลิทนน้ำท่วม แด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ซึ่งในเวลาต่อมาเรียกว่า หอมมะลิ ๘๐ เพื่อร่วมเฉลิมฉลองเนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชันษาครบ ๘๐ พรรษา ด้วยเมล็ดพันธุ์เริ่มต้น ๕ ตัน สมาพันธ์เกษตรอินทรีย์ได้ทำการส่งเสริมข้าวหอมมะลิ ๘๐ ไปสู่เกษตรกรได้มากกว่า ๑,๐๐๐ ไร่ จนสามารถสร้างผลกระทบได้ไม่ต่ำกว่า ๘ ล้านบาท โดยไม่ได้พึ่งพากลไกการส่งเสริมของรัฐแต่อย่างใด นับเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของสายพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิที่จะมีความต้านทานมากขึ้น และเป็นการทำให้คนทั่วไปประจักษ์แล้วว่าเราไม่จำเป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยี ตัดแต่งพันธุกรรม (GMO) จากต่างประเทศ

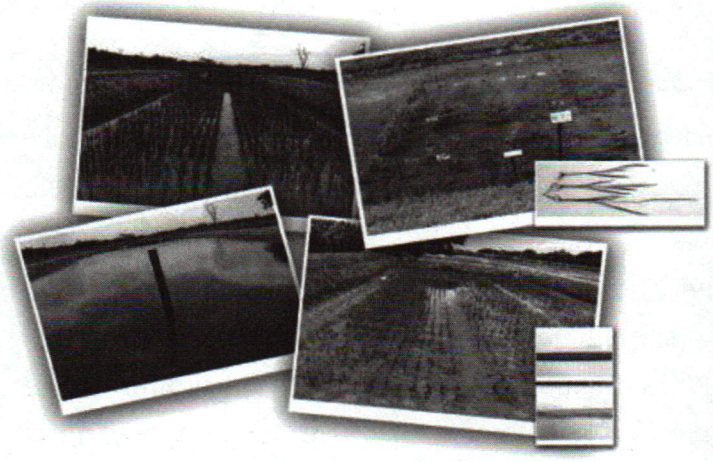

หอมมะลิ ๘๔

ความสำเร็จที่ท้าทายยิ่งกว่าหอมมะลิ ๘๐ คือการรวบยอดยีนต้านทานโรคขอบใบแห้งตำแหน่งที่ ๒๑ และเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลตำแหน่งที่ ๔ และ ๑๐ เข้าไว้ด้วยกัน นับเป็นความพยายามที่ใช้เวลายาวนาน บนเงื่อนไขของเทคโนโลยีที่ยังไม่สมบูรณ์แบบ แต่ในที่สุด ข้าวหอมมะลิ ๘๔ ก็จะปรากฏโฉมสู่สายตาของเกษตรกร เพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับ การระบาดของเพลี้ยกระโดดและขอบใบแห้งในเวลานี้ ข้าวหอมมะลิ ๘๔ ก็ยังคงความเป็น ข้าวหอมมะลิไทยอยู่อย่างสมบูรณ์แบบ

ข้าวเหนียว กข ๖

ทุกปีข้าวเหนียว กข ๖ ได้ถูกทำลายโดยโรคไหม้คอรวง จนในบางปีผลผลิตของข้าวเหนียวคุณภาพสูงนี้ได้รับผลกระทบอย่างมาก จากความพยายามในการถ่ายทอดยีนต้านทานโรคไหม้ที่ถูกค้นพบโดยหน่วยปฏิบัติการฯ (Sirithunya *et al* 2002.) เข้าสู่ข้าวเหนียว กข ๖ จนมาสำเร็จในปี ๒๕๕๑ และได้ถ่ายทอดสู่เกษตรกรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดสกลนคร นครพนม และชัยภูมิ รวมทั้งภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดน่าน ลำปาง และเชียงราย รวมพื้นที่ทั้งหมดกว่า ๑,๐๐๐ ไร่ และได้สร้างผลกระทบประมาณ ๑๐ ล้านบาท ในเวลา ๒ ปี ด้วยคุณภาพข้าวเหนียวที่ถูกใจคนไทยและความทนทานโรคไหม้ที่คงทน เชื่อแน่ว่า ข้าวเหนียว หอมมะลิ นี้จะได้รับการยอมรับจากเกษตรกรเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว

กข๖ เหนียวหอมมะลิ

ข้าวหอมนาปรัง

หอมชลสิทธิ์

ข้าวหอมชลสิทธิ์ถูกพัฒนาเพื่อผืนนาชลประทานที่มีปัญหาน้ำท่วมฉับพลัน ในสภาพปกติข้าวหอมชลสิทธิ์ เป็นข้าวผลผลิตสูง มีกลิ่นหอม เมล็ดยาว นิ่มนวล แต่มีความแตกต่างจากขาวดอกมะลิอย่างชัดเจนที่อุณหภูมิแป้งสุก หอมชลสิทธิ์สามารถทนอยู่ใต้น้ำได้อย่างน้อย ๒ - ๓ สัปดาห์ แล้วฟื้นตัวได้หลังน้ำลด ซึ่งโดยปกติพันธุ์ข้าวทั่วไปจมน้ำตายภายใน 1 สัปดาห์ ความทนทานนี้เป็นระดับความทนทานที่อายุของต้นข้าวประมาณ ๒๑ วัน หรือระยะต้นกล้า แต่ถ้าต้นข้าวมีอายุมากกว่าระดับความทนทานก็จะมากขึ้นไปด้วยสายพันธุ์นี้ได้ทำการเผยแพร่และส่งเสริมให้ปลูกในพื้นที่เป้าหมายที่เสี่ยงต่อสภาวะน้ำท่วมฉับพลันคือจังหวัดพิจิตร อุตรดิตถ์ สุพรรณบุรี นครปฐม พระนครศรีอยุธยา ผ่านกรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์และเครือข่ายชุมชนท้องถิ่น ขณะนี้มีพื้นที่ปลูกข้าวหอมชลสิทธิ์อยู่มากกว่า ๑,๕๐๐ ไร่ (ปี ๒๕๕๑)

ปิ่นเกษตร ๘๔

เพื่อแก้ปัญหาการผลิตข้าวหอมนาปรัง จึงได้มีการพัฒนาพันธุ์ข้าวหอมปิ่นเกษตร ๓ ที่มีผลผลิตสูง ให้มีความแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้น โดยการเติมความทนน้ำท่วม (จากหอมชลสิทธิ์) ต้านทานโรคขอบใบแห้ง เพิ่มความต้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ต้านทานโรคไหม้ นอกจากนี้ยังลดดัชนีน้ำตาลลง เพื่อให้ข้าวปิ่นเกษตร ๘๔ มีช่องทางสู่ตลาดข้าวเพื่อสุขภาพที่มีมูลค่าสูง

การปรับปรุงพันธุ์ข้าวธาตุเหล็กสูง

การปรับปรุงพันธุ์ข้าวมีอยู่ ๓ กระบวนการ คือ การค้นหาความหลากหลายทางชีวภาพพันธุ์ข้าวแต่ละพันธุ์มีคุณสมบัติทางเคมีที่แตกต่างกัน และปัจจุบันยังไม่พบข้าวพันธุ์ไหนที่มี "โภชนาการที่สมดุลที่สุด" ดังนั้นกระบวนการต่อมา คือการนำเอาลักษณะที่ดีเหล่านั้นมารวมกันโดยการผสมข้ามพันธุ์ (hybridization) และสุดท้ายคือการคัดเลือก (selection) เพื่อให้ได้ลักษณะใหม่ซึ่งจำเป็นต่อขบวนการทดสอบคุณค่าทางโภชนาการข้าวที่มีประสิทธิภาพ ปัจจุบันนักวิทยาศาสตร์ได้ประสบผลสำเร็จในการถอดรหัสสิ่งมีชีวิตของข้าว Arabidopsis และพืชอื่นๆ ได้สำเร็จบนจีโนมข้าวน่าจะมียีนอยู่มากกว่า ๕๐,๐๐๐ ตำแหน่ง และแน่นอนย่อมต้องมียีนที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าทางโภชนาการในข้าว ซึ่งส่งผลดีต่อวิธีการปรับปรุงพันธุ์ข้าวในยุคหลังจีโนมิกส์ (post-genomic) ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในลักษณะที่ปรับปรุงยาก เช่น ลักษณะทางโภชนาการ ในโครงการนี้แบ่งวิธีการปรับปรุงพันธุ์ออกเป็น ๒ แนวทางคือ ใช้ความหลากหลายทางชีวภาพโดยใช้แหล่งข้าวธรรมชาติที่มีโภชนาการสูงสำหรับเป็นพ่อแม่พันธุ์ และใช้ข้าวกลายพันธุ์ที่ได้จากการเหนี่ยวนำด้วยรังสี และทั้งสองวิธีก็ได้มีการนำเทคโนโลยีชีวภาพเข้ามาช่วยในการคัดเลือกสายพันธุ์ข้าวที่มีคุณสมบัติโภชนาการตามเป้าหมาย

การปรับปรุงพันธุ์แบบผสมและคัดเลือกพันธุ์

การปรับปรุงพันธุ์โดยใช้แหล่งความแปรปรวนธรรมชาติ เพื่อพัฒนาศักยภาพการสะสมธาตุเหล็กในเมล็ดข้าว ได้เลือกพ่อแม่พันธุ์ที่มีศักยภาพมาใช้ในการปรับปรุงพันธุ์ได้แก่ ข้าวเจ้าหอมนิล ข้าวก่ำพื้นเมือง (สีม่วง) ข้าวไร่หอมพม่า (สีขาว) และข้าวป่า nivara (สีม่วงแดง) เป้าหมายแรกในการปรับปรุงพันธุ์คือการเพิ่มความหนาแน่นของธาตุเหล็กในเมล็ด พันธุ์ข้าวโภชนาการสูงที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมาจากการปรับปรุงพันธุ์โดยวิธีผสมและคัดเลือกพันธุ์ ได้แก่ ข้าวสินเหล็ก จากคู่ผสมข้าวขาวดอกมะลิ ๑๐๕ กับข้าวเจ้าหอมนิล ซึ่งมีความหนาแน่นของธาตุเหล็ก ๑๕ - ๒๑ มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม ข้าวพันธุ์นี้ได้ถูกใช้เป็นต้นแบบในการศึกษาประสิทธิภาพการบริโภคข้าวธาตุเหล็กสูงในคนปกติและเด็กนักเรียนที่มีสภาวะพร่องธาตุเหล็ก นอกจากนี้ก็ยังได้พัฒนาข้าวเหนียวเมล็ดยาวสายพันธุ์ใหม่ที่มีธาตุเหล็กสูงระดับ ๒.๘ มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม ซึ่งให้ชื่อว่า ข้าวเหนียวหอมนวล

การปรับปรุงพันธุ์โดยใช้ข้าวกลายพันธุ์

การชักนำให้เกิดการกลายพันธุ์โดยใช้สารเคมีหรือรังสี เป็นการเหนี่ยวนำให้เกิดการกลายพันธุ์แบบสุ่มทั้งจีโนม แล้วติดตามการกลายพันธุ์เฉพาะตำแหน่งยีนที่สนใจโดยใช้ gene-specific primer ที่ควบคุมลักษณะนั้นๆ ระบบการชักนำให้เกิดการกลายพันธุ์ดังกล่าวนี้เรียกว่า TILLING (Targeting Induced Local Lesion IN Genomes) ในการสร้างประชากรข้าวกลายพันธุ์ขนาดใหญ่ ได้เลือกใช้ข้าวเจ้าหอมนิลซึ่งเป็นข้าวเจ้า มีเมล็ดข้าวกล้องสีม่วงเข้ม มีคุณค่าทางโภชนาการที่ดี และเหนี่ยวนำให้เกิดกลายพันธุ์ได้ง่าย ข้าวพันธุ์กลายที่พบจากการคัดกรองทาง Reverse genetics คือสายพันธุ์กลายที่ตำแหน่งยีน Ferric chelate reductase *(OsFRO1)* พันธุ์กลายดังกล่าวมีการสะสมธาตุเหล็กในเมล็ดเพิ่มขึ้นกว่าข้าวเจ้าหอมนิล ๒๑ - ๓๐% และทนทานต่อสารละลายที่มีธาตุเหล็กเป็นพิษได้ดีกว่าข้าวเจ้าหอมนิล ส่วนสายพันธุ์กลายที่พบจากการคัดกรอง

ทาง Forward Genetics ได้แก่ สายพันธุ์กลายที่มีธาตุเหล็กสูงถึง ๒๙ ppm (Mu4643) นอกจากนี้ยังพบว่ามีข้าวพันธุ์กลายธาตุเหล็กสูงหลายสายพันธุ์ที่มีความทนทานต่อธาตุเหล็กเป็นพิษได้ปานกลาง และมีข้าวที่มีธาตุเหล็กในเมล็ดปานกลาง แต่สามารถทนสภาพเหล็กเป็นพิษได้เป็นอย่างดี ซึ่งสายพันธุ์เหล่านี้ล้วนเป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มศักยภาพในการสะสมธาตุเหล็กในเมล็ดข้าว

การทดสอบประสิทธิภาพของข้าวธาตุเหล็กสูง

ความเป็นประโยชน์ของธาตุเหล็กในอาหาร

ข้าวธาตุเหล็กสูง ที่ได้ปรับปรุงพันธุ์มาจนถึงปัจจุบัน ได้ถูกนำไปประเมินความเป็นประโยชน์ของธาตุเหล็กเบื้องต้นโดยใช้ CaCo-2 cells ซึ่งเปรียบเสมือนการย่อยการดูดซึมธาตุเหล็กในร่างกายมนุษย์ สายพันธุ์ที่มีความเป็นประโยชน์ของธาตุเหล็กดีเด่นจะถูกคัดเลือกเพื่อนำไปทดสอบกับมนุษย์ต่อไป ความสำเร็จในการพัฒนาพันธุ์ข้าวสินเหล็ก ซึ่งเป็นต้นแบบข้าวธาตุเหล็กสูงพันธุ์แรกได้ถูกศึกษาประสิทธิภาพในมนุษย์ โดยครั้งแรกได้ทำการทดสอบกับอาสาสมัครที่มีร่างกายปกติ ซึ่งเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน ๔๐ คน ซึ่งก็พบว่าข้าวขัดของพันธุ์สินเหล็ก มีปริมาณธาตุเหล็กที่ร่างกายดูดซึมไปใช้ได้ร้อยละ ๙.๘๒ ซึ่งคิดเป็นปริมาณธาตุเหล็กที่ดูดซึมใน ๑ มื้อ เมื่อรับประทานข้าวกับแกงส้ม เท่ากับ ๐.๐๔๔ – ๐.๑๑๔ มิลลิกรัม

นอกจากข้าวสินเหล็กแล้วปัจจุบันยังได้ค้นพบข้าวที่มีความเป็นประโยชน์ของธาตุเหล็กสูงมาก ทั้งในข้าวกล้องและข้าวขัดระดับ ๒๐ ng/mg cell protein จากคู่ผสมข้าวหอมพม่า และก่ำดอยช้าง ซึ่งประชากรข้าวจากคู่ผสมนี้นับว่ามีความแปรปรวนของความเป็นประโยชน์ของธาตุเหล็กเป็นอย่างมาก จึงได้ใช้สำหรับทดสอบปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความเป็นประโยชน์ของธาตุเหล็กในข้าว กับการทดสอบในระดับเซลล์ (Caco-2 cell) ทำให้พบว่า ความเป็นประโยชน์ของธาตุเหล็กมีความสัมพันธ์เชิงลบกับ ปริมาณฟัยเตทรวม (Inositol pentaphosphate: IP5+Inositol Hexaphosphate: IP6) กล่าวคือ ข้าวที่มีปริมาณฟัยเตทรวมสูง มีผลทำให้ธาตุเหล็กในข้าวเหล่านั้นจะมีความเป็นประโยชน์ต่ำ

การทดสอบประสิทธิภาพในชุมชน

สาเหตุสำคัญของการขาดธาตุเหล็กคือการได้รับจากอาหารไม่เพียงพอทั้งโดยปริมาณและคุณภาพ การศึกษาในอดีตพบว่าประชากรที่บริโภคข้าวและธัญพืชเป็นอาหารหลัก บริโภคเนื้อสัตว์น้อย มักมีโอกาสเสี่ยงสูงต่อการขาดธาตุเหล็ก ดังนั้นการพัฒนาพันธุ์ข้าวให้มีธาตุเหล็กสูงจึงน่าจะเป็นวิธีในการแก้ปัญหาทางโภชนาการอย่างยั่งยืนสำหรับประชากรที่บริโภคข้าวเป็นหลัก แม้การศึกษาในมนุษย์ พบว่า ข้าวบางสายพันธุ์มีธาตุเหล็กที่ร่างกายสามารถดูดซึมได้ดี อย่างไรก็ตามจำเป็นต้องทำการศึกษาประสิทธิภาพของการนำธาตุเหล็กไปใช้ในร่างกายระยะยาว เพื่อยืนยันประสิทธิภาพของธาตุเหล็กในข้าวสายพันธุ์ใหม่ โดยได้ทำการบริโภคข้าวธาตุเหล็กสูงพันธุ์สินเหล็กในเด็กนักเรียนที่มีภาวะพร่องหรือขาดธาตุเหล็ก โดยทำการศึกษาในนักเรียนชาย จำนวน ๑๓๖ คน อายุ ๗ - ๑๙ ปี ในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและด้อยโอกาส วัดดอนจั่น อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นระยะเวลา ๘ เดือน โดยแบ่งนักเรียนเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง

(บริโภคข้าวสินเหล็ก) และกลุ่มควบคุม (บริโภคข้าวหอมมะลิ) เมื่อสิ้นสุดการศึกษา พบว่าค่าเปลี่ยนแปลงของฮีโมโกลบินเฉลี่ยของกลุ่มที่บริโภคข้าวสินเหล็กเพิ่มมากขึ้น และมีค่าฮีโมโกลบินเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ ๙๑ ขณะที่กลุ่มควบคุมเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ ๗๙

ข้าวต้านอนุมูลอิสระ

สารอนุมูลอิสระเกิดจากกลไกการขจัดสิ่งแปลกปลอม และรวมถึงมลพิษต่างๆ ได้แก่ มลพิษ ในอากาศ ความเครียด การเจ็บป่วย โรคมะเร็ง การดื่มสุรา และสารเสพติด อนุมูลอิสระเหล่านี้จะสะสมมากในเซลล์จนเป็นพิษ จนอาจเป็นสาเหตุโรคสำคัญในยุคโลกาภิวัฒน์ เช่น โรคหัวใจ เบาหวาน และมะเร็งชนิดต่างๆ ได้ จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบสารต้านอนุมูลอิสระในผัก ผลไม้ และธัญพืช พบว่าข้าวสีดำ เป็นแหล่งของสารโภชนาการสารต้านอนุมูลอิสระที่ดีที่สุด

การปรับปรุงพันธุ์ข้าวต้านอนุมูลอิสระ

การทดสอบปริมาณสารต้านอนุมูลอิสระในข้าวที่ได้รับการปรับปรุงพันธุ์โดยอาศัยความแปรปรวนธรรมชาติ โดยการวัดด้วยเครื่อง Photochem พบว่ากลุ่มข้าวที่มีสีเข้ม มีคุณสมบัติต่อต้านอนุมูลอิสระทั้งที่ละลายในน้ำ (ACW) และน้ำมัน (ACL) ในปริมาณที่สูงกว่าข้าวสีขาวอย่างเห็นได้ชัด ในทุกประชากรคู่ผสมที่มีการกระจายตัว นอกจากนี้ยังได้มีการวัดปริมาณความสามารถในการต้านอนุมูลอิสระ (Ferric-reducing ability of plasma assay (FRAP) และ Oxygen radical absorbance capacity (ORAC) assay ก็ให้ผลสอดคล้องกันกล่าวคือ กลุ่มข้าวที่มีสีเข้ม มี ค่า ORAC และ FRAP ในปริมาณที่สูงกว่าข้าวสีขาว สายพันธุ์ข้าวที่มีคุณสมบัติต้านอนุมูลอิสระดีเด่น ได้แก่ ไรซ์เบอร์รี่ ไรซ์เบอร์รี่#2 กล่ำหอม

ข้าวไรซ์เบอรี่ : พันธุ์ข้าวต้านอนุมูลอิสระต้นแบบ

ข้าวไรซ์เบอรี่ได้จากการผสมข้ามพันธุ์ระหว่างข้าวเจ้าหอมนิลกับข้าวขาวดอกมะลิ ๑๐๕ ลักษณะเป็นข้าวเจ้าสีม่วงเข้ม รูปร่างเมล็ดเรียวยาว ข้าวกล้องมีความนุ่มนวลมาก คุณสมบัติเด่นทางด้านโภชนาการของข้าวไรซ์เบอรี่ คือมีสารต้านอนุมูลอิสระสูง ได้แก่ เบต้าแคโรทีน แกมมาโอไรซานอล วิตามินอี แทนนิน สังกะสี โฟเลตสูง มีดัชนีน้ำตาลต่ำ - ปานกลาง นอกจากนี้ รำข้าวและน้ำมันรำข้าวยังมีคุณสมบัติต้านอนุมูลอิสระที่ดีเหมาะสำหรับใช้ทำผลิตภัณฑ์อาหารเชิงบำบัดอีกด้วย

สารออกฤทธิ์เชิงเวชกรรมจากรำข้าวไรซ์เบอร์รี่

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบในส่วนสกัด ของรำสกัดหยาบจากไดคลอโรมีเทน พบว่าองค์ประกอบที่สามารถพิสูจน์โครงสร้างทางเคมีโดยการเทียบแมสสเปกตรัม กับฐานข้อมูล พบว่ามีสารที่ได้มีรายงานฤทธิ์ทางชีวภาพไว้ ที่สำคัญชนิดหนึ่งคือ Lupeol ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มของ Steroids มีรายงานเกี่ยวกับประโยชน์ของ Lupeol ใน การยับยั้งเซลล์มะเร็งและแก้ปัญหาหลอดเลือดแข็งตัวได้ เนื่องจากมีคุณสมบัติเป็นสารต้านอนุมูลอิสระที่ดีมาก

ฤทธิ์ของสารสกัดจากรำข้าวต่อเซลล์มะเร็ง

ผลการประเมินความสามารถของสารสกัดจากรำข้าว ไรซ์เบอร์รี่ดังกล่าว ต่อการต้านการก่อมะเร็ง (chemopreventive effects) ในเซลล์มะเร็ง ๓ ชนิด คือ เซลล์มะเร็งลำไส้ใหญ่ (Caco-2) มะเร็งเต้านม (MCF-7) และ มะเร็งเม็ดเลือดขาว (HL-60) ผลการทดสอบสารสกัดของรำข้าวสีดำมีประสิทธิภาพในการยับยั้งการเจริญของเซลล์ และเหนี่ยวนำให้เกิดการตายแบบ Apoptosis ได้ในเซลล์มะเร็งทั้งสามชนิด โดยสารสกัดจาก Dichloromethane มีประสิทธิภาพมากที่สุด และมีผลในการยับยั้งเซลล์มะเร็งเม็ดเลือดขาวได้ดีที่สุด

การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงบำบัดจากน้ำมันรำข้าว

การเตรียมน้ำมันรำข้าวด้วยวิธีธรรมชาติ เช่น วิธีการบีบอัด (cold press) เป็นวิธีที่ไม่ได้ใช้สารเคมี ไม่ผ่านความร้อนสูง ทำให้ได้น้ำมันบริสุทธิ์ (virgin oil) ที่ยังคงคุณภาพเดิมของน้ำมัน รวมทั้งรักษาความสามารถในการต้านอนุมูลอิสระ ซึ่งจะต่างจากน้ำมันรำข้าวผ่านกรรมวิธี (process oils) ที่ใช้สารเคมีที่เป็นตัวทำละลาย เช่น เฮกเซน (hexane) ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงในการสกัดเอาน้ำมันออกจากเนื้อหรือเมล็ดพืชน้ำมัน แต่การแยกเอาตัวทำละลายออกจากน้ำมัน จะต้องผ่านกระบวนการกลั่น (refined) ซึ่งต้องใช้สารเคมี และความร้อนสูง ทำให้ได้น้ำมันที่มีคุณค่าทางอาหารต่ำ ด้วยเหตุนี้การสกัดน้ำมันรำข้าวไรซ์เบอร์รี่โดยวิธี cold press ทำให้ได้น้ำมันที่มีสารต้านอนุมูลอิสระที่สำคัญ ได้แก่ gamma-oryzanol, beta-carotene, lutein นอกจากนี้ยังมีสารต้านอนุมูลอิสระ ORAC (lipophilic) ซึ่งถือว่ามีสารต้านอนุมูลอิสระสูงกว่าน้ำมันงาที่สกัดจากวิธีเดียวกันเป็นอย่างมาก

น้ำมันรำข้าวกับการลดสภาวะออกซิเดทีฟสเตรสในหนูธาลัสซีเมีย

การให้น้ำมันรำข้าวไรซ์เบอร์รี่กับหนูปกติและหนูเบต้าธาลัสซีเมีย เป็นเวลา ๒ เดือน มีผลทำให้ระดับของสารต้านอนุมูลอิสระโคเอนไซม์คิวเทนในพลาสมาเพิ่มขึ้นและค่า Malondialdehyde มีแนวโน้มที่ลดลง ทั้งในกลุ่มหนูปกติ และกลุ่มหนูธาลัสซีเมีย ในขณะเดียวกัน Superoxide Dismutase และ Reactive Oxygen Species ในหนูทุกกลุ่มไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การเคลื่อนไหวของไขมันในบริเวณ hydrophobic region ของผนังเม็ดเลือดแดงของหนูธาลัสซีเมียที่ได้รับน้ำมันรำข้าวลดลง เทียบกับเมื่อไม่ได้รับน้ำมันรำข้าวและน้ำมันรำข้าวไม่มีผลใดๆ ต่อระดับเหล็กสะสมที่ตับทั้งในหนูปกติและหนูธาลัสซีเมีย คุณสมบัติของการต้านอนุมูลอิสระในน้ำมันรำข้าวไรซ์เบอร์รี่อาจช่วยป้องกันผนังเม็ดเลือดแดงจากการถูกโจมตีโดยอนุมูลอิสระในผู้ป่วยธาลัสซีเมีย อย่างไรก็ตามต้องมีการศึกษายืนยันความแข็งแรงของผนังเม็ดเลือดแดงของผู้ป่วยธาลัสซีเมียต่อไป

ข้าวต้านเบาหวาน

อุบัติการณ์ของโรคเบาหวาน

ความชุกของการเป็นโรคเบาหวานเพิ่มมากขึ้นในหลายๆ ประเทศรวมทั้งในประเทศไทย โดยทั่วไปร้อยละ ๙๐ ของผู้ที่เป็นเบาหวานจะเป็นชนิดไม่พึ่งอินซูลิน เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ ๒ เกิดจากความบกพร่องของการนำน้ำตาลเข้าสู่เซลล์ โดยปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดโรคเบาหวานชนิดที่ ๒ คือ Hyperglycemia, Insulin resistance และความอ้วน ถึงแม้ว่าโรคเบาหวานไม่สามารถรักษาให้หายได้ แต่ถ้าผู้ป่วยสามารถควบคุมปริมาณและชนิดของอาหารที่บริโภคได้ก็จะควบคุมเบาหวานได้เช่นกัน

ข้าวสัมพันธ์กับน้ำตาลในเลือดอย่างไร

ข้าวต้องถูกย่อยเป็นน้ำตาลก่อน หากถูกย่อยเป็นน้ำตาลได้เร็ว ข้าวก็จะมี "ดัชนีน้ำตาล (Glycemic index) สูง" ข้าวที่ให้ "ดัชนีน้ำตาลต่ำ" จะถูกย่อยเป็นน้ำตาลได้ช้าในเวลาเท่ากัน น้ำตาลนี้เมื่อดูดซึมสู่กระแสโลหิต ร่างกายจะผลิตอินสุลินจากตับอ่อน มาเปลี่ยนน้ำตาลไปเป็นพลังงาน ในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ ๑ (พันธุกรรม) และชนิดที่ ๒ (พฤติกรรม) ตับอ่อนผลิตอินสุลินได้น้อย การบริโภคอาหารที่มีดัชนีน้ำตาลสูงจึงไม่เหมาะเพราะจะทำให้ตับอ่อนต้องทำงานหนักขึ้น หรือไม่ก็จะเสี่ยงกับอาการ Hyperglycemia จนอาจถึงชีวิตได้

คาร์โบไฮเดรตแต่ละชนิดมีค่าดัชนีน้ำตาลหรือ Glycemic Index (GI) ไม่เท่ากัน ค่า GI ของข้าวเจ้าไทยเท่ากับ ๗๑ ส่วนการศึกษาโดยชาวออสเตรเลียพบว่าข้าวหอมมะลิไทยและข้าวเหนียวมีดัชนีน้ำตาลประมาณ ๙๘ - ๑๐๙ เทียบเคียงกับน้ำตาลกลูโคส เพราะฉะนั้นแหล่งของคาร์โบไฮเดรตจึงเป็นปัจจัยที่ควรต้องนำมาพิจารณาในการให้คำแนะนำเรื่องโภชนบำบัดต่อผู้ป่วยเบาหวาน

ดัชนีน้ำตาลของข้าวพันธุ์ใหม่ "สินเหล็ก"

ดัชนีน้ำตาลของข้าวโภชนาการสูงเบื้องต้นในผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ ๒ และมีไขมันในเลือดสูง จำนวน ๑๖ ราย โดยให้ผู้ป่วยรับประทานข้าวแต่ละชนิดกับกับข้าวคือผัดกระเพราไก่ แล้วเก็บตัวอย่างเลือดในเวลาต่างๆ เป็นเวลา 4 ชั่วโมง ผลการวิจัยพบว่าข้าวกล้องสินเหล็กมีค่าดัชนีน้ำตาลต่ำเท่ากับ ๕๘ ซึ่งถือว่าเหมาะสมกับผู้ป่วยเบาหวาน หรือผู้ที่ต้องการควบคุมน้ำตาลในเลือด หลังจากนั้นได้ทำการศึกษาการบริโภคข้าวดัชนีน้ำตาลต่ำพันธุ์สินเหล็กต่อในระยะยาว เป็นเวลา ๘ สัปดาห์ ทำให้พบว่า หลังจากรับประทานข้าวกล้องสินเหล็ก ทำให้ผู้ป่วยมีน้ำหนัก,

ดัชนีมวลกาย มวลไขมัน เส้นรอบวงเอว ระดับน้ำตาลหลังอดอาหาร น้ำตาลกลูโคสหลังดื่มกลูโคส ๒ ชั่วโมง ไตรกลีเซอร์ไรด์ลดลง และเอช-ดีแอล โคเลสเตอรอลเพิ่มขึ้น นอกจากนี้หลังรับประทานข้าวกล้องสินเหล็ก จำนวน ๒ มื้อต่อวันเป็นเวลา ๘ สัปดาห์ หน้าที่ของเซลล์ตับอ่อนเพิ่มขึ้นถึง ๓๕ % และภาวะดื้อต่ออินสุลินมีแนวโน้มลดลง ดังนั้นการรับประทานข้าวกล้องพันธุ์สินเหล็กที่มีค่าดัชนีน้ำตาลต่ำร่วมกับอาหารปกติจะส่งผลดีต่อสุขภาพโดยลดปัจจัยเสี่ยงต่อโรคหัวใจและหลอดเลือดในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ ๒ ได้

การศึกษาผลิตภัณฑ์เชิงบำบัดจากข้าวดัชนีน้ำตาลต่ำ

จากความสำเร็จในการพัฒนาพันธุ์ข้าวสินเหล็กและไรซ์เบอรี่ ได้เปิดประตูสู่งานวิจัยโภชนาการเชิงบำบัดแบบบูรณาการที่สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น โครงการวิจัยจึงมุ่งเน้นไปที่การเตรียมวัตถุดิบจากข้าว ๒ สายพันธุ์หลักนี้ โดยเฉพาะรำข้าว และน้ำมันรำข้าว เพื่อใช้ในการผลิต nutraceutical products และทดสอบประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์เหล่านั้น

การพัฒนาอาหารเสริมลูกกลอนรำข้าว

การบริโภคข้าวกล้องมีส่วนที่ช่วยชะลอการเพิ่มของระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวาน แต่คนไทยยุคโลกาภิวัฒน์ไม่มีโอกาสและเวลา ในการเตรียมข้าวกล้องเพื่อบริโภค จากการวิจัยพบว่ารำข้าวคือกุญแจสำคัญในการต่อต้านการปลดปล่อยน้ำตาล ดังนั้นจึงได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารเสริมจากรำข้าวดัชนีน้ำตาลต่ำขึ้นมา โดยใช้รำที่ผ่านการหีบน้ำมันโดยวิธี cold press ผสมกับส่วนประกอบอื่นๆ เพื่อทำให้เป็นลูกกลอน โดยให้มีสัดส่วนของรำข้าวในลูกกลอนอยู่มากที่สุดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการลดดัชนีน้ำตาลในผู้ป่วย ข้อดีของอาหารเสริมในรูปแบบนี้ คือสามารถแตกตัวในกระเพาะอาหาร ได้ดีกว่ายาอัดเม็ด และปัจจุบันประเทศไทยได้พัฒนาเทคนิคการผลิตเม็ดยาลูกกลอนให้ได้มาตรฐาน และปราศจากเชื้อโรคได้

การทดสอบประสิทธิภาพในหนูเบาหวานแบบที่ ๑ และ ๒

หนูเบาหวานชนิดที่ ๑

หนูซึ่งถูกกระตุ้นทำให้เกิดโรคเบาหวานชนิดที่ ๑ เมื่อได้รับอาหารเสริมลูกกลอนรำข้าว ๑.๕ % มีแนวโน้มที่จะลดระดับน้ำตาลในเลือดได้ดี โดยดูได้จากแนวโน้มของระดับน้ำตาลที่ลดลงและระดับอินซูลินที่เพิ่มขึ้น โดยไม่มีผลเสียหรือเป็นพิษต่อตับและไต นอกจากนี้อาหารเสริมลูกกลอนรำข้าวช่วยให้ระดับคลอเลสเตอรอลรวม และ LDL “คลอเรสเตอรอลชนิดเลว” ลดลง และมีแนวโน้มของอนุมูลอิสระในเลือดที่ดีขึ้น

หนูเบาหวานชนิดที่ ๒

หนูซึ่งถูกกระตุ้นนำให้เกิดภาวะน้ำตาลในเลือดสูง (hyperglycemia) ซึ่งเป็นอาการเริ่มต้นของเบาหวานชนิดที่ ๒ เมื่อได้รับอาหารเสริมลูกกลอนรำข้าว ๓ % มีการลดลงของระดับน้ำตาลในเลือดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่มีการเสริมฤทธิ์กับโคเอนไซม์คิวเท็น ยิ่งไปกว่านั้นลูกกลอนรำข้าวสามารถเสริมฤทธิ์กับโคเอนไซม์คิวเท็นในการช่วยลดไขมันชนิด LDL ลงได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ทุกกลุ่มการเสริมอาหารมีแนวโน้มว่าสามารถลดอนุมูลอิสระลงได้ในตับ และตับอ่อน และไม่มีผลเสียต่อการทำงานของไต

การพัฒนาเครื่องดื่มดัชนีน้ำตาลต่ำ

กระบวนการผลิตแป้งข้าวกล้องที่เหมาะสม เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในเครื่องดื่มข้าวสำเร็จรูปสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ได้แก่ ขบวนการ spray drying สารแขวนลอย, การเตรียมสารแขวนลอยแป้งข้าวกล้องความเข้มข้นร้อยละ ๑๕ และให้ความร้อนการพรีเจลาติไนซ์อุณหภูมิ ๖๐ ˚C ระดับการเจลาติไนซ์ร้อยละ ๔๐ แล้วพ่นฝอยแห้งที่อุณหภูมิลมร้อนเข้า ๑๘๐˚C ซึ่งเป็นผลดีต่อเสถียรภาพระหว่างการเก็บรักษา เนื่องจากดัชนีน้ำตาลของแป้งข้าวที่ได้ ยังอยู่ในระดับสูง จึงได้ดัดแปรแป้งข้าวพรีเจลด้วยการเติมโอลิโกฟรุคโตส (oligofructose) ซึ่งเป็นใยอาหารชนิดละลายได้ ในอัตราส่วนที่เหมะสมได้ สูตรเครื่องดื่มข้าวสำเร็จรูปสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน คือ แป้งข้าวกล้องดัดแปรจากข้าวสินเหล็กหรือไรซ์เบอร์รี่ ร้อยละ ๕๐ - ๖๒ โปรตีน (เวย์โปรตีน : เคซีน, ๕๐:๕๐) ร้อยละ ๑๕ - ๑๗ ไขมันร้อยละ ๑๕ – ๒๕ มอลติทอลร้อยละ ๕ และเติมวิตามินและแร่ธาตุที่จำเป็นร้อยละ ๓ ตามความต้องการของสารอาหารที่แนะนำให้คนไทยบริโภค (Thai RDI) แต่งกลิ่นด้วยสารแต่งกลิ่นรส ร้อยละ ๐.๐๕ กรณีที่ผู้บริโภคแพ้โปรตีนนมจะใช้โปรตีนถั่วเหลืองทดแทน การเตรียมเครื่องดื่มให้ตวงผงเครื่องดื่ม ประมาณ ๔๕ กรัมลงในน้ำร้อน (๙๐๕C) ๑๕๐ มิลลิลิตร และคนให้เข้ากันจะได้เครื่องดื่ม ๑ หน่วยบริโภค ได้ค่า RAG เท่ากับ ๒๖ กรัม/๑๐๐ กรัม จากการศึกษาผลของการบริโภคเครื่องดื่มพร้อมชงที่มีข้าวกล้องพันธุ์สินเหล็กและไรซ์เบอร์รี่ดังกล่าวเป็นส่วนประกอบหลัก ในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ ๒ จำนวน ๑๑ คน โดยใช้เครื่องดื่ม ๓ สูตร ได้แก่ สูตรที่ ๑ แป้งข้าวกล้อง สินเหล็ก+โอลิโกฟรุคโตส (ใยอาหาร ๒๘ กรัม) สูตรที่ ๒ แป้งข้าวกล้องไรซ์เบอร์รี่ผสมรำไรซ์เบอร์รี่ ไม่เติมโอลิโกฟรุคโตส (ใยอาหาร ๓กรัม) สูตรที่ ๓ แป้งข้าวกล้องไรซ์เบอร์รี่ผสมรำไรซ์เบอร์รี่ +โอลิโก ฟรุคโตส (ใยอาหาร ๒๖ กรัม) พบว่าเครื่องดื่มทั้ง ๓ สูตร มีค่าดัชนีน้ำตาลต่ำ (≤ ๕๕) โดยเครื่องดื่มสูตร ๓ มีค่าดัชนีน้ำตาลต่ำสุดคือ ๓๔ และสูตร ๒ มีค่าดัชนีน้ำตาลสูงสุดคือ ๕๕

เร่งรัด พัฒนา วิธีการปรับปรุงพันธุ์ข้าวให้ทันสมัย ผลผลิตสูง ต้านทานโรค ทนแมลง ภายใน ๓ ปี ๘ ลักษณะ

การปรับปรุงพันธุ์ข้าวให้ทันสมัย ผลผลิตสูง ต้านทานโรค ทนแมลง และสภาพแวดล้อมที่จำกัด ภานใน ๓ ปี

การปรับปรุงพันธุ์ข้าวแบบ marker-assisted selection ตั้งอยู่บนฐานของความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งบนจีโนมกับ QTL (quantitative trait loci) ที่กลุ่มยีนในตำแหน่งดังกล่าวควบคุมอยู่ ดังนั้นการถ่ายทอดชิ้นส่วนของจีโนมดังกล่าว ที่ถูกกำกับโดย DNA marker จึงมีความแม่นยำและมีประสิทธิภาพสูง โดยเฉพาะประสิทธิภาพในการทำงานกับตัวอย่างจำนวนมากพร้อมๆ กัน และจะมีความสำคัญยิ่งกับการรวม QTL ตั้งแต่ ๒ ชิ้นขึ้นไปเอาไว้ในพันธุ์ข้าวเดียวกัน อย่างไรก็ตาม การรวบยอดกลุ่ม QTL จำนวนมาก จะต้องมีการปรับการทำงานระหว่าง QTL (epistasis) โดยการกำจัด ยีนที่ไม่เกี่ยวข้องที่ติดมา (Linkage drag) และกลุ่มยีนที่อาจส่งผลหักล้างออกจาก QTL ออกให้หมด โดยอาศัยความแม่นยำของ DNA marker ที่มีความละเอียดมากยิ่งขึ้น

เทคนิคการผสมกลับ (backcross breeding) เป็นเทคนิคการปรับปรุงพันธุ์แบบไม่ตัดต่อพันธุกรรม (non-GMOs) อาศัยการถ่ายทอดยีน จากพันธุ์ที่มีลักษณะพิเศษ (พันธุ์ให้) ไปสู่พันธุ์ที่เราต้องการ (พันธุ์รับ) โดยการผสมลูก กลับไปหาพันธุ์รับซ้ำแล้วซ้ำอีก จนกว่าจะได้พันธุ์รับใหม่ที่มีเฉพาะลักษณะพิเศษเพิ่มเข้ามา การผสมกลับร่วมกับการใช้ molecular marker ช่วยในการคัดเลือกโดยหลักการแล้วเป็นวิธีที่สามารถรักษาพื้นพันธุกรรมของข้าวพันธุ์รับเอาไว้ได้มากที่สุด ในขณะที่มีชิ้นส่วนจีโนมของพันธุ์ให้ลักษณะใหม่จะสอดแทรกเข้าไปเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ปัจจุบันการวางตำแหน่งยีนในข้าวได้มีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น ผลจากข้อมูลตำแหน่งยีนเหล่านั้น สามารถนำมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพในการปรับปรุงพันธุ์ได้เป็นอย่างดี ข้อมูลตำแหน่งยีนในการปรับปรุงพันธุ์ข้าวที่สำคัญได้แก่ ความทนน้ำท่วมฉับพลัน โรคขอบใบแห้ง และแมลงศัตรูข้าว ฯลฯ ต่างมีความสำคัญในการเพิ่มศักยภาพการผลิตข้าวทั้งในเขตนาน้ำฝนและนาชลประทาน ในปัจจุบันมีลักษณะที่สำคัญต่อศักยภาพการให้ผลผลิตของข้าวมีจำนวนมากที่จะต้องปรับปรุงไปพร้อมๆ กัน การผสมกลับจึงไม่ใช่แค่เพียงการเพิ่มลักษณะใหม่เข้าสู่พันธุ์รับเพียง ๑ ลักษณะ แต่จะเป็นรูปแบบของการรวบยอดยีนจากลูกผสมกลับที่ได้รับการเพิ่มลักษณะใหม่ แต่ละสายพันธุ์เข้ามาไว้ในพันธุ์เดียวกัน โดยใช้โมเลกุลเครื่องหมายในการติดตามการถ่ายทอดลักษณะที่ต้องการปรับปรุง (Foreground marker) ทุกขั้นของการผสม ในขณะเดียวกันก็จะทำการคัดกรองจีโนมส่วนอื่นๆ ให้มีพื้นพันธุกรรม (genetic background) เหมือนกับข้าวพันธุ์รับเดิมเอาไว้ได้มากที่สุด

การปรับปรุงพันธุ์ข้าวโดยการรวบยอดยีน และ QTL เข้าไว้ในจีโนมเดิม

การทำ MAS ถือว่าเป็นการปรับปรุงพันธุ์ที่มุ่งเน้นการนำเอาลักษณะแบบลักษณะต่อลักษณะ (trait by trait) ปัจจุบันแนวความคิดในการปรับปรุงพันธุ์ข้าว เพื่อรักษาเสถียรภาพของผลผลิตในสภาพแวดล้อมต่างๆ จำเป็นต้องรวมเอาความต้านทานทั้งโรค-แมลงและสิ่งแวดล้อมเข้าไว้ด้วยกัน เทคนิคการรวมยีน โดยเฉพาะ QTL เอาไว้ ไม่ใช่เป็นเรื่องง่าย จำนวนต้นที่ใช้มากพอหรือไม่

ปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงในการรวบยอดยีน

- จำนวน Target QTL
- ตำแหน่งบนจีโนม
- Linkage phase
- QTL effects, epistasis ระหว่าง QTL ด้วยกันกับ background

ในกรณี QTL วางตัวอยู่คนละโครโมโซมกัน การรวม QTL เอาไว้ด้วยกันเป็นเรื่องที่ทำได้ง่ายเพราะ QTL มีการกระจายเป็นอิสระ

ในกรณี QTL วางตัวอยู่โครโมโซมเดียวกัน แสดงว่า QTL เหล่านั้นมี linkage กันอยู่ ต้องคำนึงถึง Linkage phase ของ QTL ทั้งสองวางตัวอยู่ หาก QTL อยู่คนละพ่อแม่กัน (Repulsion phase) การรวบยอด QTL ต้องอาศัยการเกิด recombination ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับทั้ง % recombination ระหว่าง QTL ดังกล่าวในกรณีที่อยู่บนโครโมโซมเดียวกัน (Coupling phase) เป็นการง่ายที่จะถ่ายทอดทั้งหมดพร้อมๆ กันได้

ผลงานการปรับปรุงพันธุ์รูปแบบใหม่

หอมมะลิ+๔

ข้าวหอมมะลิ+๔ เป็นข้าวนาน้ำฝนที่ได้รับการปรับปรุงพันธุ์ให้มีความทนทานน้ำท่วมฉับพลัน (Sub) ต้านทานโรคขอบใบแห้ง (*xa5, Xa21*) ต้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล (*BphQ*6 และBphch.4) และต้านทานโรคไหม้

ขั้นตอนการพัฒนาประชากรเริ่มจาก การสร้างประชากรลูกผสม F_1 จำนวน ๒ ชุด ชุดแรกคือประชากรรวบยอดยีน/QTLความทนทานน้ำท่วมฉับพลัน+ต้านทานโรคขอบใบแห้ง (*Xa21*) + ต้านทานแมลงเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล โดยใช้ต้นแม่ที่เป็นลูกผสมกลับข้าวขาวดอกมะลิ ๑๐๕ ซึ่งได้รับการรวบยอดยีนทนทานน้ำท่วมฉับพลัน (*Sub1*) + ต้านทานโรคขอบใบแห้ง (*Xa21*) + ต้านทานแมลงเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล (*BphQ*12 จากพันธุ์ต้านทาน Abhaya) (RGDU03040-762-40-B-2-B) กับต้นพ่อที่เป็นลูกผสมกลับขาวดอกมะลิ ๑๐๕ ต้านทานแมลงเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

(*BphQ*6 จากพันธุ์ต้านทาน Rathu Heenati) (UBN03078-101-342-7-1) สำหรับประชากร F_1 ชุดที่สองคือประชากรรวบยอดยีน/QTLความต้านทานโรคไหม้+ต้านทานโรคขอบใบแห้ง (*xa5, Xa21*) โดยลูกผสม F_1 ชุดที่สองนี้มาจากต้นแม่ที่เป็นลูกผสมกลับ กข ๖ ต้านทานโรคไหม้ (RGDU07005-164-...) ผสมกับต้นพ่อที่เป็นลูกผสมกลับขาวดอกมะลิ ๑๐๕ ต้านทานโรคขอบใบแห้ง (*xa*5) (RGDU07099-5-3) หลังจากทำการคัดเลือกต้น F_1 ที่ได้รับการรวบยีนเป้าหมายจากทั้งสองประชากรและปล่อยให้ผสมตัวเองได้ F_2 และคัดเลือกต้นที่ได้รับยีนเป้าหมายแบบคงตัว (Homozygous) อีกครั้ง

หลังจากนั้นทำการเข้าคู่ผสมระหว่าง F_2 จากทั้ง ๒ ประชากร เพื่อรวบยอดยีนเป้าหมายในลูกผสม F_1 ใหม่ที่เกิดขึ้น ทำการคัดเลือกต้น F_1 ที่ได้รับการถ่ายทอดของยีน/QTLเป้าหมาย (ซึ่งเตรียมไว้เป็นต้นพ่อ) ส่วนต้นแม่ได้มาจากการปล่อยลูกผสม F_2 ฝั่งที่มีQTL ต้านทานโรคไหม้+ต้านทานโรคขอบใบแห้ง (*xa5, Xa21*) ให้ผสมตัวเองได้ลูกผสม F_3 การผสมครั้งนี้ถือว่าเป็นการผสมกลับโดยใช้ต้น F_1 ที่มียีนเป้าหมายครบแบบ heterozygous เข้าหา F_3 ต้านทานโรคไหม้+ขอบใบแห้ง การผสมกลับจะทำให้ลดปริมาณประชากรที่จะต้องคัดเลือกในรุ่นต่อไปให้น้อยลงเมื่อเปรียบเทียบกับการคัดเลือกจากประชากรที่ปล่อยให้ผสมตัวเอง หลังจากนั้นทำการคัดเลือกต้น BC_1F_1 ที่ได้รับการถ่ายทอดยีน/QTLเป้าหมายครบ และปล่อยให้ผสมตัวเองเพื่อคัดเลือกหาต้นที่มีพันธุกรรมคงตัวตรงอีกครั้งในประชากรรุ่น BC_1F_2 จนทำให้ได้ข้าวหอมมะลิ+4 (ทนน้ำท่วม ต้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล+โรคไหม้+โรคขอบใบแห้ง) ในที่สุด

ข้าวปิ่นเกษตร+๔

ข้าวปิ่นเกษตร+๔ ที่นำมาใช้เป็นสายพันธุ์รับ ในโครงการวิจัยนี้ เป็นผลงานวิจัยจากโครงการพัฒนาพันธุ์ข้าวหอมเพื่อการแข่งขันในตลาดโลกซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) ในปี ๒๕๕๒ - ๒๕๕๕ ลักษณะเด่นของข้าวปิ่นเกษตร+๔ คือเป็นข้าวหอมไม่ไวแสง ผลผลิตสูง ต้านทานต่อโรคไหม้ ขอบใบแห้ง เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ทนน้ำท่วมและมีดัชนีน้ำตาลต่ำ ซึ่งเป็นผลจากการรวบยอดยีนต้านทานและคุณภาพหุงต้ม เข้าไว้ด้วยกันโดยการสร้างประชากร BC_1F_1 จำนวน ๔ คู่ผสม โดยใช้ข้าวพันธุ์ปิ่นเกษตร ๓ เป็นพันธุ์รับ ผสมกับ donor parent ๔ สายพันธุ์ คือ หอมชลสิทธิ์ ข้าวต้านทานขอบใบแห้ง (497BLB) ข้าวไรซ์เบอร์รี่ และข้าวต้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล (IL162) การปรับปรุงพันธุ์ในขั้นที่ ๑ เป็นการเพิ่มลักษณะเดี่ยวเข้าไปในพันธุ์รับได้แก่ เพิ่มความทนน้ำท่วม (ปิ่นเกษตร ๓/หอมชลสิทธิ์ (ทนน้ำท่วม)//ปิ่นเกษตร ๓) เพิ่มความต้านทานโรคขอบใบแห้ง(ปิ่นเกษตร ๓/ข้าวต้านทานขอบใบแห้ง (497 BLB)//ปิ่นเกษตร ๓) เพิ่มความต้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล (ปิ่นเกษตร ๓/ข้าวต้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล (IL162)//ปิ่นเกษตร ๓) เพิ่มความต้านทานโรคไหม้ (ปิ่นเกษตร ๓/ไรซ์เบอร์รี่

(ต้านทานโรคไหม้)//ปิ่นเกษตร ๓) และลดดัชนีน้ำตาลโดยปรับปรุงคุณภาพแป้ง ส่วนในขั้นที่ ๒ เป็นการเพิ่มลักษณะคู่ โดยการรวมยีนจากประชากรผสมกลับ ๒ คู่ผสมเข้าด้วยกัน ได้แก่ ทนน้ำท่วมและขอบใบแห้ง จากคู่ผสม ปิ่นเกษตร ๓/หอมชลสิทธิ์//ปิ่นเกษตร ๓ และปิ่นเกษตร ๓/ข้าวต้านทานขอบใบแห้ง//ปิ่นเกษตร ๓ จากนั้นทำการคัดเลือกด้วย marker ของยีนเป้าหมาย เพื่อคัดเลือกต้น F_1 (รวมยีน) ที่มียีนต้านทานเป้าหมายเป็น Heterozygous แล้วปล่อยให้ต้น F_1 (รวมยีน) ผสมตัวเองเพื่อเก็บเมล็ด F_2 หลังจากนั้นทำการสุ่มประเมินเมล็ด F_2 เกี่ยวกับลักษณะคุณภาพหุงต้ม ได้แก่ ความหอม ปริมาณ amylose และ อุณหภูมิแป้งสุก ลักษณะทางสัณฐานวิทยาของเมล็ด ได้แก่ ความกว้าง ความยาวของเมล็ดความใส เพื่อคัดเลือกเมล็ด F_2 จากครอบครัวที่ดีที่สุด ไปปลูกเป็นต้น F_2 และเลือกต้นที่มียีน/QTL เป้าหมายเป็น Homozygous สำหรับใช้เข้าคู่ผสมต่อ สำหรับการเพิ่มลักษณะคู่ ในคู่ผสมที่ ๒ ได้ทำการรวมยีน ต้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลและโรคไหม้เข้าไว้ด้วยกัน โดยเข้าคู่ผสมระหว่าง ประชากรผสมกลับ ปิ่นเกษตร ๓/IL162/ปิ่นเกษตร ๓ และ ปิ่นเกษตร ๓/ไรซ์เบอร์รี่//ปิ่นเกษตร ๓ หลังจากนั้นได้ทำการรวมยีนต้านทานและคุณภาพหุงต้มทุกยีนเข้าไว้ด้วยกัน โดยการสร้าง F_1 ที่ได้จากการเพิ่มลักษณะคู่ ๒ ฝั่งเข้าด้วยกัน แล้วเป็นให้ผสมตัวเอง อีก ๑ ครั้ง เพื่อให้ได้ ปิ่นเกษตร ๓ ที่มียีนเป้าหมายทุกตำแหน่งเป็น homozygous ได้แก่ ทนน้ำท่วมต้านทานต่อโรคไหม้ ขอบใบแห้ง เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ทนน้ำท่วม และมีคุณสมบัติแป้งเป็นข้าวดัชนีน้ำตาลต่ำ โดยที่มีชิ้นส่วนจีโนมของพันธุ์ให้ (donor) สอดแทรกเข้าไปในพันธุ์รับปิ่นเกษตร คิดเป็น ๐.๔๖๐๗ % เท่านั้น ซึ่งสามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จได้ภายใน ๓ ปี

คณะอนุกรรมการพิจารณาคัดเลือกบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี
จึงเห็นสมควรยกย่อง
รองศาสตราจารย์อภิชาติ วรรณวิจิตร
เป็นบุคคลดีเด่นของชาติ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕

รองศาสตราจารย์วรรณะ มหากิตติคุณ

โครงการพัฒนาการเพาะเลี้ยงไรฝุ่น จากงานวิจัยสู่เชิงพาณิชย์แบบยั่งยืน

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

เข้ารับพระราชทานรางวัลโครงการดีเด่นของชาติ

สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕

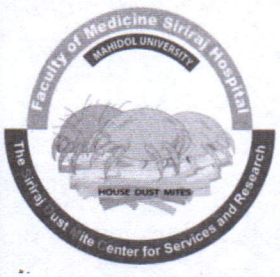

โครงการพัฒนาการเพาะเลี้ยงไรฝุ่นจากงานวิจัยสู่เชิงพาณิชย์แบบยั่งยืน

ภาควิชาปรสิตวิทยา คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล โครงการดีเด่นของชาติ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕

โรคภูมิแพ้ (allergy) และภาวะความเจ็บป่วยจากโรคภูมิแพ้มีอุบัติการณ์เพิ่มสูงขึ้นทั่วโลก ซึ่งปัจจุบันพบว่าเป็นปัญหาสาธารณสุขของแทบทุกประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยด้วย และชัดเจนว่ามีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม เนื่องมาจากการสูญเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้ป่วยอย่างมาก หากผู้ป่วยไม่ได้รับการรักษาต่อเนื่องจะทำให้มีคุณภาพชีวิตลดลงในด้านกิจวัตรประจำวันการงาน และการศึกษาโรคภูมิแพ้เป็นโรคของระบบทางเดินหายใจ ซึ่งกรรมพันธุ์และสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ต่อการเจ็บป่วยอย่างมาก โรคภูมิแพ้ที่พบบ่อยได้แก่ โรคโพรงจมูกอักเสบ (allergic rhinitis) หรือโรคแพ้อากาศ โรคหอบหืด (asthma) เป็นต้น สำหรับในประเทศไทยพบมีอุบัติการณ์ของโรคจมูกอักเสบภูมิแพ้ในผู้ใหญ่ร้อยละ ๒๐-๒๕ และเป็นโรคหืดร้อยละ ๕-๑๐ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ใกล้เคียงกันทั่วโลก จึงกล่าวได้ว่า โรคภูมิแพ้ของระบบทางเดินหายใจอาจพบได้ถึง 1/4 ในผู้ใหญ่ และเกือบ 1/2 ในเด็ก โดยพบว่า ไรฝุ่นเป็นสาเหตุอันดับหนึ่งในการก่อโรคภูมิแพ้ (mite allergy) รองลงมามีสาเหตุมาจากแมลงสาบ (cockroach allergy) และอื่นๆ

ไรฝุ่น หรือ house dust mite เป็นสัตว์ขาข้อชนิดหนึ่งอาศัยอยู่ภายในบ้าน ชอบอยู่ในที่มีแสงสลัวหรือมืด อับชื้น กินอาหารจากสะเก็ดผิวหนัง แบคทีเรีย เชื้อรา ฯลฯ ดังนั้น เครื่องนอนจึงเป็นแหล่งอาศัยที่เหมาะสม และพบว่า หมอน ที่นอน พรม หรือวัสดุที่ภายในจุด้วยเส้นใย เช่น ตุ๊กตา เนื่องจากไรฝุ่นและมูลเป็นสารก่อภูมิแพ้ภายในบ้าน (indoor allergens) เมื่อสูดดมมูลไรฝุ่นเข้าร่างกายสามารถกระตุ้นให้เกิดอาการภูมิแพ้ได้ เช่น ไอ จาม น้ำมูกไหล คันตา หายใจขัด หรือรุนแรงถึงขั้นจับหืดได้ โดยเฉพาะในผู้ที่มีแนวโน้มหรือมีกรรมพันธุ์ของโรคภูมิแพ้ รายงานจากทั่วโลกยืนยันตรงกันว่าไรฝุ่นเป็นสาเหตุสำคัญที่พบบ่อย และมีความชุกของโรคในประชากรทุกกลุ่มอายุ ดังนั้น จึงเป็นแรงบันดาลใจให้คณะผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับไรฝุ่นในแง่มุมต่างๆ โดยเฉพาะการควบคุมป้องกันกำจัดไรฝุ่นและการตรวจวิเคราะห์ รวมถึงผลิตไรฝุ่นใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตวัคซีนไรฝุ่นเพื่อใช้ในการรักษาโรคภูมิแพ้อีกด้วย โดยเริ่มต้นเพาะเลี้ยงไรฝุ่นสายพันธุ์ที่ก่อปัญหาโรคภูมิแพ้ในทั่วโลกคือ *Dermatophagoides pteronyssinus* (Dp) และ *D. farinae* (Df) ไว้ในห้องปฏิบัติการ

ของภาควิชาปรสิตวิทยา คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล ในปริมาณเล็กน้อย เพียงสายพันธุ์ละ ๑ ขวด จนปัจจุบันกล่าวได้ว่า ประเทศไทยมีฟาร์มเพาะเลี้ยงไรฝุ่นใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชีย

๑. ที่มาของโครงการ

การเพาะเลี้ยงไรฝุ่นจะดำเนินการขนาดใหญ่หรือขนาดเล็กนั้น ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการนำไปใช้ประโยชน์ เมื่อปี ๒๕๔๐ รองศาสตราจารย์วรรณะ มหากิตติคุณ และคณะ เริ่มเพาะเลี้ยงไรฝุ่นเพื่อใช้ในการเรียนการสอนและงานวิจัยบ้างเล็กน้อย จึงดำเนินการในปริมาณไม่มาก ต่อมานักวิจัยจาก National University of Singapore (NUS) มีความประสงค์จะขอซื้อไรฝุ่น เพื่อนำไปใช้เป็นวัตถุดิบหรือเป็นแอนติเจนในงานวิจัยด้านอณูชีววิทยาและมีความต้องการในปริมาณมากและคุณภาพดีด้วย คือต้องการเฉพาะตัวไรฝุ่นล้วนๆ หรือมีอาหารเพาะเลี้ยงปนเปื้อนให้น้อยที่สุด หรือที่เรียกว่า ไรฝุ่นบริสุทธิ์ (purified mites) ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแอนติเจนสำหรับการผลิตวัคซีนไรฝุ่นได้เป็นอย่างดี (mite vaccine) ศาสตราจารย์แพทย์หญิงฉวีวรรณ บุนนาค ได้แนะนำให้ปรับการดำเนินงานโดยนำโจทย์คำถามวิจัยและความต้องการจากผู้ใช้ (user) เป็นหลักในการดำเนินงานโดยใช้หลัก market to lab ดังนั้นคณะทำงานจึงได้เพิ่มวัตถุประสงค์การผลิตจากเพื่อการเรียนการสอนและงานวิจัยเป็นเพิ่มงานเชิงพาณิชย์ควบคู่กันไปด้วย การพัฒนางานได้เริ่มตั้งแต่ประดิษฐ์คิดค้นอุปกรณ์ที่ใช้ในการเพาะเลี้ยงขึ้นใช้งานเองในห้องปฏิบัติการ ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีอุปกรณ์หรือภาชนะจำเพาะสำหรับงานเพาะเลี้ยงไรฝุ่นจำหน่ายทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ซึ่งต่างจากงานเพาะเลี้ยงทางจุลชีพชนิดอื่นๆ เช่น แบคทีเรีย เชื้อรา ไวรัส ซึ่งมีอุปกรณ์ใช้งานจำเพาะกับงานจำหน่ายทั่วไปอยู่แล้ว ซึ่งสิ่งประดิษฐ์และกระบวนการ/วิธีการต่างๆ ที่คิดค้นเองเหล่านี้ได้นำมาจดทรัพย์สินทางปัญญาจำนวน ๗ รายการ (ดังตารางที่ ๑) เรียบร้อยแล้ว ในช่วงของการดำเนินงานนั้นได้มีจัดตั้ง “โครงการศึกษาวิจัยไรฝุ่นและโรคภูมิแพ้” ขึ้นในปี ๒๕๔๔ ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “โครงการศูนย์บริการและวิจัยไรฝุ่นศิริราช” (The Siriraj Dust Mite Center for Services and Research-SDMC) ทั้งนี้เพื่อให้มีกลไกรองรับการนำผลงานวิจัยที่ได้ไปสู่เชิงพาณิชย์ได้

อาจกล่าวได้ว่าการเพาะเลี้ยงไรฝุ่นขนาดใหญ่หรือระดับอุตสาหกรรมนี้ นับว่าเป็น รากฐานก่อให้เกิดงานวิจัยและพัฒนาเรื่องอื่นๆ ตามมาอีกมาก เช่น การผลิตไรฝุ่นบริสุทธิ์ การศึกษาวิจัยเรื่อง ผ้ากันไรฝุ่น หรือ anti-mite covers ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ ผลงานดังกล่าวได้รับการลงตีพิมพ์ในวารสารที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติ (impact factor ๖.๘ และ ๘.๘) และได้รับการจัดอันดับเป็นเรื่องเด่น (highlight) ในเว็บไซต์ของ American Academy of Allergy, Asthma and Immunology (AAAAI) ในปี ๒๕๔๖ และยังได้รับรางวัลผลงานวิจัยดีเด่นทางปรีคลินิกประจำพุทธศักราช ๒๕๕๐ ของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดลอีกด้วย รวมแล้วผลงานวิจัยที่อยู่ในรูปแบบทั้งที่เป็นผลิตภัณฑ์ (product) ได้แก่ ไรฝุ่นบริสุทธิ์

ผ้ากันไรฝุ่น สเปรย์กันไรฝุ่น และในรูปแบบกระบวนการ/วิธีการ (method) เช่น วิธีแยกตัวไรฝุ่นให้ปราศจากอาหารปนเปื้อน การตรวจหาประสิทธิภาพของผ้ากันไรฝุ่นและน้ำยากำจัดไรฝุ่น ซึ่งสามารถ นำมาเปิดให้บริการเป็นงานประจำวันได้ (research to routine) รวมระยะเวลาการดำเนินงานมาไม่น้อยกว่า ๑๑ ปี จึงกล่าวได้ว่าคณะผู้วิจัยได้พัฒนาด้านไรฝุ่นโดยมีการบริหารจัดการตั้งต้นน้ำ (upstream) เริ่มต้นจากการเพาะเลี้ยงไรฝุ่นเพียงขวดเดียว จนปัจจุบันเป็น Dust Mite Center แห่งเดียวในภูมิภาคเอเชียที่มีงานวิจัยและบริการด้านไรฝุ่นอย่างครบวงจร และมีการบริหารจัดการถึงปลายน้ำ (downstream) คือการประยุกต์ใช้ที่เป็นจริง

๒.ผลสัมฤทธิ์ของโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศ

๒.๑ การผลิตไรฝุ่นบริสุทธิ์ระดับอุตสาหกรรม

ในการนี้ได้สร้างเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่คิดค้นโดยคนไทย และจดทรัพย์สินทางปัญญาแล้วจุดแข็งคือ สามารถผลิตวัตถุดิบตั้งต้น “ไรฝุ่นบริสุทธิ์ (highly purified mites) ได้คุณภาพดีเยี่ยม เป็นอันดับสองของโลก นับเป็น ๑ ใน ๔ แห่งของโลกที่มีการผลิตและจำหน่ายตัวไรฝุ่นอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ สวีเดน ไทย สหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักร ปัจจุบันไรฝุ่นบริสุทธิ์ของประเทศสวีเดนจำหน่ายกรัมละ ๒,๐๐๐ เหรียญสหรัฐ หากมีการนำเข้าสู่ธุรกิจอย่างเต็มรูปแบบจะทำให้ประเทศไทยสามารถแทรกเข้าสู่ตลาดโลกได้ ข้อได้ เปรียบคือมีเทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นของตนเอง ซึ่งจะเป็นทรัพยากรตั้งต้นที่สำคัญสามารถใช้ในการนำไปพัฒนาต่อยอดในเรื่องอื่นๆ ต่อไปได้ในอนาคตนอกจากการผลิตไรฝุ่น เพื่อการศึกษาวิจัยในประเทศแล้ว ยังได้จำหน่ายไปยังประเทศต่างๆ ได้แก่ สิงคโปร์ จีน ฟิลิปปินส์ อินเดีย ออสเตรเลีย ออสเตรีย เป็นต้น

๒.๒ การผลิตวัคซีนไรฝุ่นในระดับอุตสาหกรรม (mite vaccine production)

ปัจจุบันได้มีการตกลงความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยมหิดล โดยคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล กับบริษัทโรงงานเภสัชกรรมเก๊รทเตอร์ ฟาร์ม่า จำกัด แล้วเพื่อดำเนินการผลิตและจำหน่ายวัคซีนไรฝุ่น (mite vaccine) ในเชิงพาณิชย์ ขณะนี้อยู่ระหว่างขั้นตอนของการถ่ายทอดเทคโนโลยี ซึ่งได้ผลิตไรฝุ่นให้แก่โครงการผลิตวัคซีนโรคภูมิแพ้ (Siriraj Mite Allergen Vaccine-SMAV) เพื่อนำไปผลิตเป็นวัคซีนไรฝุ่นต้นแบบตามกระบวนการขึ้นทะเบียนของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) กระทรวงสาธารณสุขต่อไป

๒.๓ การบริการตรวจวิเคราะห์ผ้ากันไรฝุ่น (anti-mite products testing)

การใช้ผ้ากันไรฝุ่นคลุมที่นอนและหมอน (encasement of beddings) เป็นวิธีการหนึ่งในการควบคุมป้องกันไรฝุ่น (Dust Mite Control) แม้ว่ารายงานผลการวิจัยถึงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ผ้ากันไรฝุ่นกับอาการภูมิแพ้ของผู้ป่วยยังไม่ไปในทิศทางเดียวกัน แต่พบว่า การใช้ผ้ากันไรฝุ่นคลุมเครื่องนอนช่วยลดการฟุ้งกระจายทำให้ช่วยลดการสูดดมสารก่อภูมิแพ้ไรฝุ่นได้ อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติประชาชนทั่วโลกได้นิยมใช้วิธีนี้ในการป้องกันไรฝุ่นกันอย่างแพร่หลาย จากผลงานวิจัย

ดังกล่าวจึงได้ผลิตเป็นผ้ากันไรฝุ่นชนิดทอแน่น (tightly woven covers) และได้เปิดเป็นงานบริการรับตรวจผลิตภัณฑ์ป้องกันไรฝุ่นชนิดอื่นๆ ด้วย เช่น เครื่องฟอกอากาศ น้ำยาฆ่าไร เป็นต้น ปัจจุบันมีห้องปฏิบัติการน้อยแห่งในทั่วโลกที่เปิดให้บริการ

๒.๔ สูตรตำรับน้ำยากำจัดไรฝุ่น (anti-mite solution)

การศึกษานี้ได้ร่วมกับ รองศาสตราจารย์นพมาศ สุนทรเจริญนนท์ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อหาสมุนไพรไทยที่มีฤทธิ์ในการฆ่าตัวไรฝุ่น ผลการ ศึกษาได้ตำรับน้ำมันหอมระเหยที่มีฤทธิ์ฆ่าตัวไรฝุ่นได้ และยังมีคุณสมบัติยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อแบคทีเรียและเชื้อรา (anti-mite, anti-bacterial and fungi) ชนิดต่างๆ ได้ *Staphylococcus aureus, Escherichia coli, Pseudomonas aeruginosa* และเชื้อราชนิด *Candida albicans, Candida parapsilosis, Spergillus fumigates* ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ป้องกันไรฝุ่นรูปแบบต่างๆ ได้

๒.๕ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติด้านไรฝุ่น (Dust Mite Training Program)

เพื่อจัดการองค์ความรู้ด้านไรฝุ่นที่ได้สั่งสมมายาวนาน ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด คณะผู้วิจัยได้เผยแพร่ความรู้ในรูปแบบต่างๆ เช่น การฝึกอบรม การตีพิมพ์หนังสือ นิทรรศการ สื่อต่างๆ รวมถึงการเป็น Biological Resource Center ในภูมิภาคเอเชียสำหรับการจัดการฝึกอบรมนั้น ได้ดำเนินการเป็นประจำทุกปีแก่ผู้สนใจคนไทยและในระดับนานาชาติ โดยเนื้อหาแตกต่างจากสถาบันอื่นๆ ทั่วโลก ซึ่งมุ่งเน้นการให้ความรู้ด้านชีววิทยา taxonomy and Identification ของตัวไรฝุ่น เช่น Acarology Program ของ Ohio State University, USA, Institute for Medical Research (IMR) Malaysia แต่สำหรับในประเทศไทยจะเน้นการประยุกต์ใช้ให้ความรู้ทางวิชาการและเชิงพาณิชย์ ซึ่งเป็นที่สนใจของทั้งประชาชน (ผู้ใช้) แพทย์ (ผู้แนะนำ) และผู้ประกอบการ (ผู้ผลิตและโฆษณา) เนื้อหาจึงค่อนข้างมีลักษณะเฉพาะ (unique course) ครอบคลุมความสนใจของทั้งกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์และผู้ประกอบการในภาคธุรกิจเอกชน

๒.๖ กิจกรรมมุ่งสู่ความเป็นเลิศในระดับสากล

เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือระดับสากล รองศาสตรจารย์แพทย์หญิง อัญชลี ตั้งตรงจิตร ได้มุ่งมั่นร่วมมืองานวิจัยกับต่างประเทศ โดยมีข้อตกลงความร่วมมือด้านงานวิจัยกับ Arthropods of Medical Importance Resource Bank (AMIB), which is under the Institute of Tropical Medicine, Yonsei University College of Medicine, Seoul, Korea และ Department of Entomology, College of Environmental and Agricultural Sciences, University of Georgia สหรัฐอเมริกา ในการวิจัยเกี่ยวกับไรฝุ่นและโรคภูมิแพ้ไรฝุ่น นอกจากนี้ยังได้รับเชิญจากประเทศต่างๆ ดังนี้

- การได้รับเชิญวิทยากรรับเชิญบรรยาย เรื่อง “House dust mite and cockroach allergy: From research to service” “The 27th Tropical Medicine Seminar; Arthropods of Medical Importance: Allergens and Vectors ณ. Institute of Tropical Medicine, Yonsei University, College of Medicine กรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี ระหว่างวันที่ ๘ - ๑๒ มกราคม ๒๕๕๑

- การได้รับเชิญเป็นวิทยากรบรรยาย เรื่อง House Dust Mites and its practical Management ในการประชุมนานาชาติ Pest Summit 2008 Thailand ณ Sofitel Centara Grand, 13-15 August 2008

- การได้รับเชิญจาก Professor Dr. Brian T. Forschler, Department of Entomology, College of Environmental and Agricultural Sciences, University of Georgia สหรัฐอเมริกา เป็นวิทยากรบรรยายเรื่อง House Dust Mite and Allergy : From Research to Services" ใน Departmental Seminar series ณ. University of Georgia วันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๒

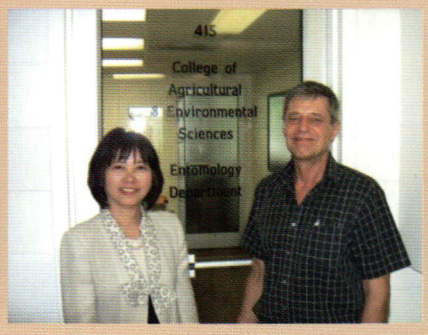

- การได้รับเชิญเป็นวิทยากรรับเชิญบรรยายวิชาการเรื่อง "Significant Impact of Allergic Diseases & House Dust Mites Allergy" ในการประชุม morning conference ของคณะแพทย์ของ Dhulikhel Hospital และจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง "House Dust Mite Allergy" ณ Dhulikhel Hospital, Kathmandu University ระหว่างวันที่ ๓ - ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓

๒.๗ Dust Mite BioResource Center

ทรัพยากรทางชีวภาพมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมแต่ในปัจจุบันมีสภาพเสื่อมโทรมลงมาก ดังนั้น ประเทศต่างๆ จากทั่วโลก ๑๕๗ ประเทศรวมทั้งประเทศไทยได้เข้าร่วมลงนามการรับรองอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพซึ่งเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศในการส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัย การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืนรวมทั้งการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรม

และเท่าเทียมกัน ในการนี้ประเทศไทยโดยสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) เป็นศูนย์กลางในการจัดตั้ง "ศูนย์ทรัพยากรชีวภาพ" (Biological Resource Center : BRC) เพื่อวัตถุประสงค์ในการเป็นศูนย์กลางการประสานงานการบริหารจัดการต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ในภูมิภาคเอเชีย ได้มีการรวมตัวกันในระดับทวีปเป็นครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๕๒ โดยมีสาธารณรัฐเกาหลี ประเทศญี่ปุ่น และสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นแกนนำและได้จัดตั้ง Asian Network of Research Resource Centers (ANRRC ; www.anrrc.org) ซึ่งเป็น non profit organization โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นแกนกลางให้เกิดความร่วมมือกันของศูนย์ทรัพยากรทางชีวภาพต่างๆ ในภูมิภาคเอเชีย และ ANRRC ยังเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลที่จะก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับเทคโนโลยี การดำเนินงานและความก้าวหน้าของศูนย์ทรัพยากรทางชีวภาพในด้านการเก็บรักษา การอนุรักษ์ชีววัตถุชนิดต่างๆ เพื่อการศึกษาวิจัยในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืนในระดับภูมิภาคเอเชียในปัจจุบัน ANRRC มีสมาชิกมากถึง ๘๕ สถาบัน จาก ๑๓ ประเทศในภูมิภาค

จากการดำเนินงานและศักยภาพของโครงการศูนย์บริการและวิจัยไรฝุ่นศิริราช ที่เป็นศูนย์กลางการศึกษา การวิจัยและให้การฝึกอบรมเกี่ยวกับไรฝุ่นและโรคภูมิแพ้ในระดับนานาชาติแบบครบวงจร จึงได้รับเชิญจาก Korea National Research Resource Center และเป็น **๑ ใน ๔** ผู้แทนจากประเทศไทยที่ได้รับเชิญให้เข้าร่วมการประชุม The first Asian Chapter meeting of ISBER and ANRRC เพื่อนำเสนอการดำเนินงานของโครงการศูนย์บริการและวิจัยไรฝุ่นศิริราช ขณะนี้โครงการศูนย์บริการและวิจัยไรฝุ่นศิริราชจัดเป็น ๑ ใน ๕ ศูนย์ทรัพยากรชีวภาพของประเทศไทยที่ได้รับเชิญให้เข้าร่วมเป็นสมาชิกภาคีใน ANRRC นับเป็นการรับรองการเป็น **ศูนย์ทรัพยากรทางชีวภาพของไรฝุ่น** (Dust Mite BioResource Center) ระดับนานาชาติ**ในระดับทวีปเอเชียด้วย** ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลที่เป็นสถาบันทางการแพทย์ของแผ่นดิน มุ่งสู่ความเป็นเลิศในระดับสากลโดยมีวัตถุประสงค์โครงการฯ คือ

๑. เพื่อเป็นสถาบันชั้นนำที่มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยและสนับสนุนการวิจัยเกี่ยวกับไรฝุ่นและโรคภูมิแพ้อย่างครบวงจรในภูมิภาคเชีย

๒. ยกระดับให้เป็นศูนย์ทรัพยากรชีวภาพไรฝุ่นที่มีการเพาะเลี้ยงและเก็บรักษาไรฝุ่นสายพันธุ์ต่างๆ ที่ก่อให้เกิดโรคภูมิแพ้ที่ได้มาตรฐานในระดับสากลตามกรอบนโยบายศูนย์ความหลากหลายทางชีวภาพ

๓. เป็นศูนย์ทดสอบประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ป้องกันไรฝุ่น และให้บริการตรวจวิเคราะห์และทดสอบทางห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับไรฝุ่นแบบครบวงจรของภูมิภาคเอเชีย

๔. สร้างความร่วมมือทางวิชาการในระดับนานาชาติ

การได้รับเชิญเป็นวิทยากรบรรยาย เรื่อง Strategy and Current Status of Resource Centers in Thailand ในการประชุมนานาชาติ Preliminary Meeting for the first Asian Chapter meeting of ISBER (International Society for Biological and Environmental Repositories) &ANRRC (Asian Network of Research Resource Centers) กรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี

การได้รับเชิญเป็นวิทยากรบรรยาย เรื่อง "Towards the Quality Control of Resources : Lessons Learned through the Quality Program of the Siriraj Dust Mite Center" ในการประชุม "The First Asian Chapter Meeting of International Society for Biological and Environmental Repositories (ISBER) and Asian Network of Research Resource Centers (ANRRC)" ระหว่างวันที่ ๒๒ - ๒๕ กันยายน ๒๕๕๒ ณ COEX Center กรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี

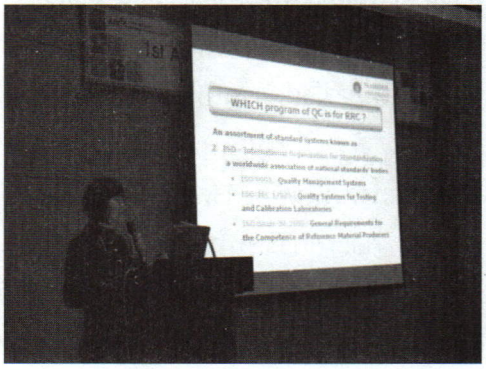

การได้รับเชิญวิทยากรบรรยายเรื่อง "The Siriraj Dust Mite Center Towards a BioResource Center in Asia"ในการประชุม the Second Meeting of Asian Network of Research Resource Centers (2nd ANRRC) ซึ่งจะจัดขึ้นที่ RIKEN

BioResource Center, Tsukuba ประเทศญี่ปุ่น ระหว่างวันที่ ๒๘ - ๒๙ ตุลาคม ๒๕๕๓

๓. นวัตกรรมและทรัพย์สินทางปัญญาที่ได้จากงานวิจัยไรฝุ่น

ตารางที่ ๑. รายการนวัตกรรมของโครงการฯ

นวัตกรรมการผลิตไรฝุ่นบริสุทธิ์ในเชิงพาณิชย์	รูป	การประยุกต์ใช้
๓.๑) เครื่องแยกไรฝุ่น (mite isolator) สิทธิบัตร เลขที่ ๒๓๔๕๑		เพื่อผลิตไรฝุ่นบริสุทธิ์ ๙๙%
๓.๒) อุปกรณ์เติมอาหารเพาะเลี้ยงไรฝุ่น (Mite culture media dispenser) อนุสิทธิบัตร เลขที่ ๑๔๓๕		ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตวัคซีนไรฝุ่น

นวัตกรรมการผลิตไรฝุ่นบริสุทธิ์ในเชิงพาณิชย์	รูป	การประยุกต์ใช้
๓.๓) สูตรอาหารเพาะเลี้ยงไรฝุ่น (MU-Siriraj Mite Feed Formula) สิทธิบัตรเลขที่คำขอ ๐๗๐๑๐๐๒๔๗๐		ใช้เป็นแอนติเจนในงานวิจัยด้านอิมมูโนวิทยาและอณูชีววิทยา
๓.๔) วิธีการผลิตไรฝุ่นบริ*สุทธิ์* (Method for mite purification) ทะเบียนความลับทางการค้า(Trade Secrets) เลขที่ อก. ๓๒๕๖ สำหรับแยกตัวไรออกจากอาหารเพาะเลี้ยง		
๓.๕) ขวดเพาะเลี้ยงไรฝุ่น (Dust mite culture flask)		ผลิตขวดเพาะเลี้ยงไรฝุ่น
๓.๖) เครื่องเติมอาหารเพาะเลี้ยงไรฝุ่นอัตโนมัติสำหรับงานระดับอุตสาหกรรม (Automatic Mite culture media dispenser)		เครื่องเติมอาหารอัตโนมัติเพื่อใช้ในการผลิตวัตถุดิบไรฝุ่นระดับอุตสาหกรรม
๓.๗) อุปกรณ์กักฝุ่น (Siriraj dust trap) อนุสิทธิบัตร เลขที่ ๓๙๘๘ สำหรับเก็บตัวอย่างฝุ่นเพื่อการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ		ใช้เก็บตัวอย่างฝุ่นเพื่อการตรวจวิเคราะห์หาปริมาณสารก่อภูมิแพ้ไรฝุ่นในฝุ่น

นวัตกรรมการผลิตไรฝุ่นบริสุทธิ์ในเชิงพาณิชย์	รูป	การประยุกต์ใช้
๓.๘) อุปกรณ์เก็บกักสิ่งมีชีวิต (Siriraj Chamber) สิทธิบัตร เลขที่ ๒๑๔๔๑ สำหรับตรวจหาประสิทธิภาพของผ้ากันไรฝุ่น	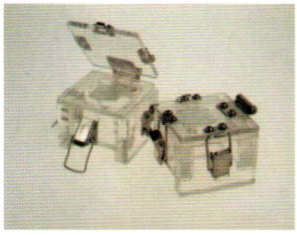	-ตรวจวิเคราะห์ประสิทธิภาพผลิตภัณฑ์ป้องกันไรฝุ่น (ผ้ากันไรฝุ่น น้ำยาฆ่าไร เครื่องปรับอากาศ ฯลฯ)
๓.๙) สูตรตำรับน้ำยาสมุนไพรฆ่าไรฝุ่น ทะเบียนข้อมูลเลขที่ อก. ๕๐๒๒		สำหรับฉีดพ่นฆ่าตัวไรฝุ่นในที่นอน หมอน พรม ฯลฯ

วัตถุดิบไรฝุ่นบริสุทธิ์ของไทย

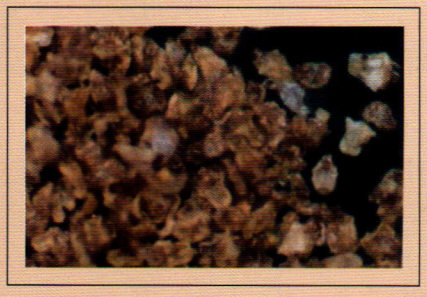

ไรฝุ่นบริสุทธิ์ของสวีเดน (Allergon)

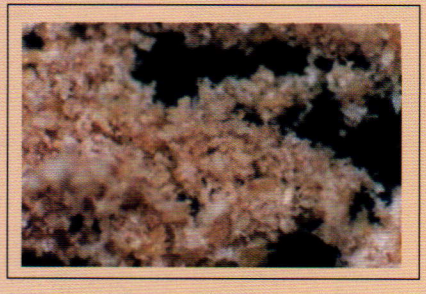

ไรฝุ่นบริสุทธิ์ของสหรัฐอเมริกา (Greer)

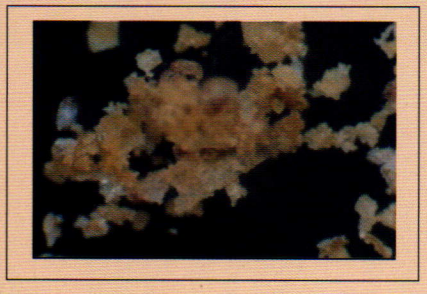

ไรฝุ่นบริสุทธิ์ของอังกฤษ (CSL)

๔. รางวัลที่เคยได้รับ

นักเทคโนโลยีดีเด่น ประจำปี ๒๕๕๔ ประเภททีม มอบให้โดย มูลนิธิส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในพระบรมราชูปถัมภ์

รองศาสตรจารย์วรรณะ มหากิตติคุณ ได้รับรางวัลดีเด่นทางปรีคลินิก ประจำปี ๒๕๕๐ เรื่อง ผ้ากันไรฝุ่นจากคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

ภาพกิจกรรมต่อสังคม

	จัดนิทรรศการเกี่ยวกับไรฝุ่นและโรคภูมิแพ้ เนื่องในวัน World Allergy Day เป็นประจำทุกปี เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชน โดยจัดงานร่วมกับสมาคมโรคภูมิแพ้และอิมมูโนวิทยาแห่งประเทศไทย
	ให้คำปรึกษาแนะนำด้านวิชาการแก่นักวิจัยจากนานาประเทศ เช่น อินเดีย สิงคโปร์ เกาหลี ฟิลิปปินส์ อเมริกา ออสเตรเลีย ออสเตรีย เป็นต้น รวมถึงผู้ประกอบการด้านธุรกิจสิ่งทอภายในประเทศ
	การประชุมสุดยอดมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ ครั้งที่ ๑ วันที่ ๒๙-๓๐ เมษายน ๒๕๕๕ ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์

คณะอนุกรรมการพิจารณาคัดเลือกบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี
จึงเห็นสมควรยกย่อง
โครงการพัฒนาการเพาะเลี้ยงไรฝุ่นจากงานวิจัยสู่เชิงพาณิชย์แบบยั่งยืน
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล
เป็นโครงการดีเด่นของชาติ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕

พลเรือตรี มงคล แสงสว่าง

บุคคลดีเด่นของชาติ

สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย

ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕

พลเรือตรี มงคล แสงสว่าง

บุคคลดีเด่นของชาติ สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕

ประวัติชีวิตและผลงาน

ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (คีตศิลป์)

พลเรือตรี มงคล แสงสว่าง ปัจจุบัน อายุ ๗๒ ปี เกิดเมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๘๓ ที่ตำบลทุ่งคอก อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นบุตรนายวุ่น กับนางเหมือน แสงสว่าง สมรสกับ นางเต็ม แสงสว่าง มีบุตรชาย ๒ คน และหญิง ๒ คน

การศึกษา

การศึกษาเบื้องต้น เรียนมูลบทบรรพกิจ จากภิกษุรูปหนึ่งที่วัดสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

ระดับประถมศึกษา โรงเรียนประชาราษฎรบำรุง จังหวัดสุพรรณบุรี จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนอุภัยภาดาวิทยาลัย จังหวัดสุพรรณบุรี จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

การศึกษาทางธรรม บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ตามคำขอร้องของพระครูสุนทรปริยัติกิจ (เก็บ) เจ้าคณะอำเภอสองพี่น้อง บิดาบุญธรรม เพื่อเรียนธรรมะและภาษาบาลี บวชเพียง ๑ ปี จึงลาสิกขา

การศึกษาวิชาทหาร โรงเรียนชุมพลทหารเรือพรรคนาวิน เหล่าสามัญ รุ่น ๒๕๐๑ ศูนย์การฝึกน.ย. หลักสูตรครูฝึกพลแม่นปืนและทำหน้าที่ผู้ช่วยครูฝึก พุทธศักราช ๒๕๑๒ และ เรียนเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๑๔ โรงเรียนช่างเครื่องยนต์ กรมอู่ทหารเรือ (อร.) หลักสูตรช่างเครื่องยนต์ชั้นมูลฐาน รุ่นที่ ๒๑ ตั้งแต่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๑๓ ถึง ๑๙ มีนาคม ๒๕๑๔ โรงเรียนสงครามจิตวิทยา ยก.ทร. หลักสูตรนายทหารสงครามจิตวิทยา พุทธศักราช ๒๕๑๙ โรงเรียนชั้นต้นพรรคนาวิน หลักสูตรเพิ่มวิชา พุทธศักราช ๒๕๒๗ ศูนย์การฝึก นย. หลักสูตรส่งกำลังทางอากาศ พุทธศักราช ๒๕๒๘ กอ.รมน. หลักสูตรการรักษาความมั่นคงภายใน พุทธศักราช ๒๕๒๙ โรงเรียนการข่าว ขว.ทร. หลักสูตรการข่าว พุทธศักราช ๒๕๒๙ โรงเรียนนายทหารอาวุโส สถาบันวิชาการทหารเรือชั้นสูง พุทธศักราช ๒๕๓๒

ประวัติการรับราชการ

พุทธศักราช ๒๕๐๓	เข้ารับราชการครั้งแรก ได้รับยศจ่าโท ตำแหน่งจ่าเรือ แผนกเรือกล กองเรือเล็กกรมการขนส่งทหารเรือ
พุทธศักราช ๒๕๑๑	ได้รับยศพันจ่าโท ตำแหน่งจ่าเรือ สังกัดส่วนราชการเดิม
พุทธศักราช ๒๕๑๒	ได้รับยศพันจ่าเอก แผนกเรือลำเลียงและแจวพาย กองเรือเล็ก
พุทธศักราช ๒๕๑๖	ได้รับยศเรือตรี ตำแหน่งผู้ช่วยหัวหน้าแผนกเรือลำเลียงและแจวพาย กองเรือเล็ก
พุทธศักราช ๒๕๒๐	ได้รับยศเรือโท ตำแหน่งและสังกัดเดิม
พุทธศักราช ๒๕๒๔	ได้รับยศเรือเอก ตำแหน่งหัวหน้าแผนกเรือลำเลียงและแจวพาย
พุทธศักราช ๒๕๒๗	ได้รับยศนาวาตรี ตำแหน่งและสังกัดเดิม
พุทธศักราช ๒๕๓๑	ได้รับยศนาวาโท ตำแหน่งรองผู้บังคับกองเรือเล็ก หลังจากมีการขยายอัตราของกรมการขนส่งทหารเรือ ย้ายไปดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกเรือลำเลียง
พุทธศักราช ๒๕๓๓	ย้ายมาดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกเรือบริการ กองเรือเล็ก
พุทธศักราช ๒๕๓๔	ได้รับยศนาวาเอก ตำแหน่งรองผู้อำนวยการ กองเรือเล็ก

พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้รับยศนาวาเอก (พิเศษ) ตำแหน่งผู้อำนวยการ กองเรือเล็ก

พุทธศักราช ๒๕๔๔ เกษียณอายุราชการ

พุทธศักราช ๒๕๔๖ ได้รับยศพลเรือตรี เป็นกรณีพิเศษ

ผลงานและเกียรติคุณ

ในขณะที่ พลเรือตรี มงคล แสงสว่าง เข้ารับราชการนั้นเป็นระยะที่มีการฟื้นฟูประเพณีการจัดกระบวนพยุหยาตราชลมารค หลังจากหยุดไปตั้งแต่คราวฉลองพระนครครบ ๑๕๐ ปี เมื่อพุทธศักราช ๒๔๗๕ และริเริ่มให้มีขึ้นอีกในพุทธศักราช ๒๕๐๐ คราวฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ แต่ไม่ครบถ้วนเหมือนกาลก่อน เนื่องจากเรือพระราชพิธีชำรุดเสียหายไปตามสภาพ เนื่องจากถูกระเบิดครั้งสงครามมหาเอเชียบรูพา จนกระทั่งปี ๒๕๐๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ฟื้นฟูจารีตประเพณีเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐินโดยกระบวนพยุหยาตราชลมารค ตามราชประเพณีที่เคยมีมาก่อน หลังจากนั้นเป็นต้นมา มีการจัดกระบวนพยุหยาตราชลมารคอีกหลายครั้ง ขณะนั้น พลเรือตรี มงคล แสงสว่าง เป็นผู้มีหน้าที่เพียงลากจูงเรือพระราชพิธีเข้ากระบวน จนกระทั่งกองทัพเรือเห็นว่า พันจ่าเอก เขียว ศุขภูมิ พนักงานนำเห่ในขณะนั้นใกล้เกษียณอายุราชการ จึงประกาศรับสมัครข้าราชการในกองทัพเรือมาฝึกหัดเห่เรือ ด้วยความที่พลเรือตรี มงคล แสงสว่าง เป็นผู้มีพรสวรรค์และมีใจรักในคีตศิลป์ไทยมาตั้งแต่เยาว์วัย จึงสมัครเข้ารับการฝึกหัดและได้รับคัดเลือกเป็นคนหนึ่งในจำนวน ๕ นาย และได้รับการถ่ายทอดวิธีการเห่เรือจากพันจ่าเอก เขียว ศุขภูมิ ต่อมากองทัพเรือจัดประกวดการแข่งขันเห่เรือปรากฏว่า พลเรือตรี มงคล แสงสว่าง ได้รางวัลชนะเลิศและรับมอบเป็นตัวยืนในการเห่เรือ เมื่อพันจ่าเอก

เขียว ศุขภูมิ เกษียณอายุราชการ ในปี ๒๕๑๑ จึงได้รับหน้าที่เป็นพนักงานเห่เรือตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ในปี ๒๕๒๕ ซึ่งเป็นปีสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี รัฐบาลได้จัดให้มีงานเฉลิมฉลองและมีพระราชพิธียิ่งใหญ่คือ การเสด็จพระราชดำเนินโดยกระบวนพยุหยาตราชลมารค พลเรือตรี มงคล แสงสว่าง จึงได้แสดงความสามารถในการเห่เรือเป็นครั้งแรกและได้รับมอบหมายให้เป็นพนักงานเห่ทุกครั้งที่มีพระราชพิธีสำคัญตลอดมาดังปรากฏผลงานดังนี้

งานพระราชพิธีและกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติในวาระสำคัญ

พุทธศักราช **๒๕๒๕** พระราชพิธีสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ ๒๐๐ ปี รัฐบาลจัดให้มีกระบวนพยุหยาตราชลมารคถึง ๓ ครั้ง คือ

๑. งานพระราชพิธีสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี วันที่ ๕ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๒๕ รัฐบาลได้กราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานอัญเชิญเสด็จพระราชดำเนินไปทรงกระทำพิธีบวงสรวงดวงพระวิญาณของสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า โดยกระบวนพยุหยาตราชลมารค เริ่มจากท่าวาสุกรีเทียบท่าที่ ท่าราชวรดิฐ

๒. งานพระราชพิธีอัญเชิญพระพุทธสิหิงค์ วันที่ ๑๒ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๒๕ รัฐบาลจัดให้มีกระบวนพยุหยาตราชลมารค โดยอัญเชิญพระพุทธสิหิงค์ประดิษฐานบนบุษบกเรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ เพื่อให้ประชาชนสรงน้ำในวันสงกรานต์ อันเป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทย และถือเป็นสิริมงคลในการฉลองสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี โดยเริ่มกระบวนจากท่าวาสุกรีเทียบท่าเชิงสะพานพระพุทธยอดฟ้าฝั่งธนบุรี

๓. งานสายสัมพันธ์ ๒๐๐ ปีกรุงรัตนโกสินทร์ วันที่ ๒๐ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๒๕ รัฐบาลจัดกระบวนพยุหยาตราชลมารค อัญเชิญพระพุทธนวราชบพิตร เพื่อมอบให้กับกรุงเทพมหานคร กระบวนเริ่มจากท่าวาสุกรี เทียบท่าที่สะพานพระพุทธยอดฟ้าฝั่งกรุงเทพมหานคร ในวันนี้สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จประทับทอดพระเนตรที่ท่าราชวรดิฐ พร้อมด้วยพระราชอาคันตุกะและอาคันตุกะ

พุทธศักราช **๒๕๓๐** พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัฐบาลได้จัดให้มีกระบวนพยุหยาตราชลมารคอีกวาระหนึ่ง โดยมีการแสดงการเห่เรือเฉลิมพระเกียรติและเชิญเสด็จฯถวายผ้าพระกฐิน ณ วัดอรุณราชวราราม ดังนี้

๑. วันที่ ๔-๖ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๓๐ กองทัพเรือจัดแสดงเห่เรือเฉลิมพระเกียรติโดยทอดทุ่น ณ บริเวณท่าราชวรดิฐ ใช้เรือพระที่นั่ง ๓ ลำ ได้แก่ เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ เรือพระที่นั่งอนันตนาคราช เรือพระที่นั่งอเนกชาติภุชงค์ แสดงวันละ ๓ รอบๆ ละ ๔๕ นาที

๒. วันที่ ๑๖ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๓๐ รัฐบาลจัดให้มีพระราชพิธีเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐิน โดยกระบวนพยุหยาตราชลมารค ณ วัดอรุณราชวราราม โดยกระบวนพยุหยาตราใหญ่ชลมารคเหมือนเมื่อครั้งสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี

พุทธศักราช **๒๕๓๑** พระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก เนื่องในวโรกาสมหามงคลที่ทรงครองสิริราชสมบัติยาวนานกว่าพระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ของไทยระหว่างวันที่ ๒ - ๕ กรกฎาคม

พุทธศักราช **๒๕๓๑** มีการเห่เรือโดยนำเรือพระที่นั่งจำนวน ๓ ลำ ทอดทุนเห่ ณ บริเวณท่าราชวรดิฐ

พุทธศักราช **๒๕๓๒** เนื่องในมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กองทัพเรือได้นำเรือพระที่นั่ง ๒ ลำ ได้แก่ เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ และเรือพระที่นั่งอนันตนาคราช ทอดทุ่นเห่ให้ประชาชนชมอีกวาระหนึ่ง ณ ลำน้ำเจ้าพระยาหน้าท่าราชวรดิฐ ในระหว่างวันที่ ๔ - ๖ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๓๒

พุทธศักราช **๒๕๓๕** เนื่องในมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ กองทัพเรือได้จัดให้มีการทอดทุ่นเห่เรือพระราชพิธี ณ บริเวณท่าราชวรดิฐ

พุทธศักราช **๒๕๓๙** เนื่องในโอกาสมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี มีกระบวนพยุหยาตราชลมารคหลายครั้ง ดังนี้

๑. วันที่ ๙ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๓๙ มีพิธีน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายเรือพระที่นั่งเรือนารายณ์ทรงสุบรรณ รัชกาลที่ ๙ ณ พระที่นั่งราชกิจวินิจฉัย พร้อมทำพิธีขึ้นระวางประจำการเรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณ รัชกาลที่ ๙ โดยในพิธีนี้มีการเห่เรือถวายด้วย

๒. วันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๓๙ ทอดทุ่นเห่เรือหน้าท่าราชวรดิฐโดยใช้เรือราชพิธีทั้งเรือพระที่นั่งและเรือรูปสัตว์จำนวน ๙ ลำ เพื่อเฉลิมฉลองเนื่องในโอกาสมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี

๓. วันที่ ๗ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๓๙ เห่เรือในพระราชพิธีเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐินโดยกระบวนพยุหยาตราชลมารค ณ วัดอรุณราชวราราม เนื่องในปีกาญจนาภิเษก โดยในวันช้อมใหญ่ วันที่ ๒๙ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๓๙ สมเด็จพระนางเจ้าอลิธชาเบทที่ ๒ พระราชินีแห่งสหราชอาณาจักรได้เสด็จฯทอดพระเนตรกระบวนเรือ ณ ตำหนักมัจฉา ธนาคารแห่งประเทศไทย ในวโรกาสที่เสด็จฯเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ

พุทธศักราช **๒๕๔๒** พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ วันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐินโดยกระบวนพยุหยาตราชลมารค ณ วัดอรุณราชวราราม เริ่มจากท่าวาสุกรีเทียบท่าวัดอรุณราชวรารามเมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๔๒

กองทัพเรือแสดงการเห่เรือเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ วันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๒ ระหว่างวันที่ ๔-๖ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๒ ณ บริเวณแม่น้ำเจ้าพระยา หน้าท่าราชวรดิฐ

นอกจากนี้ยังแสดงการเห่เรือในงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ณ อุทยานพระบรมราชานุสาวรีย์ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๔๒

พุทธศักราช **๒๕๔๖** การจัดการแสดงกระบวนพยุหยาตราชลมารค เนื่องในการประชุมความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเอเชีย-แปซิฟิก (การประชุมเอเปค ๒๐๐๓)

พุทธศักราช **๒๕๔๙** ได้รับการแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการเตรียมการจัดกระบวนพยุหยาตราชลมารคในพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี

พุทธศักราช **๒๕๕๐** ได้รับการแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการเตรียมการจัดกระบวนพยุหยาตราชลมารคในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา

พุทธศักราช **๒๕๕๔** ได้รับการแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการเตรียมการจัดกระบวนพยุหยาตราชลมารคในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๔ พรรษา (ยกเลิกการดำเนินการเนื่องจากเกิดภัยพิบัติอุทกภัย)

พุทธศักราช **๒๕๕๕** ได้รับการแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการเตรียมการจัดกระบวนพยุหยาตราชลมารคในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๕ พรรษา

การเผยแพร่และถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบต่างๆ

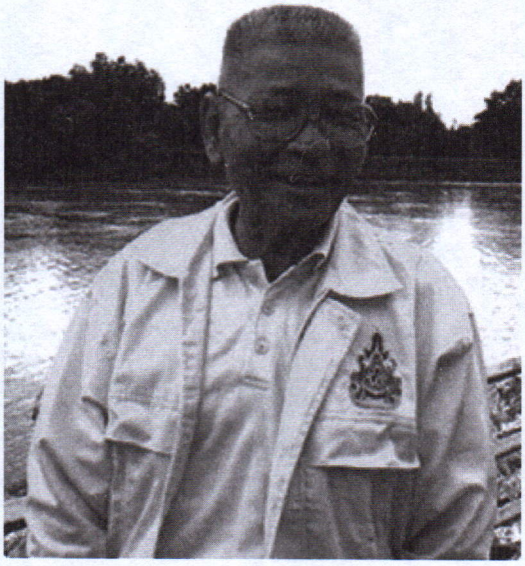

นอกจากงานพระราชพิธีสำคัญๆ ที่ต้องปฏิบัติโดยหน้าที่แล้ว พลเรือตรี มงคล แสงสว่าง ยังได้ถ่ายทอดความรู้ในด้านการเห่เรือ เพื่อรักษามรดกวัฒนธรรมของชาติด้านนี้ ได้แก่ การฝึกหัดข้าราชการในกองทัพเรือ เพื่อทำหน้าที่เป็นพนักงานเห่เรือ และยังรับเชิญเป็นผู้บรรยายสาธิตแสดงการเห่ และฝึกหัดให้กับหน่วยงาน องค์กร รวมทั้งสถาบันต่างๆ ทั้งในกรุงเทพและต่างจังหวัด เช่น

๑. กองทัพเรือร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จัดงานมหกรรมกีฬาทางน้ำเฉลิมพระเกียรติ ณ สะพานพระราม ๙ โดยทอดทุ่นเห่ให้ประชาชนชม ณ บริเวณดังกล่าว เมื่อพุทธศักราช ๒๕๓๗

๒. กองทัพเรือจัดแสดงเห่เรือ เนื่องในงานแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพเรื่อง "แผ่นดินผืนนี้มีความหลัง" ร่วมกับการแสดงละครโดยข้าราชการกองทัพเรือและนักแสดงอาชีพ ณ บริเวณหน้ากองบัญชาการกองทัพเรือ(พระราชวังเดิม)เมื่อเมษายน พุทธศักราช ๒๕๓๙

๓. บริษัท สยามสตูดิโอ จำกัด สัมภาษณ์บันทึกเทป ในฐานะผู้แสดงการเห่เรือและฝึกซ้อมกระบวนพยุหยาตราชลมารค เพื่อจัดทำสารคดี "ในดวงใจนิรันดร์" ในวันที่ ๒๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๒ และ ในวันที่ ๒ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๔๒

๔. สถานีวิทยุโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี (อ.ส.ม.ท. ๙) สัมภาษณ์สดในรายการ "๙ วันใหม่" เกี่ยวกับการจัดงานพระราชพิธีโดยกระบวนพยุหยาตราชลมารคในฐานะผู้แสดงการเห่เรือ

๕. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จัดกิจกรรมเห่เรือสาธิต ณ บริเวณแม่น้ำเจ้าพระยา ระหว่างวันที่ ๑๗ - ๑๙ กันยายน และ ๒๔ - ๒๖ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๒ โดยเชิญ พลเรือตรี มงคล แสงสว่าง แสดงการเห่เรือและฝึกซ้อมฝีพาย

๖. สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓ และบริษัท บางกอกขจี จำกัด สัมภาษณ์บันทึกเทป เกี่ยวกับความเป็นมาของกระบวนพยุหยาตราชลมารคและจุดมุ่งหมายการเห่เรือ เพื่อออกรายการ "ป่าและธรรมชาติ" ในวันที่ ๕ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๔๒

๗. สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ และบริษัท เรมอนด์การ์ดโปรดักชั่น จำกัด สัมภาษณ์บันทึกเทปเกี่ยวกับกระบวนพยุหยาตราชลมารค และการแสดงเห่เรือในวันที่ ๗ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๔๒

๘. บริษัท โอสถสภา จำกัด ถ่ายภาพ พร้อมสัมภาษณ์บันทึกเทปเรื่องกระบวนพยุหยาตราชลมารค ในส่วนของการเตรียมเรือ การแต่งกาย หน้าที่ต่างๆ ตั้งแต่เริ่มฝึกซ้อมจนเสร็จงานในวันที่ ๗ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๔๒

๙. สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ สัมภาษณ์บันทึกเทป ในฐานะผู้แสดงการเห่เรือ และมีความรู้พิเศษในเรื่องกระบวนพยุหยาตราชลมารค เพื่อจัดทำสารคดี “จารึกไว้ในแผ่นดิน” ในวันที่ ๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๔๒

๑๐. บริษัท อาร์.เอส. โปรโมชั่น ๑๙๙๒ จำกัด สัมภาษณ์บันทึกเทปในฐานะผู้แสดงการเห่เรือ และครูฝึกฝีพาย เพื่อออกรายการ “๙ เกียรติยศ” ในวันที่ ๒๖ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๔๒

๑๑. สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เชิญเป็นวิทยากรบรรยายเรื่องรูปแบบการจัดกระบวนเรือพยุหยาตราชลมารค พร้อมสาธิตการเห่เรือ ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในวันที่ ๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๔๒

๑๒. สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ สัมภาษณ์สดในรายการ “เช้าวันนี้” เกี่ยวกับกระบวนพยุหยาตราชลมารค ในฐานะผู้แสดงการเห่เรือและมีความรู้พิเศษเรื่องกระบวนพยุหยาตราชลมารค ในวันที่ ๒ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๔๒

๑๓. สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ และหม่อมราชวงศ์ถนัดศรี สวัสดิวัฒน์ สัมภาษณ์บันทึกเทปในฐานะผู้แสดงการเห่เรือและเรื่องกระบวนพยุหยาตราชลมารคเพื่อออกรายการ "ครอบจักรวาล" ในวันที่ ๙ และ ๑๖ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๔๒

๑๔. กระทรวงการต่างประเทศและสถานีวิทยุสราญรมย์ สัมภาษณ์บันทึกเทปในฐานะต้นเสียงขับร้องเพลงเห่เรืองานพระราชพิธีกระบวนพยุหยาตราชลมารค เพื่อประชาสัมพันธ์ในงาน "รู้รอบโลก" ในวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๔๒

๑๕. วงดนตรีสุนทราภรณ์และมูลนิธิฐานเศรษฐกิจ เพื่อกองทุนโครงการเกษตรอาหารกลางวันในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี จัดงานคีตนิทัศน์สุนทราภรณ์สดุดีคีตกวีมหาจักรีวงศ์ สาธิตแสดงการเห่เรือ ในพระราชพิธีถวายผ้าพระกฐิน โดยกระบวนพยุหยาตราชลมารค ในวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๔๒

๑๖. การแสดงการเห่เรือประกอบการพายเรือพระราชพิธีในงานลอยกระทงตามประทีปศูนย์ศิลปาชีพบางไทร ประจำปี ๒๕๔๒ ในวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๔๒

๑๗. การแสดงการเห่เรือ ในงานประเพณีชักพระอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ ณ วัดนางชี กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ปี ๒๕๓๖ ถึงปี ๒๕๔๒

๑๘. สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ สัมภาษณ์บันทึกเทป เรื่อง กระบวนพยุหยาตราชลมารคและการแสดงเห่เรือ เพื่อออกรายการ "กล้าคิดกล้าทำ" ในวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๒

๑๙. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จัดแสดงการเห่เรือประกอบการพายเรือพระราชพิธีในการจัดงานโครงการ "เจ้าพระยาแม่น้ำของแผ่นดิน" ตั้งแต่วันที่ ๒๔ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๒ ถึง ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๓

๒๐. บริษัท สิทธินีครีเอชั่น จำกัด สัมภาษณ์เรื่องการเห่เรือเพื่อชาติ ในรายการ "ความดีคู่แผ่นดิน" ณ สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ ในวันที่ ๖ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๔๗

๒๑. รายการ "คุณพระช่วย" ของนายปัญญา นิรันดร์กุล สัมภาษณ์และสาธิตการแสดงการเห่เรือ ณ สถานีวิทยุโทรทัศน์ อ.ส.ม.ท. ๙ ปี ๒๕๔๖

๒๒. กองทัพเรือจัดการแสดงการเห่เรือ ถวายสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถทอดพระเนตร ณ พระตำหนัก "สิริยาลัย" จังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยนำเรือพระราชพิธีจำนวน ๓ ลำ ทอดทุ่นเหในแม่น้ำเจ้าพระยา หน้าพระตำหนักรวม ๒ ครั้ง

นอกจากนี้ยังได้ทำหน้าที่เป็นวิทยากรบรรยายให้กับหน่วยงานต่างๆ ตามที่ได้รับการร้องขอเกี่ยวกับเรื่องกระบวนพยุหยาตราชลมารคและการเห่เรือ เช่น จังหวัดพิจิตร นครราชสีมา เลย พิษณุโลก สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สมุทรปราการ พระนครศรีอยุธยา อุดรราชธานี และนครนายก เป็นต้น

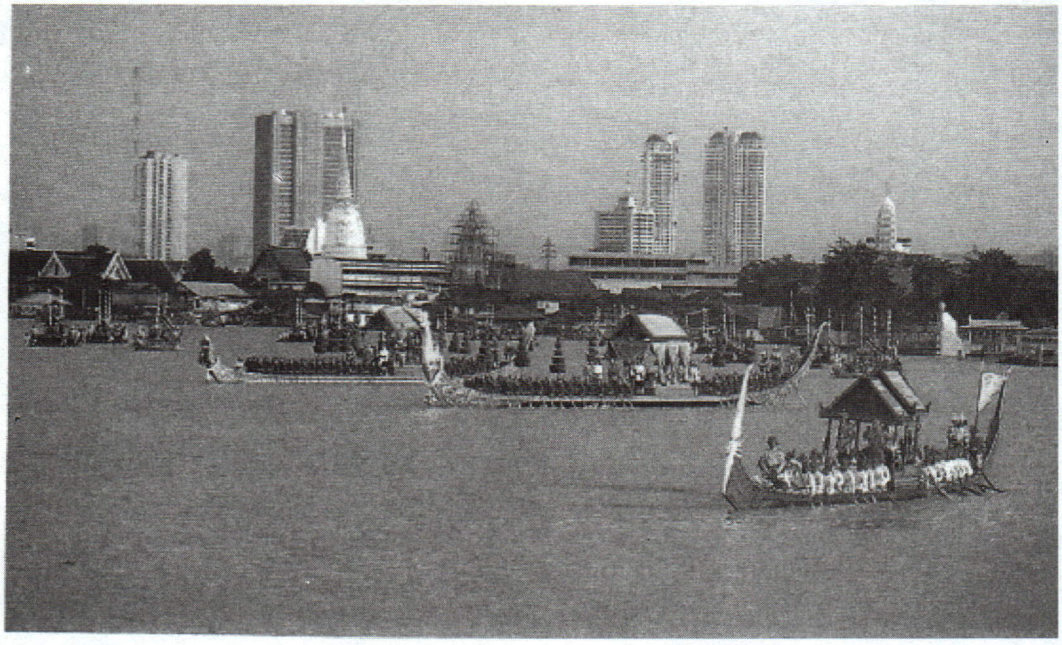

กระบวนพยุหยาตราชลมารคที่ปรากฏแก่สายตาชาวไทย และชาวต่างประเทศ แสดงถึงมรดกวัฒนธรรมอันล้ำค่าของชาติไทยที่ไม่มีชาติใดเสมอเหมือนนี้ นอกจากจะประกอบไปด้วยความวิจิตรงดงามของเรือทุกลำ ความสวยงามของเครื่องแต่งกาย ความพร้อมเพรียงของฝีพายและจังหวะลีลาการพายแล้ว การเห่เรือเป็นส่วนประกอบสำคัญยิ่ง ที่เสริมให้กระบวนเรือทั้งกระบวนซึ่งมีเรือมากกว่า ๕๐ ลำ พายอย่างพร้อมเพรียงกัน ดูสง่างามเป็นที่ประทับใจตรึงตราผู้เฝ้าชมเป็นอย่างยิ่ง การเห่เรือมิใช่ใช้เพียงศิลปะการขับร้องเพียงเท่านั้น แต่ต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติพิเศษเฉพาะ ได้แก่ พลังของเสียงดังกังวาน ชัดเจน เข้มแข็ง และคงทน สามารถเห่ได้ยาวนานติดต่อกันหลายชั่วโมง ต้องรักษาท่วงทำนองการเห่เรือ เพื่อให้ฝีพายปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง พร้อมเพรียง ตามท่าพายที่กำหนด การเห่เรือจึงเป็นความยากลำบาก พนักงานเห่เรือต้องมีความอดทนสูง มีการตัดสินใจที่ดี กล่าวคือ ก่อนงานพระราชพิธีต้องใช้เวลาในการฝึกซ้อมระยะยาว โดยใช้เสียงจริงทุกครั้ง มิได้นำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าช่วยในงานพระราชพิธีกระบวนเรือจะพร้อมเพรียงมิได้ขึ้นอยู่กับฝีพายอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับกระแสลม กระแสน้ำ ระยะทาง ซึ่งพนักงานเห่ต้องพิจารณาบทเห่ให้สัมพันธ์กับการพายด้วย ในเรื่องดังกล่าวพลเรือตรี มงคล แสงสว่าง มีพร้อมแล้วทุกประการ

กระบวนพยุหยาตราชลมารคที่ปรากฏแก่สายตาชาวไทยและชาวต่างประเทศแสดงออกถึงมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าของชาติไทยที่ไม่มีชาติใดเสมอเหมือนได้ นอกจากจะประกอบไปด้วยความวิจิตรงดงามของเรือทุกลำ ความสวยงามของเครื่องแต่งกาย ความพร้อมเพรียงของฝีพาย

และจังหวะลีลาการพายแล้ว การเห่เรือเป็นส่วนประกอบสำคัญที่เสริมให้กระบวนเรือทั้งกระบวนพายอย่างพร้อมเพรียงกันดูสง่างามเป็นที่ประทับใจของผู้ชมหรือรับฟังเสียงการเห่เป็นอย่างยิ่ง

เรามารู้จักและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเห่เรือว่ามีความเป็นมาอย่างไรและสำคัญอย่างไรจึงได้เป็นมรดกล้ำค่าของชาติ โดยสังเขปดังนี้

เห่เรือ

ความหมาย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมาย “เห่เรือ” ไว้ว่า “เพลงที่ร้องเมื่อเวลาพายเรือ”

โดยทั่วไปการเห่เรือเป็นส่วนประกอบสำคัญในกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค แต่ในพจนานุกรมมิได้ระบุไว้ และความหมายที่พจนานุกรมให้ไว้ดังกล่าวครอบคลุมไปถึงเพลงทุกเพลงที่นำมาร้องในเวลาพายเรือทั้งในกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค และการพายเรือของชาวบ้านทั่วไป ซึ่งค่อนข้างจะกว้างเกินไป

อย่างไรก็ตามเมื่อกล่าวถึงการเห่เรือโดยทั่วไปในปัจจุบัน ก็มักนึกถึงเห่เรือหลวงหรือเห่เรือในการพระราชพิธีเป็นจุดสำคัญ

ต้นกำเนิดของการเห่เรือ

การเห่เรือ ก็ดุจเดียวกับเรื่องราวทางคติชนวิทยาอื่นๆ เช่น เพลงพื้นบ้าน นิทาน ตำนาน ฯลฯ ที่มีจุดกำเนิดไม่ชัดเจนเนื่องจากไม่มีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรพอจะยืนยันได้ แต่ก็มีผู้รู้กล่าวถึงต้นกำเนิดของเห่เรือแยกได้เป็น ๒ มติ คือ

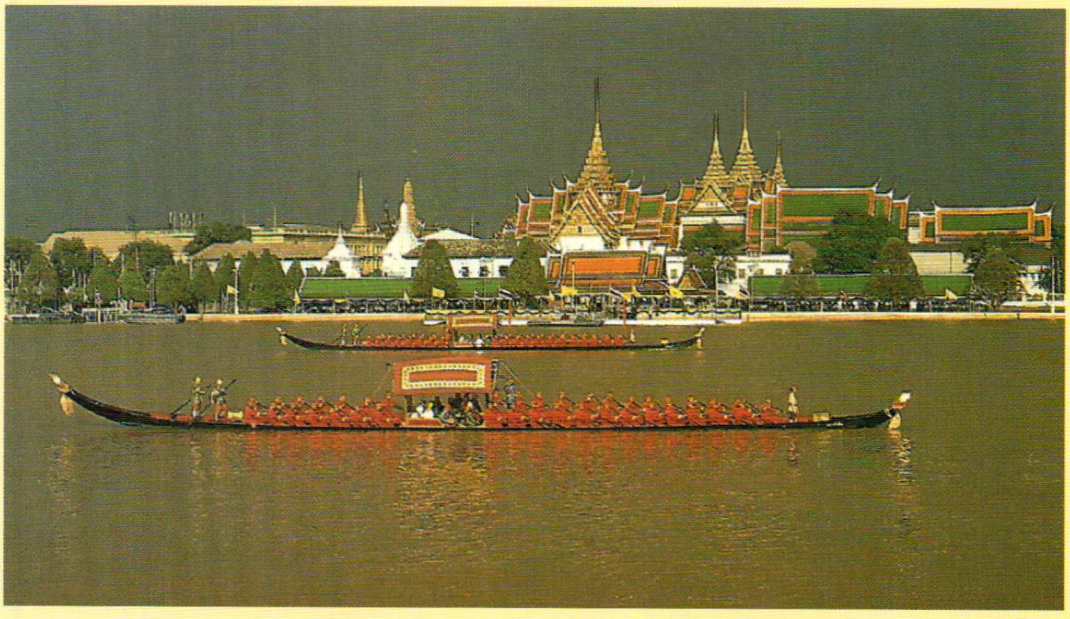

๑. **ต้นกำเนิดจากอินเดีย** สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงสันนิษฐานว่า "เห่เรือหลวงนั้นเห็นจะเป็นมนตร์ในตำราไสยศาสตร์ ซึ่งพวกพราหมณ์พาเข้ามาแต่ดึกดำบรรพ์ เดิมก็คงจะเห่เป็นภาษาสันสกฤต แต่นานมาก็เลือนไป จึงกลายเป็น "เหยอวเย่อว" อย่างทุกวันนี้ แต่ยังเรียกในตำราว่า "สวะเห่" "ช้าลวะเห่" และ "มูลเห่" พอได้เค้าว่าได้มาแต่อินเดีย"

ประยูร พิศนาคะ หรือ ป.อังศุลโยธิน ให้ความเห็นในทำนองเดียวกันว่า "ชาติไทยคงได้รับแบบแผนการเห่เรือมาจากอินเดีย โดยพวกพราหมณ์นำเข้าสู่ประเทศเมื่อครั้งโบราณ"

๒. **ไทยคิดขึ้นเอง** สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงอธิบายถึงการเห่เรือในอินเดีย ว่าจะมีต้นบทคนหนึ่งชักบทเป็นภาษาสันสกฤตขึ้นต้นว่า "โอม รามะ" แล้วว่าคาถาต่อไปอีกยาวพอควร จบแล้วฝีพายจะรับ "เย่อว" พร้อมกันทั้งลำ เป็นอย่างนี้เรื่อยๆ จนกว่าเรือจะเทียบท่าบทเห่เรือดังกล่าวมีความหมายยอพระเกียรติพระราม พระลักษณ์

ความเห็นขัดแย้งอีกข้อหนึ่งที่น่านำไปพินิจไม่น้อย คือการที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงสันนิษฐานในทางตรงกันข้ามกับข้อแรกว่า

"เห่เรือเป็นประเพณีของไทย มิใช่ได้มาจากอินเดีย แต่มีมาเก่าแก่มากเหมือนกัน ข้อนี้พึงเห็นได้ในบทช้าลวะเห่ เป็นภาษาไทยเก่ามาก"

ความเห็นเรื่องต้นกำเนิดที่มาของเห่เรือยังไม่ยุติ จะต้องสืบค้นหาหลักฐานมาอ้างอิงให้แน่ชัดต่อไป อย่างไรก็ตาม เห่เรือเฉพาะที่พบหลักฐานในประเทศไทยก็แสดงให้เห็นถึงความเก่าแก่สืบทอดต่อๆ กันมาหลายยุคหลายสมัยหลายชั่วอายุคน แสดงถึงความเป็นไทยแท้อย่างมั่นคง บ่งชี้ถึงวิถีชีวิตของคนไทยที่ผูกพันอยู่กับสายน้ำ มีการสัญจรทางเรือและการบันเทิงทางน้ำเป็นสื่อแห่งสภาพชีวิตที่ไม่มีสภาวะเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองเข้ามาบีบคั้นหนักหนาเช่นปัจจุบัน

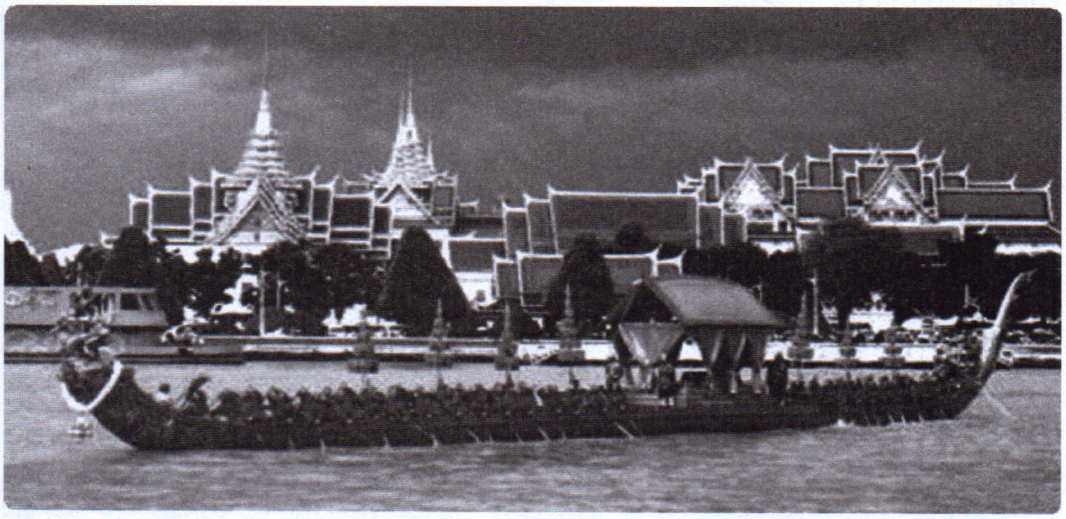

จุดประสงค์ของการเห่เรือ

การเห่เรือในอินเดียเป็นไปเพื่อสรรเสริญบูชาเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ ตามที่กล่าวมาคือการยอพระเกียรติพระรามพระลักษณ์ ก็ถือว่าเป็นการสรรเสริญบูชาพระนารายณ์(อวตาร) ซึ่งเป็นเทพเจ้าสำคัญองค์หนึ่งของศาสนาพราหมณ์

การเห่เรือของไทยโบราณมิได้เกี่ยวแก่พิธีกรรมหรือศาสนาแต่ประการใด หากแต่เป็นไปเพื่อความบันเทิงหรือปลุกเร้าให้ฝีพายฮึกเหิมไม่เหน็ดเหนื่อยง่าย ก่อให้เกิดขวัญและพลังใจในการออกไปรบป้องกันพระราชอาณาเขต เพราะการพยุหยาตราทางชลมารคในยุคก่อน (สมัยอยุธยาตอนต้น) มีหลักฐานบ่งไว้ว่าเป็นการจัดกระบวนเรือเพื่อการเดินทัพ ในยุคต่อมา (สมัยอยุธยาตอนปลาย) ก็มีหลักฐานพอเป็นเค้าให้สันนิษฐานได้ว่าเป็นไปเพื่อความสำราญส่วนพระองค์ของเชื้อพระวงศ์ตั้งแต่ชั้นเจ้าฟ้าขึ้นไป ซึ่งทั้งสองประการจะต้องใช้เวลามากระยะทางไกล การเห่เรือจะช่วยผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยเงียบเหงาได้เป็นอย่างดี

การเห่เรือในปัจจุบันเป็นส่วนประกอบสำคัญของกระบวนพยุหยาตราทางชลมารคในพระราชพิธีเฉลิมฉลองหรือสมโภชเนื่องในวาระสำคัญต่างๆ เช่น พระราชพิธีฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ

พระราชพิธีสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบรอบ ๒๐๐ ปี เป็นต้น ในพระราชพิธีถวายผ้าพระกฐินตามพระอารามชั้นเอก (ราชวรมหาวิหาร) เช่น วัดอรุณราชวราราม ในปีที่มีวาระสำคัญก็จะจัดให้มีกระบวนเสด็จพระราชดำเนินทางชลมารค มีการเห่เรือประกอบพระราชพิธี ***การเห่เรือในปัจจุบันจึงเป็นไปเพื่อรักษาประเพณีเดิมให้คงอยู่เท่านั้น***

เห่เรือในสมัยอยุธยาตอนต้น

สันนิษฐานว่า "เห่เรือ" น่าจะมีมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนต้นหรือก่อนหน้านั้นไปแล้ว จากความในลิลิตยวนพ่าย กล่าวถึงการเคลื่อนกระบวนทัพหลวงทางชลมารคของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ตอนหนึ่งว่า

"รายเรือแผดงคู่ถ้วน แถวคับ คั่งแฮ
สยงสรางชิงไชย ชื่นผ้าย
เรือโยงแย่งโยงตับ แต่งต่อ กันแฮ
หลังก่อนซ้ายขวาช้อง แหล่เหลือ"

อีกตอนหนึ่งว่า

"สยงสะโพนพิณพาทย์ก้อง กาหล
สยงสุสิรสารจยน จ่นนแจ้ว
สยงคณคนคฤม คฤโฆษ
สยงพวกพลกล้าแกล้ว โห่หรรษ์"

(อธิบายศัพท์
๑ สยงสราง = เสียงสำราญ เสียงโห่ร้องแสดงความยินดี
๒ สยงคณคนคฤม = เสียงพวกต้นเสียง หรือ คนร้องเพลง
๓ คฤโฆษ = กึกก้อง
๔ โห่หรรษ์ = โห่ร้องรื่นเริง

จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นต้นแบบหรือเค้าของแบบแผนการเห่เรือได้ชัดเจน กล่าวคือมีต้นเสียงและฝีพายเป็นลูกคู่รับท้ายเสียง แต่มีลักษณะที่ต่างจากปัจจุบันอยู่บ้าง คือมีดนตรีจำพวกพิณพาทย์ (น่าจะเป็นเครื่อง ๕ อย่างสมัยอยุธยาตอนต้น แต่มีสุสิระ ที่แปลว่า ปี่ บ่งในเนื้อความด้วย ก็เลยไม่ทราบชัดว่าเป็นปี่พาทย์ หรือพิณพาทย์กันแน่) เข้ามาประกอบต้นเสียงด้วย ดูเป็นการขับร้องประกอบดนตรีไป แต่มีความที่ยืนยันว่าเป็นลักษณะของการเห่เรือ คือ

"สยงพวกพลกล้าแกล้ว โห่หรรษ์" เป็นลักษณะรับท้ายเสียงต่อจากต้นเสียงนั่นเอง เห่เรือในสมัยอยุธยาตอนปลาย

จากบันทึกคำให้การขุนหลวงหาวัดตอนหนึ่งกล่าวว่า สมเด็จพระนารายณ์มหาราชโปรดให้จัดกระบวนพยุหยาตราทางชลมารคยกทัพไปตีเมืองเชียงใหม่ ในการนี้จัดให้ “จ่างอนเนตร จ่าเจตนาวา อันสองคนนี้ อยู่หน้าเรือคนหนึ่ง อยู่ท้ายเรือคนหนึ่ง สำหรับให้สัญญาโห่ร้อง ”

แม้จะเป็นบันทึกในสมัยหลัง และเป็นส่วนรายละเอียดปลีกย่อยในพงศาวดารก็ตามแต่เชื่อถือได้ในด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดกระบวนเรือ ซึ่งรายละเอียดอย่างเช่น “การมีต้นเสียงสำหรับให้สัญญาณโห่ร้อง” ก็ไม่น่าจะผิดเพี้ยนไปได้ อีกทั้งยังมีหลักฐานสอดคล้องกัน

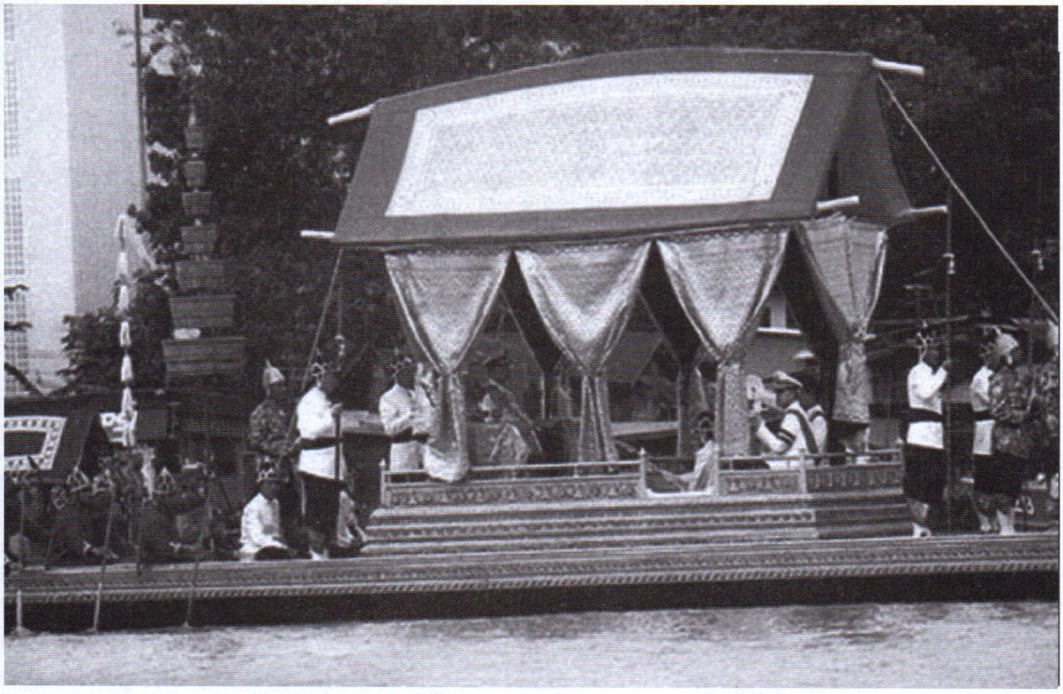

จากวรรณคดีสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช คือ “สมุทรโฆษคำฉันท์” กล่าวถึงการละเล่นแข่งเรือพระที่นั่งตอนหนึ่งว่า

“ ถ้อยขึ้นถ้อยแขงมีมี่ ไชยเมื่อถึงที่ จะใกล้ที่แดนยอพาย ”

อธิบายได้ว่า เมื่อเรือเข้าถึงจุดหมายหรือเส้นชัย ฝีพายจะโห่ร้องแสดงความยินดีปรีดาว่า “ไชย...” ซึ่งเข้าลักษณะการเห่เรือที่เรียกว่า “สวะเห่” ซึ่งถือกันเป็นบทเห่ที่เก่าแก่ที่สุดของไทยบทหนึ่ง ตอนท้ายมีเนื้อความว่า

“ ศรีไชย...แก้วพ่อเอ๋ย...ไชย...แก้ว...พ่ออา... ”

จะมีคำว่า “ไชย” ต้องกันกับที่กล่าวในสมุทรโฆษ อาจเป็นไปได้ว่าข้อความที่กล่าวในสมุทรโฆษนั้นคือการบรรยายลักษณะของสวะเห่นั่นเอง

บทเห่เรือของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร

เชื่อกันว่า บทเห่ของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรเป็นบทเห่เรือฉบับแรก แต่ไม่พบหลักฐานยืนยันแน่ชัดว่าบทเห่ดังกล่าวถูกนำมาใช้เห่เรือในยุคที่เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรยังทรงมีพระชนมชีพอยู่ ในต้นฉบับเดิมก็ไม่มีความใดบ่งชัดว่าเป็นบทที่ใช้ในการเห่เรือ จะมีแต่ความที่ชี้ให้เห็นว่าการเห่เรือเกิดขึ้นในยุคนั้น

"พลพายกรายพายทอง ร้องโห่เห่โอ้เห่มา"

มีคำขึ้นต้นนำบทว่า "บทเห่ชมเรือกระบวน บทเห่ชมปลา บทเห่ชมไม้ และบทเห่ชมนก" ก็พอจะเป็นหลักฐานให้สรุปได้ว่า บทดังกล่าวใช้เป็นบทเห่ แต่ถ้าจะสรุปเป็นการเห่เรืออย่างปัจจุบันเห็นว่าหลักฐานไม่แน่นพอจะให้ปักใจเชื่อได้ขนาดนั้น ยิ่งเป็นการเห่ในการพระราชพิธียิ่งไม่น่าเป็นไปได้ น่าจะทรงพระนิพนธ์ขึ้นเพื่อใช้เป็นบทเห่ (กล่อมหรือประโคม) เพื่อความสำราญเป็นการส่วนพระองค์ (เข้า-ทำนองเห่เรือเล่นในปัจจุบัน แต่คงไม่ใช่เสียทีเดียวนัก) ไม่น่าจะเป็นเห่แบบปัจจุบันที่เป็นไปเพื่อการพระราชพิธีโดยจำเพาะ

พิจารณาด้านท่วงทำนอง ก็ไม่มีหลักฐานใดยืนยันว่าเหมือนกับปัจจุบัน แต่กลับมีเค้าความส่อให้เห็นว่า ต่างจากปัจจุบัน (มีรายละเอียดในหัวข้อ ทำนองเห่เรือ)

เมื่อพิจารณาจากเนื้อความโดยทั่วไปโดยเฉพาะเห่ชมปลา ชมไม้ และชมนก แล้ว จะเห็นว่าเป็นเนื้อความที่บรรยายแบบนิราศ คือพบเห็นสิ่งไรแล้วก็นำมากล่าวเปรียบเทียบกับความรู้สึกของกวีมิใช่แต่งเตรียมการไว้เพื่อการพระราชพิธี ดังตัวอย่าง

ชมปลา

" พิศพรรณปลาว่ายเคล้า คิดถึงเจ้าเศร้าอารมณ์
มัศยายังรู้ชม สมสาใจไม่พามา
นวลจันทร์เป็นนวลจริง เจ้างามพริ้งยิ่งนวลปลา
คางเบือนเบือนหน้ามา ไม่งามเท่าเจ้าเบือนชาย "

ชมไม้

" ลำดวนหวนหอมตระหลบ กลิ่นอายอบสบนาสา
นึกถวิลกลิ่นบุหงา รำไปเจ้าเศร้าถึงนาง
" ชมดวงพวงมาลี ศรีเสาวภาคย์หลากหลายพรรณ
วนิดามาด้วยกัน จะอ้อนพี่นี้ชมเชย "

ชมนก

"สาลิกามาตามคู่ ชมกันอยู่สู่สมสมร
แต่พี่นี้อาวรณ์ ห่อนเห็นเจ้าเศร้าใจครวญ
นางนวลนวลน่ารัก ไม่นวลพักตร์เหมือนทรามสงวน
แก้วพี่นี้สุดนวล ดั่งนางฟ้าหน้าใยยอง "

เมื่อสอบค้นดูการพระราชพิธีในสมัยอยุธยาตอนต้น-ตอนปลายไม่ปรากฏว่ามีพระราชพิธีใดที่ใช้การเห่เรือเข้าไปเป็นส่วนประกอบ

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ลงความเห็นว่า "บทเห่พระนิพนธ์ของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร" แต่เดิมมิได้มุ่งหมายเพื่อใช้เห่เรือในการพระราชพิธีเช่นปัจจุบัน แต่อาจนำมาใช้เห่ อย่างที่เรียกว่า "เห่เรือเล่น" เพื่อความสำราญเป็นการส่วนพระองค์ในขณะเสด็จทางชลมารคเป็นระยะทางไกลๆ

หากจำกัดความหมายของการเห่เรือเฉพาะในการพระราชพิธีแล้ว ก็ไม่สามารถบ่งได้ว่าในสมัยอยุธยามีการเห่เรือเกิดขึ้นแล้ว แต่ถ้าตัดการเห่เรือในการพระราชพิธีอย่างปัจจุบัน ออกไปจากความคิดคำนึงเสียชั่วคราว หันมาพิจารณาเค้าความหลักฐานให้กระจ่างก็น่าจะกล่าวได้ว่า การเห่เรือได้เกิดมีขึ้นแล้วตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนต้น แต่เป็นการเห่แบบกรุงเก่ามิใช่เห่แบบรัตนโกสินทร์แบบปัจจุบัน

เห่เรือในสมัยรัตนโกสินทร์

วรรณคดีไทยเรื่องแรกของกรุงรัตนโกสินทร์ที่กล่าวถึง กระบวนพยุหยาตราทางชลมารค คือ ลิลิต - พยุหยาตราเพชรพวง ของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) แต่งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๑ ตรวจสอบดูแล้วไม่มีเนื้อความใดที่กล่าวถึงการเห่เรือ เรื่องต่อมาคือ ลิลิตกระบวนพยุหยาตราทางชลมารคและสถลมารค สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ทรงนิพนธ์ในสมัยรัชกาลที่ ๓ ก็มิได้กล่าวถึงการเห่เรืออีกเช่นกัน

วรรณคดีที่ถือกันว่าเป็นบทเห่เรือบทแรกที่แต่งขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์คือ "กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวานและว่าด้วยงานนักขัตฤกษ์" พระนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ ก็ไม่ปรากฏความใดๆ ที่บ่งชี้หรือพอเป็นเค้ากล่าวถึงการเห่เรือ มีข้อความต้นบทว่า "เห่ชมเครื่องคาว เห่ชมผลไม้ เห่ชมเครื่องหวาน เห่ครวญเข้ากับนักขัตฤกษ์ และลงท้ายด้วยการเห่บทเจ้าเซ็น" หากนำมาใช้เป็นบทเห่เรือก็ไม่น่าจะเป็นกระบวนเรือในพระราชพิธี หากแต่เป็นการเสด็จประพาสเป็นการส่วนพระองค์ทางชลมารคเสียมากกว่าสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงกล่าวว่า รัชกาลที่ ๒ ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ โดยมีจุดประสงค์เพื่อชมกระบวนแต่งเครื่องเสวยฝีพระหัตถ์ของสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี เมื่อยังเป็นสมเด็จพระเจ้าหลานเธอ

มิได้ใช้ในราชการ ประกอบกับเนื้อความก็มิได้กล่าวอ้างถึงการจัดรูปกระบวนเรือ และการพระราชพิธีเสด็จพยุหยาตราทางชลมารคเลย จึงถือเป็นบทเห่เล่น

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงกล่าวว่า การเห่เรือในพระราชพิธีนั้นเริ่มขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๔ โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำบทเห่เรือของเก่าของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร และบทพระราชนิพนธ์ในสมัยรัชกาลที่ ๒ เห่สลับในพระราชพิธีลอยพระประทีป แล้วต่อมาโปรดเกล้าฯ ให้นำไปใช้ในกระบวนพยุหยาตราทางชลมารคอีกทางหนึ่งด้วย

จะเห็นได้ว่าการเห่เรือของไทยมายุติเป็นการพระราชพิธีเมื่อสมัยรัชกาลที่ ๔ นี้เอง เรียกเห่เรือในการพระราชพิธีว่า "เห่เรือหลวง"

สมัยรัชกาลที่ ๕ นั้น มีบทเห่ของพระองค์เอง ๔ บท คือ เห่ชมสวน เห่ชมนก เห่ชมไม้ และเห่ชมโฉม ใช้สำหรับเห่ถวายเวลาเสด็จลอยพระประทีป บางครั้งก็ใช้กระบวนกฐินพยุหยาตราตามพระอารามหลวง ถือเป็นบทเห่เรือเล่น

บทเห่เรือบทแรกในสมัยรัชกาลที่ ๖ คือ บทเห่เรือของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ทรงพระราชนิพนธ์เมื่อพุทธศักราช ๒๔๕๔ (ขณะนั้นดำรงพระยศเป็นสมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระนริศรานุวัดติวงศ์) เนื่องในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ ถือเป็นบทเห่เรือหลวง ต้นเสียงเห่คือ หลวงกล่อมโกศลศัพท์ (จร สุนทรเกศ) ต้นแบบทางเห่ของกองทัพเรือในปัจจุบันนี้ บทเห่ต่อมาเป็นบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๖ ถือเป็นบทเห่เรือเล่น โดยมีหลักฐานบ่งว่าทรงพระราชนิพนธ์พระราชทานสำหรับพิมพ์ในหนังสือสมุทสารอุดหนุนราชนาวีสมาคม เมื่อพุทธศักราช ๒๔๕๗ สันนิษฐานว่า อาจจะนำมาใช้เห่เรือบ้างในโอกาสที่ไม่เป็นพิธีการ

บทเห่เรือในสมัยรัชกาลที่ ๗ เป็นบทพระนิพนธ์ของพระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ใช้เห่ในพระราชพิธีเปิดปฐมบรมราชานุสรณ์ พุทธศักราช ๒๔๗๕ ต้นเสียงเห่คือ รองอำมาตย์ตรี โป๊ะ เหมรำไพ ต้นเสียงเห่ของกองทัพเรือในครั้งนั้น

ในรัชกาลปัจจุบัน มีบทเห่เรือที่สำคัญอยู่ ๓ บท

๑. บทเห่เรือ ฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ พระราชพิธีพุทธประทีปบูชา และพุทธพยุหยาตราทางชลมารค นายฉันท์ ขำวิไล ผู้แต่ง

๒. บทเห่เรือฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ พุทธศักราช ๒๕๐๐ นายหรีด เรืองฤทธิ์ ผู้แต่ง

๓. บทเห่เรือ สมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี พุทธศักราช ๒๕๒๕ ของกรมศิลปากร บทเห่นี้ยังไม่เป็นที่แพร่หลายนักในปัจจุบัน จึงขอคัดมาให้อ่านเป็นตัวอย่าง ดังนี้

ตอนที่ ๑

" ชมกระบวนเรือ "

เสด็จขบวนชลมารคเร้า เริงขวัญ พสกเอย
รายเรียบเรือเรียงอนันต์ น่านน้ำ
เรือทรงพระสุพรรณ หงส์เพิ่ม สองแฮ
เรียงรอบเรือกระบวนล้ำ เลื่องหล้าลือสรวง
พระเสด็จโดยกระบวน ชลมารคชวนเร้าเริงขวัญ
พสกชมสมสุขครัน สรรเสริญก้องช้องบารมี
ขบวนเรือเรื่อเรืองรอง สมฉลองสองร้อยปี
เลิศงามตามพิธี ที่ยืนยั้งครั้งโบราณ

คำประพันธ์ที่ใช้เป็นบทเห่เรือ

สมัยก่อนคนไทยทั่วไป เรียกคำประพันธ์ร้อยกรองทุกชนิดรวมๆ กันว่ากลอน ไม่ว่าจะเป็นโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย ชนิดใดก็ตาม มักเรียกรวมๆ กันว่ากลอนทั้งสิ้น หากเชื่อกันว่าเห่เรือเกิดขึ้นในสมัยอยุธยาตอนต้นหรือก่อนหน้านั้นแล้ว คำประพันธ์ที่ใช้เป็นบทเห่ก็น่าจะเป็นร้อยกรองอย่างที่เรียกรวมๆ กันว่า กลอน มิได้จำเพาะเจาะจงเป็นชนิดใดชนิดหนึ่ง อาจจะเป็นร้อยกรองแบบมุขปาฐะคือกลอนด้นหรือร้อยกรองลายลักษณ์

ครั้งถึงสมัยอยุธยาตอนปลาย เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรทรงนิพนธ์บทเห่ขึ้นโดยใช้ "โครงนำกาพย์" คือมีโครงสี่สุภาพขึ้นเป็นต้นบท ตามด้วยกาพย์ยานี ๑๑ บรรยายย้อนทวนความในโครงบทหนึ่งแล้วดำเนินความต่อไปด้วยกาพย์ยานีไปจนจบกระบวนความ เมื่อจะขึ้นกระบวนใหม่ก็ให้ขึ้นด้วยโคลงแล้วต่อด้วย กาพย์ บทเห่เรือในยุคต่อมาได้ยึดถือแบบแผนนี้มาตลอด

แผงผังโคลงนำกาพย์

โคลงสี่สุภาพ
0 0 0 0 0 0 0 (00)
0 0 0 0 0 0 0
0 0 0 0 0 0 0 (00)
0 0 0 0 0 0 0 0 0

๐ ปางเสด็จประเวศด้าว ชลาลัย
ทรงรัตนพิมานชัย กิ่งแก้ว
พรั่งพร้อมพวกพลไกร แหนแห่
เรือกระบวนต้นแพร้ว เพริศพริ้ง พายทอง

กาพย์ยานี ๑๑

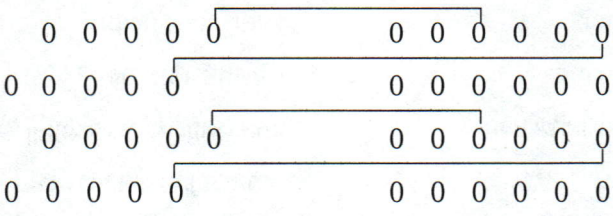

๐ พระเสด็จโดยแดนชล ทรงเรือต้นงามเฉิดฉาย
กิ่งแก้วแพร้วพรรณราย พายอ่อนหยับจับงามงอน
๐ นาวาแน่นเป็นขนัด ล้วนรูปสัตว์แสนยากร
เรือริ้วทิวธงสลอน สาครลั่นครั่นครื้นฟอง

ทำนองเห่เรือ

แต่เดิมครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยานั้นเราไม่อาจทราบได้ว่าท่วงทำนองเห่เรือจะต่างหรือเหมือนกับปัจจุบัน อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในแง่ของวิวัฒนาการก็ย่อมแตกต่างกันอย่างแน่นอน นับเนื่องแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น ในลิลิตยวนพ่าย ที่กล่าวถึงการเห่ขับประกอบดนตรี ว่า

“สยงสะโพนพิณพาทย์ก้อง กาหล
สยงสุสิรสารจยน จ่นนแจ้ว
สยงคณคนคฤม คฤโฆษ
สยงพวกพลกล้าแกล้ว โห่หรรษ์”

ในสมุทรโฆษคำฉันท์ก็กล่าวถึงการประโคมดนตรีในการละเล่นแข่งเรือพระที่นั่งเสี่ยงทายว่า

“ เพียบพายนั่งศรีไสว ฆ้องกลองเอาไชย แลพาทย์ดุริยดนตรี ”

ในบทเห่ชมเรือกระบวนของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรก็กล่าวถึงดนตรีขับกล่อมประโคมเช่นกันว่า

“ดนตรีมี่อึงอล ก้องกาหลพลแห่โหม
โห่ฮึกครึกครื้นโครม โสมนัสชื่นรื่นเริงพล”

ทำนองเห่เรือที่กล่าวไว้ในต้นฉบับบทเห่เรือของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร มีอยู่ ๔ ทำนอง คือ เกริ่นเห่หรือเกริ่นโคลง ช้าลวะเห่ มูลเห่ และสวะเห่ ซึ่งทำนองเหล่านี้ก็มิอาจลงความเห็นไปได้ว่าต้องกับท่วงทำนองปัจจุบันหรือไม่ และพิจารณาลึกลงไปก็ยังไม่พบหลักฐานยืนยันว่า ชื่อดังกล่าวเป็นชื่อของ

ทำนองเห่เรือจริงๆ อาจเป็นไปได้ว่าคนในสมัยรัตนโกสินทร์ครั้งรัชกาลที่ ๔ นี้เอง ที่คิดประดิษฐ์ทำนองขึ้นใหม่ให้ต้องกับชื่อเดิม

การเห่เรือในสมัยรัชกาลที่ ๔ จนถึงปัจจุบัน ไม่มีดนตรีประกอบ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงอธิบายถึงท่วงทำนองการเห่เรือในสมัยรัชกาลที่ ๔ ว่า

"เมื่อเสด็จลงประทับในเรือพระที่นั่งแล้ว หลวงพิษณุเสนีกับขุนรามเภรีผู้เป็นต้นบทคนหนึ่งนั่งคุกเข่าประนมมือเห่โคลงนำกาพย์บางทีเรียกกันว่า เกริ่นโคลง จบแล้วให้ออกเรือพระที่นั่ง ฝีพายพายจังหวะนกบินช้าๆ สักครู่จึงเริ่มเห่ช้า ต้องกับตำราที่เรียกว่า **ช้าลวะเห่** ซึ่งใช้สำหรับการพายเรือตามน้ำ แต่ถ้าหากเป็นการพายเรือทวนน้ำให้ใช้เห่ทำนองเร็ว มีพลพายรับ "ฮาไฮ้" ต้องตำราที่เรียกว่า **มูลเห่** ครั้นใกล้จะถึงที่ประทับ เรือทยอยเข้าเทียบท่าต้นบทก็ชัก **สวะเห่**"

เหตุที่เห่เรือตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๔ ถึงปัจจุบันไม่มีดนตรีประกอบอาจเป็นเพราะเราวิวัฒนาการถึงขั้นแยกการเห่ และการขับร้องประกอบดนตรีออกเป็นคนละประเภทต่างออกไปซึ่งในสมัยอยุธยาคงมิได้แยกเป็น การเห่ การขับ การร้อง ประเภทหนึ่งประเภทใดโดยจำเพาะจึงมีทั้งการเห่และการขับร้องรวมกันอยู่

แผนผังท่วงทำนองเห่เรือในปัจจุบัน

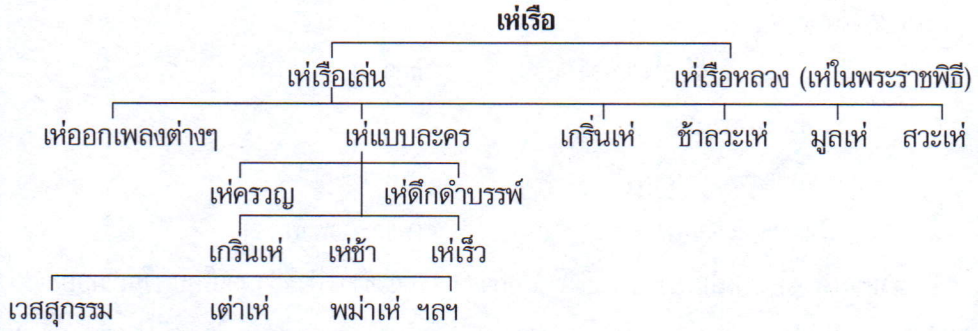

เห่เรือเล่น

คือการเห่แบบไม่เป็นพิธีการในงานต่างๆ พันจ่าเอก เขียว ศุขภูมิ กล่าวว่า

"เป็นการเห่ให้เห็นกระบวนเรือครบเต็มพิธีเพื่อให้ประชาชนชมบางครั้งอาจแทรกทำนองเพลงไทยลงไปเพื่อให้เกิดความครึกครื้น"

แจ้ง คล้ายสีทอง กล่าวว่า

"เป็นการเห่แบบของกรมศิลปากรเพื่อประกอบการร่ายรำ หรือเล่นละครตอนที่เกี่ยวกับการเห่เรือ"

การเห่เรือเล่นปรากฏว่ามีโอกาสและที่ใช้ ดังนี้

๑. ใช้เห่ประกอบการแสดงละครดึกดำบรรพ์ เรียกว่าเห่เรือดึกดำบรรพ์ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงประดิษฐ์ดัดแปลงจากทำนองเห่เรือหลวง เพื่อใช้เข้าท่ารำของตัวละคร (มีตัวอย่างอยู่ในแผ่นเสียงของกรมศิลปากร ครูประเวศ กุมุท เป็นต้นเสียง)

๒. ใช้สาธิตแสดงกระบวนเรือ เรียกว่าเห่เรือออกเพลงต่างๆ เป็นทางเห่ของกองทัพเรือที่ประดิษฐ์เพิ่มเติมขึ้น ด้วยเห็นว่าการเห่ตามแบบฉบับจะทำให้จืดชืดไป จึงบรรจุทำนองเพลงและปรับจังหวะให้เข้ากับการพาย เพลงที่บรรจุลงไปได้แก่ เพลงเวสสุกรรม พม่าเห่ เต่าเห่ เป็นต้น

เห่เรือหลวง

คือการเห่เรือในกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค ซึ่งมักจัดให้มีขึ้นในวาระสำคัญอันถือเป็นพระราชพิธี มีลักษณะอันพออธิบายและแยกได้ ดังนี้

๑. **เกริ่นเห่** หลังจากเรือจัดรูปกระบวนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้ควบคุมจะให้สัญญาณพร้อมต้นเสียงจะขึ้นเกริ่นเห่ ว่าทำนองตามเนื้อความในโคลงสี่สุภาพจึงเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า **เกริ่นโคลง** การเกริ่นโคลงถือเป็นสัญญาณเตือนให้ฝีพายอยู่ในท่าเตรียมพร้อม **บทเกริ่น** ที่ถือว่าไพเราะและยึดถือเป็นแบบอย่างมาจนปัจจุบันนี้ คือ บทเห่ชมเรือกระบวนของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร เกริ่นเห่นั้นใช้โคลงสี่สุภาพ ดังตัวอย่าง

ปางเสด็จประเวศด้าว ชลาลัย
ทรงรัตนพิมานไชย กึ่งแก้ว
พรั่งพร้อมพวกพลไกร แหนแห่
เรือกระบวนต้นแพร้ว เพริศพริ้งพายทอง

๒. **ช้าลวะเห่** (เห่เรือเล่นเรียกว่าเห่ช้า) เป็นการเห่จังหวะช้าๆ ท่วงทำนองโหยหวนเริ่มออกเรือเมื่อลูกคู่รับท้ายต้นเสียงในท่อนแรก การเห่ในพระราชพิธีจะมีเส้ากระทุ้งคอยให้จังหวะการพายและการเห่ไปพร้อมๆ กัน บทเห่ที่เป็นนิยมกันในปัจจุบันก็เป็นบทของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร เช่น ทำนองช้าลวะเห่ใช้กาพย์ยานี ๑๑ ดังตัวอย่าง

พระเสด็จโดยแดนชล ทรงเรือต้นงามเฉิดฉาย
กึ่งแก้วแพร้วพรรณราย พายอ่อนหยับจับงามงอน
นาวาแน่นเป็นขนัด ล้วนรูปสัตว์แสนยากร
เรือริ้วทิวธงสลอน สาครลั่นครั่นครื้นฟอง

๓. **มูลเห่** (เห่เรือเล่นเรียกว่าเห่เร็ว) เป็นการเห่ในจังหวะกระชับ ต้นเสียงว่าแล้วลูกคู่รับว่า ชะ ฮ้าไฮ้ และออกท้ายบทว่า เฮ้ เฮ เฮ้ เฮ.....เห่ เฮ ฝีพายจะเร่งพายให้เร็วกว่าเดิมตามจังหวะเส้าโบราณได้อธิบายไว้ว่า **ช้าลวะเห่** ใช้สำหรับการพายตามน้ำ **มูลเห่**ใช้สำหรับการพายทวนน้ำ ปัจจุบันการเห่เรือถูกนำมาใช้ในการพระราชพิธีได้ประมาณเวลาและระยะทางไว้แล้วจึงกำหนดเป็นแบบแผนไว้เลยว่าบทใด ช่วงใด จะใช้เห่ประเภทใด อนึ่งระยะทางก็ไม่ไกลถึงขนาดจะต้องต้านกระแสน้ำมากเช่นสมัยก่อน จึงไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงการพายตามน้ำหรือทวนน้ำตามที่โบราณอธิบายไว้แต่ประการใด

๔. **สวะเห่** เมื่อใกล้จะถึงที่หมายจะมีสัญญาณให้เตรียมพร้อม ต้นเสียงจะขึ้นว่า "ช้า.....แลเรือ (ลูกคู่รับ.....เฮ เฮ เฮ).....”

พอขึ้นว่า " ช้า.... " ลากเสียงยาว พายที่ตั้งอยู่ในท่านกบินจะค่อยๆ ร่อนลง เป็นภาพที่สวยงามมาก บทเห่นี้ต้นเสียงและลูกคู่จะต้องจำทำนองและเนื้อความที่ว่าให้แม่น เพราะจะต้องใช้ปฏิภาณคะเนว่าเรือจะถึงที่เมื่อใด ใช้เสียงสั้นยาวอย่างไรให้เหมาะแก่สถานการณ์ จึงยากกว่าเห่อย่างอื่นทั้งหมด แต่ก็แสดงถึงความสง่างาม องอาจ ของกระบวนเรือได้ดีกว่าการเห่ประเภทอื่นเช่นกัน

เมื่อเห่ถึงท่อนสุดท้าย (ต้นเสียง) "ศรีไชย แก้ว พ่อเอ๋ย (ลูกคู่รับ) ไชยแก้ว พ่อ อา (เฮ) จบแล้วฝีพายจะอยู่ในท่าเก็บหรือท่าเตรียม เรือพระที่นั่งจะเข้าเทียบท่า เป็นอันจบกระบวน การเห่

ระเบียบในการเห่เรือ

๑. ถ้าเห่ในกระบวนพยุหยาตราน้อย กระบวนราบใหญ่ กระบวนราบน้อย และกระบวนราบย่อ ต้นเสียงจะต้องเห่ในเรือทรงผ้าไตร ห่างจากบุษบก ๑ เมตร

๒. ถ้าเห่ในกระบวนพยุหยาตราใหญ่ ต้นเสียงต้องเห่ในเรือพระที่นั่งทรง ห่างจากบัลลังค์กัญญา ๑ เมตร

๓. การขานเสียงรับ ฝีพายจะขานรับข้ามที่ประทับไม่ได้ เช่น ต้นเสียงเห่อยู่ตอนหัวเรือก็ให้ขานรับเฉพาะฝีพายที่หัวเรือ ห้ามฝีพายท้ายเรือขานรับ ถือกันว่าการขานเสียงข้ามที่ประทับเป็นเรื่องต้องห้าม

ทางหรือลีลาการเห่เรือ

ปัจจุบันเห่เรือมีท่วงทำนอง อยู่ ๒ ทาง คือ

๑. ทางกองทัพเรือ การจัดการเกี่ยวกับพระราชพิธีพยุหยาตราทางชลมารคและการเห่เรือปัจจุบันอยู่ในความรับผิดชอบของแผนกเรือราชพิธี กองเรือเล็ก กรมการขนส่งทหารเรือ ทางเห่เรือของกองทัพเรือมีประวัติมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ ครั้งนั้น นายจร สุนทรเกศ เดิมเป็นนักร้องและนักสวดคฤหัสถ์ ต่อมาได้เข้ารับราชการเป็นนักร้องประจำกองแตรวงทหารเรือ (กองดุริยางค์ทหารเรือในปัจจุบัน) มียศเป็นพันจ่าโท เมื่อคราวพระราชพิธีบรมราชาภิเษก รัชกาลที่ ๖ ได้รับการบรรจุแต่งตั้ง

ให้เป็นคนเห่เรือประจำเรือพระที่นั่ง รับพระราชทานยศเป็นขุนกล่อมโกศลศัพท์ ต่อมาได้เป็นหลวงกล่อม-โกศลศัพท์ แม้เกษียณแล้วก็ยังถูกเรียกให้มาเห่ในงานพระราชพิธีอยู่เสมอเนื่องจากหาคนเสียงดีเทียบเท่าไม่ได้ คนเห่ที่มีชื่อเสียงต่อมาคือ นายโป๊ะ เหมรำไพ (ต่อมาได้รับพระราชทานยศเป็นรองอำมาตย์ตรี) นายโป๊ะ ไม่ใช่ศิษย์โดยตรงของหลวงกล่อม คนที่เป็นศิษย์โดยตรงคือ เรือเอก ผัด ชุติชลามาศ แต่มิได้เป็นต้นเสียงเห่โดยตรง เป็นเพียงผู้หัดฝีพายและลูกคู่เห่ เล่ากันว่า นายโป๊ะท่านเป็นคนหวงทางเห่เอามากๆ ไม่ยอมถ่ายทอดให้ใคร เรือเอกผัดท่านกลัวว่าจะสูญก็รบเร้าให้นายโป๊ะ เหมรำไพสอนคนอื่นบ้าง แต่ไม่เป็นผล ในที่สุดเรือเอก ผัด ชุติชลามาศ ท่านก็ฝึกลูกศิษย์เสียเองจนเห่ได้ดีสมประสงค์ ศิษย์คนนั้นคือ นายเขียว ศุขภูมิ (มียศเป็น พันจ่าเอก เกษียณอายุเมื่อปี ๒๕๑๑) ต้นเสียงเห่เรือของกองทัพเรือต่อมาคือ พลเรือตรี มงคล แสงสว่าง ศิษย์โปรดของพันจ่าเอก เขียว ศุขภูมิ มีกระแสเสียงและลีลาการเห่ตรึงใจผู้ฟังมาก เมื่อคราวฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี เสียงเห่ที่ดังกึกก้องทั่วท้องเจ้าพระยา และดูเหมือนจะกึกก้องไปทั่วประเทศด้วยการถ่ายทอดทางวิทยุและโทรทัศน์ต้นเสียงก็คือ พลเรือตรี มงคล แสงสว่าง นี่เอง ปัจจุบันต้นเสียงเห่ของกองทัพเรือ คือ นาวาโท ณัฐวัฏ อร่ามเกลื้อ

๒. **ทางกรมศิลปากร** เรียกกันสั้นๆ ง่ายๆ ว่าทางกรมศิลป์ ทางเห่เรือของกรมศิลปากรนี้ได้รับการถ่ายทอดมาจากทางทหารเรืออีกต่อหนึ่ง พันจ่าเอก เขียว ศุขภูมิ เล่าว่า เมื่อราว พุทธศักราช ๒๕๓๐ นายธนิต อยู่โพธิ์ อธิบดีศิลปากรในสมัยนั้น ได้เชิญต้นเสียงเห่เรือจากกองทัพเรือมีตัวพันจ่าเอก เขียว ศุขภูมิไปเป็นผู้ถ่ายทอดให้ ครูประเวช กุมุทกับครูเสรี หวังในธรรม ศิลปินกรมศิลปากร งานคราวนั้นเรียกว่า “งานวรรณคดีสัญจัย” กรมศิลปากรถนัดในทางละครจึงได้ปรุงแต่งทำนองเห่เสียใหม่ให้เข้ากับท่ารำทำให้แตกต่างจากทางกองทัพเรือที่ใช้สำหรับกระบวนเรือโดยเฉพาะหลังจากครูประเวช กุมุท เกษียณอายุแล้ว ครูแจ้ง คล้ายสีทอง ก็รับช่วงเป็นต้นเสียงแทน ส่วนครูเสรี หวังในธรรม ในขณะนั้น ท่านดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองการสังคีต แต่ไม่เคยทิ้งถิ่งไม่ได้เห่เองก็ส่งเสริมให้รุ่นใหม่ๆ เห่แทน เช่น นายสมชาย ทับพร นายสมบัติ สังเวียนทอง เป็นต้น (ปัจจุบันทั้งครูเสรีและครูแจ้งถึงแก่กรรมแล้ว)

ครูแจ้ง คล้ายสีทอง เล่าว่า แต่เดิมทางเห่แบบกรมศิลป์ก็มีมาพร้อมๆ กับทางเห่กองทัพเรือตั้งแต่รุ่นหลวงเสียงเสนาะกรรณ ครูเหนี่ยว ดุริยพันธุ์ หลังจากนั้นก็ขาดช่วงไปไม่มีใครเห่ได้สมัยครูเหนี่ยวมีชีวิตอยู่ก็ไม่เคยต่อให้ใครจริงๆ จังๆ นัก เพิ่งมารื้อฟื้นสมัยอธิบดี ธนิต อยู่โพธิ์ นี่เอง อันนี้ต้องกับคำบอกเล่าของพันจ่าเอก เขียว ศุขภูมิ

พันจ่าเอก เขียว ศุขภูมิ บอกว่า ตัวท่านเองก็เคยไปต่อเพลงไทยสองชั้นจากครูแช่มช้อย ดุริยพันธ์ (ถึงแก่อนิจกรรม) แห่งกรมศิลปากร แล้วนำมาปรับให้เข้ากับจังหวะพาย เรียกว่า เห่เรือออกเพลงต่างๆ ทางเห่ของกองทัพเรือกับกรมศิลปากร หากจะนับเนื่องแล้วก็คือทางเดียวกัน เพียงแต่ปรับเปลี่ยนไปตามลักษณะการใช้ ทางกองทัพเรือใช้กับพระราชพิธี ทำนองเสียงและลีลาจึงออกมาในทางขรึมขลัง

ส่วนกรมศิลปากรใช้ประกอบการแสดงละครและนาฏยลีลาอันสวยงาม ท่วงทำนองลีลาจึงออกมาในทางอ่อนหวานให้เหมาะสมกลมกลืนกับท่ารำ อย่างไรก็ตามทั้งสองทางเป็นศิลปะอันควรแก่การสงวนรักษา

บทเห่เรือที่ถือเป็นแบบฉบับ

บทเห่เรือหลวง

เกริ่นเห่

ปางเสด็จประเวชด้าว ชลาลัย
ทรงรัตนพิมานไชย กิ่งแก้ว
พรั่งพร้อมพวกพลไกร แหนแห่
เรือกระบวนต้นแพร้ว เพริศพริ้งพายทอง

ช้าลวะเห่

พระเสด็จโดยแดนชล ทรงเรือต้นงามเฉิดฉาย
กิ่งแก้วแพร้วพรรณราย พายอ่อนหยับจับงามงอน
นาวาแน่นเป็นขนัด ล้วนรูปสัตว์แสนยากร
เรือริ้วทิวธงสลอน สาครลั่นครั่นครื้นฟอง

มูลเห่

เรือครุฑยุดนาคหิ้ว ลิ่วลอยมาพาผันผยอง
พลพายกรายพายทอง ร้องโห่เห่โอ้เห่มา
สรมุขมุขสี่ด้าน เพียงพิมานผ่านเมฆา
ม่านกรองทองรจนา หลังคาแดงแย่งมังกร
สมรรถไชยไกรกาบแก้ว แสงแววว้บจับสาคร
เรียบเรียงเคียงคู่จร ดั่งร่อนฟ้ามาแดนดิน
สุวรรณหงส์ทรงพู่ห้อย งามชดช้อยลอยหลังสินธุ์
เพียงหงส์ทรงพรหมินทร์ สินลาศเลื่อนเตือนตาชม

สวะเห่ (บทนี้ไม่เหมือนกับต้นฉบับของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรเท่าใดนัก การบันทึกเป็นตัวอักษรเป็นไปได้ยากเพราะเป็นทำนองเอื้อนเสียเป็นส่วนใหญ่)

(ต้นเสียง) ช้าแลเรือ	(ลูกคู่) เฮ เฮ เฮ
(ต้นเสียง) เฮ โฮ้ เฮ โฮ้	(ลูกคู่) เฮ โฮ้ เฮ โฮ้
(ต้นเสียง) เฮ โฮ้ เฮ้ เฮ	(ลูกคู่) เฮ โฮ้ เฮ้ เฮ
(ต้นเสียง) เจ้าเอ๋ย ก็พาย	(ลูกคู่) พี่ ก็ พาย
(ต้นเสียง) พายเอ๋ย พายลง	(ลูกคู่) พายลง ให้เต็มพาย
(ต้นเสียง) โอ้เห่ มารา	(ลูกคู่) โอ้เห่ มารา โอ้เห่ มารา
(ต้นเสียง) โอ้เห่ เจ้าคะ	(ลูกคู่) โอ้เห่ เจ้าคะ มาระไชยโย
(ต้นเสียง) ศรีชัยแก้วพ่อเอ๋ย	(ลูกคู่) ชัยแก้ว พ่ออา เฮ

เห่เรือเล่น

เห่เรือแบบละคร (จากแผ่นเสียงกรมศิลปากร ครูประเวช กุมุท เป็นต้นบันทึกเมื่อราวปี ๒๕๐๕)

เกริ่นเห่

พิศพรรณปลาว่ายเคล้า คลึงกัน
ถวิลสุดาดวงจันทร์ แจ่มหน้า
มัศยายังพัวพัน พิศวาส
ควรฤพรากน้องช้า ชวดเคล้าคลึงชม

เห่ช้า

พิศพรรณปลาว่ายเคล้า คิดถึงเจ้าเศร้าอารมณ์
มัศยายังรู้ชม สมสาใจไม่พามา

เห่เร็ว

นวลจันทร์เป็นนวลจริง เจ้างามพริ้งยิ่งนวลปลา
คางเบือนเบือนหน้ามา ไม่งามเท่าเจ้าเบือนชาย
เพียงทองงามดั่งทอง ไม่เหมือนน้องห่มตาดพราย
กระแหแหห่างชาย ดังสายสวาทคลาศจากสม
แก้มช้ำช้ำใครต้อง อันแก้มน้องช้ำเพราะชม
ปลาทุกทุกข์อกกรม เหมือนทุกข์พี่ที่จากนาง

น้ำเงินคือเงินยวง ขาวพรายช่วงสีสำอาง
ไม่เทียบเปรียบโฉมนาง งามเรืองเรื่อเนื้อสองสี
ปลากรายว่ายเคียงคู่ เคล้ากันอยู่ดูงามดี
แต่นางห่างเหินพี่ เห็นปลาเคล้าเศร้าใจจร

เห่ครวญประกอบนาฏยลีลา (จัดอยู่ในประเภทเดียวกับเห่แบบละคร แต่ลักษณะลีลาการแสดงต่างจากละครออกไป)

เกริ่นเห่

กางกรอุ้มโอบแก้ว กากี
ปีกกระพือพาศรี สู่งิ้ว
ฉวยฉาบคาบนาคี เป็นเหยื่อ
หางกระหวัดรัดหิ้ว สู่ไม้รังเรียง

เห่ช้า

กางกรอุ้มโอบแก้ว เจ้างามแพร้วสับสรรพางค์
ปีกปกอกเอวบาง พลางคลึงเคล้าเต้าจรจรัล

เห่เร็ว

ฉวยฉาบคาบนาคา เป็นภักษาพาผกผัน
หางกระหวัดรึงรัดพัน ดั้นเมฆามาสิมพลี
ดลสถานพิมานมาศ เกลียวกลมสวาทนาฏกากี
เหิมหวนยวนกามี ปรีดาแนบแอบอิงอรค์

เห่ช้า

เริงรื่นชื่นเชยปราง พลางคลึงเคล้าเต้าบุษบง
กอดเกี้อเนื้อนวลหง ปลงสวาทชมสมเสพย์สมร

เห่ออกเพลงต่างๆ

เพลงเวสสุกรรม

สุบรรณสำแดงฤทธิ์ ให้มืดมิดปิดอัมพร
ร่อนลงตรงบัญชร จรสู่น้องแก้วกากี
กล่าวรสพจนาดถ์ สายสุดสวาทเจริญศรี
ผินหน้ามาพาที พี่คือชายชาญสกา

ประสงค์จำนงรัก จึงลอบลักเข้ามาหา
หวังเชิญแก้วกานดา ไปสู่ฟ้าพิมานจันทร์

(ของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร)

เพลงพม่าเห่

พายพลางทางรำพึง นึ่งคำนึงถึงเนื้อขาว
นึกนึกรู้สึกราว ไปงานศึกพิลึกใจ

(พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๖)

ดอกเอ๋ย (ฮ้าไฮ้) ดอกเอ๋ย เจ้าดอกลำไยทหารเรือจะชิงชัยเพื่อชาติไทยเราเอย เห่.....(ว่าตามทำนองเพลง).....เอ๊ย ช้าลวะเห่.....

(ต้นเสียงว่าเองตามปฏิภาณ)

เพลงเต่าเห่

(ว่าเห่ตามทำนองเพลงก่อนว่าเนื้อ)

พระเสด็จโดยแดนชล (ฮ้าไฮ้) ทรงเรือต้นงามเฉิดฉาย (ซ้ำ)
กิ่งแก้วแพร้วพรรณราย พายอ่อนหยับจับงามงอน (ซ้ำ)
นาวาแน่นเป็นขนัด ล้วนรูปสัตว์แสนยากร
เรือริ้วทิวธงสลอน สาครสั่นครั่นครื้นฟอง

(ว่าเห่ตามทำนองเพลงแล้วว่าเนื้อต่อ)

เรือครุฑยุดนาคหิ้ว(ฮ้าไฮ้) ลิ่วลอยมาพาผันผยอง (ซ้ำ)
พลพายกรายพายทอง ร้องโห่เห่โอ้เห่มา (ซ้ำ)
สรมุขมุขสี่ด้าน เพียงพิมานผ่านเมฆา
ม่านกรองทองรจนา หลังคาแดงแย่งมังกร

บทสรุป

เห่เรือ แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของไทยได้อย่างลึกซึ้งสง่างาม เมื่อได้เห็นกระบวนเรือในคราวเสด็จพยุหยาตราทางชลมารคควบคู่กับได้ยินเสียงเห่ก้องไปทั่วท้องน้ำ ก็ยากที่จะหาความสง่างามใดๆ มาเทียบเท่าได้ เป็นความงามทั้งภาพที่เห็น ทั้งเสียงที่ได้ยิน และความงามทั้งสองประการนี้เป็นเครื่องสื่อให้เห็นถึงความรู้สึก จินตภาพ และความเป็นอยู่ของบรรพชนไทยอันเป็นจินตประวัติที่หาไม่ได้ในพงศาวดารฉบับใดๆ

เห่เรือ คือ สื่ออย่างหนึ่งที่ สำแดงวรรณคดีให้ปรากฏ โดยเฉพาะวรรณคดีที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “กาพย์เห่เรือ” ความเป็นเอกแห่งโคลง และกาพย์ ที่ถือกันว่าเป็นบทเห่เรือ หากไม่มีท่วงทำนองที่เรียกว่า “เห่เรือ” เป็นสื่อนำแล้ว ย่อมเข้าถึงสุนทรียภาพแห่ง โคลงและกาพย์นั้น ไม่ได้เลย

คณะอนุกรรมการพิจารณาคัดเลือกบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี
จึงเห็นสมควรยกย่อง
พลเรือตรี มงคล แสงสว่าง
เป็นบุคคลดีเด่นของชาติ สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย
ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๕

รายชื่อบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๒๗-๒๕๕๔

บุคคลดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๒๗

๑.	นายเกษม พลวัน (ถึงแก่กรรม)	สาขาการพัฒนาสังคม
๒.	นายกำพล พันธ์ทอง (ถึงแก่กรรม)	สาขาพัฒนาชนบทและชุมชน

บุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๒๘

๑.	พลเอก อาทิตย์ กำลังเอก	สาขาการพัฒนาความมั่นคงแห่งชาติ
๒.	นายเสน่ห์ ผลประสิทธิ์	สาขาการพัฒนาการเกษตร
๓.	นายเฉลิม แก้วศรีงาม	สาขาการพัฒนาชนบทและชุมชน
๔.	หลวงพ่อสำเนียง อยู่สถาพร (มรณภาพ)	สาขาการพัฒนาสังคม
๕.	นายอธึก สวัสดิมงคล (ถึงแก่กรรม)	สาขาการพัฒนาจิตใจ และจริยธรรม
๖.	ศาสตราจารย์หม่อมราชวงศ์พุฒิพงศ์ วรวุฒิ	สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
๗.	ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี	สาขาการพัฒนาสาธารณสุข (ด้านการแพทย์)
๘.	โครงการพัฒนาลุ่มน้ำเข็ก (กองทัพภาคที่ ๓)	สาขาการพัฒนาความมั่นคงแห่งชาติ
๙.	ชมรมอาสาสมัครประชาสงเคราะห์	สาขาการพัฒนาสังคม

บุคคล และหน่วยงานดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๒๙

๑.	ศาสตราจารย์พีระศักดิ์ ศรีนิเวศน์	สาขาการพัฒนาการเกษตร
๒.	สำนักงานคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชน (สคช.) กรมอัยการ	สาขาการพัฒนาสังคม
๓.	นางเรณู โชติดิลก	สาขาการพัฒนาสังคม
๔.	นายเฟื้อ หริพิทักษ์ (ถึงแก่กรรม)	สาขาศิลปะ (ด้านจิตรกรรม)
๕.	ท่านผู้หญิงแผ้ว สนิทวงศ์เสนี (ถึงแก่กรรม)	สาขาศิลปะ (ด้านนาฏศิลป์)
๖.	นางสาวธีรวรรณ เตชะพงศ์วรชัย	สาขาการพัฒนาอุตสาหกรรมและพาณิชยการ (ด้านอัญมณี)
๗.	พลเอก ณพล (เรวัต) บุญทับ	สาขาการพัฒนาความมั่นคงแห่งชาติ
๘.	นางวัลลภา ตั้งจิตนุสรณ์ (ถึงแก่กรรม)	สาขาการกีฬา (ด้านกรีฑา)

บุคคลดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๓๐

๑.	หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล (ถึงแก่กรรม)	สาขาการพัฒนาการศึกษา
๒.	พลตำรวจเอก เสรีพิศุทธ์ เตมียาเวส	สาขาการพัฒนาการเมืองและการปกครอง (ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน)
๓.	นายธวัช มกรพงศ์ (ถึงแก่กรรม)	สาขาการพัฒนาการเมืองและการปกครอง

๔.	นายอนันต์ ชาลวาลา	สาขาการพัฒนาอุตสาหกรรมและพาณิชยการ (ด้านอัญมณี)
๕.	นายสิทธิชัย โภไคยอุดม	สาขาการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
๖.	นางบุญเอื้อ สุภาพรเหมินทร์	สาขาการพัฒนาชนบทและชุมชน
๗.	นายประเชิญ กาญจโนมัย	สาขาการพัฒนาการเกษตร
๘.	นายสง่า สรรพศรี (ถึงแก่กรรม)	สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
๙.	ศาสตราจารย์ระพี สาคริก	สาขาการพัฒนาการเกษตร (ด้านกล้วยไม้)

บุคคล และหน่วยงานดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๓๑

๑.	นายแพทย์สุด แสงวิเชียร (ถึงแก่กรรม)	สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ด้านกายวิภาคศาสตร์)
๒.	นายประวิทย์ หาญณรงค์	สาขาการพัฒนาสังคม
๓.	นายมนตรี ตราโมท (ถึงแก่กรรม)	สาขาศิลปะ (ด้านดนตรี)
๔.	พลตำรวจเอก ประทิน สันติประภพ	สาขาการพัฒนาการเมืองและการปกครอง
๕.	นายวีรศักดิ์ วรรณวนอมร	สาขาการพัฒนาชนบทและชุมชน
๖.	นางภรณ์ทิพย์ ไชม่อน (นาคหิรัญกนก)	สาขาการเผยแพร่เอกลักษณ์ไทย
๗.	บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)	สาขาการพัฒนาอุตสาหกรรมและพาณิชยการ

บุคคล และโครงการดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๓๒

๑.	ศาสตราจารย์ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ (ถึงแก่กรรม)	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านการศึกษา)
๒.	นายผาย สร้อยสระกลาง	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านการพัฒนาชุมชน)
๓.	นายแพทย์พันธุ์พิษณุ์ สาครพันธ์	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านสาธารณสุข)
๔.	ศาสตราจารย์พันตรีหญิง คุณหญิงผอบ โปษะกฤษณะ (ถึงแก่กรรม)	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านการเผยแพร่เอกลักษณ์ไทย)
๕.	ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา (ถึงแก่กรรม)	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านวรรณศิลป์)
๖.	นายไตรภพ ลิมปพัทธ์	สาขาสื่อสารมวลชน (ด้านโทรทัศน์)
๗.	นายก๋อง อายุยืน (ถึงแก่กรรม)	สาขาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๘.	โครงการอบรมวิชาชีพสำหรับประชาชน สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านการศึกษา)

บุคคล และหน่วยงานดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๓๓

๑.	ศาสตราจารย์กิตติคุณสุมน อมรวิวัฒน์	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านการศึกษา)
๒.	นายพูน เกษจำรัส (ถึงแก่กรรม)	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านศิลปะภาพถ่าย)
๓.	จ่าสิบเอก ทวี บูรณเขตต์	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านศิลปวัฒนธรรม)
๔.	นายวิบูลย์ เข็มเฉลิม	สาขาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๕. หน่วยงานแพทย์ทางวิทยุ มูลนิธิ พอ.สว. สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านการสาธารณสุข)
สำนักงานแพทย์มูลนิธิ พอ.สว.

๖. ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรีภาคเหนือ สาขาการพัฒนาภาคเหนือ (ด้านการพัฒนาชุมชน)
จังหวัดลำปาง

๗. มูลนิธิสงเคราะห์เด็กยากจน ซี.ซี.เอฟ สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านสังคมสงเคราะห์)
ในประเทศไทย

บุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๓๔

๑. หม่อมกอบแก้ว อาภากร ณ อยุธยา สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านบริการสังคม)
(ถึงแก่กรรม)

๒. ศาสตราจารย์ นายแพทย์เสม พริ้งพวงแก้ว สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านการสาธารณสุข)
(ถึงแก่กรรม)

๓. ศาสตราจารย์ทวี หอมชง สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

๔. นางรัชนี ธงไชย สาขาการพัฒนาสังคม
(ด้านการศึกษาและพัฒนาจิตใจ)

๕. นายวิโรฒ ศรีสุโร (ถึงแก่กรรม) สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านศิลปวัฒนธรรม)

๖. โครงการศิลปินแห่งชาติ สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านศิลปวัฒนธรรม)

๗. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สาขาการพัฒนาสังคม
กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (ด้านการศึกษาและพัฒนาจิตใจ)

บุคคล และหน่วยงานดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๓๕

๑. นายธนิต อยู่โพธิ์ (ถึงแก่กรรม) สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านศิลปวัฒนธรรม)

๒. นายบุญถิ่น อัตถากร สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านบริหารการศึกษา)

๓. พลเอก พิจิตร กุลละวณิชย์ สาขาการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ

๔. คุณหญิงสมศรี กันธมาลา สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านสังคมสงเคราะห์)

๕. นายแพทย์ประพันธ์ ภานุภาค สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านการสาธารณสุข)

๖. นายคำรณ บุญเชิด สาขาการเมืองและการปกครอง

๗. นายพรเทพ พรประภา สาขาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม

๘. นายอยู่ สุนทรธัย สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านการพัฒนาชุมชนและชนบท)

๙. กรมประมง สาขาการพัฒนาเศรษฐกิจ

๑๐. มูลนิธิฮั่วเคี้ยวป่อเต็กเชี่ยงตึ๊ง สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านสังคมสงเคราะห์)

๑๑. หอการค้าจังหวัดตรัง สาขาการพัฒนาเศรษฐกิจ

บุคคล และหน่วยงานดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๓๖

๑. ศาสตราจารย์ปกรณ์ อังศุสิงห์ สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านบริหารงานสังคมสงเคราะห์)

๒. ศาสตราจารย์เกียรติคุณแพทย์หญิง สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
คุณหญิงสุดสาคร ตู้จินดา (ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์)

๓.	นายกุศะ ปันยารชุน	สาขาการพัฒนาเศรษฐกิจ (ด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว)
๔.	นายปราโมทย์ ไม้กลัด	สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ด้านชลประทาน)
๕.	นายเอกพัน บรรลือฤทธิ์	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านสังคมสงเคราะห์อาสาสมัคร)
๖.	นาวาอากาศโท จักรกฤษณ์ ธรรมวิชัย	สาขาการเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย (ด้านการศึกษา)
๗.	โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านการสาธารณสุข)

บุคคล และหน่วยงานดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๓๗

๑.	ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ณัฐ ภมรประวัติ	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านการบริหารการศึกษา)
๒.	นายสมัย เมษะมาน (ถึงแก่กรรม)	สาขาการเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย (ด้านศิลปะการต่อสู้ของไทย)
๓.	นายนิคม จันทรวิทูร (ถึงแก่กรรม)	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม)
๔.	นางขนิษฐา เทวินทรภักติ	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านสังคมสงเคราะห์)
๕.	นายพะยอม สบายเมือง	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านการปกครอง)
๖.	กองพลทหารราบที่ ๙ อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านความมั่นคงของชาติ)
๗.	มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านบริการสังคม)

บุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๓๘

๑.	ศาสตราจารย์กิตติคุณ คุณดวงเดือน พิศาลบุตร	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านการศึกษานอกโรงเรียน)
๒.	ศาสตราจารย์นายแพทย์บุญสม มาร์ติน	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านพลศึกษา)
๓.	ศาสตราจารย์ประภาศน์ อวยชัย	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านสังคมสงเคราะห์)
๔.	นายเปล่ง ศรีดาน้อย	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านพัฒนาชุมชน)
๕.	นายธนินท์ เจียรวนนท์	สาขาการพัฒนาเศรษฐกิจ
๖.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิรพล สินธุนาวา	สาขาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๗.	นายแพทย์ศัลยเวทย์ เลขะกุล	สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ด้านการแพทย์)
๘.	ท่านผู้หญิงนวลผ่อง เสนาณรงค์ (ถึงแก่กรรม)	สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย (ด้านการเผยแพร่เอกลักษณ์ไทย)

๙.	เรือเอก สมรักษ์ คำสิงห์	สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย (ด้านการกีฬา)
๑๐.	สมาคมมวยสากลสมัครเล่นแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านการกีฬา ประเภทบุคคลทั่วไป)
๑๑.	โครงการนวมทอง โรงเรียนผะดุงศิษย์วิทยา	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านการกีฬา ประเภทเยาวชน)
๑๒.	โครงการผลิตและขยายพันธุ์พืช กรมส่งเสริมการเกษตร	สาขาการพัฒนาเศรษฐกิจ
๑๓.	งานประยุกต์ผลการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาสังคม และสิ่งแวดล้อม สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย	สาขาการพัฒนาเศรษฐกิจ
๑๔.	โครงการจัดส่งเยาวชนไทยไปแข่งขัน คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์โอลิมปิกระหว่างประเทศ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ	สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

บุคคล และโครงการดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๓๙

๑.	นางเตือนใจ ดีเทศน์	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านการพัฒนาชนบทและชุมชน)
๒.	นายประเวศ ลิมปรังษี	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านสถาปัตยกรรมไทย)
๓.	ศาสตราจารย์สิปปนนท์ เกตุทัต (ถึงแก่กรรม)	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านการศึกษา)
๔.	ศาสตราจารย์นายแพทย์อารี วัลยะเสวี	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านสาธารณสุข)
๕.	นายโสภณ สุภาพงษ์	สาขาพัฒนาเศรษฐกิจ (ด้านเศรษฐกิจชุมชน)
๖.	ศาสตราจารย์เทียนฉาย กีระนันทน์	สาขาพัฒนาเศรษฐกิจ (ด้านเศรษฐศาสตร์ทรัพยากรมนุษย์)
๗.	ศาสตราจารย์อดุล วิเชียรเจริญ	สาขาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
๘.	ศาสตราจารย์เกียรติคุณ แพทย์หญิงสุจิตรา ประสานสุข	สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์)
๙.	โครงการปลูกสวนสมุนไพรสิรีรุกขชาติ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล	สาขาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม (ด้านสมุนไพร)

บุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๔๐

๑.	ศาสตราจารย์ประเสริฐ ณ นคร	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านประวัติศาสตร์และวรรณกรรม)

๒.	ศาสตราจารย์นายแพทย์ไกรสิทธิ์ ตันติศิรินทร์	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านสาธารณสุข)
๓.	รองศาสตราจารย์ภิญโญ สุวรรณคีรี	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านสถาปัตยกรรมไทย)
๔.	นางทองดี โพธิยอง	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านพัฒนาชุมชน)
๕.	ศาสตราจารย์จรัส สุวรรณเวลา	สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ด้านประสาทศัลยศาสตร์)
๖.	โครงการเพชรในตม	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านความมั่นคง)
๗.	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตำบลคลองเปียะ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา	สาขาการพัฒนาเศรษฐกิจ (ด้านเศรษฐกิจชุมชน)
๘.	โครงการรณรงค์เพื่อภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย
๙.	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย (ด้านเอกลักษณ์ไทย)
๑๐.	มูลนิธิสถาบันราชพฤกษ์	สาขาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

บุคคล และโครงการดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๔๑

๑.	ศาสตราจารย์เกษม สุวรรณกุล	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านการศึกษา)
๒.	รองศาสตราจารย์เทอดชัย ชีวะเกตุ	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน)
๓.	นายสุเมธ ตันติเวชกุล	สาขาพัฒนาเศรษฐกิจ
๔.	นายสุวิชญ์ รัศมิภูติ	สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย (ด้านการอนุรักษ์มรดกไทย)
๕.	นายอุดม สมพร	สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย (ด้านอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น)
๖.	นายวทัญญู ณ ถลาง (ถึงแก่กรรม)	สาขาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๗.	โครงการธนาคารแว่นตา โรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง)	สาขาการพัฒนาสังคม

บุคคล และหน่วยงานดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๔๒

๑.	ศาสตราจารย์คุณหญิงจินตนา ยศสุนทร (ถึงแก่กรรม)	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านการศึกษา)
๒.	นายกมล วิบูลกิจธนากร (ถึงแก่กรรม)	สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านศิลปวัฒนธรรม)
๓.	นายทวีศักดิ์ ภู่หลำ	สาขาพัฒนาเศรษฐกิจ

๔. ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ท่านผู้หญิงเพ็ชรา เตชะกัมพุช — สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ด้านทันตแพทย์)

๕. มูลนิธิคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ — สาขาการพัฒนาสังคม

บุคคล และหน่วยงานดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๔๓

๑. นายแพทย์สุนทร อันตรเสน — สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านพัฒนาคุณภาพชีวิต)

๒. ศาสตราจารย์ทศพร วงศ์รัตน์ — สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ด้านชีววิทยา)

๓. ร้อยตำรวจโท วิจารณ์ พลฤทธิ์ — สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย (ด้านการกีฬา)

๔. นายประวัติ วะโฮรัมย์ — สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย (ด้านการกีฬา)

๕. นายศุภชัย โกยทรัพย์ — สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย (ด้านการกีฬา)

๖. นายสมชาย ดวงแก้ว — สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย (ด้านการกีฬา)

๗. นายโสภา อินทเสน — สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย (ด้านการกีฬา)

๘. นายประสิทธิ์ ทองชื่น — สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย (ด้านการกีฬา)

๙. นายอำไพ เสือเหลือง — สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย (ด้านการกีฬา)

๑๐. สมาคมกีฬาคนพิการแห่งประเทศไทย — สาขาการพัฒนาสังคม

บุคคล และหน่วยงานดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๔๔

๑. พลเอก วันชัย เรืองตระกูล — สาขาการพัฒนาสังคม (ด้านสังคมสงเคราะห์)

๒. คุณหญิงทองก้อน จันทวิมล (ถึงแก่กรรม) — สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย (ด้านช่างศิลปะและช่างฝีมือ)

๓. ศาสตราจารย์ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (ถึงแก่กรรม) — สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย (ด้านภาษาไทย)

๔. นายพินิจ สุวรรณะบุณย์ — สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย (ด้านการออกแบบประยุกต์ศิลป์)

๕. มูลนิธิอนุเคราะห์คนหูหนวก ในพระบรมราชินูปถัมภ์ — สาขาการพัฒนาสังคม

บุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๔๕

๑. คุณหญิงจันทนี สันตะบุตร — สาขาพัฒนาสังคม (ด้านกฎหมาย)

๒. ศาสตราจารย์นายแพทย์ประสพ รัตนากร (ถึงแก่กรรม) — สาขาพัฒนาสังคม (ด้านสุขภาพจิต)

๓. โครงการศิลปะ “Art for All” — สาขาพัฒนาสังคม (ด้านพัฒนาผู้ด้อยโอกาส)

๔. โครงการสาธิตการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร — สาขาพัฒนาสังคม (ด้านสมุนไพรไทย)

๕. นายสังคม ทองมี — สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย (ด้านศิลปศึกษา)

๖. ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ประดิษฐ์ เชี่ยวสกุล (ถึงแก่กรรม) — สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

๗.	สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์	สาขาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม (ด้านอนุรักษ์พรรณพืช)

บุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๔๖

๑.	ศาสตราจารย์ ท่านผู้หญิงพูนทรัพย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา	สาขาพัฒนาสังคม (ด้านการศึกษา)
๒.	ศาสตราจารย์วิทิต มันตาภรณ์	สาขาพัฒนาสังคม (ด้านกฎหมาย)
๓.	ศาสตราจารย์วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์	สาขาพัฒนาสังคม (ด้านกฎหมาย)
๔.	มูลนิธิธรรมรักษ์	สาขาพัฒนาสังคม (ด้านสังคมสงเคราะห์)
๕.	ศาสตราจารย์นายแพทย์จรัญ มหาทุมะรัตน์	สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ด้านการแพทย์)
๖.	โครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย	สาขาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม (ด้านอนุรักษ์ป่าไม้)

บุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๔๗

๑.	นายณรงค์ ปฏิบัติสรกิจ	สาขาพัฒนาสังคม (ด้านสังคมสงเคราะห์)
๒.	โสสะมูลนิธิแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์	สาขาพัฒนาสังคม (ด้านสังคมสงเคราะห์)
๓.	โครงการอุ้ยสอนหลานสืบสานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่	สาขาพัฒนาสังคม (ด้านสืบสานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น)
๔.	ศาสตราจารย์ธวัช ปุณโณทก	สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย
๕.	ศาสตราจารย์สุนทร บุญญาธิการ	สาขาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
๖.	โครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)	สาขาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
๗.	ศาสตราจารย์ยงยุทธ ยุทธวงศ์	สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ด้านชีวเคมี)
๘.	ศาสตราจารย์เกตุ กรุดพันธ์	สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ด้านเคมีวิเคราะห์)

บุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๔๘

๑.	นางออรอรา ศรีบัวพันธุ์	สาขาพัฒนาสังคม (ด้านสังคมสงเคราะห์)
๒.	นางมุกดา อินต๊ะสาร	สาขาพัฒนาสังคม (ด้านพัฒนาชุมชน)
๓.	โรงงานคัดแยกขยะเพื่อรีไซเคิล วงษ์พาณิชย์	สาขาพัฒนาสังคม
๔.	โครงการวิจัยลายพิมพ์ดีเอ็นเอของพันธุ์ข้าวไทย สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ กรมวิชาการเกษตร	สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

๕.	ศาสตราจารย์ (พิเศษ) เจริญ วรรธนะสิน	สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย (ด้านการกีฬา)
๖.	สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ	สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย

บุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๔๙

๑.	นายประยงค์ รณรงค์	สาขาพัฒนาสังคม (ด้านการพัฒนาชุมชน)
๒.	มูลนิธิตงฮั้วการแพทย์ ในพระบรมราชูปถัมภ์	สาขาพัฒนาสังคม (ด้านการสาธารณสุข)
๓.	บริษัท สวนสามพราน จำกัด	สาขาพัฒนาเศรษฐกิจ (ด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว)
๔.	ร้อยตำรวจตรี วิชัย สุริยุทธ	สาขาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๕.	ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ยงยุทธ วัชรดุลย์	สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
๖.	ศาสตราจารย์อุดม รุ่งเรืองศรี	สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย (ด้านการอนุรักษ์ภาษาถิ่น)

บุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๐

๑.	ศาสตราจารย์เกียรติคุณแสง จันทร์งาม	สาขาพัฒนาสังคม
๒.	มูลนิธิตาเฮอร์สยามวาลาเพื่อการศึกษา	สาขาพัฒนาสังคม
๓.	บริษัท พิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทย แม่ประนอม จำกัด	สาขาพัฒนาเศรษฐกิจ
๔.	โครงการพิธีวิวาห์ใต้สมุทร	สาขาพัฒนาเศรษฐกิจ
๕.	ศาสตราจารย์พิไล พูลสวัสดิ์	สาขาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๖.	สำนักงานหอพรรณไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช	สาขาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๗.	ศาสตราจารย์คลินิก นายแพทย์สมชาย ศรียศชาติ	สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
๘.	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ	สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
๙.	โครงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีต้นแบบรวดเร็วทางการแพทย์	สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
๑๐.	ศาสตราจารย์พิเศษประคอง นิมมานเหมินท์	สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย
๑๑.	พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย	สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย
๑๒.	โครงการศาลาเฉลิมกรุง...สืบสานความเป็นไทย	สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย

บุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๑

๑.	ดร.กฤษณา ไกรสินธุ์	สาขาพัฒนาสังคม
๒.	โครงการรักษ์ช้าง สร้างป่า พัฒนาคน ของมูลนิธิหมู่บ้านช้างการบินไทย จังหวัดสุรินทร์	สาขาพัฒนาสังคม
๓.	บริษัท ชุมพรคาบาน่า จำกัด	สาขาพัฒนาเศรษฐกิจ
๔.	ศาสตราจารย์ปราโมทย์ เดชะอำไพ	สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ด้านวิศวกรรมการคำนวณ)
๕.	นายแพทย์ปานเนตร ปางพุฒิพงศ์	สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ด้านจักษุวิทยา)
๖.	บริษัท ไอ.ที.ซี (๑๙๙๓) จำกัด	สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
๗.	นายวีรธรรม ตระกูลเงินไทย	สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย
๘.	วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล	สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย

บุคคล และหน่วยงานดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๒

๑.	โรงพยาบาลอุบลรัตน์	สาขาพัฒนาสังคม
๒.	นางพรศิริ มโนหาญ	สาขาพัฒนาเศรษฐกิจ
๓.	บริษัท บาธรูม ดีไซน์ จำกัด	สาขาพัฒนาเศรษฐกิจ (ด้านเศรษฐกิจพอเพียง)
๔.	สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ องค์การมหาชน	สาขาพัฒนาเศรษฐกิจ (ด้านส่งเสริมธุรกิจเอกชน)
๕.	รองศาสตราจารย์กำจัด มงคลกุล	สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ด้านพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี)
๖.	ศาสตราจารย์วัชระ กสิณฤกษ์	สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
๗.	โครงการน้ำเชื้อช้าง แช่เย็น แช่แข็ง และการผสมเทียมในช้างไทย	สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
๘.	นายจักรพันธุ์ โปษยกฤต	สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย
๙.	โครงการประกวดวงโยธวาทิตนักเรียน นักศึกษา ชิงถ้วยพระราชทานฯ	สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย

บุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๓

๑.	ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ บ้านบางแค	สาขาพัฒนาสังคม
๒.	ศาสตราจารย์จำรัส ลิ้มตระกูล	สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
๓.	ศาสตราจารย์สมศักดิ์ ปัญญาแก้ว	สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
๔.	พลอากาศตรี อาวุธ เงินชูกลิ่น (ถึงแก่กรรม)	สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย (ด้านสถาปัตยกรรมไทย)

๕. เภสัชกรหญิงสุภาภรณ์ ปิติพร สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย (ด้านการแพทย์แผนไทย)

๖. นายอภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย (ด้านศิลปะภาพยนตร์)

บุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๕๔

๑. นายแพทย์สมหมาย ทองประเสริฐ สาขาพัฒนาสังคม

๒. สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม กำแพงแสน สาขาพัฒนาสังคม
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

๓. สถานีวิทยุ จส.๑๐๐ บริษัท แปซิฟิค สาขาพัฒนาสังคม
คอร์ปอเรชั่น จำกัด

๔. โครงการ “งานนิทรรศการผลิตภัณฑ์ราชทัณฑ์” สาขาพัฒนาสังคม
กรมราชทัณฑ์

๕. บริษัท เอ็มเอ็มพี คอร์ปอเรชั่น จำกัด สาขาพัฒนาเศรษฐกิจ

๖. โครงการรางวัลลูกโลกสีเขียว สาขาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
สถาบันลูกโลกสีเขียว และสิ่งแวดล้อม
บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)

๗. ศาสตราจารย์นายแพทย์สุรพล อิสรไกรศีล สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

๘. ศาสตราจารย์สมชาย วงศ์วิเศษ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

๙. โครงการนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อความยั่งยืน สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ของอุตสาหกรรมยางพาราไทย
ศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ
สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

๑๐. นางเพ็ญพรรณ สิทธิไตรย์ สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย

๑๑. นาฏยศาลา หุ่นละครเล็ก (โจหลุยส์) สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย